Capitula in librum qui intitulatur gemma anime .... cum quibusdam aliis

Quod hic liber de
missa de ecclesia de
ministris de horis
de sollempnitatibus
de concordia officiorum
edisserit. Quod missa
agitur de causis dicitur. Quod missa in sep-
tem officia distinguitur et quod primi
officium est legatio christi et quod moyses
hanc figuraverunt. Quod processio episcopi est
ingressio in mundum christi. Quod episcopus qui
in curru in mundum vehitur et per
ministros qui ab ecclesia accipitur. Quod si-
cut episcopus pacem clero porrigit sic christus
humano generi pacem dedit. Quod septem
candele sunt septem dona spiritus sancti. Quod dy-
aconi et subdyaconi omnes christo deservi-
entes designat. Quod accoliti designant
doctores ecclesie. Quod thuribulum desig-
nat corpus dominicum. Quod in secundo
officio de ecclesia agitur qua maria
soror moysi figuraverunt. Quod cantores
sunt apostoli. Quod sermus? cantus est
ordo predicantium. Quod episcopus tribus horis sedit
et christus tribus diebus inter doctores sedit.
Quod dyaconus est iohannes baptista.
Quod in tercio officio predicatio christi agitur
qua moyses figuravit. Quod dyaconus
est ordo apostolorum. Quod due candele ingit
sunt lex et prophecie. Quod pulpitum
in quo evangelium legitur est mons in quo
christus predicasse creditur. Quod dyaconi
salutatio est apostolorum ad populum salutatio eius?
lectio illorum predicatio eius signans auditorum
mentis confessio. Quod mitram bande?
sunt sacerdotes legis et quod capitium
velamina sunt legis enigmata. Quod ser-
mo episcopi est predicatio christi. Quod in quarto
officio actio ecclesie agitur et populum
dei deus ad tabernaculum facere compri-
mitur. Quod significet quod sacrificant. Quod
significet quod primitias vini deinde farine
ad ultimum sacerdotes offerunt. Quod
sunt figure sacrificia legis et quod figure
preparatum. Quod christus est panis vinum. Quod
christus est vitis et ideo vinum fit sanguis.
Quod aqua populo signet quod hec sacrificia [illegible]
muntur. Quod ecclesia est corpus christi panis
composita de multis granis. Quod ob tres cau-
sas missa celebratur. Quod subdyaconus
calicem portans designat christi passionem.
Quod duo cantores vinum et aquam offeren-
tes sunt ecclesia de iudeis et ecclesia de
gentibus. Quod episcopus ad sacrificium se incli-
nans est christus ad mandatum se humilians

Agmen in castris eterni regis
excubans sub specie vinee
vindemie desudans
idoneo instruatur armorum laureatum tri-
umpho victorum. Divinorum sacramenta [illegible]
valentibus sed parum peritia librorum [illegible]
[illegible] comparare negantibus minime
valentes rogamus te ut quemadmodum
in multis aliis ita et hoc negocio velis
stilo prodesse quatinus memoria tui omnium
cordibus liceat interesse. Responsio eius

Postquam christo duce pelagus
scripture prospero cursu in summa
cognitione transcurri ac naufra-
gosam turbinum syrtes et piratas multo
sudore evectam vix ad optatum litus
appuli ecce habitatores syon me [illegible]
tibus cogitationum [illegible] et nec vires
colligere nec navis armamenta reficere
sinunt. Dictatis enim ... de rebus laboriosis

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

postea vero quaestioni de tempore seminandi
postmodum fructu perpetrandi. Hac spe
coactus sum omnes vires meas credens
subire, petitis vobis orantibus me ad
arcem expeditae quasi pondere pressum depo-
situm ad desideratum dictis portum vehat
sive anchora perveniret. Quam itaque insistit
finem librum a portu onus solvens quassa-
tam naviculam felici proventu meditationis
impello vela sinuans distendens vento
Spiritus sancti committo ipse ad scandum quoniam
spirat quam navem velociter tranquillat

in gemma

Plerosque vesania **Praefatio Gemmae animae**
captos piget me
mente considerare quos non pudet ab-
hominanda poetarum figmenta ac captiosa
philosophorum argumenta summo conamine inda-
gare quae mentem adeo abstractam vitiorum
nexibus insolubiliter solent innodare aliquo-
rum etiam a superne professionis penitus
aliorum per quam etiam liceat perhennis
cum deo regnare nisi sit summe dementie
iura tiranni velle sequi et contra impera-
toris precepta ad ea quae cotidie incessa-
ter sciat non intelligere. Porro quid
confert animae pugna Hectoris vel dispu-
tatio Platonis aut carmina Maronis vel
neniae Nasonis qui nunc cum suis consimilibus
strident in carcere infernalis Babylonis
sub truci imperio Plutonis. Verum anime
sapientia magna gloria fit cum simulat prophe-
tarum et apostolorum facta et scripta iugiter
investigando ruminat quos nunc in
caelesti curia palatio cum rege gloriae reg-
nare non dubitat. Sapiens namque a non
intelligente tantum differt quantum
intelligens quantum a ceco videns. Cum

omni qui intelligit quid agitur est ut ceca qui
nescit quo vadat et ut tantalus in me-
diis fluctibus deperit. Et licet simplicitas
fidelium deo nimis placeat tamen intelli-
gentia sapientium quasi lux tenebris
approbat. Ob hanc causam ut iussistis
libellum de divinis officiis edidi cui
nomen gemma animae indidi quia videlicet
velut aurum gemma ornatur sic anima dono
officii decoratur. **Incipit gemma animae**

In primis ergo de missa per
quam nobis vita redditur et
de ecclesia in qua agitur et de ministris
eiusdem per quos celebratur videamus deinde
aliquibus horis quae sint debitum inter similitudines
consideramus. Tandem de sollempnitatibus tam
anni dicamus quos de concordia officiorum
tunc subiungamus. **De missa**

Missa a quatuor causis nomen accepit
duabus a legatione et duabus a
missione. Missa quippe dicitur legatio quia in
eius officio nobis legatio apud deum fungitur
qua pro humano genere Christus legatione funge-
batur. Item missa legatio dicitur quia ipsius
quod hi ad iudicium conveniunt pacta causa
a iudice dimittuntur. Item a missione dicitur
quia populus convenit ad vesperam et ad ma-
tutinas qui iure tenetur celebrato sacrificio
dimittitur. **De primo officio**

Missa autem septem officia distinguitur
in quorum primo quasi legationes agitur
quam Moyses praefigurasse cognoscitur qui
deus generalis papa sacerdos ita officium
legatur. A deo namque deus pharaonis
factus aaron sacerdote dux populo consociatur
hic legatione dei in egipto fungitur a
senioribus et populo suscipitur. Populus

congressum congregat. Christus primum signum
perpetrat. Christus populos a tyranno a domo servi-
tutis liberatos de Aegypto eduxit in ter-
ram repromissionis induxit. Sic Christus do-
mus sacerdos sacerdotum ex virgine procedens
prius in mundum intravit; archangelus et
pastoribus pacem caelestem typum gerentibus
annuntiat. Cum filius dei qui credit dis-
cipulis in unam fidem congregat, mundum variis signis
subiugat. Christus populos a diabolo liberatos
de inferno educat, in patriam paradisi in-
ducat. Hoc totum nobis repraesentat proces-
sio episcopi qui gerit figuram Christi. De pro-
cessione episcopi

Postquam campanae
sonuerint, pontifex ornatus procedit.
Quem septem acolyti praeeunt cum luminibus,
post quos septem subdiaconi cum plenariis,
incedunt, quos duodecim priores sequuntur,
post tres acolyti cum thuribulis vadunt
qui incensum gerunt. Post hos evangelium
ante episcopum fertur, qui ipse inter duos am-
bulans post omnes procedit [illegible] canti-
tur. Cum autem chorum ingreditur a cantoribus
cum [illegible] Gloria patri incipitur. Cui episcopus
pacem porrigit, deinde ad altare vadit.
Finito cantu orationem dicit et tunc sedere
pergit. Quidam de ministris cum eo residet,
quidam ei assistunt. Hoc quid in prima Christo
nobis exhibent. Significatio

Campanae sunt prophetae. Campa-
nae sonabant, quia prophetae Christum ad-
venturum praenuntiabant. Pontifex tem-
plum ingreditur, et Christus hunc mundum ad
[illegible] ingreditur. Episcopus de secretario ornatus
procedit, et Christus de utero virginis decoratus
[illegible] tamquam sponsus de thalamo processit.
Diaconi et subdiaconi et acolyti qui episcopum
praecedunt designant prophetas et sapientes
et scribas qui adventum Christi in carne
mundo nuntiaverunt. Diaconi prophetas sig-
nificant qui Christum iam venisse et ad
hunc ipso venturum praedicant. Et quia evan-
gelio venturam vitam nuntiant. Subdiaconi
cum plenariis sapientes praeferunt qui pleni-
tudinem divinitatis in Christo corporaliter
retulerunt. Acolyti cum luminibus typum
scribarum gerunt qui lumine sacrae scripturae
exponendo fidelibus ministraverunt. Qui
ideo singuli septem determinantur quia
per septem dona spiritus sancti sacramenta missae confici-
untur. Priores cum capellanis qui eos
sequuntur duodecim apostolos [illegible]. Tres
acolyti qui thuribula cum incenso ferunt
sunt tres magi qui munera Christo obtu-
lerunt. Evangelium ante episcopum portatur
quia per doctrinam Christi nobis via ad vitam
paratur. Episcopus a duobus deducitur, et Christus
a duobus testamentis per prophetas et apostolos
mundo inducitur. Turba populi episcopum
comitatur, quia Christum populus fidelium ad
caelestia sequi conatur. Dum prius officium
agitur, in ecclesia sua sedet quia labori
quo deputatur qui ad cultum dei vocatur.

Iterum De introitu dei
dum chorus cantat, episcopus quasi in cer-
tu vestes ad sollemnitatem vadit, quia
rex dei decem milibus multiplex legitur
et comitata quae decem ordinibus disting-
uitur, scilicet prima ordo sunt ostiarii, secunda
lectores, tertia exorcistae, quarta acolyti, quinta
subdiaconi, sexta diaconi, septima presby-
teri, octava [illegible], nona [illegible], decima [illegible]
[illegible] mundum intrat [illegible]
chorus cantat [illegible] vestes

stacionibus ordinibus comitatur. Cantores vero
chorum episcopi in gloria patris exceperunt et an-
geli promissum advenientem in gloria in excel-
sis susceperunt. Duo chori laudes continuant
quia duo populi iudei et gentiles Christo adveni-
enti in laudibus occurrerunt. Per cantum introitus
accipit laus ecclesie de iudeis. Per kyrie
leyson laus ecclesie de gentibus. Per gloria
in excelsis ambo utrumque coniuncti
laudando in fide caritatis per ad [illegible]
celsitudinem angelice dignitatis. Per introitum
quoque ordo patriarcharum nobis representatur
per quos Christus venturus designabatur. Per kyrie
prophetarum ordo insinuatur per
quos Christus nasciturus prenunciabatur. Per gloria patri
ordo apostolorum commemoratur per quos Christus
iam venisse predicatur a quibus et caritas ecclesie
insinuatur. Per versum sacerdos representans
ordo doctorum notatur per quos Christus adhuc
ad iudicium venturus nunciatur. Porro per
kyrieleyson diversarum lingwarum populo de-
clamatur a quibus Christus in gloria in excelsis
cum angelis collaudatur. Subdyaconi qui
significant sapientes vadunt in medio ado-
lescentularum tympanistriarum ut doceant
quare tympanistrie laudare debeant.
Tympanistrie sunt cantores laudes
resonantes. Adolescentule sunt anime
ecclesie deum laudantes eos comitantes.

Episcopus ingrediens pacem — *Ingressus epi*
clero porrigit quia Christus
in mundum ingrediens pacem humano generi at-
tulit quam in primo parente amisit.
Deinde sacrarium intrat inclinatus coram
altari orat confessionem faciens indul-
gentiam implorat quia Christus carnem
passibilem induit pro nobis laudavit se
in mortem inclinavit in cruce precem
pro ecclesia orans ponitens et confiten-
do vel [illegible] Deinde ambo pectus
donant post hec duos sacerdotes osculatur

quia per Christum lapidem angularem duo
parietes in una fide copulantur. Deinde
cereis ministris a dextra leva que parte
dabit quia Christus parentem hiis qui longe et
hiis qui prope sedentant et ab oriente
et ab occidente venientes in amando
pacis sonant. Altare et ewangelium os-
culatur quia passione Christi homines an-
gelis in pace sociantur. Per hec thuri-
bula accipiens altare thurificat in
signum angeli qui in apocalipsi cum aureo
thuribulo altari assistens de quo fumus
aromatum in conspectu dei ascendebat quia
Christus magni consilii angelus in ara
crucis se pro nobis obtulit cuius corpus
ecclesie thuribulum fuit a quo deus per
suavitatem odoris accepit et [illegible] mun-
do ... fumus aromatum orationes san-
ctorum que super auream aram Christum per
caritatis ardorem vel illuminacionis spiritus
sancti caritatis magis ad deum ascendunt.
Deinde altare osculatur quia Christus pro
nostra pace in ara crucis immolabatur.
Deinde gloria in excelsis incipit et chorus
concinit quia Christus per mortem suam gloriam
angelorum hominibus reparavit in qua
semper sancti letabundi laudes persistit.
Deinde ad populum se convertens pax
vobis dicit quia Christus post resurrectionem pacem ecclesie
reddidit suis quia pax vobis dixit. Deinde
in dextram partem orationes dicit quia Christus
iam de morte ad vitam rediens nos de ce-
lo ad patrem transibit. Oratio ante illam
benedictionem significat quod cum apostolos
suos benedicebat. Hiis peractis episcopus sedet
et Christus omnibus tamen parte celos asce-
dit et in dextera patris sedens assidet.
Quidam in choro sedent quidam assistunt
quia quidam electi nunc in celo sedent plurimi

adhuc in labore et seruiunt **De ceroastata ...**

Episcopo ascendente ad sedem ceroastata mutantur de locis suis in ordine ~~[struck]~~ scilicet linee ex recto primo usque ad altare. Per ceroastata septena spiritus sancti dona exprimuntur. Per lineam unam unitas spiritus sancti in singulis donis denotatur. Quod primo incipit et spiritus sanctus a christo procedit usque ad altare id est ad corda electorum peruenit. **De ministris**

Dyacones qui episcopum precedunt altare osculantur designant prophetas qui ante aduentum christi veritatem predicauerunt. Deinde post episcopum electi stabant quia plurimi christi vestigia prosecuti pro eo mortem subierunt. Quidam a dextris quidam a sinistris stant quia dextera contemplatiuam sinistra actiuam vitam significat. In dextra stantes sunt in contemplatiua vita christo ministrantes. In sinistra consistentes sunt in actiua vita seruientes. Duo dyaconi vicissim vadunt alterutra latera altaris osculando quia christus misit binos discipulos ante se ciuitatem ante faciem suam pacem ipsius nunciare. Osculum enim significat vbi intrantes dicunt pax huic domui. Altare sunt corda electorum. Postea vertuntur ad episcopum et discipuli reuersi sunt ad christum nunciantes opera signorum. Quot dyaconi sunt tot subdyaconi et acoliti esse debent. Septem dyaconi ideo sunt quia apostoli septem dyacones in seruicium elegerunt et quia septem dona spiritus sancti sacramenta misse consiciunt. Ideo et ibi septem dyaconi ministrant quia septem dyaconi post ascensionem in predicando laborabant quas dominus ad parandum mittebat. Per septem autem subdyaconos septem columne domus sapiencie ampliantur. Per septem vero acolitos septem lucerne tabernaculi vel candelabra in apocalipsi intelliguntur.

Si quinque dyaconi ministrant tunc hos quinque designant qui deo in christianitate prelati affuerunt. Tunc autem subdyaconi sunt quinque libri quia sacramenta quinque prius scripture docuerunt. Decem autem testamentum in lege et prophetis diuiditur. Nouum in euangelium et in actus apostolorum et epistolas canonicas et ~~[struck]~~ prophetiam apocalipsis partitur. Quinque autem acoliti sunt quia quinque libri moysi hec misteria testificati sunt. Si tres dyaconi ministrant signant tres apostolos qui dominum in monte transfiguratum viderunt. Tres subdyaconi sunt lex et psalmi et prophete hec sacramenta predixerunt. Tres acoliti fuerunt quia fides spes et caritas hec misteria perficiunt. Si dyaconus ministrat illum adolescentem qui dominum in passione adhesit iacobum vel iohannem signat qui relicta syndone nudus profugerat. Unus subdiaconus ministret quia unitas scripture hoc sacramentum predocuit. Ab uno acolito fulcitur quia in vnitate tantum ecclesie hoc sacramentum consicitur. **De acolitis .. .. ..**

Acoliti usque ad remotam lumina ferunt quia doctores illuminati ecclesie verbo et exemplo lumen fidei prebere debent quod ad usque homines dei mandata predicare incipiant et christum verum lumen omnem hominem illuminantem cognoscant. Septem cerei sunt septem dona spiritus sancti. Cereus in medio stans est christus. Deinde lumina ordinatim usque episcopum disponuntur quia septem dona spiritus sancti per christum ecclesie donantur. Acolitus qui fert thuribulum designat ioseph qui ~~[struck]~~ vendiz[?] ... christum. Significat etiam paulum apostolum qui predicando christo odorem portauit per totum mundum. Decem vel quinque vel duodecim ministrare non licet quia par numerus diuidi potest et ecclesia scindi non debet et ideo in numero deus impare gaudet.

De thuribulo

Thuribulum itaque significat corpus

dominicum incensum eius divinitatem ignis Spiritum sanctum. Si est aureum signat eius divinitatem omnia precellere. Si argenteum demonstrat eius humanitatem omni sanctitate nitentem. Si cupreum declarat eius carnem pro nobis fragilem. Si ferreum insinuat eius carnem mortuam in resurrectione mortem superantem. Si quatuor lineas habet thuribulum significat quatuor elementis compositum corpus domini quod quatuor virtutibus prudentia fortitudine iustitia temperantia fuit plenum. Quinta linea que thuribulum ab invicem separat designat animam Christi que se in morte a corpore sequestraverat. Si autem tribus lineis continetur significat quod humana ratio et anima irrationalis et verbi divinitas una persona in Christo continentur. Quarta que patens dividit est pixis quam animam pro omnibus posuit. Quod vero una tantum linea sustentatur designat quod ipse solus absque sorde de virgine generatur et solus inter mortuos liber fuerat. Circulus autem in quo omnia continentur est deitas in qua hec omnia continentur.

secundo officio ecclesie

De 2o officio ecclesie

In superiori officio de capite nostro Christo agebatur. in sequenti vero de corpore eius ecclesia agitur. Quam Maria soror Moysi presignabat que populo liberato preminebat et turba feminarum respondebat. Sic episcopo silente lector epistolam in pulpito legit et chorus cantu respondet quod Christo in celis silente doctorum ordo scriptura mundo instruitur quod omnes ubique ipsius laude resonant. Altior locus ponitur episcopo ut super intendat et faciat quia populum custodiat ut vinitori altior locus sit ut vineam custodiat. Sic deus in alto celorum sedens custodit civitatem suam id est civitatem vel vineam suam id est ecclesiam. Subdiacono legente solemus sedere lecto evangelio predicatio sessio obaudimus attentio credentium conceptio. lectores et cantores sunt dei negociatores. Subdiacono legente epistolam cerei versi ordine ab oriente in occidente disponuntur quia hinc doctrina ab oriente in occidente de Christo toto orbe per apostolos diffundebatur. Per graduale conversio ecclesie de iudeis intelligitur. Per versum conversio ecclesie de gentibus accipitur. Per alleluia utrorumque in futura letitia exprimitur. Sequentia tantum victorie designat quod iustorum omne in deo uno pro sua liberatione exultabunt sicut filii Israel pro sua ereptione canticum victorie canebant. Unde quidam longam neumam sine organis iubilant qui iubilum vocant quia plausu virorum letantium imitatur. Episcopus a dextris altaris sedens versa facie ad chorum laborantes intuetur quod Christus a dextris dei sedens versa facie ad ecclesiam singula corda intuetur et ipse laborantes pro se sanctos innumeros intuetur. Unde dominum Stephanus pro eo laborantem ad adiuvandum eum in celo surrexit.

De cantoribus

Cantores qui chorum regunt sunt apostoli qui cantica dei laudis instruxerunt. Hi qui graduale canunt significant eos qui in activa vita Christo sequuntur. Hi gradualia cantores scandunt quia iusti de virtute in virtutem in scala caritatis abiunt. Qui alleluia canunt designant eos qui in contemplativa vita Christum laudant. Hi cantores alta consistunt quia tales in celsitudine virtutum celestia contemplando standunt. Sequentiam duo chori alternatim iubilant quod frequentia angelorum et hominum in domo dei in celum simul laudat.

De servo arante

Legitur in evangelio de servo arante quod parato opere de agro domum redeat et post servitium domino suo impenso ad convivium vocabat

Ager dei sunt corda fidelium semen verbum dei
Ordo predicantium per lectorem epistole docto-
res exprimuntur qui agros deo predicantes co-
luerunt per responsorium fideles qui per
bonam operacionem respondentes fructum
ubertatis protulerunt. Arator est verbum sanctum
Boves hinc inde trahentes sunt utriusque
testamenti cantores. Precentor qui caracteres
manu et voce incitat est [illegible] qui bo-
ves stimulo minans dulci voce bobus
iubilat. Lector dat legem domini audien-
tibus qui nuper vocati sunt per officia
lectorum in schola domini ad nuptias. Sco-
la dei vocacio [illegible] quibus adhuc indig-
nitatis amaris [illegible] cordibus torpescit
[illegible] tuba sonat in auribus eorum
dulcedine melodie canitur. Canto-
res qui respondent primo caneti voce
auditorum qui congratulantes et deum lauda-
ntes. Versus [illegible] quibus per dulcedi-
nem modulacionis claudantur corda
fidelium et se aperiunt more [illegible] in
confessione vocis et lacrimarum. Aratur
quasi aratro compunctionis corda scinditur. In
lectione pascitur auditor quasi bos. Boves ad
hoc pascuntur ut in eo opera agriculture
exerceant. Bos est predicator cantor
bubulcus qui iubilat bobus ut hylaris
aratum trahat sed incipit cantores ut
leta canat. Terra scinditur quando corda
auditorum compunguntur. Aliter [illegible]
[illegible] de agro hinc inde cedunt [illegible]
[illegible] cum deo suo [illegible] Alia sit

Episcopus sedens [illegible] iustificans

Episcopus sedens
horis misse sedet sed dum epistola
legitur dum graduale et alleluia canitur
quia Christus sedens ductus inter doctores in
templo sedisse legitur. Subdiaconus qui
lectionem legit significat Iohannem
baptistam qui ante Christum predicavit
per epistolam quippe predicacio Iohannis
accipitur per evangelium predicacio Christi
innuitur. Ideo epistola evangelium precedit
quia Iohannes precessit. Et sicut Iohannis
precursor Christi meminit ita epistola evan-
gelium quod est Christi prenunciat. Evangelium
in altiori loco quam epistola legitur quia fides
Christi dignior quam Iohannis cognoscitur. Sub-
diaconus tamen in eodem pulpito quo et
dyaconus legit quia omnis populus Iohannem
et Christum putavit. Graduale significat
conversionem apostolorum qua se ad Christum con-
verterunt. Alleluia vero leticiam illorum qua
de presencia Christi et miraculis ceperunt.
Sequencia ante evangelium eorum iubilacionem
qua de promissa spe exultaverunt. Hic
Christus ministros ecclesie ordinat quia
Moyses Aaron et levitas in ministe-
rium tabernaculi ordinabat. Et Christus
septuaginta duos ordinavit quos binos
ante faciem suam premisit.

De 3o officio et evangelio

Tercium officium ad caput redit
et predicacio Christi nobis ad me-
moriam reducitur. Hoc officium Moyses
representavit qui in monte ad dominum ascen-
dit et ab eo tabulas testamenti accepit.
Unde quasi cuncto populo audiente mandata
proposuit et impias leges Moyses ob-
posuit et populus se omnia servaturum
respondit. Hic dyaconus ad cornu vadit
liber ab altari accipit evangelium ut
quia divina scriptura sunt cornu [illegible]
legitur [illegible] sermone [illegible] populo eam
exponit. Et populus per kyrieleison
clero ante [illegible] respondeat
cuncta servaturum. Qualiter hoc per

xpm et aplos sit gestum breviter
est dicendum. De diaconibus

Per eum representat nobis xpm
per dyacones autem ordo apos
tolicus. Dyaconus qui legit est petrus
qui pro omnibus respondit. Epi
stolarius dyaconum videlicet quod xpus
convocans apostolis benedictione eos
complevit dans eis potestatem super omnia
demonia dedit et eos predicare regnum
dei misit. Dyaconus librum ab altari
accipit legendum propter quod de syon lex et
verbum domini de ierusalem exivit. In hoc
quippe loco altare mechan designat
in quo apostoli verbum predicationis a domino
acceperunt et mundi cultus per totum mundum
predicaverunt. Dyaconus in sinistro
brachio librum portat quod sinistra pars
vitam significat et in hac vita tamen
evangelium predicari debet quod in futura
in vita nulla doctrina eget ubi omnes
a minimo usque ad maximum dominum
cognoscunt. Ad australem partem in am
bonem ascendit quod xpus ab bethleem
que ad austrum est venit unde dicitur
deus ab austro veniet. De candelis

Que candele evangelium pre
cedunt quod lex et prophete prece
sserunt quod evangelium precesserunt duo
candelabra que prelati sunt prop
ter caritatem que per evangelium
instruuntur. Duo accoliti qui ea por
tant sunt moyses et helyas inter
quos dominus ut sol in monte fulgebat.
Dum evangelium legitur cerei in
pavimento deponuntur quod umbre
legis et enigmata prophetarum per

lumine evangelii ab humilibus intelli
guntur. Perlecto evangelio candele
extinguuntur quod per dictum evangelium
lex et prophetia in littera extinguitur
dum per lucem evangelii spiritualiter
explanate intelliguntur. Thuribulum
ante evangelium portatur quod xpus odor
suavitatis in ara passionis pro
nobis sacrificatus predicatur. De pul
pito

Evangelium in alto loco legitur
quod dominus in monte predicasse
perhibetur eodem etiam in sublimi legitur
quod sublimia sunt evangelica precep
ta per que altitudo celorum scanditur. Legitur
evangelium lumine ante eo quod evan
gelica doctrina ecclesiam illuminet
et quod verbum dei lumine nobis ad vitam
prebet. Dyaconus scandens ordinem
se vertit ad austrum evangelium dum
legit quod in hac parte viri stare solent
quibus spiritualia predicari debent. Per
viros quippe spirituales signantur. Et
per austrum spiritus sanctus designatur.
Sunt autem secundum Toletanum mo
rem se ad aquilonem vertit ubi femine
stant que carnales significant quod
evangelium carnales ad spiritualia
~~vocant~~ vocat. Per aquilonem quoque dyabolus
designatur qui per evangelium impug
natur. Per aquilonem etiam infideles
populus denotatur cui evangelium
predicatur ut ad xpm convertatur. De
salutatione diaconi

Dyaconus cum ascendat in ana
logium primo salutat populum
per dominus vobiscum quod apostoli quamcumque
domum predicaturi intraverunt primo
pax huic domui auditores salutaverunt.

Cum sequitur sancti evangelii dicit
signum sancte crucis fronti sive in qua sedes
verecundie est imprimunt quia ipse evan-
gelium non erubescere innuit. qui enim
sermones domini erubuerit hunc filius virginis
patre et angelis in iudicio erubescet
Crux quippe et evangelium apud iu-
deos magne confusionis sunt obprobrium
Deinde os signat quia verba dei se ore
confiteri confirmat cum ore confessio ad
salutem fiat. Et inde cor signat ut
quem clavis excludat et ea que ore con-
fitetur se corde credere ad iustitiam pro-
testat. Igitur per crucis signationem fides
verbi accipitur. per oris signationem
confessio Christi intelligitur. per frontis
signum opus evangelii exprimitur.
Deinde clerus et populus se signat.
gloria tibi domine reclamat quia per Christum tri-
umphum se adorare verbis suis obedire
promittunt. Ita dum apostoli verba dei predica-
verunt populi deum laudaverunt

De baculis

Dum evangelium legitur ba-
culi de manibus cantorum depo-
nuntur quia predicante evangelio
legales observantie a populo depo-
nebantur. In lege quippe precepto ba-
culos manibus tenebat qui paschalem
agnum edentes ad patriam tendebat
Secundum hunc morem cantores
in officio misse baculos tenere noscun-
tur dum veri paschalis agni vendicantur sig-
nificationes quod hii qui ad supernam patriam
et ad festum angelorum cupiunt festi-
nare cum celestis agni et baculus eorum
est fortitudo scripturarum contra hostes
vel demones se debet defendere. Hos
tunc evangelium deponitur quia cum ad Christum
que evangelium signat pervenimus nul-
lis scripturarum sustentaculis indigebimus
Per baculos etiam sacerdotes denotantur
per quorum doctrinam infirmi in fide susten-
tantur. qui baculi in evangelio depo-
nuntur quia omnium sacerdotum doctrine Christi evan-
gelio postponitur. Tunc etiam velamina capi-
tis auferuntur quia Christo evangelisante
velamina legis tollebantur. Et nos capi-
ta denudamus quia revelata facie non
in enigmate deum videmus. Completo evan-
gelio dyaconus ad episcopum revertitur liber ei offertur
ad osculandum quem mox reponit in
locum suum quia apostoli peracta predicatione
ad Christum reversi sunt sibi etiam demo-
nia in nomine eius subiecta retulerunt
Quasi librum in locum suum reposuerunt dum
non sibi sed domino victa ascripserunt

De sermone episcopi

Deinde episcopus ad populum sermo-
nem facit. quia postquam Christus per
apostolos populo innotuit ipse omnibus
predicare cepit. Episcopus populum de penitentia
et fide et confessione instruit quia Christus
penitentiam et fidem in deum et remissio-
nem peccatorum per confessionem et baptis-
ma docuit. Post hec populus kyrieleyson
et clerus in Credo in unum deum cantat
quia dyaconus legit et quod episcopus predicavit
se credere affirmant. Ita postquam Christus
et apostoli populum docuerunt fide recepta
laudes deo persolverunt. Interim evangelium
in circuitu per chorum defertur et
singulis ad osculandum porrigitur
quia apostoli Christum odorem vite per mundum
portaverunt et cunctis gentibus per
verbum eius pacem prebuerunt. De [illegible]
officio ecclesie

In quarto officio ad corpus
Christi id est eucharistiam significando
concurrit et eius actione nobis comprimit (?)
Quod figura populus israel olim prefi-
gurabat quando moysi de monte descen-
dente diversa dona ad faciendum
tabernaculum offerebat in quo altare
situm quod sacerdos sacrificia christi immolabat
Sic episcopo de pulpito descendenti populus
diversas offert per quibus sacerdotes et
ministri sacrificia in altari cum eadem
immolabunt Ita christo ad urbem passione
de monte oliveti descendenti turba
occurrit palmas flores que cum cantu
laudis obtulit per quibus ipse se sacrificium
in ara crucis obtulit Pontifex osten-
tat christum cum ministris scilicet cum discipulis
ipsi offerentes sunt illi cum palmis
occurrentes Cantores cantantes sunt
osanna respondentes De sacrificiis

sacrificiis

Quidam de populo aurum quidam
argentum quidam de alia
substantia sacrificat sacerdotes et mi-
nistri panem et vinum cum aqua immolat
Qui aurum sacrificant significant ma-
gos qui aurum deo obtulerunt Qui ar-
gentum sacrificant significant eos qui pecu-
niam in gazophilacium miserunt Qui
de aliis rebus sacrificant ~~significant~~
sunt hii qui domino necessaria que
iudas portabat mittebant Et has
significant qui per paulum et
barnabam apostolos oblationes iherosoli-
mam transmittebant Qui panem offer-
unt hii qui per spiritum sanctum sinum (?)
in sacrificium laudis domino impendunt
Qui vinum offerunt sunt hii quorum carnes (?)

pro fratribus ponunt Qui aquam offerunt
sunt hii qui corpus pro christo ad supplicia
tradunt De sacrificantibus ..

De sacrif

Primo viri offerunt quia fortes in
christo designant quia in primitiva
ecclesia iusti sub persecutoribus dira
passi victimam christi contribuerant Deinde
femine sacrificant quia fragiliores desig-
nant quia ipse panes fideles non sepius
sed hostiam laudis domino immolant Ad
ultimum sacerdotes et ministri offerunt
qui doctores et ductores populi sunt
qui sub antichristo fideles per diversa
tormenta sacrificium vivum se offerunt
christo De vii sacrificiis legalibus ..

De vii sacrif legalibus

Septem autem sacrificia ab anti-
quis secundum legem offerebantur
que adhuc christiani imitantur Ritum
nempe synagoge transierunt in religione
ecclesie Et sacrificia populi carnalis (?)
mutata in observantia spirituali Sunt
autem hec legale sacrificium voluntarium
pro peccato pro gratiarum actione do-
na vota holocausta Sacrificium legale
obtulit qui decimas vel primitias vel
que lex precepit obtulit Sacrificium vo-
luntarium obtulit qui aliquid de rebus
suis sponte deo sua obtulit Sacrifi-
cium pro peccato obtulit qui pro transgressione
legis ~~mandati~~ mandato hircum obtulit
Sacrificium pro gratiarum actione obtulit
qui pro victoria munus deo ob-
tulit Dona obtulit qui aliquid in
ornatum templi contulit Vota obtulit
qui in periculo belli constitutus aliquid
deo vovit quod postea solvit Holo-
causta obtulit qui agnum occisum (?)
totum in altari incendit holocausti

namque totum incensum dicitur.

De sacrificiis christianorum

Ita christiani legale sacrificium offerunt dum decimas rerum suarum deo dabunt. Voluntarium offerunt dum de rebus suis deo famulantibus aliquid conferunt. Pro peccato offerunt dum pro penitentia iuncta sacerdotibus vel religiosis vel indigentibus aliquid impendunt. Pro gratiarum actione offerunt dum pro dignitate vel pro alia gratia collata aliquid deo offerunt. Dona offerunt dum in edificia ecclesiarum vel in ornatu earum aliquid offerunt. Vota offerunt dum in bello vel naufragio vel alio periculo positi aliquid voverunt quod liberati deo et sanctis offerunt. Holocausta offerunt qui seculum relinquunt et omnia sua vel indigentibus distribuunt vel monasteriis conferunt. Hec sacrificia ipsi offerunt. Sacerdotes autem et ministri Christo instituente panem et vinum offerunt.

De sacrificio panis

Hoc sacramentum ideo ex pane fit quia Christus se panem vivum asseruit quem scriptura panem angelorum predixit. Ideo autem panis ex frumento fit quia Christus se granum frumenti asseruit. Granum autem per culturam de terra sua exiens arefactum duobus mole lapidibus molitur, farina cribrata aqua conspersa conspastatur, panis formatur, in clibano cocta in candorem mutatur. Ita Christus nobile granum cum gladiis et fustibus de civitate apostolorum qui de terra sua per Iudeos exivit (?) comminutus et opprobriis arefactus a Iudeis et gentibus quasi duobus lapidibus flagellis atteritur, cribratur, corpus eius conspastatur dum a suis separatur, proprio sanguine perfusus cruci compingebatur in qua pius quasi in igne passionis excoctus in candorem immortalitatis mutabatur.

De ecclesia

Ideo etiam corpus Christi de pane fit qui ex multis granis conficitur quia ecclesia corpus Christi per illud efficitur quod ex multis electis colligitur. Hec grana sunt electi flagello predicationis de terra veteris vite excussi (?), penitentia cribrati quasi duobus lapidibus molendini dum duabus legibus in scrutinio minutatim ambiuntur (?). Cribrati confessi conspastantur dum ab infidelibus segregantur, aqua baptismatis sparsi vinculo caritatis per spiritum sanctum in fide copulantur. Ut panes in clibano excocti in candorem mutantur dum in camino tribulationis examinati ad ymaginem dei reformantur. Tales vivi panes effecti de pane Christi reficiuntur et in eternum non moriuntur.

De sacrificio vini

Ideo hoc sacramentum de vino fit quia Christus se vitem dixit et scriptura eum vinum condidatum (?) asserunt. Quia autem in prelo duobus lignis expressa in vinum vertitur, et Christus duobus lignis crucis pressus sanguis eius in potum fidelibus fundebatur. Ideo etiam sanguis Christi de vino conficitur eo quod de multis acinis

De c…

De sa[crificio] vini

exprimitur quia per illud corpus christi
ecclesia concorporatur que de multis membris con-
gregatur. Hec pressuris mundi quasi
in torculari calcat et christo per passi-
ones incorporat. De sacrificio aque

sacrificio aque

Ideo autem in sacramento de aqua
fit quia aqua de christi latere exi-
vit et iohannes angelus aquas populos
esse vidit. Et ideo aqua vino misce-
tur quia populus christi sanguine redemptus per
aquam baptizatur et per passionem hominibus
et potum ipsi vino christo coniungit. Panis
autem ipse in cruce coquitur quia christus
pascalis agnus pro nobis occiditur
et caro nostra a morte redimitur.
Vinum in sanguinem transit quia christus
fundendo sanguinem pro nobis animam
posuit et etiam animam quia in sangui-
ne sitat a prius exprimunt. Sed
aqua hoc sacramentum non consistit.
quia solus populus causa ipsum misterium agitur
qui et eo cotidie reficitur. De sacrificio panis

De sacrificio panis

Panis ideo in modum denarii
formatur quia panis vite christus
pro denariis venditus tradebatur
qui verus denarius in vinea labora-
tibus in premio dabitur. Ideo autem
ymago domini cum litteris in hoc pane
exprimitur et in denario ymago et
nomen imperatoris scribitur et per hunc
panem ymago dei in nobis reparatur
et nomen nostrum in libro vite notatur.

Cur cotidie missa cantatur

Est cum christus Cur cotidie missa cantatur
semel credentes sua morte redi-
meret hoc tamen sacramento cotidie ob
tres causas ecclesia necessario repetit.

Una causa est ut in vinea labo-
rantes cotidie eo reficiantur. Alia ut
hii qui in unum fidelium cotidie associantur
per illud christo incorporentur. Tercia ut
memoria passionis christi mentibus
fidelium ad imitacionem inculcetur
taliter ab ecclesia offertur. De subdyaconibus

De sub...

Subdyaconus
calicem in sinistra patenam
vero in dextra desuper vero corpo-
rale portat. Quia ~~vero~~ subdyaconus
in hoc loco christum calicem passionis
sinistra portavit vitam patenam item
dextra etiam vitam corporale
etiam signat. Et christus calicem
passionis in presenti vita bibit quem
petivit a se transferri patrem pro-
pter eternam ad gloriam patris intuitus
cuius passionem ecclesia imitari non
desinit. Corporale vero multo
labore candidatur et ecclesia per
multas tribulationes christo consociatur.
Subdyaconus enim christi qui patenam
cum calice portant qui etiam ad
passionem baiulant. De cantoribus

De ca...

Unus cantor oblatam cum
fanone et vinum cum ampulla
offert alter aquam vino demiscen-
dam prebet. Qui vinum offert
signat etiam de iudeis qui legis
cultum in christi sacrificium commutant
qui aquam offert ecclesiam de gentibus
qui populum gentilem christo sacrificant
hii etiam duo populi cruc[?] et hostie
[?]fuerunt qui iudaicum populum christo in

sacrificium oblaturi sunt. Oblata vero
nudis manibus sed fanonibus inito
labore candidis offertur quia Christi
corpus ab hiis qui carnem suam
viciis et concupiscenciis crucifigunt
digne suscipitur. Ampulla in qua
aqua fertur signat nostram devo-
cionem que in vasculis cordis portatur.
Archidyaconus ad ultimum aquam
in calicem fundens quod offert quia
Christi quem dyaconus hic signat crucem
que sibi in passione iniunxit pater
in cruce obtulit et in ultimo corpus
capiti consonabit in regno deo et
patri tradidit. De ordine sacerdotis

Post acceptum sacrificium episcopus se
inclinans coram altari dicit
oracionem Suscipe sancta trinitas
dicit quia Christus ad pedes discipulorum
se inclinans post cenam sacramentum
in cena cum mensam stans oracione
ad patrem fecit. Orate dicit quia apostolos
orare monuit. Dehinc oracionem super
oblatam secreto dicit quia Christus in mon-
te oliveti secreto prolixius oravit cui
angelus confortans eum apparuit.
Spacium silencium post offertorium illud
tempus signat quo Christus ante passi-
onem in effraim latebat vel
paschalis agnus quem iudei decima
luna inclusum quartadecima luna im-
molabant. De secretis

Composito sacrificio sacerdos
orat sub silencio imitatur quia
idem sacrificium in sacrificio patrum ab-
sconditum latebat. In abel qui

agno delitescebat in abraham ariete
Ysaac occultaverat in agno pas-
chali in vitula rufa in yrco emis-
sario se velaverat. Dum pontifex
offert pro populo sacrificium quia Christus
omnia obtulit semetipsum. Cum sacrificium
thurificatur quia Christus odor suavitatis
pro nobis oblatus a deo acceptatur.
De prefacione

Sequitur in prefacione sacrificium
angelorum qui huic officio
interesse creduntur. Summo enim imperatori
ut milites assistunt et laudes suo
regi concinunt quod ter aut terna distincti
trinitatem sacrificio laudis honorificant
et hostiam laudis iubilacionis ympni
auctori immolant. Ideo etiam hoc
sacerdos alta voce cantat quia sacrificium
quod est laus representat. De sacrificio
angelorum

Angeli et archangeli ma-
iestatem dei laudant dominaciones
adorant. potestates et principatus
admirando tremunt. Celi id est troni
et virtutes iubilant cherubim et
seraphim dulciter concelebrant. Hoc
sacrificium concentus angelorum david et
salomon sunt imitati qui instituerunt
ymnos in sacrificio dei orga-
nis et aliis musicis instrumentis
concrepari et a populo laudes conclamari.
Unde solemus nos adhuc in officio
sacrificii organis concrepare clero
cantare populo conclamare. Sacrificium
itaque laudis angeli immolant dum
sanctus sanctus sanctus consonant. Ter
sanctus repetitur quia trinitas collaudatur

dns deus scs dicitur q(uia) unitas ve-
neratur. Sacrificio angelorum coniungitur
sacrificium spirituum nostrorum q(uia) xpi hu-
manitatem adorat et pro humani
generis redemptione gratias agit. Benedictusque
venit in nomine domini. Hic singulariter post
angelos ab hominibus concinitur quia
per xpm inviolatum genus humanum ange-
lis coniungitur. Laus quippe angelorum
est Sanctus sanctus sanctus usque
osanna in excelsis. Laus vero hominum
Benedictus qui venit in nomine domini usque
in finem. Cum hoc cantu se signat q(uia)
signum xpi cui concinit se suscipere
designat. De quatuor ordinibus

Notandum quoque quod primo loco
masculi offerunt quia primo tempore
patriarche suo sacrificio hoc sacrificium
figuraverunt. Secundo loco femine offerunt quia
secundo tempore iudei qui debiles legalibus
sacrificiis hoc prefiguraverunt. Tercio
loco sacerdotes et ministri offerunt quia
tercio tempore apostoli veri sacerdotes ipsum
sacrificium acceperunt et hoc fideles
docuerunt qui cotidie se ipsos super ista
sacrificia offerunt. Quarto loco angeli
sacrificium laudis offerunt quia post
hanc vitam angeli cum beatis hominibus
in secula seculorum deum laudabunt.
De quinto officio et pugna xpianorum

Quintum officium alias cherubi-
calat in quo summi pontificis hostia
et ideo ista pugna representatur. Hoc
moyses presignabat qui in monte
extensis manibus orabat dum et iosue
qui et ihesus cum amalech pugnabat
devicti regnum vastabat ac populum
suum victorie letitia reducebat. Sic
xps in monte crucis extensis manibus
pro populo non credente et contradicente
orauit et verus dux cum amalech i(d est)
dyabolo vexillo sue crucis pugnauit
devicti regnum vastauit dum infernum
devicto maligno hoste devastauit
populum de tenebris ereptum cum gloria
victorie ad celestia reduxit. Hoc
totum sacerdos imaginatur et quasi tragicis
gestibus exprimere conatur. Ministerium

Xpm namque in cruce fixum
representat dum expansis
manibus canonem cantat. Quasi
cum amalech pugnat dum contra
diabolum xpi passionem cum signis
crucium simulat. Ministri ante
qui antea pugnantium utrique ordinat
dum dyaconus retro episcopum subdy-
aconus retro altare locantur. Ec-
clesia cum triumpho egreditur et ipsa
percepta communione ad patriam cum
gaudio revertitur. De xpi passione

In hoc officio agitur xpi
passio. Sanctuarium itaque
grande stratum in hospicio ioseph
ab aromathia quo duos iso
cum lagena aque duxit in quo
xps vespere cum duodecim recumbens
corpus suum tradidit. Altare crux intel-
ligitur in quo corporale in forma
crucis corpus xpi super crucem
crismatis distendit. Corporale

4or ordib9
De quinto officio et pugna xpianorum
ministeriu
De xpi passione

de puro lineo terre conficitur et
cum multo labore in candorem vertitur
et Christi corpus de munda virgine nas-
citur et per multas passiones in
candorem resurrectionis redditur
Corporale cum plicatur nec initium nec
finis eius apparet quia Christi divinitas
initio caret et finem non habet
Super quod oblata ponitur quia caro
a divinitate suscepta in cruce affli-
gitur Calix cum vino et aqua in dex-
tera locatur quia sanguis et aqua de
latere Christi manasse perhibetur
Cum sacerdos hanc secretam oblationem
dicit se usque ad altare inclinat quia
ibi passio Christi inchoat qui se
usque ad mortem crucis obediens patri
pro nobis inclinaverat Deinde ob-
lata vel calix in manu sacerdo-
tis quod elevatur quia Christus pro salute mundi
in cruce levatur et sanguis in remissione pecca-
torum eius immolatur Interim dyaconi
retro eum stantes figuram apostolorum
gerunt qui in passione domini eo
relicto omnes fugerunt Subdyaconi
retro altare stantes contra eum
aspiciunt mulieres et notos Jhesu
preferunt qui a longe stantes eius
passionem viderunt Ante altare sacer-
dos se inclinat cum supplices te
rogamus dicit quia ibi passio Christi
finit et Christus inclinato capite spiritum
emisit Infra canonem dyaconus manus

lavat quia Pylatus in passione domini
manus lavabat dum se sic mundum
a sanguine eius quam manus suas
a sorde proclamat Sacerdos vero
lavat dum nobis cum peccatoribus dicat
designans quod ecclesia de Christi latere
iam facta in confessione se deceptoris
accipit dum per vocem centurionis
sic clamavit Vere filius dei erat
iste De ioseph . . . .

Offertorio sacerdote per omnia
secula dicente dyaconus venit calicem
tollens eo sustollit cum fanone porte
eius cooperit in altari reponit et cum
corporali cooperit Presbiter ioseph ab
arimathia qui Christi corpus deposuit
facie eius sudario cooperit in mo-
numento posuit lapide cooperuit
hic oblata et calix cum corporali
cooperitur quod sindonem mundam
designat qua ioseph corpus Christi
involvebat Calix hic sepulchrum patena
lapidem designat qui sepulchrum
clauserat Tres autem sunt
orationes preceptis salutaribus et pre-
sumimus et libera nos domine tres dies
designant quibus Christus in monumento
quiescebat De accolitis . . .

Accolitus patenam infra canonem
involutam tenet quam hic sub-
dyacono defert subdyaconus autem dy-
acono prebet quam ipse osculatam
vero de dyaconibus ad tenendum et corpus

dni in ea confringendum porrigit. Arolus qui pateram tenet formam nicodemi gerit qui mixturam mirre et aloes ad sepulturam dni attulit. Porro subdyaconus et archidyaconus cum alio dyacono patenam tenentes tres marias presentant que cum aromatibus ad monumentum venerunt. Dum autem prefate preces in dicta oratione dicuntur dyaconi inclinati stant communionem consummari expectant quia apostoli septem domadas post mortem christi firmari a spiritu sancto expectabant. Subdyaconi interim quiescunt quia mulieres in sabbato quod septima dies est siluerunt.

De crucibus

Hoc sacramentum ideo semper cum cruce fit quia christus sacrificium patris in cruce pependit et in cruce quadruplum mundum redemit. Sex autem ordines crucium fiunt quia sex diebus mundus perficitur et senario numero tempus christi consignatur. Per imparem vero numerum quod in duo paria non potest diuidi signatur quod corpus christi unum permanens non finditur. Aut enim tres cruces facimus et fidem trinitatis exprimimus. Aut per quinque significamus et quinque partitam christi passionem denotamus. Per sex vero tres ordines iuxta mundi tempora complectimus quod per crucem christo unico exprimimus.

De primo ordine

In primo ordine tres cruces facimus ubi et dona diuina et primum tempus ante legem diuinam quod tribus interstitiis distinguimus quia unum ab adam usque ad noe aliud a noe usque ad abraham tertium ab abraham usque ad moysen distendimus. In quibus ipsi in fide trinitatis christum a longe sub sacrificiis salutauerunt et multos eorum per hanc fidem perduxerunt. In prima etate abel christum in agno obtulit et pro eo trinitati mortem pertulit. In secunda melchisedech christi carnem et sanguinem in pane et vino obtulit qui triumphator bellorum a regibus gestum in fide christi protulit. In tertia abraham christum in ysaac sacrificauit in ariete mactauit qui vanos ritus in hac fide tolerauit.

De 2o ordine

In secundo ordine quinque cruces facimus ubi benedictam asscriptam diuinam et tempus legis exprimimus quo ipsi per quinque libros moysi legis sacrificia christum expresserunt et multos eorum pro eius fide perduxerunt. Quinque namque in duas partes scilicet in ternarium et binarium soluuntur et ideo tempus in duo interstitia diuiditur. Unum a moyse usque ad dauid fuit. alterum a dauid usque ad christum extitit. Per ternarium iudices a iosue ad dauid et reges a dauid usque ad captiuitatem babilonis et principes a zorobabel usque ad christum notantur per binarium vero sacerdotes et prophete significantur. Ex quibus

moyses xpm in paschali agno
figuravit qui a populo intra adi-
ficia comederunt quem lege predicavit.
Samuel xpm in david unxit
qui vexit xpm et sacrificio corporis
sui et insignia xpi persecucione
a perfido rege saul pertulit. helias
et alii prophete xpm sacrificio suorum
corporum votis preostenderunt et per
eorum fide valida supplicia perpessi sunt

De tercio ordine

In tercio ordine panem in
manus accipimus suscipimus
et benedicimus et tempus quo innotes-
cimus quod symeon xpm iam natum
panem vivum in manus accepit et
gaudens benedixit. Deinde calicem
levamus et benedicimus et tempus cene
exprimimus quod xpc panem et calicem
manibus elevavit et benedixit et
inde corpus et sanguinem apostolis tradit.
Unde adhuc sunt verba domini in hoc
ordine recitantur panis et vinum
in corpus et sanguinem eius commutatur

De quarto ordine

In quarto ordine quinque cruces
facimus ubi hostiam puram di-
cimus et illud tempus ad memoriam
reducimus quo xpc quinque vulnera
in cruce accepit et quinque [illegible] hu-
mana redemit

De quinto ordine

In quinto ordine tres cruces
facimus ubi omnia bona creas
sanctificas dicimus et corpus xpi
sub presentia ecclesiam trinitatis
quod fide trinitatis accepit et multos
cruciatus pro xpo sustinuit

De sexto ordine

In sexto ordine quinque cruces
facimus ubi per ipsum dicimus
et iste corpus xpi videlicet ecclesia
de gentibus exprimimus quod quinque
partita passione domini venerantes
excepit et eam in mundo pacienter
diversa tormenta pertulit

De vi ordinibus

Item per quinque
ordines crucium quinque etates
mundi designantur quod per crucem
et corpus xpi salvatur. Unde et in
canone quinquies per xpm dicitur
nostrum quod et per quinque vulnera mundus
redimitur. In sexto ordine calix cum
oblata tangitur quia sexta etate
xpc calicem passionis in cruce pro
omnibus bibisse innuit. Item per
ipsum dicimus quatuor cruces super calicem
cum oblata facimus quintam lateri
calicis imprimimus quod xpm quatuor
vulnera in manibus et pedibus
et quintum in latere suscepisse inno-
tescimus. Confestim xpi corpore labia
calicis tangimus ac per hoc sancto
spiritum illud corpus corpore deus spiraculum
vite inspiravit et mulierem
ex eo vivificavit significamus. Et
sicut deus per quem in quo cum quo
omnia in faciem humanam generis mortui
spiritum sanctum spiravit et ecclesiam
ex eo per corpus suum vivificavit per
quatuor ante partes calix tangitur
quod humanum genus in quatuor mundi
partes dispersum per quatuor crucis partes

De modo signorum

vivificatum in fine mundi per Christum
ad vitam resuscitatur De numero signorum

Notandum quod per totum cano
nem viginti et tria signa
fiunt que in veteri sub eorum decala
go lectis et in novo testamento
sub eorum decalogo iusti in fide trini
tatis hoc sacramenti participes existunt
Tribus autem digitis signa facimus
quia trinitatem exprimimus. Cum si viginti
et tria triplicaveris sexaginta novem
habebis. Porro autem pax
domini dicimus non in digitis secundum
oblate patena tria signa super
calicem facimus. Que si superioribus
adieceris septuaginta duo signa
habebis. Perfecto hoc significat quod
septuaginta due lingue per
superbiam disperse per Christi humilitatem
sunt in unum collecte per fidem
et passionem perceptione per corpus
et sanguinem eius et communicatione

De vij sacrificiis

In canone De vij sacrificiis
septem sacrificiorum actio comme
moratur quibus corpus ecclesie capiti
Christo copulatur. Primo enim sacrificium
innocentum. 2o apostolorum et martyrum. 3o
confessorum. quarto religiosorum et continen
cium. quinto coniugatorum. sexto in Christo
quiescentium. septimo in cura mortuorum scilicet
penitencium. De te igitur utrorumque communi
cantes sacrificium innocentum notatur qui
se in sacrificium Christi obtulerunt dum

pro eo immolati sunt. De communicantes
utrorumque hanc igitur oblacionem sacrificium
apostolorum et martyrum representatur utrorumque
nomina illorum recitantur qui se hostiam
vivam deo obtulerunt dum sanguinem
nem suum pro deo fuderunt. Ab hinc
igitur utrorumque quam oblacionem sacrificium
confessorum commemoratur qui ab heresi
nisi periculo confessi sunt et sa
crificium laudis iugiter Christo obtule
runt. De quam oblacionem utrorumque
supplices te rogamus sacrificium
religiosorum demonstratur qui carnem
viciis et concupiscenciis crucifixerunt
et sic hostia Christi effecti sunt. De
supplices te rogamus utrorumque memento
domine sacrificium coniugatorum declarat
qui fide et elemosinis corporis Christi
participes efficiuntur. De memento
domine sacrificium defunctorum ostendit
qui in confessione Christi migraverunt
et fidelibus associati sunt. Sacerdos
mortem Christi representat cum se ad sup
plices te rogamus inclinat et per eius
mortem apostoli commemoratio defunctorum
agitur qui pro eis mortuus est. De
nobis quoque peccatoribus utrorumque in fine
canonis sacrificium penitencium exprimitur
qui se lacrimis et penitencie dolo
ribus Christo in sacrificium mactant
cum se enim suas peccatis condigne
doleant ut in eo vivificentur

qui impius mortem procuratur
Unde et sacerdos ibi voce exaltat
quia penitentes a vocibus et sordibus ge-
mitu semper vocare constat in amaris
singultu clamant hos dns expressit
in lazaro magna voce de monu-
mento vocavit Qui hic etiam capitulo
nona mortui recitantur quando peni-
tentes variis reatibus macerantur
Per hec septem sacrificia corpus xpi
ecclesia consiatur et capiti xpo
coniungitur Hec pro dicta oratione expri-
mit quod septem petitionibus hic sac-
rificia sequitur quia per oratione et hoc
singulare sacrificium ecclesia xpo
coniungitur De quinque orationibus

Oracio ante canonem ideo
in quinque distinguitur quia oro-
ficium in quinque [illegible] xpi pas-
sione tantum exauditur In primo
loco pro prelatis et subiectis oramus
quia ecclesiam in doctores contine-
tes coniugatos discernimus Quarto
loco pro defunctis offerimus quin-
to [illegible] pro penitentibus Primo loco
pro prelatis offerimus ubi dicimus in
primis quod tibi pro ecclesia tua offe-
rimus et pro papa et epo et re-
ge nominamus Pro subiectis
oramus ubi memento dne famu-
lorum famularumque recitamus ubi et
nominare possimus quos volumus
Secundo loco pro prelatis petimus in
hanc igitur oblacione servitutis
nre dicimus pro subiectis subiungimus
sed et cuncte familie tue dicimus
Tercio loco pro prelatis supplica-
mus cum unde et memores nos
servi tui recitamus pro subiectis
possimus cum sed et plebs tua
subiungimus Pro defunctis sacrificamus
cum memento etiam dne dicimus ubi
etiam nomina eorum recitare possimus
Pro penitentibus offerimus ubi
nobis quoque peccatoribus dicimus hec oracio in canone
nec commemoratur quando victa in
morte redemptoris [illegible] De
vespertino officio et benedictione epi

Tertium officium in quo pon-
tifex populum benedicat xpi
descensionem ad inferos exprimit
hic enim figura moyses qui mori-
turus filios isrl benedixit eductos
de egipto in patria introduci per
[illegible] qui et et iosue misit Hoc
et iacob moriens expressit qui filios
suos benedixit et eis multa de
futura hereditate predixit Has vero
benedictiones xps complevit cum mo-
riens ad inferos descendit prophetias
sedentes in tenebris et umbris mortis
visitando benedixit de carcere educ-
tos celesti patrie induxit Quod
epc [illegible] dum populum benedicat [illegible]
in spirituali [illegible] Recitamus
ante [illegible] capitulis benedicat
et omnes [illegible] ipse [illegible]
dignetur confirmaris quinto [illegible]
benedictio [illegible] concludit Etiam

munerum dei hinc mundo sex vicibus benedixit quod ecclesia firmavit quarta benedictionem hereditatis possessione dabis. Primo primis hominibus benedixit deus dicens crescite et multiplicamini. Secundo hominibus benedixit deus mundo diluvio deleto noe et filiis posteris crescite et multiplicamini inquit. Tercio per abraham deus mundo benedixit cum ei in benedictione christum promisit. Quarto mundo benedixit deus filium suum nobis benedicere misit qui celos ascensurus suis benedixit et per spiritum sanctum reliquos firmat. Quinto mundo benedicet deum paratum in futuris ultimam benedictionem sic complet. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum.

De vii officio et resurrectione

Septimum officium autem resurrectionem simulat. Christus devicta morte et spoliato inferno pacem suo mundo dabat quia iam omnia in celis et in terris pacificaverat et cum suis discipulis comedebat eisque reliquias dedit. Sic pontifex diabolo per spirituale bellum superato pax vobis dicit pacem astantibus porrigit panem celestem distribuit. Hoc ihesus qui et iosue signatur protulit qui inducto populo ac superatis hostibus terram sorte distribuit. Quod pontifex oblatam in calicem mittit designat quod anima christi ad corpus rediit. Deinde pax domini sit semper vobiscum dicit quia christus suis apparens pax vobis dicit pacem porrigit quia christus amissam pacem humano generi resurgens reddidit.

De osculo pacis

Propter tres causas pacis osculum datur. Ob unam causam quia per hoc se mutuo osculantur quod homines deum sibi gratiam angelorum amiciciam per christum qui est pax nostra se convenisse simulantur. Alia est causa quia sicut per pacis osculum fiunt in christo dei patris ecclesie matris filios per christi reconciliationem demonstrant atque uno pane christi qui est deus pacis concordie et dilectionis effici desiderant. Tercia causa est quia sicut masculo caro carni spiritus spiritui coniungit ita animas hominum in necessitate corporis per dilectionem proximi in necessitate anime per dilectionem dei diligi cupiunt. Cum non tali pace osculo federati corpus christi comedunt ut iudas iudicium sibi per falsam pacem sumunt.

De fractione panis

Oblata frangitur quia panis angelorum nobis in cruce frangitur ut fractura peccatorum nostrorum per comestionem ipsius consolidetur. Papa oblatam non frangit sed partem eius mordet reliquam in calicem mittit quia christus infernum momordit et inde captivos ad paradisum misit. Dum reliquam calicem tenet duo papa singulariter coniunctim sumunt significantes angelos qui christo surgente lapidem

de monumento tulit Communicato
sacerdote mox calix de altari tollitur
q xpi resurgentis vlt' diam morit
et corpus eius in sepulcro no inuenit
Dyaconus sanguinem distribuit q
angeli resurrectionem denotum
Subdyaconus corpus dni accipit
a dyacono et fit presbiteris signa
quidam ipsis designans q mulie
res verba de resurrectione xpi
ab angelo perceperunt et apostol
deduxerunt ipsi q ipsis predicando
distribuerunt Cum apostolicus ab
altari descendit populus communi
cat q xpus ab anachis descen
dens a morte resurgit. populus
eterna gloria se participat Epus
oblatam frangit q dns panem
in emaus discipulis fregit In
tres partes oblacionem diuidit vna
recepta duas dyacono et subdya
cono tradit q dns fracto pane
vna parte sibi duas cleophe et
et luce diuisit De fba pbbo ob
lacionum

Oblata non integra sumitur
Sed in tria diuiditur Vnum
in calice mittitur aliud a sacerdo
te sumitur tercium in pixide
morientibus ad viaticum reponitur
Trina corpus dni e triforme
illud quod de maria sumptum a morte
resurgens celos penetrauit et illud
quod adhuc in electis in terra la
borat et illud quod in sepulcris
iam pausat Pars in calicem

missa est corpus xpi iam sumpti
in gloria pars a sacerdote vel a
apostolico commesta e corpus xpi
id est ecclesia in corpore per vnionem
corporis xpi resurrecturum De fbo
communicantibus

Primitiua eccl
Communicat q xpo cara
apostolis ecce piscis assi et fauum
mellis manducabat et singulis
eis dabat Deinde minister commu
nicat q dns in discipulis ad mare
tyberiadis prandebat post hec ipsis
communicat q dns ascensurus in
multitudine discipulorum comedebat
Corporale portat q sudarium ius
tutum fuerunt Agnus dei et cetera
in communione significat letitiam
fidelium de xpi resurrectione Oro
quam eps populo dicit e benedictio
qua dns ascensurus fideles benedixit
Dyaconus se ad populum vertit ite
missa e dicit signans angelos qui
apostolos alloquentes eis abire inferre
fecerunt cum eis xpm ad iudicium
venturum predixerunt Deo gras
gracias respondit et populus abit
q discipuli visa ascensione xpi
gracias egerunt in ierusalem in templo
cotidie deum benedixerunt Benedictio
qua papa vel sacerdos post missa
facit populo fiat e spiritualis be
nedictio quam xpus in die pentec
costes fidelibus attulit qui crederet

omni benedictione spirituali repleuit. Et illa solemni benedictione complet per quam etiam sponse sue ecclesie innuit quod ubi pars corporis ad ipsa regreditur. Et Christi legatione sua peracta in gloria patris sui inuenitur. Sic etiam omnibus adimpletis rite agendis partes ab hoc calice per corpus Christi recipitur et in celestem altitudinem inducitur. Corporale in altari remanet quod mundicia capitans in sacerdotibus debetur. Per altare corpus. Per corporale etiam designatur que hic et in futuris presentes in Christo per omnia affirmatur.

De pane dimisso

Fecit quod olim sacerdotes de singulis domibus vel familiis farinam accipiebant quod ad hoc congregati erant et inde dimissum panem faciebant quem ipso offerebat et ipsum consecratum distribuebant. Etiam singuli farinam offerebant misse interfuerunt et pro ipsis in canone dicebatur omnium circumstantium quibus tibi hoc sacrificium laudis offerunt. Postquam autem ecclesia multum augebatur et sanctitate minuebatur propter carnales statutum est ut qui possent singulis dominicis vel in diebus vel summis festiuitatibus vel ter in anno communicarent, hic ad confessionem et penitentiam. Pro aliis tunc indiuisibiliter simul sunt communitate non erat necesse panem tam magnum fieri statutum est in modum denarii fieri. Et ut ipsi pro oblatione farine denarios afferrent per quibus domini recognoscerent. Cum tamen denarii in usum pauperum qui membra sunt Christi cederent vel in aliquos quod ad ipsius passionem pertinet. Statutum est quod ut panis per missam benedictus et a sacerdote per benedictionem communicatis preberetur. Hoc quod eulogia dicebantur. Sed quia hoc in congregatione fieri non licet omnium super ipsum domini etiam recipitur. Hic igitur per hunc proprie communicatis sit.

Oratio super ipsum de processione

Nunc ut etiam dilectissimi in quibusdam legentibus vel audientibus membris aliquid de processione dicamus. In missa quidem agebatur Christi pro nobis in mundum legatio. In processione agitur nostra ad patriam reuersio. Per processionis itaque sollempnitatem innuitur etiam populi dei de egipto egredientis solennitatem. Qui signis et prodigiis liberatus ad montem Synai peruenit ibi accepta lege et facto tabernaculo quasi quadam processione ad terram promissionis tendit. Populus namque armatus incedebat per turmas signis et vexilla cum ferebat. Leuite tabernaculum ferebant. Sacerdotes tubis clangebant. Archa federis a sacerdotibus portabatur et aaron

summus sacerdos decoratus et moy-
ses populo cum virga sequebatur
Cum hiis in via amalech cum exercitu
occurrit iter armis obstruere volunt
cum quo usque pugnantibus victor
existit populo iter ad patriam aperit
Cum aliquis nociva processionis
nos adit qui cum archa omnis
populus iherico circuit sacerdotalis
ordo tubis terruit populo clamante
corruit iherico corruit et victor
populus regnum obtinuit Signum
rei portate

Populo a pharaone per moy-
sen erepto et christianus populo
a dyabolo per christum erepto
Tabule testamenti a monte
accipiuntur et libri ewangeliorum ab
altari ad portandum sumuntur
populus ibat armatus et populus
christianus vadit fide et baptis-
mate signatus Ante eius moy-
signa ferebantur et ante
nos cruces et vexilla portantur
Eos columpna ignis precessit et
nos candele lumen precedit Ille
populus sanguine aspergebatur israe
benedicta aspergitur Levite tabernacu-
lum federis portaverunt et hic
dyaconi et subdyaconi plenaria
et cappas ferunt Archa testa-
menti a sacerdotibus portabatur
et scrinium vel feretrum cum reliquiis
a presbiteris portatur Aaron

summus sacerdos sequitur ornatus
et apud nos episcopus summus sacer-
dos sequitur infulatus Rex si
adest cum sceptro vertere ipsum sig-
nificat moysen cum virga directo-
rem populi Si autem non adest
rex pontifex utrumque exprimit
Moysen baculum portando aaron
mitra caput velando Clangor
tubarum exprimitur per sonum campanarum

De patria

Quoniam ad certam aliam proces-
sionem facimus qui ad terram
repromissionis tendimus Cum
certam civitatem intramus qui ad patriam
gaudentes pervenimus Cum terram
ecclesiam et monasterium scrinium
vel feretrum cum cantu et campanis
nos ferimus qui cum archa iherico
cum sonum tubarum et clamore populi
circuimus iherico coram nobis
corruit cum mundi concupiscentia
in cordibus nostris corruit Ideo
quippe crucem precedentem
sequimur quia christum crucifixum in
omnibus sequi proponimus Et nulla
[illegible] pervenire poterit nisi
qui [illegible] mundo viciis et concupiscentiis
crucifixerit

De archa

David quoque et salomon ad pro-
cessionem nos informaverunt
qui archam dei hymnis et canticis
perduxerunt et david in tabernaculum

salemon in templum sub alas che-
rubim reposuerunt. Cum etiam
cum scrinio intramus quasi archam in
templum cum tripudio portamus et cum
corpore ac ecclesia quod utrumque archa
designat celestem aulam nobis intrantibus
vocibus clamamus. Archa sub alas
cherubim ponitur quia a sanctis laudes
referuntur et Christi humanitas inter
supremos ordines angelorum cherubim
et seraphim locatur a quibus angelorum
et hominum perpetuo iubilo adoratur.

De pugna Christi ...

De pugna Christi

Missa quoque imitatur cuiusdam conflictum
et victorie triumphum quo contra
hostes amalech prosternuntur et
via nobis ad patriam per Christum
panditur. Christus quippe imperator noster
cum dyabolo pugnavit et celestem
rem publicam ab hostibus destructam
hominibus reparavit. Qui cum
posset producere duodecim legiones
angelorum velut septuaginta duo
milia militum instruxit suam aciem
duodecim apostolorum et expugnavit
septuaginta duo genera linguarum.
Pontificis itaque et cleri processio
progressio est quasi imperatoris et sua
exercitus ad bellum progressio. Hi enim
subtus albis desuper cappis vel aliis
sollempnibus vestibus induuntur
quasi milites pugnaturi subtus loricis
desuper clipeis muniuntur. Cum
de choro exeunt quasi de regia
civitate procedunt. Quasi per spe-
ciale signum et vexilla a signiferis
ante feruntur quia ante nos crux et
vexilla geruntur. Quasi duo exercitus
sequuntur dum hinc inde ordinatim
cantantes gradiuntur. Inter quos va-
dunt magistri et preceptores quasi
chororum ductores et belli inci-
tatores. Sequuntur persone quasi
exercitus duces ac agminum ordi-
natores. Procedit pontifex cum baculo
quasi imperator cum sceptro. Ante pon-
tificem portantur sancta sicut ante
regem imperialia. Ante archiepiscopum
crux portatur similiter crux imperatorum
gestamen qui pallio decoratur sicut
rex corona ornatur. Comitatur
turba plebis quasi exercitus pedestris.
Cum de basilica procedunt quasi
de regia urbe exeunt procedunt.
Cum ad aliam ecclesiam pergimus
ad castellum expugnandum progredimur.
Quod cum cantu ingredimur quasi in
deditionem accepimus et inde
auxiliarios nobis asciscimus. Cum
vero ad monasterium redimus quasi
ad locum certaminis tendimus. Cruci-
fixum cum reliquiis portamus contra
demones sicut filii Israel portaverunt
archam dei contra philistiym hostes.
Cum ecclesiam intraverimus quasi ad
stationem pervenimus. Cum campa-
ne sonant quasi per classicum mi-
lites ad pugnam incitantur. Qua-
si due acies in bello ordinantur

dum utrique in choro locantur Qui
autem in vexillo crucem archiepiscopo tenet
et ministri qui vexillum crucem portant
in pugna fert Cantor qui cantum
inchoat est tubicina qui signum ad
pugnam dat Rectores qui utrumque
chorum regunt sunt duces qui ag-
mina ad pugnam instruunt Canto-
res pusilli tenent baculos vel
tabulas in manibus gerunt quia pugna-
tores caput galeis tegunt armis
bellicis se protegunt **Spirituale bellum**

Bellum cum tubarum clangore et
tubarum clamore committitur
et nostrum spirituale bellum cum campa-
narum compulsatione et clericorum canta-
tione incipitur Geritur namque
bellum non contra carnem et sanguinem
sed adversus principes et potestates
adversus rectores tenebrarum harum contra
spiritualia nequitie etc. Cum his ergo
strenui milites pugnant dum
cantoribus utrique concantant Ignea
tela compunctionum nequissimi
hostes immittunt que fortes viri
fortiter scuto fidei repellunt hos-
tes vero acriter insistentes gladio
verbi dei prosternuntur Cantores
manu et voce alios ad armoniam
incitant quia et duces alios pugnan-
do manibus et voce hortando ad
certamen instigant Interim stat
pontifex ad altare et pro laborantibus

orationem fundat sicut Moyses in
monte stans pro pugnantibus
orabat **De lectore**

Lector qui epistolam
recitat est preco qui edicta
imperatoris per certa predicat Rectores
vero ad gradale vel alleluia cantandum
eriguntur et fortiores manu
ad duellum producuntur Iam deficien-
tibus in cantu alii succurrunt ita
autem laborantibus in prelio alii re-
centes inde subveniunt Deinde
per neumam in voce et organum iubilat
quia victoriam cum plausu et cantu cele-
brat Dyaconus qui evangelium in alto
recitat est preco qui parato bello
agmina dispersa cum tuba convocat Sacer-
dos exhortando alloquitur sicut
imperator victores affatur Sed et hii
oblaciones offerunt sicut qui spolia
victoribus cum victore dividuntur
Cantus offertorii est laus quam offert
imperatori **De david et golia**

Debellato itaque hoste ab Ihesu
qui et Iosue superato et victori
ipso ob pacem habundantiam nos-
tri ligionem conclusa contra Philistei
adversus Israel conveniunt crudele
bellum indicunt E quibus Golias
procedit duellum petit Cui David
cum pastorali pera occurrit funda
et lapide eum deiecit proprio mu-
crone prostravit populum autem liberat

pro victoria deo victimam immolat pro
gratiarum actione laudes iubilat David
ipsum venienti turba populorum obviam
venit salvatorem populo Christus excepit
Sic quoque victis a christiano populo
superatis demonis surgunt
negligentiam ante actamque bellum
inferunt Et quibus Gyttas Goliath
id est dyabolus procedit duellum
petit cum quibus christianum
ad singula vicia illiciat Cui fortis
cumque cum sacra scriptura ut
David occurrit funda et lapide
deicit cum per humanitatem christi
qui sancti populo erat petra et re
dentibus populus lapis angula
ris cum devincit christo ense prostratum
iugulat dum hostem malignum
fragili carne superat

Misterium

Cum ergo a subdyacono
et aliis sacrificium accipitur
quasi David a Saul et populo
armis induitur cum oblationes
super altare deponuntur quasi arma
a David deponuntur Porro cum
pontifex ad altare venit quasi
David adversus philisteum
procedit per calicem multrale
accipitur per corporale funda
per oblatam petra intelligitur
Prefatio quam cantat in fine clamor
quo pugil Gyttas ad duellum
provocabatur per canonem deprecationem
intelligimus populi orationem
Sacerdotis unctio est finis

lapide imposito orationis pannis de
nudo est lapidis iactus Ubi de
mo incitatur significat quod hostes
consternuntur Ubi autem dyaconus
ad sacerdotem venit et calicem
cum elevans deponit designat quod
David ad prostratum occurrit
extracto gladio caput abscidit
Data deinde pace populus communi
cat quod accepta per David pace
populus deo sacrificium preparat
Cumque in communione est laus populo
pro victore exultans Oratio et
benedictio quam sequitur est hoc
quod David a populo in ierusalem
veniens excipiebatur Hiis peractis
populus ad propria remeat quod populus
eius post victoriam cum gaudio ad
propria repedabat

De iudicio

Missa etiam quoddam iudicium [illegible]
imitatur: et canon actio vocatur
Actio autem est ea que in publico
conventu coram iudicibus agitur quod
in missa causa populi cum deo iudice
agitur Cum campana sonatur
quasi populus ad placitum per preconem
convocatur Tempore orationis est
quasi processum in quo [illegible] pro tribunali
sede redditur cum populus atque sistitur
Dyabolus est accusator sacerdos
defensor Causa quando accusatione dyaboli
et reatu populi iudex offenditur
Sacerdos qui causam populi suscepit
duellum subire compellitur quoniam
delatoris fallacia convincitur populi

tunica capiebatur induitur placet ira
Rex spiritualibus armis induitur
adversario confliditur et spolia amica
capitur De pugna

Hec ut dictum est in figura
precesserat quando David cum golia
congressus spolium a tyrannide eius
eruerat et christus cum dyabolo duel-
lum subiit et spolium quod possessum ab
eo eripuit Philisteum namque istius
impugnabat et demonum caterva
humanum genus vexabat hostes
contra arcem dei aciem direxerant
et demones contra iustos tyrannos
concitaverunt hostes se bello munie-
rant et demones per philosophos
et poetas errores firmaverant Go-
lias agminibus dei exprobabat et
dyabolus cultoribus dei per ydolatriam
insultabat David a patre suo in
pugnam mittitur et christus a patre in
mundo ad certamen dirigitur Da-
vid oves pavit et christus innocentes ad
pascua vite congregavit David ursum
et leonem superavit et christus dyabolum
se temptantem devicit David omnibus
derelictis ad locum certaminis tendit
et christus derelictus discipulis ad concilia-
bula hostium venit veniente David
clamor in castris oritur et christo
inter iudeos veniente clamor crucis
est mortis ortus David a militibus
armis Saul induitur a mox quod eisdem
exuitur et christus a militibus vestibus
pylati scilicet purpura et clamide cocci-
nea induitur a mox quod eisdem exuitur
David contra philisteum baculo por-
tavit et christus contra dyabolum
crucem baiulavit David mitis et
christus vas accepit aceto plenum
hostis funda et lapide prosternitur
et dyabolus christi carne vincitur
Per fundam quippe christi caro per lapidem
eius anima per David eius deitas intelli-
gitur Petra itaque de funda excussa
frontem superbi penetrat et anima
christi de carne tormentis excussa
regnum tyranni penetrans infernum
spoliavit ipso ense victum iugulat
et per mortem mortis auctorem
vicerat Reverso David populus letatur
et christo ab inferis regresso populus
fidelium congratulatur David victor
veniens a civibus cum cantu excipitur
et christus ad celos ascensurus
ab angelis multimodis laudibus sus-
cipitur De armis

Sacerdos itaque pugil christi pro
populo cum hoste conflicturus armis
muniatur spiritualibus quia pugnatur
est contra spiritualia nequitie Deinde
sandaliis pro ocreis se induit caput
humerali pro galea tegit tunicam
corporis alba pro lorica vestit Sto-
lam collo circumdat quasi hastam
ad impedimentum vibrat Cingulo pro
arcu se cingit subcingulum pro
faretra sibi appendit Casula pro
clipeo protegitur manipulo pro
pugillo clava utitur Porro liber
in quo est verbum dei pro gladio
armatur per confessionem dominio
dyaboli renunciatur sicque hostis ad
singulare certamen provocat Quasi

De arm

sic totis viribus pugnat dum cum tantum et ordine et religione contra demones certat. Deinde ad evangelium casula per humerale proicit quasi gladium arripit. Deinde legit evangelium quod vincere petit dyabolum.

De signo

De tragicis

Sciendum quoque quod hii qui tragicas in theatris recitabant actus pugnancium gestibus populo representabant. Sic tragicus noster sacerdos pugnam Christi populo christiano in theatro ecclesie gestibus suis representat eique victoriam redempcionis sue insinuat. Oracionem presbiter orare dicit Christum pro nobis in agonia positum exprimit, cum apostolos orare monuit. Per secretum silencium significat Christum velut agnum sine voce ad victimam ductum. Per manuum expansionem significat Christi in cruce extensionem. Per cantum prefacionis exprimit clamorem Christi in cruce pendentis. Decem namque psalmos scilicet a Deus deus meus respice usque In manus tuas commendo spiritum meum cantavit et sic exspiravit. Per canonis secretum sabbati innuit silencium. Per pacem et communicacionem designat pacem datam post resurrectionem et gaudium percepcionis. Consecrato sacramento pax et communio nobis a sacerdote populo datur quia accusatore nostro ab agonistica per duellum prostrato pax a iudice populo annunciatur.

ad convivium invitatur. Deinde ad propria redire cum gaudio per Ite missa est precipitur. Qui gracias deo iubilat et gaudens domum remeat.

De vii intersticiis

De septem [illegible]

Missa divine legacionis totum claudit tempus quo Christus mundum intravit usque dum celum rediens intravit. Hoc est tempus legacionis. Et hic Christi legacio finietur cum sponsa eius ab ipsa babilonia in supernam ierusalem ducetur. Quod tempus septem intersticiis distinguitur quia legacio Christi septem donis spiritus sancti peragitur. Primo post introitum dicitur Dominus vobiscum. Introitus significat ingressum Christi in hunc mundum quo sua incarnacione salutavit genus humanum. Cantus autem introitus est gaudium angelorum et hominum quod in eius nativitate est. Cuius primum donum spiritus sancti est sapiencia quia sapiencia venit incarnata. Collecta sequitur, significat nostram reconciliacionem per eum. Lectio autem significat doctrinam vel exemplum quod prebuit in baptismate. Graduale cantum vel temptacionem eius. Alleluia ministerium angelorum qui ministrabant ei. Secundo dicitur Dominus vobiscum ante evangelium quia annunciavit sua predicacione salutem. Evangelium autem significat tempus predicacionis Christi. Secundum donum spiritus sancti est intellectus quia hic docuit homines intelligere spiritualia. Tercio dicitur Dominus vobiscum ante offertorium et illud tempus quo venit ierosolimam pati et salutavit turbam sibi oc-

palmis obviam. Cantus offertorii
significat laudem illam quam Christo ibi et in
eadem significatione solet adhuc festo
ad offertorium cantari. Tertium donum
est spiritus consilii quod fuit consilium dei
apparuit propter quod venit salvare
homines redimere sua passione. Silen-
cium quod sequitur est illud tempus
quo Christus in Ierusalem usque ad passio-
nem que facta die statim con-
tigit qui paschalis agnus inclusus
mansit. Quinto dicitur dominus vobiscum
in prefatione expansis manibus
significat tempus illud quo Christus pepen-
dit in cruce extensus. Quartum donum
est spiritus fortitudinis quod fuit expugnare
dyabolum. Quod prefatio alta
voce dicitur significat clamorem
psalmos a deus deus meus respice in me
manus tuas commendo spiritum meum
quos Christus in cruce clamavit. Vel
significat strepitum qui in tanta conturbacione
fiebat celestibus et terrestri-
bus. Silencium canonis quod sequitur
significat illud tempus quo post mortem
eius sui in timore et tremore fue-
runt absconditi. Quinto dicitur pax vo-
biscum pro dominus vobiscum et est illud
tempus quo Christus surrexit et
suos suis verbis salutavit. Quintum
est donum spiritus scientie quod fuit aperuit
illis sensum ut intelligerent scrip-
turas. Cantus qui sequitur est gau-
dium quod habuerunt usque ad eius ascen-
sionem. Sexto dicitur dominus vobiscum
post communionem est illud tempus quo

Christus et homines deserunt et an-
gelos sibi obviantes ascendentes
salutavit. Sextum donum est spiritus
pietatis quod in maria pietas fuit
quod humanam naturam super astra
vexit. Oratio que sequitur est quod
interpellat patrem nunc pro nobis.
Septimo dominus vobiscum in fine
misse dicitur significat illud tempus
quo Christus in fine mundi adveniens
sanctos sibi ad iudicium sibi obvian-
tes salutabit. Septimum donum
donum est spiritus timoris quod fuit angeli
contremiscent. Sequitur ite missa
est hoc est ad sinistros ite maledicti
in ignem eternum. Benedicamus domino
sequitur est ad dextros venite
benedicti patris mei. Item de missa

Que celebrantur in officio misse
quod ante evangelium recitan-
da sunt ad primum adventum domini
usque ad illud tempus quo predicabat
in ipsum pertinent. Introitus vero
ad chorum prophetarum respondet quod ut
augustinus dicit moyses fuit
minister veteris testamenti prophe-
tam. Kyrie ad eos prophetas
respondet qui circa adventum domini erant.
Gloria in excelsis ad cetum angelorum
qui gaudium nativitatis Christi pastoribus
nuntiaverunt. Prima collecta ad id
respondet quod dominus circa duodecim annos
egit cum sedit in medio doctorum sedens
audiens et interrogans eos. Epistola
ad predicationem iohannis baptiste.
Responsorium ad benivolentiam

gl̃a

apostolorum qui vocati sunt a domino
serui sunt. Alia ad lectionem mencionem
eorum quam habuerunt de promissio-
nibus eius vel de miraculis que per
eos fieri videbantur. Euangelium
ad suam predicationem usque ad passionis
tempus. Deinceps vero quod agitur
in officio misse ad illud tempus
respicit quod est a dominica qua
pueri obviauerunt ei usque ad ascen-
sionem eius siue penthecosten.
Oracio vero quam presbiter dicit a secre-
ta usque nobis quoque hanc oracionem
designat quam ihesus orabat in
monte oliueti. Illud quod sequitur
significat tempus quo dominus in se-
pulchro iacuit. Et quod panis
in vinum mittitur animam christi ad
corpus redire demonstrat. Quod
postea celebratur significat illas
salutaciones quas christus fecit discipulis
suis. Fractio oblatarum illam signi-
ficat fractionem quam duobus fecit in
emaus.

Unde missa sit

unde missa sit

Nunc dicendum est unde missa
vel ordinem susceperit et quis
eam auxerit. Missam in primis
dominus ihesus sacerdos secundum ordinem
melchisedech instituit quando de pane
et vino corpus suum fecit et
sanguinem et ob memoriam sui sub
celebrari hoc precepit. Hanc
apostoli auxerunt dum super panem
et vinum verba que dominus dixit
et dominicam oracionem dixerunt.
Deinde successores alia epistolas
et euangelia legi statuerunt. Alii
cantum alii alia addiderunt qui
decorem domus dei dilexerunt.

De introitu

De introitu

Celestinus itaque
papa psalmos ad introitum
misse cantari instituit. De quibus
gregorius papa postea antiphonas
ad introitum modulando composuit.
Unde adhuc primus versus eorum
psalmi adhuc cantatur qui olim
totus ad introitum cantabatur. Gloria
patri nicena sinodus composuit. Et
damasus papa ad missam can-
tari constituit. Kyrieleyson silvester
papa de grecis sumpsit quod gregorius
papa ad missam cantari instituit.
Gloria in excelsis deo angeli
angelicum cantum in primis cecinerunt.
Et hylarius episcopus pictauiensis ab illo
loco laudamus te usque in finem
composuit. Thelesphorus autem papa
ad missam cantari constituit. Sima-
chus vero papa in festis tantum
cantari instituit. Dominus vobiscum
de veteri testamento sumptum de libro
Ruth est sumptum. Pax vobiscum de
novo testamento idem de euangelio
acceptum. Et cum spiritu tuo de epistola
~~pauli~~ pauli. Dicunt vero de apo-
calipsi. Tunc apostolicum credo
tradente domino dici docuit et clemens
papa vel anacletus ad missam dici
constituit. Offertorium ambrosius papa
constituit. Sed gelasius papa auxit
et ad missam dici instituit. Epistola

et euangelium allexander papa
legi ad missam instituit Ieronimus
autem presbiter lectionarium et euan-
geliarium ut hodie habet ecclesia
collegit sed damasus papa ut aut
morisse legi cessit Graduale
et alleluia ambrosius composuit sed
gregorius papa ad missam cantari
instituit Tractum in festiuis diebus
naima quod iubilum dicitur iubilare
statuit Sequencias abbas notkerus de san-
gallo sequencias pro neumis com-
posuit quas nycolaus papa ad
missam cantari concessit Anastasius
papa statuit ut dum euangelium legitur
nullus sedeat Credo in unum deum
constantinopolitana synodus com-
posuit sed damasus papa ad mis-
sam cantari statuit Offertorium gre-
gorius papa composuit et ad missam
cantari statuit De sacris vestibus

Apostoli et eorum successores
in cotidianis vestibus et lig-
neis calicibus missas celebrauerunt
sed clemens tradente petro usum
sacrarum vestium ex lege sumpsit et
stephanus papa in sacratis vestibus
missas celebrari constituit. Zepherinus
autem papa vitreis Vrbanus vero
papa aureis vel argenteis calicibus
et patenis instituit offerri Allex-
ander papa panem et vinum tantum
offerri ad missam statuit sicut et
dominus instituit et aquam admisceri

consueuit sicut et apostolica tradicio
docuit Siluester papa lineo cor-
porali offerri statuit sicut et ioseph
domini corpus in syndone munda
voluit Orate pro me leo papa
dici statuit hic et prefaciones
composuit Sursum corda et hec
cetera Gratias agamus de apostolo
est sumptum prefaciones dyonisius
ariopagita putatur composuisse
sed gelasius papa ad missam
instituisse Sanctus sanctus sanctus
sixtus papa de ysaya dimidium
de euangelio composuit et ad
missam cantari statuit De canone

Canonem gelasius composuit
sed gregorius caput dierum
nostris interimiscuit Leo papa sanctum
sacrificium immaculatum hostiam apposuit
Pater noster dominus quod docuit et matheus
composuit gregorius vero ad missam
cantari censuit sicut apostolica
doctrina tradit hic et capitulum
precedens Oremus preceptis et sequens
libera nos addidit Benedictionem
episcopalem marcialis christi apostolus
discipulus ex magisterio apostolorum
tradidit quam probabile studium
doctorum sinceri auxit Ambrosius dicere
cepit agnus mos ex eo usquequaque con-
ualuit Apostolica autem hanc tantum
in finita missa presbiter dicat . pax
domini semper vobiscum Innocencius
papa dici constituit et pacem

missa dicatur

dare consuevit Agnus dei Sergius
papa composuit et ad missam
cantari instituit Julius papa in
tinctionem corporis domini in sangu-
ine prohibuit Gelasius papa
illum excommunicavit qui corpus
domini accipiens sanguinem non
sumpserit Communionem Gregorius
papa composuit et ad missam
cantari instituit Ite missa est
de veteri testamento sumptum ubi
scilicet pharao populum de egipto
ire iussit sive ubi Cyrus populum
a babilone ire precepit Benedica-
mus quod ab hoc ite missa est missa
nomen accepit Unde dicatur domino
sumptum est de psalterio Deo gratias
ab apostolo sed dici ibi constituit
leo papa Ex hiis omnibus Gregori-
us papa missam ordinasse
creditur ut hodie per ecclesiam
cantatur **Unde missa dicatur**

Hic subnectendum unde
singula dicantur Officium
quasi efficium dicitur Missa quasi
quasi transmissa dicitur quia in ipsa
officio catecumini excommuni-
cati penitentes foris eiciantur
Introitus Introitus ab introitu sacer-
dotis dicitur eo quod sacerdote
ad altare intrante a choro canitur
Introitum ideo canimus quia christum in
sacerdote nos suscipere significamus
Gloria patri ideo canimus quia trinitatem

nos adorare innotescimus Kyriel-
dicitur domine miserere Christeleyson dicitur
christe miserere quare nobis hec
ideo grece cantantur quia missa de
tribus linguis hebraica greca et
latina cantari scribitur sicut et
titulus in passione domini scriptus
fuisse legitur Hebraica quippe
est alla Osanna et amen in greca
vero kyriel et christeleyson latina
vero reliquum officium Kyrieleyson
ideo ter dicitur quia trinitas adoratur
que a patribus ante diluvium a patriarchis
ante legem a prophetis sub lege
veneratur Christeleyson ideo ter
cantatur quia christus in patre et spiritu
sancto adoratur qui patris volun-
tate spiritu sancto cooperante salutem
animarum operatur Iterum kyriel ter
repetitur quia pater et filius et spiritus
sanctus ab angelis et spiritibus
iustorum ab hiis colitur ideo et
kyriel cantatur ut subsequens
oratio sacerdotis exaudiatur Gloria
in excelsis solus sacerdos incipit
et chorus simul concinit quia et solus
angelus hoc incepit et milicia
celestis exultans concinuit Cum
dominus incipit ad orientem se vertit
quia angelicus chorus hoc ad orientem
bethlehem apud turrim ad terram
cecinit Pax vobiscum vel dominus
vobiscum salutat populum sicut Christus
suo amicabiliter salutabat Presbiter

in salutare veteris testamenti et
xpc in salutare novi testamenti
salutat ipsum quod dignius est novum
testamentum quam vetus testamentum
Postea autem dicimus cum spiritu eius esse
orat ut cum spiritu et mente orare
moneat Ore orat qui tantum ver-
ba pronunciat Ore et spiritu orat qui
verba per interpretationem discer-
nit que ore pronunciat Spiritu et ore
orat qui verba que dicit divina et
celestia intelligit Non oro sed oremus
dicit quia voce totius ordinis componitur
Oratio ab orando vocatur quasi
causa anime et corporis et etiam presentia
et futura bona oratur Collecta
dicitur quod sub ea populus in unum colligitur.:
Hec est autem differentia inter orationem
et collectam Quod oratio vocatur
quod ad missam dicitur collecta
quod ad processionem congregatione populi
ipsius dicitur Oratio quod in missa dicitur
quia in ea oratio ipsa pro sacerdote
ad deum emittitur Hanc in dextra
parte altaris ideo dicimus quod filius in
iudicio statuitur ad dexteram orationis
Omnes orationes ad deum patrem dirigi-
mus et per dominum nostrum ihesum xpm in spiritu
sancto concludimus quia cuncta ipse pe-
tita a patre per filium in unitate
spiritus sancti dari credimus Per eum
qui venturus est ad iudicium in exorcis-
mis dicimus in quibus diabolum
exterminamus per iudicium ad memoriam

* Vel quod in ea oratio totius ecclesie in unum colligitur

Aperte tres causas ad orientem
nos vertimus in oratione Una est
quod in oriente est patria nostra scilicet
paradisus unde nos expulsi do-
lemus Orantes ergo contra para-
disum nos vertimus quod redditum
illuc petimus Alia est quod in oriente
surgit corpus celi et lux diei
ad orientem atque nos vertimus
quod xpm qui est oriens et lux vera
nos adorare significamus Unde esse
debemus celi ut lux eius velit
in nobis oriri Tertia est quia
sol in oriente oritur per quem
xpc sol iustitie exprimitur Ab
hoc promissum tenemus quod in resur-
rectione ut sol fulgeamus cum
oriente ergo contra ortum solis
nos vertimus ut solem angelorum
nos adorare intelligamus et ut
ad memoriam reducamus gloriam
in resurrectionibus quando erit pro claritate
solis que in oriente qui mori
respeximus tanta gloria in oriente
resurgere videmus Lectio dicitur a legendo
Epistola dicitur super missa Epi super.
stola dicitur missa quod sicut apostoli sup-
erfuere ita epistole super evangelium
sunt Hanc adhuc legimus quod via
per eam nos ad xpm ferimus Gra-
duale a gradibus dicitur quasi
gradibus cantatur Hoc etiam responso-
rium quod choro cantante ab uno
versus respondetur et alio versu
choro cantante a choro respondetur

Versus ideo dicitur quia ad incep
tione fuerintur. Alla dicitur
laudate dominum. Alle quippe lau
date id est ia in quod decem dei
nominibus unum ponitur et deus
dicitur. Hoc cantus ideo uoto
quia itur ad alta fuerint. Seque
ncia ideo dicitur quia nomina iubi
li sequitur. Tractus a trahendo dicitur
quia trahendo id est tractim decantatur.
Graduale ideo cantamus quia de
virtute in virtutem gradatim ire
debemus. Alla ideo canimus quia
ad gaudium angelorum tendimus.
Sequencia ideo iubilamus quia facie
dei in iubilo viuimus. Tractum
ideo canimus quia per laborem
illuc peruenimus. Evangelium
ideo legimus quia per eius doctrina
perpetui sumus gaudia. Evangelium
dicitur bonum. Eu bonum angelium di
nuncium. Annunciat enim vitam post
mortem requiem post laborem regnum
post seruitium. Sequencia ideo dicitur
quia precedenti immediate sequitur
ideo enim initium euangelii dicitur
quia ubi liber euangelii incipitur.
Ubi post euangelium oremus
dicitur apud grecos oratio sequitur.
Offertorium dicitur quasi offerencium
cantus hoc ideo cantamus quod nos
ipsos in sacrificium deo offerre debemus
Sacerdos manus lauat id est
opera per lacrimas compunctionis

Hic liber in sinistra parte ponitur
ut expeditior ad suscipiendum
sacrificium reddatur. Et quod per sinistram
presentia designatur que tunc in
passione Christi representatur. Sa
crificium dicitur quasi sacrum factum.
Immolatio dicitur quasi in mola
altaris terebatur. Hostia dicitur qua
ante hostium pugnam offerebatur.
Victima dicitur quia pro victoria sacri
ficabatur. Holocaustum totum incen
sum dicitur. totum enim in altari
incendebatur. Sacramentum dicitur quasi
sacrum iuramentum. Secreta me quia
secreto dicitur. Cum sacrificio prop
ter que in altari cum crismate
a pontifice factam ponitur
quasi corpus Christi cruci affigitur
pannis ideo hic offertur quia
omnibus salus corporis et anime in
eo proponitur. Vinum quasi a vite natum
dicitur hoc ideo offertur ut
sicut palmites viti ita Christo
inseramur. Aqua ab equalitate
dicitur. Hec ideo sacrificio admis
cetur ut ex aqua renati fonte
vite satiemur et angelis coequemur.
Per omnia secula. Secula dicuntur
quasi se sequuntur. Alia enim deceden
tibus alia succedunt. Amen dicitur
verum. Per totum hoc sacramentum
confirmat quod per ipsum et spiritum
recipiatur. Dicitur enim fiat quo
verbo usus est deus in creatione mundi

qui dixit fiat lux et cetera. Apex
quoque filius dei anime cognominatur
ut dicit ipse dicat anime. Dominus vo-
biscum ideo ipse dicimus quia recte
celorum populo presente interserimus.
Sursum corda ideo dicimus quia
angelorum consortio coniectare non
dubitamus. Huic enim sacrificio
adesse et vota nostra suscipientes
ad deum preferunt. Gratias agamus
domino deo nostro ideo dicimus quia
ei pro omnibus beneficiis gratias
agere debemus. Titulus autem sine cau-
sa rationabili significationis fit
in isto sacramento. Ideo et forma
huius littere T ideo fit absque
sacramento magno. Significat
quippe duas substantias in Christo.
Vere quod ex una parte aperitur
et ex altera sequenti. O incertis(?)
est Christi humanitas que a
parte matris inchoatur et di-
vinitati copulatur. Per O per
circuloso orbe undique clauditur
Christi divinitas que nec initio aperi-
tur nec fine terminatur. Christus quippe
est via et veritas ipse dicens.
Dicit Apex que littere in modum
crucis ✠ erigitur est sancta
crux per quam humana divinis
sociantur. Prefacio dicitur prologus
noster sequentis canonis. Hec et
dicitur preparatio quia mentes nostras
ad ministerium Christi preparat.

qui hic ideo ordines angelorum
commemoramus et frequentiam
supernorum ~~angelorum~~ civium ad ce-
denominamus. Maiestas dicitur
maior quam potestas. Cherubim
dicitur quasi casa clipeus id est solus
Seraphim per eum super plures angelos.
Seraphim per in unum. Sanc-
tus sanctus ideo in angelis tactus
et terrena celestibus coniungi-
tur hos sacrificium clamamus. Sanc-
tus dicitur sanguine tactus
vel sanie cinctus. Dominus deus
dominus. Deus celorum dominus.
Sabahot exercitum filii Israel que
sunt angelorum. Osanna dicitur salvi-
fica id est salva nos habitans
in excelsis. Canon dicitur regula
quia per eum regulariter fit con-
fectio sacramentorum. Hic ob tres
causas sub silentio dicitur.
Una est quia in deo loquimur non
voce sed corde clamamus. Supplica-
mur ideo autem verba dicimus
ut sciamus quid intendere vel petere
debeamus. Secunda est ne populus
tam prolixa declamatione attediatus
abscedat vel sacerdos tam longo
clamore deficiat. Tercia est
ne tam sancta verba tanti
misterii vilescant dum ea vulgus
per cotidianum usum sciens in
incongruis locis dicat. Unde
fertur dum canon publice canderet

~~testimonium~~ tentaretur ab omnibus
per ipsum sumeretur et sic pastores
cum super panem et vinum in
agro dixissent repente carnem et
sanguinem ante se invenerunt
atque inde conuicti conuersi intel-
lexerunt. Unde synodali decreto sub
anathemate est preceptum ut
nullus canonem dicat nisi in libro
et sacris vestibus et super altare
et super sacrificium. Et ut nullus
sacrificium nisi in aureis vel argen-
teis vasis efficiat sed hoc omnes
habere negant et ideo incongru-
um non sanat. Hic in libris
ideo crucifixum depingitur quia
per illud passio Christi oculis
cordis ingeritur. T est igitur
ideo dicunt quidam quod canon a principio
ideo quia T litteram incipit quia
hec forma crucis exprimitur. Cle-
mens dicit quidam clara morte. Dum
homo timet tabescit dum deum
sitiens sentit mens ei clarescit.
Hec dicunt quidam ad panem
in quo aqua et farina hic iuncta
conveniunt ad vinum in quo aqua et
vinum hic sacrosancta ad utrumque
illibata id est sine labe. Ergo
cum pascat debent esse sine
macula et corpore sunt abstracta pro-
inde. Catholica dicitur commorata
quia non timore sed amore spiritus

sancti in una fide conservatur.
Catholica dicitur universalis quia hec
religio per totum mundum servatur.
Papa dicitur pater patrum. Orthodoxorum
recte glorificantium sunt in tota fide
Christianis. Memento domine famulorum
hic possumus nominare quos volumus
pro fidelibus tamen offertur sicut
dicitur quibus tibi fides cognita est.
Communicantes ideo sancta dei
genitrix virgo Maria notatur
quia hoc sacrificium de ea modo
generatur. Ideo autem duodecim
apostoli nominantur quia illorum doctri-
na et passione hec sacramenta
affirmantur. Pro testimonio nam-
que huius sacrificii Petrus et Andreas
et Philippus sunt crucifixi Paulus
et Jacobus Mathias et Bartholo-
meus decollati. Jacobus Symon
et Thadeus enecati. Johannes ve-
neno et exilio cruciatus. Thomas
transfossus. Deinde duodecim
martyrum nomina recitantur quorum
numerus hoc sacrificium commendat.
Ex quibus quidam fuerunt ponti-
fices quidam episcopi quidam clerici
quidam layci extiterunt quia de
gradibus omnibus et ordinibus huic sacra-
mento prebuerunt testimonium. Linus
quippe et Cletus Clemens Sixtus
Cornelius romani pontifices. Cy-
prianus Kartaginensis archiepiscopus

Laurencius archidiaconus Criso-
gonus iohannes et paulus milites
Cosmas et damianus medici
fuerunt qui omnes pro christo suo
sacrificio sanguinem fuderunt
Quam oblacionem benedictam
id est hanc materiam terrenam
ad corpus filii tui sicut adam
de terra formatam spiritu sancto
applicas ✠ ascriptam id est
ad formam filii tui signatam
divinitati ascribas ✠ Ratam
id est veritati firmam facias quasi
in racionabilem pro devocione
nostra efficias acceptabilem
Pridie hoc est post die hoc est
corpus meum Dicit et verbis
domini et exemplo facta est mundus
ita per verba domini ihesu prolata
mutatur vel in corpus domini Hic
solebat calicem quod calix est in
ministerio quem christus in manibus tenuit
Sumitur in materia metalli alicuius
Eterni testamenti Testamentum illa
scriptura vocatur per quam mortui here-
ditas vivus confirmatur Novum et
eternum testamentum est nobis christi
sanguine scriptum per eius mortem
celeste regnum in hereditate con-
firmatum Misterium vocatur ubi
aliud videtur aliud intelligitur
Sub speciebus panis et vini tenentur
corpus christi et sanguinis dicit Hostiam

puram quantum ad corpus hostiam
sanctam quantum ad sanguinem
hostiam inmaculatam quantum ad utrumque
Aliter hostiam puram ab aliis ipsis
ipsius separatam hostiam sanctam
id est nos sanctificantem hostiam
inmaculatam id est a macula omni
datam et panem sanctum vite quo
pasti eternam efficiamur et calicem
salutis precium videlicet quo eius
eterni salutem consequamur Supra
abel id est innocens abel fuit primus
hoc sacrificium suo agno similiter et
innocens ut christus occubuit Hostia
eius alios ostendit sicut christus
hostia alios sanctificatur Sacrificium
abrahe Patriarcha dictus fuimus pro-
ut figuram dei habuit qui filium
suum pro nobis ut ille ysaac optulit
Aries immolatur et ysaac evasit
et caro christi pro nobis sacrificatur
divinitas vero illesa existit
Summus sacerdos melchisedech
quod sonat rex iusticie hic sine
patre sine matre assimilatur filio
dei qui in celis matrem non habuit
in terris patre caruit hic
rex iusticie existit qui iniustos remu-
nerabit iustos iuste dampnabit
Melchisedech sacrificium christi
pane et vino expressit quem christus
in sacramentum corporis et sanguinis

de libro vivencium

transtulit. Ideo in hoc loco hostie
sacrificia vocantur quia preciosius
per invocationem sacerdotis mors
christi commemoratur quam per hec prefigu-
rabatur. Iube hec perferri per
manus sancti angeli in sublime
altare. Angelus ~~dicitur~~ dicitur magni
christus magni consilii angelus qui
deum consilio patris per filium hunc
mundum redemisse nunciat. Sublime
altare in conspectu dei est christus
in dextera dei. Super quod
altare ecclesia hostias precibus im-
molat et super quod dei vota sic
in sacrificium iustitie acceptat.
Hic angelus hec sacrificia in sub-
lime altare fert deum interpellans
pro nobis vultui dei apparet. Quod
ex hoc altari scilicet christo participa-
mur benedictione celesti et gratia
replebimur. De libro vivencium

Memento domine famulorum famu-
larumque tuarum hic poteris quos
vis nominare. Sed olim in domi-
nica die nomina vivorum in libro
scribebantur que ad altare iuxta
canonem recitabantur et hic liber
vivencium vocabatur. Similiter
hic nomina defunctorum de libro recita-
bantur sed hoc dominicis diebus
intermittebatur quia a qui-
busdam actum ob restrictionem
dominica resurrectione habere credebant.
Cum apostolis et martiribus in
coniunctione. Secunda Iohannem bap-
tistam voluit intelligi quidam
Marcum evangelistam qui et Iohan-
nes dictus dicitur legitur qui nunc
hic intelligitur. Octo martires
et septem confessores hic ponuntur
quorum sanguine hoc sacramentum
apparebat et per hoc sacrificium in sep-
tem donis spiritus sancti ad octo
beatitudines pervenitur. Diversi ordines
et sexus hic introducuntur quod per
omnes ordines et sexus hoc sacramentum
confirmatur. Ex evangelistis quippe
Iohannes qui et Marcus ponitur
qui Alexandrie episcopus et martir
fuit. Ex diaconibus Stephanus qui
primus martir post christum extitit.
Ex apostolis Mathias qui pro christo
occubuit. Ex septuaginta duobus
discipulis Barnabas qui se pro
christo optulit. Ex patriarchis
Ignatius Antiochenus episcopus. Ex papis
Alexander romanus pontifex
~~ponit~~ Ex presbiteris Marcellus.
Ex exorcistis Petrus. Ex coniugatis
Felicitas et Perpetua. Ex virginibus
Agatha et Lucia que omnes hoc
sacrificium suo sanguine firmaverunt
et in corpore christi communicari
meruerunt. Per quem omnia
bona creas. Hoc non nova ca…

in xpo Unitas per spiritum sanctum
in anima. benedictus speciali benedictione
Venite benedicti patris mei Et
speramus nos in vita eterna post
mortem. per ipsum nos sanctificas. in
ipso nos sanctificas qui ipso nos ad
vitam suscitabis Sanctus quia in ora
tione nihil aliquid dicere vel adici
licet nisi quod ab apostolis vel ipso
positum fuit Et si aliquis supp
serit non deberet in suppositionem
ascribitur Ideo pater noster alta
voce cantatur ut communicaturi
ante alterutrum offensas dimitte
re et per pacem reconcilientur Pa
ter noster deo volunt cum dominus iudeorum
quasi servorum pater vero christianorum quasi
filiorum Ideo illos quasi inutiles servos
de domo eicit. istos quasi filios
hereditatem recipit quos nunc
pane angelorum et vitali sagina
si carne pascit Qui es in celis
id est in sanctis Sanctificetur
nomen tuum. nomen dei sanctificatur
in nobis filio eius unito in regno
patris coheredes assumimur
Adveniat regnum tuum. Adveniat in ecclesia
regnum eius quod celestia provenit Vo
luntas eius sicut in celo ita in ter
ra fiet in terrena causa teste dimit
corpus et homines [illegible] mali con
cupiscunt in celestes angelos erunt
Panem cotidie hodie dat qui ex

dio suo corpore nos reficit Debita
nostra dimittit si nobis aliis dimit
tere posse persuaserit Et ne tempta
tione nos inducat si nos a temp
tatione liberaverit Sed a malo libe
rabit si nos a peccato et inferno
eruerit Nomen sancte marie
Ideo hic commemoratur ut per
eam a preteritis et presentibus et fu
turis malis liberemur per cuius
partum filium dei efficimur Ideo al
tius apostoli nominantur quia in ore
duorum vel trium stat testimonium omne verbum
stare affirmatur et hunc sacra
mento tres ordines scilicet doctores
continentes coniugati testificantur
Hic potentius nominantur sancti
quos vis quam qui membra corporis christi
fuerunt corpore sacramenti Cum
osculata patena sacerdos signat
quia per crucem et hoc sacrificio
omnia in celis et in terris pacificata
denunciat Pax dicitur a pacto quia
deus pactum cum hominibus fecit quia
nos per filium suum cuius sit xpc
Ideo agnus dicitur quia ipse est qui
secundum legem in pascha immolatur
per quem a servitute liberabatur Hunc
Johannes vidit agnum dei qui
tolleret peccata mundi Ideo in fine
tione agnus dei cantatur [illegible]
digne carnes huius agni sumant

Cum agnus licet ab omni populo
totus et a singulis totus sumatur
tamen totus et integer in celo perma-
nere non dubitatur. Sacramentum
namque quod ore percipitur in alimen-
tum corporis redigitur. Virtus autem
sacramenti qua interior homo
saginatur per hanc vita eterna
acquiritur. Per agnum dei
tamen quod corpus christi triforme
intelligitur illud quod in celo residet
et quod in terra ambulat et quod
in sepulchris requiescit. Po-
pulus communicaturus tribus diebus debet
ante ab uxoribus abstinere et
tribus postea castitati vacare. Tot
enim diebus populus olim absti-
nuit qui legem accepit. Eu-
karistia dicitur bona gratia. Eulogia
benedictio bona. Communio compa-
no hanc ideo cantamus ut cum
sanctis dei communicemus. Co-
plenda ideo dicitur quod per illud missa
completur. Ite missa est licencia
abeundi. Deo gratias interiectio
gratulandi. Hinc quippe partes
populus grates deo reddit et ad
propria redit. Sicut populus israel permissu
pharaonis de egipto abiit
et grates deo retulit sive qui tunc
propriete de babilonia ad iherusalem
redit et gratias deo egit. Ita

nos accepta ultima benedictione ad
patriam celestem ibimus et in gratiarum
actione semper manebimus. Ideo hymnum
trium puerorum scilicet Benedicite omnia
post missam cantabimus quod deum
omnibus operibus suis benedicimus
quem per omnia secula laudabimus.
Hunc toletanum concilium cantari
instituit et hunc negligentes ana-
thematizate subdidit. De co[illegible] misse

Missa dividitur in quattuor partes
scilicet obsecrationes orationes pos-
tulationes gratiarum actiones. Ab initio
misse usque ad offertorium sunt
obsecrationes. A secreta usque ad
pater noster sunt orationes. Deinde usque
ad communionem postulationes sunt.
Exinde usque in fine gratiarum actiones.
Tribus horis licet missam cantare
scilicet tercia sexta et nona. In festis tercia
in privatis sexta in quadragesima vel
in diebus ieiunii nona hora. Hora
tercia ideo missa cantatur quod hora
tercia christus ad passionem ducebatur
quem iudei crucifige crucifige clama-
verunt et milites eum flagellaverunt.
Hora sexta ideo missa cantatur
quod hora sexta christus pro nobis in cruce
immolabatur. Hora nona ideo
missa cantatur quod hora nona christus
mortem subisse creditur. Bonum in

die debet missa ab uno sacer-
dote celebrari sicut et Christus se-
mel voluit immolari. Si autem ne-
cessitas cogit vel est si due festi-
vitates simul occurrunt due vel tres
celebrari poterunt quod et Romani
in die natalis domini faciunt. Et Christi
passio est triplex. Passus est enim
linguis insultancium manibus ver-
berancium clamibus crucifigencium. Ipse
eciam in figuris a patriarchis
est immolatus ipse a prophetis sa-
crificatus ipse idem a patre et a
semetipso pro nobis oblatus.

De leone papa

[De leone papa]

Legitur de leone papa quod
sepius in una die septem
missas aliquando octo celebraverit.
Nullus absque sacerdotalibus vestibus
et hiis singulis consecratis et altari
consecrato missam celebrare debet
et nulli non ordinato epistolam et evangelium
legere licet sicut nulli non ordinato
missam celebrare licet. Post accep-
tam lavacionem nulli missam cele-
brare vel communicare licebit quod si
fecerit gravi penitencia obnoxius erit. [illegible]
Gloria in excelsis nunquam nisi
ad horam tertiam cantatur quod
spiritus sanctus super credentes
descendisse et eos gloria et exulta-
cione replesse legitur. In duobus autem
sabbatis pasche et penthecosten ad no-
nam cantatur quod baptizatis amissa
gloria redditur. Una oracio singulariter
dicitur sicut et una epistola et unum

evangelium legitur. Si autem
festivitas in dominica occurrit duas
dicere licebit quod et hoc romana
auctoritas. In die natalis
domini ad secundam missam facit
[illegible] iam diximus quia
diximus ter ante in officio cru-
ce legitur aliquando diximus
quod quidem completam passionem
domini in officio agimus. Romani
sepe usurpamus propter sep-
tem peticiones in dominica oracione
quas tamen apostolus super hoc sa-
crum dixisse cognovimus. Tamen
hunc numerus suspensus fuerit vel
terra erunt. In quadragesima ad
ad missam flectamus genua
dicimus quod corpus et animam in peni-
tencia nos humiliare debemus. Ob
tres autem causas ad terram cadimus.
Una est quod Christum in carne ado-
ramus qui ad terras descendisse
et carnem de terra induisse ad
devocionem nos venerando memo-
ramus. Alia est quod ad memoriam
reducimus quod in paradiso cum
angelis steteramus nunc inter bruta
animalia in terra iacemus et animam
nostram corporali mole ad terram
depressam ingemiscimus. Tercia
causa hec est. Homo stat aliis hominibus
coequatur qui in terra iacet
bestiis assimilatur. Et nos dum
tristicia stetimus canonicis horis [illegible]

similes sumus. Postquam vero in carnis desideria cecidimus cum bestiis quasi irrationales in luto cepimus. Secunda ergo aliis homibus nos dissimiles in factis cernimus ob etiam ipso corporis statu celum conspicimus. Et lapsum ante omnes in vita penitendo clamamus dominum ad terram corpore cadimus et ventrem nostrum terre et etiam interdum pavimento facimus adherere ut per Christum propter nos terra factum a terrenis desideriis valeamus resurgere. Hic autem ritus ab abraham exordium sumpsit qui in terra prostratus dominum adoravit. Cuius prophete imitati sunt qui in terram cadentes deum adoraverunt. Genu autem flexio a gentilibus sumpta. Cum honorem ipsi regibus exhibuerint quibus genu et genua flexo adoraverint. Nos autem cum apostolo dicimus. Flecto genua mea ad deum. Lumine spiritum sanctum signat. Ideo cum lumine missa celebratur quia hoc sacramentum per spiritum sanctum consecratur et digne hoc percipientes a spiritu sancto illustrat. Lumine etiam lucernam designat quia sacramentum misse eternam lucernam donat. Unum credo in unum deum et ho

de lumine

facta est dicimus genua flectimus quia Christum hominem factum et propter nos crucifixum adoramus. Credo in unum deum in omnibus dominicis et festis domini et sancte marie cantatur et in festis sancte marie et natalicijs apostolorum et in festivitate omnium sanctorum et in dedicatione ecclesie cantatur quia aliquid de hiis sonare videtur. Liber evangelij ad finem credo in unum deum osculatur quia pax per ipsum reddita declaratur. De prefatione

de prefatione

Pelagius papa novem prefationes cantandas statuit. Secunda prima in carnali de nativitate. Secunda quod unigenitus de epiphania. Qui corporali ieiunio de quadragesima. Qui salute humani generis de passione vel de sancta cruce. Te quidem domine de pascha. Qui post resurrectionem suam de ascensione. Qui ascendens super omnes celos de penthecosten. Qui cum unigenito filio de sancta trinitate. Te domine supplicater exoramus de sancto petro et paulo que etiam de pluribus apostolis dicitur. Gregorius papa decimam qui ecclesiam tuam de sancto andrea addidit que de uno quolibet apostolo vel ... dici consuevit. Romanus autem urbanus papa

vindemia de sancta maria ad
didisse non ignoratur que a
pluribus urbis frequentatur So-
therus papa constituit ut nullus
missam celebret nisi saltem ieiunus
sit Zacharias papa constituit
ne sacerdos cum baculo ad altare
intret et ne velato capite
ad altare stet **De missa pro defunctis**

pro defunctis

In missam pro defunctis
gloria patri et alia que
letitiam designant non cantatur
quia luctum imitat et nos per
hoc in hunc mundum ad tristitiam
venisse pro luctu lamentare
monemur Corpora vero mor-
tuorum non debent interesse misse
vivorum quia osculum non respondet
et cum vivis non communicant
hoc autem significat quod hii qui proprie
mortui sunt et Christi sacramenta
non percipiunt in terra viventium
communicatoribus Christi interesse
non poterunt **Explicit liber de missa
incipit de ara**

Explicit liber de missa incipit de ara

Hec breviter de missa
dixerimus nunc pauca
de ara in[?]quiritur ... Nam
Noe primum altare domino construx-
isse deinde Abraham Ysaac et Iacob
altaria edificasse legimus que
non aliud quam lapides erecti intel-
liguntur Super quos sacrificia
mactabant que suffosito igne crema-
bant Aliquando vero ignis de celo
descendit et oblatum sacrificium
consumpsit Unde Cayn fratrem suum
occidit quia ignis celestis sacrificium
suum consumpsit suumque intactum
permansit Hec autem differentia est
inter altare et aram quod altare
quasi alta res vel alta dicitur in quo
sacerdotes incensum adolebant
Ara vero quasi area id est plana
vel ab ardore dicitur eo quod in ea sacri-
ficia ardebant Aram etiam gentes
latine dicunt pro ara **De tabernaculo moysi**

De tabernaculo moysi

Quando vero dominus populum
suum de egipto eduxit
spirituale tabernaculum moysi
in monte synay ostendit ad
cuius exemplar materiale fieri
precepit Vasa et preciosa et sacras
vestes fieri iussit altare ad sacri-
ficia . Sacrificia sacerdotes et le-
vitas ministeria constituit et
tubas argenteas vel eneas ad con-
vocandum populum constituit Tunc
cuncta moysi secundum ostensionem
exemplar omni opere consummavit
et tabernaculum cum gaudio populi
dedicavit Quod postquam est vetusta-
te consumptum iussit sibi fieri tem-
plum cum tanta David rex per
prophetam iussit in qua erat descrip-
tio qualiter templum construi debu-
erit Salomon vero mirificum
tota orbe famosum edificavit
sicut dominus in tanta imperavit Al-

spirituale

tare quoque aureum et preciosa
vasa et vestes sacras fecit.
sacerdotes cantores levitas et
ministeria templi distribuit
pro ut dominus impleri precepit
Omnibus rite peractis templum
maximo cultu dedicavit et archam
dei in eo collocavit Quod
quidem utrumque ecclesiam presignat
secundum formam utriusque populus
christianus ecclesias formavit De

Tabernaculum tabernaculo
quod populus in itinere
habuit formam mundi tenuit
et typum ecclesie peregrinantium
gessit quod in itinere huius
mundi non manentem civitatem
habet sed futuram inquirit
Tabernaculum secundum mun
dum erat formatum et de
menta atque omne quod in mundo
est in eo fuerat presignatum
quia totus hic mundus iam sancte
dei templum christi sanguine
dedicatum in quo universalis
ecclesia tabernaculum dei cas
tris deum vivum et verum lau
dibus iugiter concelebrat et
ex tabernaculo templum
fieri desiderat Cuius taber
naculi una pars dicebatur
sancta in qua populus sacrificabat
et est activa vita in qua populus
in dilectione proximi labora
bat Altera pars dicebatur
sancta sanctorum in qua sacer
dotes et levite ministrabant
et est contemplativa vita in qua
religiosorum sanctitas in dilec
tione dei celestibus insistat Por
ro secundum formam taber
naculi fiunt ecclesie christianorum
Secundum sancta sit anterior
domus ubi populus stat sanctua
rium vero vero secundum sancta
sanctorum ubi clerus stat Ministe
rium levitarum et sacerdotum muta
vit ecclesia in ordine christi mi
nistrorum Vasa et vestes et
ritum sacrificiorum converterunt in morem
ecclesiasticorum. clangore tubarum
converterunt in sonum campanarum

Templum De templo
autem quod populus in patria
sua pace possidebat presert
templum glorie de vivis lapi
dibus in celesti iherusalem
constructum in quo ecclesia per
eum pace exultat hoc et in
duo dividitur quia templum
superne curie in angelorum et
hominum differentia distinguitur
In quo altare aureum est christus
gloria sanctorum In hoc templo
omnes electi sacerdotes et can
tores erunt ipsi et vasa precio
sa in camino tribulacionis
examinati ut sol fulgebunt

veste salutis et indumento iusticie
splendescunt **De ecclesia**
A templo itaque quod salomon
fecit ecclesia materia formam
accepit per hanc quippe domum
ecclesia significatur ideo et ecclesia
vocatur Ecclesia autem septem vo
cabulis insignitur quod ecclesia
ipsi septem donis spiritus sancti ve
lut septem columnis domus
sapiencie fulcitur **vnde nominatio**
Ecclesia vero convocatio
dicitur quod in ea populus
fidelium ad audienda iudicia dei
et ad communionem christi convocatur
Synagoga congregacio dicebatur
quia virga legis velut grex ir
racionabilium pecorum congregabatur
Hec domus est basilica id est
regalis nuncupatur quod in ea
regi regum ministratur Basileus
namque rex. quasi basis laos id est columna
populi quod eius regimine fulcitur Hec
etiam kyrica id est dominicalis appellatur
quod in ea dominus dominorum servitur
kyrios namque dominus dicitur. Hec
quoque domus dei vocatur. quod in
ea deus adoratur Hec domus
orationis appellatur quod in ea po
pulus fidelium ad orandum congre
gatur. Hec etiam aula dei nuncupatur
quod in ea convivium eterni regis
celebratur Hec quoque dicitur
oratorium quia locus orationis est
fidelium Hec templum quasi amplum
tectum vocatur quod conventus populi
in ea quasi sub uno tecto coadunatur
Monasterium dicitur quasi habitatio
monachorum monos quippe solus
sterion dicitur habitatio **De capella**
Capitulum dicitur domus
ad quam pauperes ad pos
tulandum elemosinam confluunt
inde diminutive capella dicatur
ma quasi christiani pauperes spe
ad poscendum anime elemosinam
conveniunt Capelle a caprarum
pellibus sunt dicte Antiqui etenim
nobiles cassiolas in itinere de
pellibus caprarum factas habebant
quas in eis capellas vocabant et
earum custodes capellanos nomi
nabant **De capellanis**
Sunt etiam capellani a capa
sancti martini appellati
quam reges francorum in preliis
semper habebant et eam deferentes
capellanos dicebant **De situ ecclesie**
Ideo ante ecclesie ad orien
tem vertitur ubi sol oritur
quod in eis sol iusticie adoratur
et in oriente paradisus in quo esse
predicatur Per ecclesiam ergo ecclesia
significatur que in ea ad servicium
dei congregatur Domus ista super
petram locatur et ecclesia supra
christum firmam petram fundatur Qua
tuor parietibus surgit in altum
et ecclesia crescit quatuor evan
gelistis in alta virtutum Domus

De ecclesia

vnde nominatio

De capella

De capellanis

De situ ecclesie

lis ex duris lapidibus construitur et ecclesia ex fortibus in fide et operatione colligitur. Lapides cemento conglutinantur et fideles in vinculo dilectionis compaginantur. Sanctuarium est primitiva ecclesia de iudeis collecta, anterior domus ecclesia de gentibus conversa ad fidem. Sanctuarium sunt qui in contemplativa vita deserviunt, anterior domus in activa vita deo famulantes. **De fenestris**

De fenestris

Fenestre que tempestatem excludunt et lumen introducunt sunt doctores qui turbini heresium obsistunt et lucem doctrine ecclesie infundunt. Vitrum in fenestris per quod radius luminis iaculatur est mens doctorum que celestia quasi per speculum in enigmate contemplatur.

De columpnis
De columpnis

Columpne que domum fulciunt sunt episcopi qui machinam ecclesie vite rectitudine in alta suspendunt. Trabes que domum coniungunt sunt seculi principes qui ecclesiam continendo muniunt. Tegule tecti que imbrem a domo repellunt sunt milites qui ecclesiam ab hostibus protegunt. Laquearia picture sunt exempla iustorum que ecclesie representant ornamentum morum. Ob tres causas fit pictura: primo quia est laicorum literatura; secundo ut domus tali decore ornetur;

tertia ut priorum vita ad memoriam revocetur. **De corona sanctorum**

Summa que circa capita sanctorum in modum circuli depingitur designat quod lumine eterni splendoris coronati fruuntur. Idcirco secundum formam rotundi scuti pingitur quia divina protectione ut scuto nunc muniuntur. Unde ipsi cantant gratulabundi: Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos. Usus autem formas sculpendi a lege cepit, ubi Moyses iussu domini duos cherubin ex auro fecit. Usus vero ecclesias pingendi a Salomone sumpsit exordium, qui varias celaturas in templo domini iussit fieri. Usus etiam candelabri et thuribuli a lege cepit. Pavimentum quod pedibus calcatur est vulgus cuius labore ecclesia sustentatur. Cripte sub terra constructe sunt cultores secretioris vite. De altare **De altare**

Altare super quod sacrificium sacrificatur est Christus super quem sacrificium ecclesie acceptatur. Ideo corpus Christi super altare conficitur quia populus in eo credens qui ex eo consistit unum cum Christo quasi multis lapidibus unum altare efficitur. In altari reliquie reconduntur quia in Christo omnes thesauri

sapiencie et sciencie absconditi
Super altare capse ponuntur scilicet
apostoli et martires qui pro christo
passi leguntur Palle et vestes
quibus altare ornatur sunt con-
fessores et virgines quorum operibus
christus decoratur De cruce

Crux ob tres causas super
altare erigitur primo quia
signum regis nostri in domo dei quasi
in regia urbe figitur ut a mili-
tibus adoretur Secundo ut pas-
sio christi semper ecclesie representetur
Tercio ut christiani cum populo
carnem suam crucifigendo viciis
et concupiscenciis christum imitentur
Vexilla vero eriguntur ut tro-
phei christi eciam iugiter memo-
retur De propiciatorio

Propiciatorium quod super
altare locatur est divinitas
christi que humanis cum propiciatur
Gradus per quos ad altare
ascenditur sunt virtutes per quas
ad christum pervenitur Iuxta altare
manus abluuntur est misericor-
dia fluens de christo qua homines in
baptismo vel in penitencia a sor-
dibus diluuntur De palliis

Pallia autem eciam suppedanea
sunt miracula christi que
in ecclesia leguntur Pulpitum
quod in alto constituitur et in
quo ewangelium legitur est perfec-
torum vita ad quam per ewangelium

doctrinam provocantur Du[illegible]
omnibus quibus christum sequuntur Eccle-
sia igitur lumine lucerne illuminata
et ecclesia christo lumine operibus sanctis
semper illustratur Baptismus
in ecclesia celebratur quia ratio-
ne ecclesia est mater de qua
nova proles christo generatur
Ostium ab ostando vel ostenden-
do dicitur Ostium quod inimicis obstat
et amicis aditum introeundi ostendit
est christus qui per iusticiam obstat
infidelibus a domo sua arcet et
fidelibus aditum ostendendo per
fidem introducit De choro

Chorus psallencium a chorea
canencium exordium
sumpsit quia antiquitus ydol-
atre instituerunt ut iudei videlicet decep-
ti deos suos et voce laudarent
et toto corpore eis servirent Per
choree autem circuitionem volue-
runt intelligi firmamenti revo-
lutionem Per manuum complexio-
nem elementorum connexionem
Per sonum cantancium armoniam
planetarum resonancium Per corporis
gesticulationem signorum celi mo-
tionem Per plausum manuum vel
strepitum pedum tonitruorum cre-
pitum Quod fideles imitati
sunt et in sinu dei conversi

Rum populus de mari rubro
egressus choreas duxisse et
maria eius cum tympano percussisse
et dauid ante archam totis
viribus saltasse et in cytara
psalmos cecinisse legitur et
salomon cantores circa altare
instituisse legitur qui voce
tubis organis cymbalis cytha
ris cantica personuisse leguntur
unde et adhuc in choris
musicis instrumentis utimur
quod globi celestes dulcem melo
diam conferre dicuntur De con
cordia

Chorus dictus
a concordia cantancium
sive a corona circumstancium Olim
namque in modum corone circa
aras cantantes stabant sed Fla
uianus et diodorus chorum
alternatim psallere instituebant
Duo chori psallentes desig
nant angelos et spiritus iustorum quasi
reciproca voce deum laudancium
Cancelli in quibus stant quasi
nos intrant in domo patris de
signant Cum aliquis de choro
in processione ad aliquod altare
vadit et ibi instanter cantat
significat quod anima christiane de
hac vita exeuntes ad christum pue
niunt et ibi in consorcio angelorum

deo seruiunt De corona . . .

Corona
ob tres causas in templo
suspenditur Una quod ecclesia
per hoc decoratur cum eius luminibus
illuminatur Alia quod eius visione
admonentur quod hii coronam vite
ad huius gaudium percipiunt qui
hic deo devote seruiunt Tercia
ut celestis iherusalem nobis ad memo
riam reducatur ad cuius figuram
facta videtur Constat enim
ex auro argento ere et ferro
Aurum sapientia sunt fulgentes ar
gentum eloquencia micantes Es sunt
celesti doctrina dulciter sonantes
ferrum vicia domantes Turres
corone sunt scripture collumpnis mu
nientes Lucerne eius bonis actibus
lucentes Aurum eam sunt mar
tires Argentum virgines Es con
tinentes Ferrum coniugio servien
tes Gemme in corona corus
cantes sunt quique in virtutibus
rutilantes Metalla in igne decora
ta adornande corone simulantur
et electi in camino tribulacionis
probati ad celestis iherusalem decorem
eliguntur Catena qua corona
in alto continetur est spes qua
ecclesia a terrenis ad celestia
suspenditur . supremus circulus

De concordia

cum inveniuntur deus a quo omnia
continentur. De campana

Signa que nunc per campanas
sonantur olim per tubas
dabant. Hec vasa in Nola cam-
panie sunt reperta unde etiam
sic dicta. Maiora quippe vasa
dicuntur campane a campania
regione minora nole a Nola
civitate. Ydeo autem in modum vasorum
formantur quia predicatores vasa
spiritus sancti appellantur. Campa-
ne itaque predicatores designant
qui populum ad ecclesiam convocant.
Est sonus est illorum predicatio quorum
sonus in omnem terram exivit et in
fines orbis terre verba eorum. Ex
ere sunt fuse quia es dicitur et
sonorum et predicatio illorum continua
est dura et de utrimque sonora

De tintinabulis

Tintinabula in quibus suspense
sonant sunt due loge
quibus predicatores a terrenis ad
celestia suspense signo dei pre-
dicant. Battillum fit ex ferro quod
omnia dura domat cum illorum lingwa
que omnia diversa superat. Battillum
religatur cum moderatione qua illorum
lingua temperatur. Funis quo campane
moventur ad sonandum est sacra
scriptura ex multis sententiis con-
texta que predicatores movetur
ad predicandum. Funis a ligno
descendit et sacra scriptura a
ligno sancte crucis et dominice
passionis descendit. Lignum a supe-
rioribus continetur quia crux et passio
Christi a prophetis ante predicatur et
evangelium legis continetur et apostolica
doctrina prophetie contexitur.
Sacerdos funem apprehendit dum
scripturam docet bona opera agit.
Funis cum sursum fertur dum scriptura
eum in contemplatione suspendit. Funis
quando deorsum fertur ipse dum a con-
templatione ad activam vitam descendit.
Et tactu funis campana sonat
quia ex bona operatione predicatio
intonat. De campanario

Campanarium quod in alto locatur
est alta predicatio que de celes-
tibus loquuntur. Non autem sine
causa gallus super campanarium ponitur.
Gallus enim dormientes excitat
et per hoc admonetur presbiter gallus
dei ut per campanam dormientes
ad matutinam excitet. De statione

In ecclesia masculi in australi
parte stant significantes quod
fortiores in fide in ardore spiritus
sancti fervidi fieri debeant
qui estum temptationum magis
ferre valeant. Femine vero in
boreali parte stant demonstrantes
quod fragiliores sub esse debeant quia
estus temptationum nequaquam ferre
ab nuptiali medicamine estu-
antibus tempore. Mulieres
post partum ecclesiam non intrant

et immundos a celesti templo excludi designat. Alioquin si qua in infirmitate valeret eadem die qua pareret ecclesiam intrare licenter ut deo gratias ageret. Propter hanc etiam significationem in multis locis menstrue vel viris commixte foris ecclesiam stare solent et ob hoc penitentes intrare ecclesiam non debent. De mulieribus

Linus papa ex precepto beati Petri constituit ut mulieres in ecclesia velate sint. Et hoc propter tres causas fit. Prima est quia sunt decipula dyaboli ne laqueis earum crinibus iuvenum animi illaqueentur. Alia ne quedam mulierum ob formositatem capillorum superbe eleventur, quedam vero ob deformitatem illorum derideantur. Tercia causa ut reatus originalis peccati qui per mulierem venit ad memoriam nobis reducatur. Quarta quia ipsa malorum est et vir sacerdos eius vicarius. Ante sacerdotem ergo debet se mulier velare velut rea et tanti mali sibi conscia coram iudice celare se, ut dicit apostolus ut mulier velata sit propter angelos id est sacerdotes. Qui in ecclesiis non permittitur eis loqui id est penitus alloqui. Et nobis ergo non licet in ecclesia loqui nisi in hymnis et psalmis et canticis spiritualibus et orationibus ut coniungamur celestibus. De cimiterio

Cimiterium quod dicitur mortuorum dormitorium ecclesie gremium est quod seculo mortuos de utero baptismatis progenuit ita per eius modum carne mortuos gremio suo confovens eterne vite reddit. Ecclesia que in modum crucis fuit populum ecclesie mundo crucifigi debere ostendit. Que autem rotunde in modum circuli fuit ecclesiam per circulum orbis in circulo corone eternitatis per dilectionem construi ostendit.

Claustralis constructio iuxta monasterium est sumpta a porticu Salomonis constructa iuxta templum in qua apostoli omnes unanimiter commanebant et in templo ad orationem conveniebant. Et multitudo credentium cor unum et anima una erat et omnia communia habebant. Secundum hanc formam religiosi in claustro unanimiter degunt, horis ad orandum in monasterium et ad servicium dei conveniunt. Et si fideles adhuc secularia relinquunt communem vitam in claustro ducunt. Claustrum est paradisus

Porro claustrum prefert paradisum, monasterium vero Eden id est securiorem paradisi locum. Fons in hoc loco voluptatis est in monasterio fons baptismatis. Lignum vite in paradiso est corpus domini in monasterio. Diverse arbores fructifere sunt diversi libri sacre scripture. Claustrum est celum

Secreti etiam claustri gerit
signum celi in quo iusti
ita segregantur a pecca-
toribus sicut religiose vite professo-
res in claustro sequestrantur
a secularibus. Porro monasterium
preferet celestem paradysum. Fons et
lignum vite signat Christum qui est
fons vite et cibus vere eternalis
convivium. In monasterio duo chori
laudes deo concinunt et in celesti
paradyso angeli atque sancti in solem-
pni dulci concentu deum laudabunt.
Multitudo in claustro consecratorum
unum cor et unam animam in religione
habent et omnia communiter possident
et in supernam patriam omnes
electi cor unum et animam unam
in dilectione habebunt et omnes omnia
communiter possidebunt quia unus-
quisque quod in se minus habet
in aliis habebit ubi deus omnia
in omnibus erit. In claustro sin-
gula loca singuli ordine tenent
et in paradyso singuli singulas
mansiones secundum merita recipi-
ent. De dedicatione ecclesie

De dedicatione ecclesie

Ecclesie dedicatio est ecclesie et
Christi nupcialis copulatio. Episcopus
qui eam consecrat est Christus qui
eciam desponsaverat. Episcopus
qui fontem in atrio benedicit et
in circuitu aspergit quia fontem bap-
tismatis in iudea consecravit et
in circuitu mundi omnes gentes eo
ablui imperavit. De domo nostra consecrata

Domus nostra consecrata et ver-
bis obserata est gentilitas
dei ignara et per fidei repagulum
inclusa. Duodecim candele in
circuitu accense sunt duodecim
apostoli in circuitu orbis illustrantes
gentilitatem lumine doctrine. Can-
dela lucet et ardet et apostoli luce-
bant et caritate ardebant.

Pontifex. De portis

De portis

Pontifex superliminare ostii cum bacu-
lo ter percutit tollite portas prin-
cipes vestras et cetera. Per eternales dicat
Per pontificem Christus per baculum
sceptrum potestatis intelligitur.
Trina autem percussio trina potestas
in celo in terra in inferno accipi-
tur. Quasi ergo ter dominus ianuam
capitis percussit dum ecclesie potes-
tatem ligandi atque solvendi in celo
et in terra concessit et portas
inferi adversus eam non prevalere
tribuit. Iubet etiam ut principes
tenebrarum portas mortis ab ecclesia
tollant. Porte vero eternales id est
celestes elevantur et iusti ad vitam
introducuntur. Porte quippe mortis
sunt vicia et peccata. Porte vite
sunt fideles. Baptisma operando
Per eum qui intus respondet dia-
bolus intelligitur qui de domo
ecclesie expellitur. Ipse quippe
quasi fortis armatus atrium suum
custodivit dum huius mundi qui

iure possedit. Sed fortior superveniens eum expulit, spolia eius distribuit, dum Christus eum passione vicit et etiam ab eis eripuit. Mox ostium aperitur et episcopus ingreditur, quia etiam ostium fidei Christo aperuit et eum intrasse devote recepit.

De ingressu episcopi

Episcopus ingrediens "Pax huic domui" dicat, quia Christus in mundum ingrediens pacem hominibus contulit, quia resurgens suis precepit: "Pax" inquit "vobis". Ter "pax huic domui" clamat, quia reconciliationem ecclesie per trinitatem factam insinuat, vel quia unus deus, una fides, unum baptisma. Deinde pontifex prosternitur pro consecratione domus domini oraturus, et Christus se ante passionem in monte prostravit et pro ecclesie sanctificatione patrem oravit. Clerus letanias pro consecratione domus cantat, et apostoli ac doctores pro ecclesie sanctificatione patrocinia sanctorum invocabant. Surgens pontifex populum "Dominus vobiscum" non salutat, sed per "flectamus genua" ad orationem invitat, quia infideles et impii non sunt salutandi sed ad conversionem et penitentiam provocandi.

De alphabeto

Post hec alphabetum in pavimento cum cuspide scribit, incipiens a sinistro angulo orientali in dextrum occidentalem desinit. Deinde aliud alphabetum a dextro angulo orientis inchoat et sic scribendo in sinistro angulo occidentis consummat. Hec duo alphabeta in medio ecclesie in forma crucis conveniunt, et quid insinuent nobis aperte innuit. Quatuor ecclesie anguli sunt quatuor plage mundi. Scriptura que terre inscribitur est simplex doctrina que cordibus terrenorum imprimitur.

De angulis

A sinistro angulo episcopus scribere incipit, quia a Iudeis doctrina incepit. Ipsa que sinistro angulo comparatur, quia ob perfidiam cum sinistris reputatur. Ideo angulus orientis dicitur, quia Christus qui est oriens in ea secundum carnem oritur.

De dextro angulo

Scripturam in dextrum angulum episcopus ducit, quia doctrina Christi ad gentiles pervenit. Ipsa enim dextro angulo assimilatur, quia cum dextris computatur. Ideo autem angulo occidentis ascribitur, quia in ea perfidia occiderunt et Christus sol iustitie pro ea in morte occidit.

De dextro angulo

Item episcopus scripturam a dextro angulo orientis inchoat et in sinistro occidentis consummat, quia Christus doctrinam suam in primitiva ecclesia inchoavit et eam in fine mundi in israhelitico

populo consumatur. Per cuncta ecclesia ideo dexter angulus dicitur quia ipsa est virgina que a dextris dei stare scribitur. Ideo angulus orientis quia lumine tecta in ea conversionis. Postea autem ... ideo sinister angulus vocatur quia adhuc in infidelitate permanens non vendicat. Ideo vero angulus occidentis quia ecclesia in mundo post plenitudinem gentium ... ad christum convertitur. Duo alphabeta que ex diversis angulis in forma crucis conveniunt sunt duo populi qui ex diverso ritu in unam fidem venientes per christum conveniunt. Duo etiam testamenta sunt que insimul coniuncta circum passionis christi ceciderunt. Unum autem grece, alterum autem latine scribitur quia ~~latina~~ greca lingua propter sapientiam latina autem ob imperiale potentiam aliis eminentior cognoscitur, quousque ad fidem [illegible]. Utraque vero per baculum scribitur quia [illegible] per predicatores paganitur. Hec usque totum quod precessit in prohemium consecrationis sunt ab ymno deducta. Incipit ecclesie. Et ideo per hoc quod nunc sequitur christi passio et spiritus sancti effusio innuitur per quod ecclesia catholica consecratur.

De sal ad [illegible]

Deus in adiutorium

Post hec pontifex ante altare stans divinum auxilium per versum Deus in adiutorium meum invocat ut domum nomini eius digne consecrare valeat. Gloria patri absque alleluia subiungit qui gloriam trinitatis in illa domo cantari instituit. Alleluia vero non addit eo quod adhuc ad vocem exultationis consecratio sit. Post consecrationem autem alleluia cantabit quia exclusa iam omni demonum fantasia deus in ea laudabitur. Item christus verus pontifex ad aram crucis accedens prius auxilium invocavit quo ecclesiam sanctificare vellet. Quasi gloria patri reddit deus ad gloriam trinitatis mortem pro ecclesia subiit. Quasi alleluia non addit deus toto mundo in eius passione turbato sunt. Post resurrectionem autem quasi post consecrationem alleluia cantabatur quia celum et terra de eius resurrectione letabantur.

De sale et cinere

Deinde aqua benedicitur omnium administratur sal et cinis administrantur. Per salem omnibus cibis sapidis sunt christi sapientia dei designatur que omnis sapere et intelligere prebet. Unde Helyseus sal in aqua misit et aque sanate sunt quia deus sapientiam id est filium suum misit in [illegible] et sanati sunt. In lege vitula rufa iussa est in igne cremari et populus eius cinere expiari. Vitula rufa in expiationem populo in cinerem cremata est christi caro sanguine rubricata igne

passionis in cinere redacta que
pleb(is) fidelium est expiata. Hec cinis
sali admiscetur dum humanitas di-
vinitati in resurrectione coad-
unatur. Cinis quoque sali commis-
cetur dum nos christianam conuer-
sionem et ecclesia nominatim divi-
nitati christi assonamur. **De vino et aqua**

Item per vinum
divinitas per aquam huma-
nitas intelligitur. Hec duo co-
miscentur dum natura humanitatis
per christi sanguinem divinitati
adiungitur. Ter crux cum sale
et cinere super aquam fit quia
per crucem christi homines fidem tri-
nitatis ceperunt. Porro per hoc con-
secrationem ecclesie exprimitur quod
in hac domo dedicata offertur
per salem et cinerem christi corpus
in divinitate prefiguratur. Per
vinum et aquam christi sanguis
qui cum aqua effluxit prenotatur.

De templo

Notandum quod homo
totum ad hominem refertur
qui templum dei appellatur.
Primum pontifex ostium aperit.
Deinde presbyter fundit per quod hec
alphabetum scribitur. Deinde
aquam benedicat cum sale et cine-
re vinum admiscet. Deinde ungit
contra quilibet ad dei confessionem ostium
fidei aperitur. Deinde pro eo
oratur et in scriptura menti
eius inscribitur dum cathecumi-
nus exorcismis imbuitur. Deinde

per fidem christi divinitate et huma-
nitate dotatur. Deinde fonte
baptismatis purificatur. Ad ultimum
cum crismate ungitur et sic
templum dei efficitur. **De altari et cruce**

Post hec sacerdos digitis
tingitur et crucem per quatuor
cornua altaris facit. Altare hic
primitivam ecclesiam in christum
exprimit. Quasi crucem christi
pontifex super altare facit dum
crucis in christum per ecclesia subiit.
Quatuor cornua altaris signa
sunt dum quatuor partibus mundi cruce
salvantur. Deinde septies circum
altare pergit quia christus post resurrectio-
nem in septem donis spiritus
ecclesiam baptisari iussit. Aqua
cum ysopo aspergitur que amara
herba duricia lapidum pene-
trare fertur. Et signat christi car-
nem in passione amaritatem
per quam baptismus datur et
duricia gentilium ad fidem emollit.
Deinde altare aspergendo circuit
quia dominus angelum suum in circuitu
timentium se mittit. Altare ter
aspergitur quia ecclesia a tribus
primis scilicet operibus cogitatione, verbo, opere
nominibus emundatur. Deinde per
totam ecclesiam vadit parietes
ex utraque parte aspergit quia christus
per totam iudeam baptizari precepit.
Interim canitur psalmus Ex-
urgat deus et dissipentur ini-
mici eius quia dum christus surrexit

demones et inde inimici eius dis
sipati sunt. Et sicut christi passio
et baptismus per mundum predica
batur inimici dei ab ecclesia dis
sipabantur. De ministris

Pontifex mittit ministros
qui ecclesiam cantando
circuierunt et christus apostolos misit
qui baptismum per totum mundum
predicabant. Episcopus per mediam
ecclesiam incedens cantat antipho
nam Domus mea. et christus
ecclesiam per doctores visitans facit
eam domum suam. Incipiens ante
antiphonam Introibo et psalmum
vadit canendo ad altare et quod
remansit de aqua ad basim alta
ris fundit quia christus fluenta doc
trine in iherusalem effudit et
inde fons baptismatis cepit
Postea altare cum linteo extergitur
per quod domini passio intelligitur
Linteum quippe de terra oritur
et cum labore ad candorem
convertitur et christus de virgine
nascitur et cum magno passio
nis labore ad candorem resurrectionis
homo redditur. Hoc linteo altare
extergitur dum tribulatio ecclesie
exemplo passionis christi deletur
Deinde offertur incensum hoc est
orationes iustorum qui se in odore
deo offerunt dum corpus suum
pro eo affligunt De oleo et
altari

Postea pontifex fundit oleum
super altare faciens crucem
in medio eius et super quatuor cor
nua eius quia christus super quatuor cornua
ecclesiarum spiritum sanctum in apostolos effudit
in quo et crucem subiit. Deinde per
quatuor partes mundi hec dona
fidelibus tribuit. Tunc cantatur antiphona
Erexit iacob lapidem in titulum
Lapis unctus fuit christus spiritu sancto
a patre sed oleo letitie unctus
hic in caput anguli est factus
dum utrique populus in eo est coniunctus
Per altare unguntur bis oleo et
crismate quia ecclesia insignitur
fide spe et caritate. Fuso autem
oleo cantat antiphona Ecce
odor filii mei sicut odor agri pleni
Ager latitudo mundi intelligitur
per quem ecclesia ubique diffunditur
hic ager vernat floribus dum
ecclesia resplendet virtutibus. Odor
florum est flagrantia bonorum operum
Rose sunt martires lilia vir
gines. Viole sunt confessores
virides herbe sapientes floride
fructus. fructibus plene are
perfecte De crismate

Deinde per parietes ecclesie
cruces de crismate facit
cum pollice incipiens a dextro
latere usque in sinistrum quia uncto
crismate a primitiva ecclesia in
cipientes venient in ecclesiam gentium
Interim cantatur antiphona

Sanctificauit dominus tabernaculum
suum. Ecclesia est enim tabernaculum
in hoc mundi itinere que postea
erit templum in splendore. Domum
autem lapidibus preciosis ornamen-
tum. Lapides preciosi sunt qui
sacras scripturas condiderunt.
Muri et muros Jherusalem sunt
munitiones scripturarum quibus
arcentur iudei heretici et pagani.
Gemme sunt sacre sententie.
Tunc pontifex tunc intensis
super altare stat et se ad orationem
submittit. Christus quoque pontifex
pontificum intensus super aram
ponit et apud patrem pro
nobis intervenit. Tunc namque
intensus stat cum passionem suam
pro ecclesia patri ostendit et
pro nobis interpellat. Unde et
pontifex incipit antiphonam
Confirma hoc deus quod operatus
es in nobis. In gloria patri quia
Christus patrem pro ecclesia orat ut
receptionem quam ipse operatus
est in ea confirmet et omne
regnum ei subiciat. Unde hoc
regnum presserit subdit A templo
sancto tuo quod est in Jherusalem. In
Jherusalem quippe est salvatio humani
generis et medium in toto mundi
manavit. Jherusalem est ecclesia
in qua templum est Christus in quo
habitavit plenitudo divinitatis
corporaliter que inde per spiritum
sanctum ecclesie infusa ...

... funditur largiter. Gloria patri ad-
ditur quia hanc salvationem tri-
nitas operatur et trinitati laus
et gloria per hoc cantatur. De vasis

et ornamentis

Post hec subdiaconi vel acoliti vasa
et omnia ornamenta officio
pontificali benedicenda sunt in
ornatu ecclesie eligantur et ad
fundamentum ecclesie ab episcopo conse-
crantur. Et vasa dei diaconi
humeris portans vadit pontifex ad
eum locum in quo reliquie pridie nocte
in vigiliis fuerunt et elevat eas
portans ad locum preparatum. Ita
Christus verus pontifex postquam nobis
preparavit locum iustos qui in
presenti nocte se vigili mente a
diabolo custodiunt assumit ad locum
suum et perducit eos in domum patris
sui. Unde cantatur antiphona
Ambulate sancti dei ingredimini
in civitatem, id est celestem Jhe-
rusalem. Quod autem sequitur
edificata est nova ecclesia, hoc
est Jherusalem nova que edificatur ex
civitatibus. Dum ille antiphone can-
tantur, id est tripudium et exultationem
angelorum virtutum imitantur,
que exeuntes de corpore civibus
comitantur usque ad merita sibi
debitis mansionibus collocantur.

De reliquiis

Veniens pontifex
ante altare ubi reliquie
sunt recondite extendit velum

inter se et inter populum quia
loca ista secreta sunt a visione
mortalium. Reliquie in altaribus
collantur quia hec anime in celestibus
collocantur. Cantat autem Ex-
ultabunt sancti in gloria quia anime
ovant in angelica curia.

Post hec altare vestit-
ur quia anime in resurrectione
corporibus vestientur. Sicut enim
erat altare dum anime sine cor-
poribus in celo fuerant collocate
altare vestitur dum anima immor-
talis et incorruptibili corpore induetur.
Posthec pontifex altare ben-
dicit et ex post ipsius verbis cum clamant
bndicat Venite benedicti patris
mei. Pontifex exiit in sacrarium
cum ordinibus suis et induit se
vestibus albis et Christus cum electis
in mundum ad iudicium cum ordinibus
angelicis albis induti vestimen-
tis quia servile forma putabatur
impii non videbunt in quem
transfixerunt et iusti regem glorie
in decore suo videbunt. Deinde
ornatur ecclesia et accenduntur lu-
minaria quia tunc opera iustorum
splendescunt pro quibus ornati
splendent ut sol fulgebunt. **De die iudicii**

Tunc incipit cantor.
Terribilis est locus iste. Quod
cum terribilis illa die qua angeli
timebunt et impii in eternum
supplicium abiunt. Tunc procedit
pontifex sollempniter et fit officium
in omni leticia qua perfecto iudicio
videbit deus faciem ad faciem
in gloria sua. **De tercio loco et sacrificio**

Igitur sicut
in ecclesia dedicata rite mis-
sa celebratur sic in catholica
ecclesia legitime sacrificatur et
extra hanc nullum sacrificium accep-
tatur a deo. Et ~~quamvis deus ubique~~
~~sive in agro sive in nemore vel~~
~~in mari et in omni loco dominacionis~~
~~eius ipse possit ac debeat ben-~~
~~dici et invocari ut puta in~~
~~templo tocius mundi tamen iure~~
~~optimo tempore ad ecclesiam a fide-~~
~~libus concurritur ut ibi deus invo-~~
~~cetur atque adoretur et in qua om-~~
Et quamvis deus ubique sive in agro
seu in nemore vel in mari vel
in omni loco dominacionis eius ipse
possit ac debeat benedici et
invocari ut puta in templo
tocius mundi tamen iure optimo
tempore ad ecclesiam a fidelibus con-
curritur ut ibi deus invocetur
atque adoretur in qua omnem
racionem qua dominus ecclesie concessit pe-
tentibus se daturum pollicetur
et ubi ipse duobus vel tribus in nomine
eius congregatis interesse per-
hibetur. Iustum quippe est ut propria
tuis populus in oratorium ...
ad oratorium conveniat iudicia

ac mandata eciam surgens audiat
atque de convivio vituli saginati
participat. Cum ergo populus in
ecclesia congregatur, quasi templum
deo ad inhabitandum edificatur.
Ecclesia est in ecclesia, cum plebs
christiana in aula dedicata. Tem-
plum est in templo baptizatus
quilibet in domo consecrata. De violata ecclesia

De violata ecclesia

Si ecclesia homicidio
vel adulterio violatur
iterum dedicabitur. Ita si homo
spiritus sancti templum in baptis-
mate dedicatum criminali peccato
violatur, necesse est ut denuo
fonte lacrimarum renovetur. Si
sigillum altaris altaribus amovetur
ut est corruptum, iterum consecretur. Ita
si sigillum fidei ab altari cordis
alicuius heresi amovetur, oportet
ut denuo per penitenciam reconci-
lietur. Si principale altare
movetur, tunc denuo ut ecclesia
denuo consecretur. Ita si caput
principes ecclesie a fide ad heresim
mutatur, tota plebs ei subiec-
ta commaculatur et ideo con-
venit ut cum eo penitencia et
satisfactione ad fidem catho-
licam recipiatur. Sive autem
violata non denuo consecrata fue-
rit, cinere et ramis prima erit [?]
ita si homo templum dei secundum scripturam
mortali crimine violaverit atque per
penitenciam denuo non emundaverit

demonibus habitaculum erit. Sterfenti [?]
ideo in ecclesiam non portant-
ur sanguine parturientium ma-
culentur. Ob hanc igitur causam
putatur quod mulieres in partu
defunctas in ecclesiam non esse defe-
rendas, quod tamen fieri licet. De constitutis ecclesie

De co[...] ecclesie

Itaque bonum est
ecclesias edificare, construc-
tas vasis vestibus aliis ornamentis
decorare, sed multo melius est
eosdem sumptus in usus indigencium
expendere et censum suum per
manus pauperum in celestes the-
sauros premittere, ubi domum
non manu factam sed eternam
in celis preparare in qua possit cum
angelis eternaliter habitare. De bono et malo

De bono [...]

Sciendum autem
quod loca sancta non salvant
quos prava opera ab ecclesia separant.
Per omnia horrida loca lapsis obsunt
qui prave vivunt. Nadab namque
et Abiu sacerdotes in tabernaculo
dei consumuntur. Chore, Dathan
et Abiron in tabernaculo dei [?]
deglutiuntur. Hely pontifex in
loco sancto fracta cervice periit.
Oza iuxta archam percussus
interiit. Joab iuxta altare occi-
ditur. Ozias rex in templo
lepra perfunditur. Postremo tem-
plum violatum evertitur, populus
legis spiritualiter ab eo captivus

duntur. Erant Joseph in cisterna et in carcere non periit. Moyses in flumine necem non subiit. Job in sterquilinio, Jheremias non interiit in ceno, Daniel in lacu leonum. Tres pueri non leduntur in camino ignis. Petrus in carcere, Paulus non periit in mari. Primo dyabolus de celo, homo de paradiso. Justi autem in terris a deo sustentantur, de inferno ad celestia sublevantur.

De ministris ecclesie

Hec de ecclesia quod deus dedit. Nam diximus supra est ut de ministris ecclesie dicamus. Ecclesia itaque usum sacerdotum et ministrorum de synagoga accepit, quos primum Moyses ex precepto domini in ministerio tabernaculi constituit. Deinde David et Salomon in templo ex iussu domini cantores et levitas in templo ordinaverit, quos ~~apostolos~~ apostoli sancti ministros ecclesie in christiana religione disposuerint.

De christianis

Christiani autem a christo dicuntur et in ecclesia simpliciter in laycos et monachos et clericos dividuntur. Laos dicitur populus, inde laycus id est popularis. Monas dicitur singularis, inde monachus id est singularis, simpliciter sine uxoribus degentes.

De clero

Clericos dicimus sortes vel hereditates, unde clerici id est sortiti, similiter hereditate domini. Ipsi enim decima et sacrificia accipiunt, que deo pars vel hereditas dei dicuntur, et ex precepto dei in servicium dei offeruntur. Ideo vero clerici a sorte dicuntur quia sacerdotes in lege sorte eligebantur. Et apud gentiles qui plures liberos habuit unum ad clericatum sorte elegit. Omnes autem ecclesie ministri dicuntur clerici, sed sunt in septem gradibus dispositi quia a septiformi spiritu per consecrationem. Sunt autem hii: hostiarii, lectores, exorciste, acoliti, subdyaconi, dyaconi, presbiteri.

De hostiariis

Qui in synagoga ianitores vel editui dicebantur, in ecclesia hostiarii nuncupantur. Officium namque illorum in lege erat quod templum ut Samuel aperiebant vel claudebant et de iudeis pollutos de templis aut immundos i. terurisos de domo dei excludebant. In ecclesia autem hoc officium habent ut cathecuminos baptizandos introducant in ecclesiam et penitentes per episcopum reconciliandos in hostio accipiant et in domum dei reducant. Hiis ordinatur claves ecclesie eis ab episcopo dantur ut fidelibus ianuas ecclesie aperiant, incredulis claudant, et templum dei quod ipsi sunt in virtutibus aperiant, viciis claudant.

De lectoribus

Qui in templo olim cantores

apud nos sunt lectores. Horum
officium erat ymnos a dauid
compositos vel cantica a salomone
edita in templo vt asaph
et iditum resonare et or-
ganis vel cymbalis deo iubilare
In ecclesia autem est illorum officium
diuina scripturarum recitare et
responsoria vel gradualia vel
alia singulariter coram populo
ad laudem dei cantare. Dum
hii ordinantur liber eis ab episcopo
traditur vt videlicet operibus im-
pleant que populo de libris pro-
nunciant. Est autem precentor
qui preit. Succentor qui
canendo subsequitur. Centor
vel cantor qui consonat. Psal-
mista qui psalmos pronunciat.
Diuinista id est secretarius
vel sancti concius qui misteria
christi explicat. De exorcistis

De exorcistis

Exorcista dicitur adiutor.
Hii in salomone demones
adiurabant et eos de ob-
sessis hominibus expellebant
vt septem filii sceue sacerdotis
faciebant. In ecclesia autem huius of-
ficium infantes cathecizandos
exorcizare et per verbum
dei templa dei id est bap-
tizandorum corpora demonibus
interdicere ac de energumi-
nibus id est obsessis hominibus per exor-
cismos demonia arcere. Et hiis
ab episcopo codex traditur dum or-
dinantur vt videlicet monita
librorum impleant quo demones
ab aliis expellere valeant

De acolitis

Qui in lege De acolitis
luminum concinnatores dice-
bantur apud nos acoliti id est
ceroferarii nuncupantur. Hii
lumina in templo accendebant
vel extinguebant oleo infundebant
lucernas mittebant ex quibus
nadab et abiu erant. In ecclesia
autem huius officium est lumine vel
thuribula coram sacerdote ad
missam vel ad euangelium deferunt
adornandi altare vestibus vel
palliis inseruiant. Hiis ordinandis
candelabrum vel vrceus vel am-
pulla ab episcopo traditur vt per
hoc admoneantur quatinus lucer-
ne bonorum operum in manibus eorum
luceant et oleum bone con-
scientie in vase cordis habeant

De subdiaconibus

Qui apud De subdiaconibus
hebreos nathynei id est
in humilitate seruientes scribuntur
apud nos subdyaconi id est sub-
ministri dicuntur. Horum officium
in lege erat oblata sacrificia
a populo accipere et aquam vel
quelibet necessaria in templi
ministeria deferre ex quibus ma-

thamael dicitur fuisse. Hi certa
autem tenent hoc officium ut episcopum
legant calicem et patenam in
... diacono ad altare of
ferant vti et ypodyaconibus .i.
subdyacono ministratibus dicitur
Cum hii ordinantur vasa sancta
.i. calix et patena eis ab episcopo
dantur quatinus se vasa dei seruant
et hinc se ministerio mundos
exhibeant. De dyaconibus .....

De dyaconibus

Hem filio iacob leuite de
Assumpti denominantur per
quos cuncta sanctificia sub sacerdo
tibus administrabantur. Ex quibus
elyazar et ithamar ~~[illegible]~~
predicantur. Hos certe dyacones
.i. ministros nuncupant. Nam sacer
dotibus ministrant. Horum autem
officium est in ecclesia euangelium
legere sacrificia in altari componere
sanguinem domini distribuere ipsis
et licentiam abeundi dare et si ne
cesse predicare et baptizare. Hiis
ordinandis episcopus stolam dat ut
se lege dei constrictos sciant
ac se capitaneos in fine dei omni
dis subdant. Archidyaconus dicitur
summus dyaconus ut fuit stepha
nus vel laurencius. De presbiteris ..

De presbiteris

Presbiter dicitur senior
non etate sed sensu. Tam
quam sint senes. Hos hii in lege
principes ipsi ut moyses dathan
et abyron vel magistratus templi
ut nichodemus et thamaliel dice
bant et per eos sacrificia ipsis offe
rebantur. Presbiter enim dicitur prebens
iter scilicet ipsis de exilio huius mundi
ad patriam celestis regni. Horum
officium est ipsis missas celebrare
pro ipsis sacrificare corpus domini
dispensare predicare baptizare
penitentes absoluere infirmos
vngere mortuos sepelire populum
ad missam vel nupcias vel arma
vel peras seu baculos vel iudicia fer
ri candentis et aque vel candelas
vel palmas vel cineres vel quaslibet
res ad usum pertinentes benedicere.
Hiis episcopus manus in ordinatione
imponit potestatem ligandi ac
soluendi tradit quatinus ipse ita
viuat ut alios ligare et soluere
valeat. Iugum domini suaue eis imponit
dum collum eorum stola cingit quatinus
se legi dei obediat ut alios reg
ant. Manus eorum crismate vngit
ut cuncta que benedicunt benedicta sint
quatinus se ab omni opere contineat
ut digne corpus christi conficere valeat

De sacerdote

Sacerdos dicitur quasi sacer De sacerdote
dans. Dat enim corpus
domini vel alia sacramenta ipsis. Sacer
dos etiam sacer dux quia verbo et
exemplo ducat subditos ad vitam
ipsos. Tamen episcopus quam presbiter vocatur
sacerdos quia per utrumque sacramentum
datur. Archipresbiter dicitur summus
presbiter. Decanus qui decem presbiteris est
prelatus. Prepositus qui aliis est prelatus

Corepiscopi qui de choro sacerdotum
vicarii episcopi sunt exposita. Vice dicti
qui vices episcopi agit hos lxx
viri expresserunt qui seniores moysi
amplectebantur pro ipso plati sunt

De episcopis

Episcoporum ordo
in tria dividitur in episcopos
in archiepiscopos in patriarchas
Episcopus · scopos dicitur intendens
hinc episcopus dicitur superintendens quasi
de alto prospiciens mores et
vitam subiectorum. Dicitur enim custos
vinee sicut ecclesie custos qui in alto
consistens populum sub se positum
prospiciens instruit unde et
speculator dicitur quia sicut speculator
in alta turri ponitur ut hos
tes adversitates speculetur et
cives ad resistendum hortetur
sic episcopus quasi in specula locatur
ut populum contra demones et hereses
armare nititur. Hic quoque presul
nominatur quia presidet ad consultum
putatur. Hic etiam antistes
quasi contra stans dicitur quia populo
preeminere videtur. Antistes enim dicitur
contra quia antistes qui contra
stans dicitur quia contra hereticos ut
lupos pastor contra stare et oves
protegere tenetur. Est enim pon
tifex dictus qui pons factus vita
quippe episcopi debet esse pons populo
super mare seculi ad patriam pa
radisi vel pontifex dicitur pontem
faciens quia qui pontem populo facit
dum in sancta doctrina super palu
des heresum ad alta vite ducit

De summo sacerdote

Sicut in veteri lege
summus sacerdos appella
batur qui ceteris sacerdotibus
et levitis preparabatur. Hic
nomen dei tetragramaton portabat
et semel in anno pro populo offere
bat. In lege aaron princeps in
secunda sacerdote uncti oleo
in evangelio autem iacobus apostolus
est primus ab apostolis iherosolimis
episcopus ordinatus. Hic dum ordinatur
a tribus episcopis consecrari imperatur
Et si necessitas cogit saltem
a duobus ut paulus a petro
iacobo et iohanne est ordinatus
Caput oleo ungitur hoc a lege
sumpsit in qua rex et sacer
dos vel propheta oleo ungebatur

De manus impositione

Quod autem benedictio
per manus impositionem
datur sumpsit exordium. Patriarcha
iacob manus imposuit dum
eum benediceret. Et moyses iosue
manus imposuit dum eum ducem
populo preferret. Et dominus in evangelio
apostolis manus imposuit dum eos
principes et sacerdotes ecclesie
constituit. Qui et ipso apostolo manus
imposuerit in spiritum sanctum dederit
Huius officium est presbiteros et levitas
ecclesie ministros ordinare virgines
velare baptizatos confirmare
crisma et oleum conferre ecclesias

qui romam apicis insigni
decorabatur

126

dedicare vasa et vestes benedic-
tione sanctificare et rebelles ex-
communicare penitentes reconciliare
in synodo clericorum vel in concilio
episcoporum ecclesiastica iura roborare.
Huic dum sacra ecclesie committitur
baculus quasi pastori et anulus tam-
quam apocrisiario vel secretorum sigil-
latori traditur. Quatenus gregem Christi
ad pascua vite baculo dirigat
interim autem sponse Christi secreta
futurorum anulo fidei consignet.

De archiepiscopis

De archiepiscopis

Archiepiscopus
dicitur summus episcopus vel princeps
eorum. Archos quippe summus vel
princeps dicitur. Hic etiam metropolita-
nus dicitur. Metropolis autem mater civi-
tatum vocatur et ideo principalem civita-
tem episcopi metropolitani nominantur.
Horum officium est episcopos consecrare con-
cilia congregare iura dilapsa re-
parare. Hoc officium Moyses habuit
qui Aaron pontificem oleo consecra-
vit. Ante hos crux portatur
et pallium in modum torquis defertur
quia si Christum crucifixum imitantur
torque victorie remunerantur.

De patriarchis

De patriarchis

Patriarcha dicitur
summus patrum vel princeps primus.
Patriarcha ergo dicitur pater archiepi-
scoporum. Hii typum tres servant
quorum figuram Abraham Ysaac et
Iacob gessisse leguntur. Horum unus prin-
cipatum in Asia tenuit qui presulatum
in Antiochia tenuit. Alius in Affri-
ca principatum habuit qui in Alex-
andria pontificatum tenuit. Tercius
in Europa principabatur. Has tres
sedes ideo ecclesia principales con-
stituit quia eas principes apostolorum sua
sessione consecrarunt. Duabus quippe
presedit Petrus tertiam Marcus evangelista
nomine eius ascripsit. Postquam vero in Nicena
synodus romano pontifici hoc con-
tulit privilegium ut sicut Augustus
pre ceteris ita ipse pre omnibus episcopis
haberetur et papa vocaretur.
Ius patriarchatus ad Constantino-
polim scilicet secundam Romam est translatum.
Quod autem alie sedes sunt muta-
te hec causa creditur quia cum christiani
relicta lege dei paganos spiri-
tualibus operibus imitarentur iudicio
dei traditi sunt manibus eorum qui
delentes christianos possederunt loca
eorum. Unde Antiochenus patriarchatus
est ad Iherosolima translatus. Por-
ro Alexandrinus ad Aquilegiam
est positus. Civitas hanc civitatem
primum martir Marcus evangelista
presedit qui postea Alexandrie
prefuit. Quidam contendant Kar-
thaginensis episcopus hanc translacionem
polleat. Horum officium est archi-
episcopos consecrare concilia episcoporum
congregare decreta canonum
instaurare.

De papa

Papa dicitur quasi pater patrum vel
custos patrum. Hic est univer-
salis nuncupatur quia universe
ecclesie principatur. Hic quoque
apostolicus nominatur quia principis
apostolorum vice fungitur. Hic

etiam summus pontifex appellatur
qui caput omnium episcoporum esse videtur
Huius nomen in ordinatione mu
tatur quia Petri nomen in plantatione
ecclesie a Christo mutatum Huic etiam
claves traduntur sicut Petro a
domino claves regni celorum tradebantur
ut se ianitorem celi esse cognoscat
in quod etiam introducere de
beat Hunc Melchisedech in officio
prefulsit cuius sacerdotium aliis incom
parabile fuit Pape autem officium est
missas et divina ordinare ca
nones pro tempore mutare augusti
consecrare Pallia autem episcopis privi
legia episcopis vel aliis religiosis
dare tota ecclesia ut ipsi sub
iaceat Itaque papa in vice ipsius eccle
sia regit episcopi in loco apostolorum ei presby
teri septuaginta duos discipulos
exprimunt reliqui ministri ora
tionis ab ~~apostolis~~ apostolis constitutos
c̃secr̃ac̃ consecrarunt

De consecratione

Papa vicaria Christi omnesque
episcopi apostolorum vicarii in dominica
die debent ordinari hora 3a
qua apostoli spiritu sancto sunt oleo
invisibili consecrati Oleum luminis
lumine ministrat et vulnera
peccatorum curat Ita spiritus sanctus
apostolis lumine scientie ministrant
et vulnera peccatorum curant ~~ita~~
Ideo episcopi oleo unguntur ut se
spiritum sanctum apostolis datum accepis
se doceantur et ut vita et doc
trina coram hominibus luceant et eos

a viciis curare satagunt Ideo autem
in dominica die consecrantur quia in
ea die apostoli a spiritu sancto ordinati
et se in Christo resurrexisse et in
novitate vite ambulare admone
antur

De ordinatione ministrorum

Ministri autem ecclesie vel altaris
ideo in sabbato ordinantur
quod requiem dei quinquagesime ab omni
opere servili requiescere et in dei
servicio vacare precipitur Pro
vero ad vesperam quia magis ad
dominicam proximam consecrantur quia Christo
in corpore constituit incorporati
Ideo autem in quatuor tem
poribus ordines dantur quia
quatuor quoque dei benedictiones
quas acolitus sub diacono diaconus
presbiter intelliguntur sub observantia
quatuor evangeliorum ad minis
terium ecclesie in quatuor ~~in quatuor~~
partibus mundi diffuse eliguntur de virginibus

De virginibus

Virgines vero ideo in natalicijs
apostolorum velantur quia per apostolicos
viros quasi per paranymphos
sponse Christo coniunguntur Et
quia morem virginitatis primo apostoli
ecclesie servandum tradiderunt quia a
prima virgine maria accepe
runt De tonsura clericorum

De tonsura clericorum

Tonsura clericorum tractum sump
sit ab usu nazareorum hii
qui iussu legis crines suos rade
bant et in sacrificium domino incen
debant Nazarei est dicuntur sancti

Vnde apostoli ad exemplum eorum mi-
nistros ecclesie docuerunt se ob sig-
num tondere quo recordaretur secundo
in statum fieri debere reges et
sacerdotes fiant nos sibi reges et sacer-
dotes. Nos capitis rasa est signum
sacerdotale. Nos crinibus coronata
signum regale. Sacerdotes quippe
legis thiara id est pilleolo ex bysso
in modum medie sphere rotundum
in capite portabant. Reges autem
aureas coronas gestabant. Ergo
rasa pars capitis thiaram circulus
crinium profert coronam.

De Christo rege et sacerdote

De Christo rege et sacerdote

Sacerdos quippe quondam
in lege caput et barbam
rasit dum in sacrificium pro populo
obtulit. Rex autem coronam gerebat
dum ad salutationem hostium procedebat.
Ita Christus rex in spinea corona
portavit dum hostibus et potestatibus
pro militibus duellum pugnavit
eius prestit et regem superbie
devicit. Idem ipse sacerdos summus
in calvarie loco deposuit dum
se ipsum acceptum sacrificium in ara
crucis obtulit. Per circulum ergo
crinium spinea corona Christi figuratur
per nuditatem rasure calvitium Christi
exprimitur. Mos quippe apud
antiquos erat quod captivos decalvabat
quos crucifigere volebat. Unde scriptum
est: De captivitate nudati inimi-
corum capitis. Ideo locus in quo decal-
vabat calvaria dicebatur in quo
et Christus decalvatus putatur.

De sancto petro

Petrus quoque a gentibus captus
et ad ludibrium christianorum
traditur barba rasus et capite
decalvatus. Quod ipse deinde pro
in ministerio sacro ussit quod in dedecus
christianis intulerunt tamen deo permittente
in figura operatos intellexit sunt
et crux olim fuit subsannatio
nunc est ecclesie gloria. Per caput
principale autem sensus mentis denotatur
quia sicut caput capitis ita cogitationi-
bus ornatur. Tunc novacula
timoris dei debet a superfluis
cogitationibus radi ut nuda facie
cordis valeat contemplari celestia.
Fecunditas autem que remanet crinium
est ornatus virtutum. Capilli vero
omnes in circulum coequantur quia
omnes virtutes in concordia cari-
tatis consummantur. Cum autem
barbam radimus imberbes pueros
similamur. Quos si humilitate
imitabimur angelis qui semper
iuvenili etate florent equabimur.

De tonsura magorum

De ton
mag

Sir sciens
vero quod Symon magus quoque
et sui sequaces sibi caput
radebant et ab aure usque ad
aurem per medium caput quasi plateam
unde adhuc vulgo platta dicitur
faciebant et per caput celum
per viam tonsure zodiacum
intelligi volebant quia se celes-
tes ascribebant. Nostra autem
tonsura in lege exprimitur. Unde

coronula quatuor digitorum super mensa
circa altare et desuper minor
coronula aurea fieri precipitur
per mensam quo propositio panum
ponebatur circum altare cappi-
tum cotidie panibus christi imponit
corona quatuor digitorum per-
petualiter tamen nobis exprimitur superior
autem coronula per plattam
figuratur. De sacris vestibus

Hec strictim de ministris
ecclesie sunt relata nunc de
sacris vestibus sunt pauca subiciende
da. Vestes itaque sacre a veteri
lege sunt assumpte. Ideo autem mi-
nistri christi ut ecclesie in albis
vestibus ministrant quia angeli christi
resurgenti ministri in albis apparebat
per albas itaque vestes admo-
nentur ut angelos dei ministros
per castitatis munditiam in servicio
christi imitentur. Vestes vero quibus
corpus exterius decoratur sunt
virtutes quibus interior homo
ornatur. Septem autem
vestes sacerdotibus attribuunt
quia et septem ordinibus insigniti
nosscuntur quatinus per septiformem
spiritum virtutibus resplendeant
quibus cum angelis in ministerio
christi ornati procedant. Ordo sacerdotis

Sacerdos igitur missam
celebraturus spirituale bellum
pro ecclesia pugnaturus necesse
est ut spiritualibus armis induatur
quibus contra hostes invisibiles

vicorum undique muniatur. Primo namque
caligas vestes exuit mundas
vestes induit quia corpus christi tractu-
rus ut supra veterem hominem
cum actibus suis quos sunt vicia et
peccata debet exuere et novum ho-
minem qui secundum deum creatus
est id est virtutibus et bonis operibus induere.
Deinde pectit crines capitis quia
sacerdos debet componere mores
mentis. Aqua abluit manus quia lacrimis
debet abluere carnales actus
Deinde a sorde eas extergit quia
iusticia carnis opera per penitenciam
cum extergere conatur. De lavacione ma-
nuum

Sacerdos quia legis sanctifica-
turi in labro de speculis mu-
lierum facto se lavabant quod ad hostium
tabernaculi excubabant labrum
ex speculis mulierum factum sacra
scriptura intelligitur quia de pristi-
na earum vita conscribitur. Hec
ad hostium tabernaculi excubabat
quia vigiliter dei tabernaculo assi-
debant. In hoc labro sacerdotes
sanctificaturi debet se lavare
in vita sua diligenter in sacra
scriptura considerare exemplis
sanctorum a maculis purgare
et sic ad sacrificium domini intrare.

Hinc humerale De humerali
quod in lege ephod appellatur
nos amictum dicitur sibi imponit
et in illo caput et collum atque
humeros. Unde et humerale

dicitur capite et in pectore
copulatur vittis duabus circa ma-
millas cingit. Per humerale
quod capiti imponitur spes celestium
intelligitur. Caput enim amictu co-
operimus cum spe celestium deo
famulamur. Collum per quod vox
depromitur eo circumdamus pro
spe vite custodiam ori nostro ponamus
ut nichil nisi quod laude dei sonet
de ore nostro proferamus. Humeros
quibus onera portamus eo velamus
si leve onus domini pariter ferimus
hoc facimus si pro spe future labo-
re active vite subimus et proximis
in necessitate subvenimus. Per duo-
ras humeral. fides et opera
intelliguntur que verum spei con-
nectuntur. Hec autem pectori tunice
copulantur et una apparet
altera occultatur quia fides et opera
in unum copulantur et fides quidem
in corde occultatur opera autem
ad confirmationem proximorum mani-
festantur. Una enim hora latet
alia apparet quia actio nostra pro-
ximis lucet intentio vero tantum
deo nota latet. Ad pectus hume-
rale cingitur quia spe superne vite
prava cogitatio a pectore sacerdo-
tis constringitur. Due vitte que
amictum ad mamillas constringunt
sunt timor pene et desiderium
vite quibus spem celestium pectori
nostro imprimimus. Hec vestis est can-
dida quia hec omnia coram deo sunt
splendida. De alba

Dehinc alba induitur
que in lege tunica linea
vel talaris apud grecos poderis
dicitur. Per hanc castitas designatur
que in vita sacerdotis decorat.
Hec descendit usque ad talos quia usque
in finem vite debet in castimonia
perseverare sacerdos. Capucium
quo alba induitur est professio
qua castitas servanda promittitur.
Lingua quam capucio nunc inter-
ritur nunc dissolvitur est potestas ligandi
sacerdotis qua nunc ligat pecca-
tores nunc solvit penitentes. Hec
vestis in medio coangustatur
in extremis dilatatur in multis
incommissuris multiplicatur quia
castitas pressuris que mundi
coartatur sed in caritate dilata-
ta in virtutibus multiplicatur. Hec
vestis albedine candet quia sanctitas
coram deo inter angelos splendet.

De cingulo

Et hinc cingulo cingitur quod in
lege baltheus apud grecos zona
dicitur. Per cingulum quod circa lumbos
stringitur et alba ne diffluat
et gressum impediat astringitur
intelligitur custodia vel continencia amplius
que luxuriam constringit et castitas
cohibet ne ad carnalia dilabatur
et gressum bonorum operum impediat
et ipsa continentia deuicta
ad crimina interpellatur. De

stola

Deinde circumdat
collum suum stola que et orarium
dicitur per quam obedientia euangelii

intelligitur. Euangelium quippe
est suaue iugum domini obediencia
vero lex. Quasi ergo sacerdos
ad iugum domini loco stole ligatur dum
collum eius stola circumdatur. Hec stola
iuxta sinistro humero imponitur
et transiens in dextero latere re
flectitur quia obediencia euangelii
primum in actiua vita suscipitur
et inde per dilectionem in dextera
contemplatione porrigitur. Deinde
per collum in dextero humero gyrat
et a sinistro non leuatur quia
primordium obediencie per dilec
tionem dei in contemplatione attollitur
et sic a proximis in actiua vita
per dilectionem proximi ~~non~~ non auel
latur. De thorenna

Per stolam quoque innocentia
exprimitur que in primo
homine amissa per sacramentum vituli
occisi recipitur. Beati qui
habent stolam a terrenis labe
custodiunt vel maculatam lacrimis
lauant quia illorum potestas est in ligno
vite si fuerit in christo amissam
gloriam possidebunt. Hoc enim
patriarche ante legem vtebantur
et primogeniti dicebantur. Erat
autem vestis sacerdotalis qua
maiores natu cum benedictione
patris vt iacob ab ysaac indue
bant et victimas deo vt pon
tifices offerebant. Vnde dicitur
vendidit primogenita sua. Et
item Stola esau. Stola dicitur
missa. Erat enim vestis candi
da perveniens ad vestigia. Sed
postquam cepit portari alba
mutata est vt hodie cernitur
stola. De subcinctorio

Est et inde subcingulum quod
epitoma vel cinctorium dicitur
quia pudibunda duplex sus
penditur. Per hoc elemosinarum
studium acquiritur quod confusio peccatorum
contegitur. Hoc duplicatur quia
primum cum sue miserere peccata
deuitanda deinde proximo
necessaria impendendo nobis
impartitur. De casula

Deinde casula omnibus
indumentis super imponitur
per quam caritas intelligitur que
omnibus virtutibus eminencior re
ditur. Casula autem quasi parua
casa dicitur quia sicut a casa ho
mo tegitur ita caritas totum corpus
complectitur. Hec vestis et planeta
quod error sonat vocatur eo quod
errabundus limbus eius vtrimque
brachia subleuat. Hec in duobus
locis scilicet in pectore et inter
humeros duplicatur. In duobus
locis scilicet in vtroque brachio complicatur.
In pectore duplicatur quia per
caritatem sancta cogitatio et bona
voluntas generatur. Inter hume
ros duplicatur quia per illam
aduersa a proximis et ab adversariis
supportantur. Vestis ad brachia
subleuatur dum caritas bona opera

operatur. In dextro brachio appli-
catur dum in dilectione dei
monachis, clericis, laycis qua[illegible]
tibus ministratur. In sinistro appli-
catur dum pro dilectione pro-
ximi his quos [illegible] seu [illegible] sine
pagani necessaria corporis
exhibentur. Casula super dextrum
brachium levatur ut anima in
deo amatur. Super sinistrum pli-
catur ut simul fratres deum diligant
sepe (?) in superius humerale fert
fratrem amarum (?) quia spes caritate
semper ~~amatur~~ complectitur.

De manipulo

Ad extremum sacerdos fanonem in sinistro
brachium ponit qui et mappula
et sudarium vocatur per quod olim
sudor et narium sordes extergebantur
per hoc penitentia intelligitur que
cotidianorum excessuum labes extergit.
Hoc in sinistro brachio gestatur
quia in presenti tempore tantum peccata in
penitentia emendat. Cum vestibus
sacerdos ornatus accedit con-
fessionem dicat quia licet ipse vir-
tutibus fulgeat dignum est ut
humiliter se dicat debitorem
se accusans ut et qui diiudicet et
coram deo gratiam inveniet.

De vestibus episcoporum

Episcopi et eorum
septem vestibus induuntur
insuper et ~~semper sunt~~ septem
reddunt scilicet sandaliis et dal-
matica, sandali (?), mitra, cyro-
thecis, anulo, baculo. Sandalia
a sandice herba vel a scandendo
colore dicuntur. quo depingi solent.
Hec ab ipso domino et ab apostolis
accepta reducuntur in quibus pedi-
bus calciantur. Est autem genus
calciamenti inferius quo planta pedis
tegitur planta nuda [illegible]. Evan-
gelica predicatio intelligitur que plani (?)
auditoribus aperit et claudit
sicut et sandalia ex pellibus
mortuorum animalium quia apostolorum et
doctorum predicatione sua minis-
terium scripturas prophetarum videlicet
dei [illegible]. Pedes subtus ad terram
solea huius calciamenti cingit
desuper nuda quia evangelium predica-
tio debet carnalibus per litteram tegi
spiritualibus autem per allegoriam demon-
strari. Lingua inde surgens se-
parata a corio est illorum lingua qui
bonum testimonium ferunt episcopo. Lingua
superior est spiritualium lingua
qui eum diligunt in predicationibus
[illegible]. Albo corio intrinsecus sunt
sandalia scandalia quia predicatoris
conscientia coram deo debet ex puritate
candida. Extrinsecus vero nigra
apparet quia vita ipsius coram hominibus
humilitate despecta esse debet. Super-
ior pars per quam pes intrat intrin-
secus est consuta quia intus sancte
mentes debent predicatoris membra infundere.
Supra lingua super pedem est lingua
predicatoris in plebe. Linea que
a lingua usque in fine descendit
evangelium est per medium que in dente redit.
Linee que ex utraque parte procedunt
sunt lex et prophetia que evangelio

testimonium ferunt. Ligatura est
misterium Christi incarnationis qua
soluitur manus predicatoris. Tel
pena pedibus eius substrata
calcat ut terrena despicere
et celestia amare discat. Legis
sacerdotes femoralia habebant
quibus turpitudinem tegebant ecclesie
sacerdotes sandalia portant
quod etiam aliis mundiciam predicat

Dalmatica **De dalmatica**

Dalmatica a dalmacia provincia est
dicta in qua primum est inventa
hec a domino nostro Iesu Christo tunica et
apostolorum collobio est mutata. Co
lobium autem erat cucullata vestis
sine manicis sicut adhuc videmus
in monachorum cucullis vel nau
tarum tunicis. Quod colobium
a Silvestro in dalmaticam
est versum et additis ma
nicis iussum sacrificantibus
portari. Que ad missam
a pontifice portatur ubi pas
sio Christi celebratur quia in modum crucis
facta est. Hec vestis est candida
quia Christi caro de casta virgine
est genita et pontificis vita
castitate debet esse nitida. Hec
habet formam crucis quia Christus
pro nobis supplicium subiit crucis
et pontifex debet se configere
viciis et concupiscentiis. Huius vestis
manice sunt instar galline
ale. Dei quippe sapientia primos
homines in paradiso velut gallina
ova in nido fovebat pullos
ecclesie sub alas gratie et vite con
gregabat. Ita debet pontifex
fideles sub alas veteris et
nove legis predicando congre
gare et exemplis se super
eos expandere et eos a celi
volucribus id est a demonibus prote
gere. Hec debet esse inconsutilis ut
domini tunica quia fidei integritas
debet esse indiscissa. **Religio**

Per dalmaticam quod religio
sancta et immaculata de
signatur que pullorum et viduarum
visitatio et vite immaculate custo
dia mandatur. Dalmatica duas
coccineas lineas habet ante et
retro quia vetus et nova lex dilectione
dei et proximi effulget qua
pontifex redimitus esse debet.
Idem tramites purpurei desig
nant sanguinem Christi pro duobus
populis effusus circumcisionem primum
ad dilectionem dei visitando secundum
ad dilectionem proximi preputium. Colore
coccineo opus istud compingitur
quod ob geminam dilectionem
viduis et pupillis impenditur.
Fimbrie que a dalmatica pro
deunt sunt verba et exempla
predicatoris que de religione sancta
procedunt. Fimbrie autem que
retro pendent quia mandata dilec
tionis in lege et in evangelio
manent in utrisque lineis sunt

fimbrie altrinsecus scilicet ante et
retro disposite. Tunica in veteri
testamento xv psalmi quasi gradus
decem graduum de via caritatis ex-
eunt et in novo sunt xv rami
de arboris dilectione crescunt.
Sunt autem hii rami caritas pati-
ens est benigna est non emulatur
non agit perperam non inflatur non
est ambiciosa non querit que sua sunt
non irritatur non cogitat malum
non gaudet super iniquitate congaudet
autem veritati omnia suffert omnia credit
omnia sperat omnia sustinet caritas
numquam excidit. Sinistrum latus hic
fimbriarum quod signat laboris constantiam
que activa vita est sollicita et turba-
tur erga plurima. Dextrum
latus non hic quia contemplativa vita
quieta manet et signa a dextro
stans in templo in se sinistrum habet
carnem tamen largitate dationis
implantatis **De rationali**

Rationale a lege est suppo-
situm ex gemmis tincto purpura
unius palmi mensura erat factum
huius doctrina et veritas ac duo-
decim preciosi lapides inter nomina
filiorum Israel insculpta erant et
hoc pontifex in pectore ob recor-
dationem ipso portabat. hoc in
nostris vestibus pro ornamento fecit
quod auro et gemmis [illegible]
in pectore affigitur. Monet

autem pontificem [illegible] virgo auro
sapientie tamen spiritualis intelli-
gentie purpura patientie in
Christum qui celum palmo mensurat
debet tenere doctrina et verita-
te radiare gemmis virtutum coru-
scare qui apostolis sanctitate imitari
tamquam populum in [illegible] recordari.

De Mitra

Mitra que pontificali
est assumpta ex usu legis
hec ex bisso confecta et tya-
ra ... infula pilleum di-
citur quia caput velat in quo
sensus sunt locati et custodia
sensuum ab illecebris mundi
in mandatis domini pro corona quam
repromisit deus diligentibus se.
Significat etiam et ecclesia caput vero
Christi in figura gerit. Est autem
ergo ex bisso facta multo labore
ad candorem producta caput
pontificis circumdat dum
ecclesia baptismate mundata
labore bonorum operum candidam
caput suum scilicet Christum in gloria videre
anhelat dum variis passionibus
eum imitari pro gloria corona non
dubitat. Caput quoque ponti-
ficis mitra coronatur dum
eterna doctrina illustrata dignitati
eius congratulatur dum cum turba
populi et cleri comitatur **De cirotecis**

Cirotecarum usus ab apostolis est
tradita per manus operacio
per cirotecas designantur
earum ornamentum ... Sunt enim

dicam manus cirotecis velant
aliquando extractis cirotecis denu
dantur sic bona opera interdum
propter arrogantiam declinandam
celant quae tamen ad dei laudem edificationem
proximis manifestantur. Cirote
ce induuntur ne hoc impleatur
cavere ne iustitiam vestram faciatis coram
hominibus sicut ut videamini ab
eis. Ceterum extrahuntur ut hoc
impleatur. Luceat lux vestra coram
hominibus ut videant opera vestra bona
et glorificent patrem vestrum qui
in celis est. Cirotece sunt sine
similes quia consecratio pontificis
debet quatenus fieri ex secreto.

de anulo

De anulo

Anuli usus ex evangelio
accepta creditur ubi sancti
nati vituli summa prima stola
vestitur et anulo insignitur. Olim
solebant reges suo anulo signa
re hoc soli erant et nobiles
nunquam sponsas subarrant. Fertur
quod prometheus quidam sapiens
primus anulum ferreum ob insigne
amoris fecerit et in eo adamantem
lapidem posuerit quia sicut ferrum
domat omnia ita amor vincit omnia
et sicut adamas est infrangibilis ita
amor est inseparabilis. Unde etiam
in illo digito portari censetur
in quo venam cordis deprehendit
... et anularis nomen accepit
Postmodo vero aurei sunt pro
ferreis instituti et gemmis pro
adamante insigniti quia sicut
aurum cetera metalla precellit ita
dilectio universa bona excedit et
sicut aurum gemma decoratur
ita amor dilectione ornatur.
Pontifex ergo anulum por
tat ut se sponsum ecclesiae agnoscat caveat
ac pro illa si necesse fuerit
sicut christus ponat. Misteria scripture
a perfidis sigillet secreta autem
ecclesie revelet.

De baculo

De baculo

Baculus ex auctoritate legis
et evangelii assumitur qui
et virga pastoralis et cambuca
et ferula et pedum dicitur. Moyses
ipse dum oves pascit virgam in
manu gestavit hanc ex precepto
domini in egipto prodigiis secum por
tabat. hostes signis per eam
factis terruit qui velut lupi
oves domini strangulabant. Gregem
domini per mare rubrum de egipto
hac virga duxit pastum de celo
potum de petra hac perduxit ad
terram lac et mel fluentem velut
ad pascua hac virga induxit.
Rursus est aliud huius virga sunt
qua baculus pastoralis in quo
gregem ut pote pastor minavit
hic baculus apud auctores pedum
vocatur eo quod pedes animalium illo
retineantur. Est enim lignum incur
vum quo pastores retinent pecudes.
Legitur in evangelio quod dominus
apostolis precepit ut in predicatione
nihil preter virgam tollerent. Et
quod episcopi pastores gregis domini sunt

ut Moyses vel apostoli fuerunt ideo
baculus in custodia fidelium
confertur per baculum quo infirmi susten-
tantur auctoritas doctrine
designatur per virgam qua inquieti
emendantur potestas regiminis signatur
Baculum ergo pontifices portant
ut infirmos in fide per doctrinam
erigant Virgam baiulant
ut per potestatem inquietos corri-
gant Que virga vel baculus
est recurvus ut aberrantes a
grege docendo ad penitentiam
retrahat in extremo est acutus ut
rebelles excommunicando retrudat
hereticos vel lupos ab ovili Christi
potestative exterreat De materia baculi

Hic baculus ex osse et ligno
efficitur cristallina vel
deaurata sperula coniungitur
in supremo capite insignitur
in extremo ferro acuitur Per
baculum ut dictum est auctoritas
doctrine accipitur quo grex dominicus
a pastore regitur et ad pas-
cua vite compellitur Per durum os
divina legis per lignum mansue-
tudo evangelii insinuatur Per
gemmam sperule divinitas Christi
per supremum caput regnum celorum per
extremum ferrum ultimum iudicium de-
notatur Ex osse ergo baculus [illegible]
conditur quia duri ex dura lege divina
per timorem reguntur Ex ligno
formatur quia ex ligno vite
Christo doctrina formantur et ipsi
in virtutibus roborantur Os ligno
per gemmam inseritur quia vetus
lex nove per Christi divinitatem
contexitur Per sperulam etiam dilectio
intelligitur quia severitas
vel lenitas pontificis compleri
Oportet enim ut doctrina episcopi ex
utraque parte sit dilectione compla-
cens ut etiam Christo coniuncta
per caritatem contineatur Hec omnia
sunt vasa arte polita quia ista
sunt omni sanctitate redimita
Os incurvatur ut populus
errans per doctrinam ad Deum
retrahatur Caput in supremo
ponitur quia Deus continet vitam eternam
sponsis In extremo baculus ferro
ducitur quia Deus omnia per
ultimum iudicium terminat In cur-
vatura est scriptum Cum iratus fueris
misericordie recordaberis ne ob culpam
gregis supprimat iram mentis pasto-
ris sed verbo et exemplo rectos
invitantes ad amorem salvatoris
In sperula est scriptum homo
cognosce te hominem monetur
et de potestate collata non debet
Iuxta ferrum est scriptum Parce
ut subiectis indisciplinatis parcat
quamvis a summo pastore gratiam
inveniat Vel ideo ferrum debet
esse in extremitate quia iudicium
sacerdotis per clementiam debet
esse dissolutum De archiepiscopo

De archiepiscopo

His insignibus etiam archiepiscopus
fulget. Insuper et pallio
pollet ut se Christi passionem
ipso preferre demonstret. In du
abus quippe lineis pallii ante
et retro est pre primum sancte
crucis signaculum quod pontifex ve
teris legis debuit preferre Christi pas
sionis testimonium. Due etiam linee
dependentes sunt due leges
Christi passionem preferentes. Spinule
quibus pallium affigitur sunt clavi
quibus corpus Christi cruci configitur.
Circulus quo pontifex circa collum
circumdatus est torques aurea
que legitime certantibus in premio
datur. Itaque pallium monet pon
tificem ferre viciorum mortificationes
crucis pallii in mente et corpore
Christi imitari passionem. Due linee
ut sit duabus legibus per omnia in
structus. Spinule ut per timorem
dei sit mundo crucifixus. Circulus
ut si sic per se studeat torquem
coronem vite capiat. Et quia
in pallio tanta legis misteria
ideo portatur cum Christi sanctissima.
Unde etiam crux ante archiepiscopum
portatur quatinus Christum crucifixum
sequi admoneatur ut coronam glorie
adipiscatur. Pallium vero pro
aurea lamina est institutum
in qua quondam pontifex in lege
nomen dei tetragramaton id est
quatuor litteris in fronte sua prefere
bat scriptum. Continetur quippe
hec illius nominis iiijor cornua crucis

premonstrabat sicut nunc pallium
crucis modum representat. Et quia
illa lamina aurea in forma crucis
in fronte pontificis portabatur
ideo adhuc preciosa crux fronti
baptizandorum crismate impressa
portatur. De patriarchis

Patriarche quoque et apostoli
pallio utuntur qui eodem
officio fungi noscuntur. Porro
apostolico in pascha predicante phary
ex stuppa super eum suspenditur
que igne succensa super eum
cadere permittitur sed a ministris
in aera extrahitur et per hoc
ipse in cinerem redigi et in glo
riam ornatus eius in favillam
conversum admonetur. De corona augusti

Corona imperatoris est in
star orbis portatur. Ergo
augustus coronam qua declara
tur se super orbem mundi ~~monarchiam~~
monarchiam tenere. Arcus super
coronam curvatur eo quod oceanus
mundum dividens narratur. Virga
sceptri est potestas regum. Vestes
imperiales sunt sibi subdite potestates.
Ornet autem imperatorem purpu
ree vestes ut habeat principa
les virtutes sceptri ut iudicium
et iusticiam diligat quatinus palium
glorie cum principibus celi possideat
coronam ut sic vivat quatinus a
ipso rege regum coronam vite percipiat.
Quod augusto ab apostolico coro

nato et regalibus indumentis decorato desuper ponitur post ut per hoc admoneatur quod sicut ad fastigium regni ascenderit ita ad summe dignitatem perfectionis possit. Sicut dyocletianus qui primus augustus fuit primo diadema hortolanus accepit. Crux ante augustum portatur ut in omnibus regem Christum sequatur.

De diademate

Diadema autem regni designat regem habitum. Et omnes qui in agone certabant diadema accipiebant. Sumunt ergo reges diadema quasi pro iustitia certabant sed quod omnium coronatus regnabit. Hec vero regalia insignia a fidelibus tradunt inventa.

De veste ministrorum

Ministris vero inferioris ordinis sunt honoratis ceteris acceptis sacerdotes tres sacre vestes conceduntur quod videlicet angelis splendidis ministris associabuntur qui hic in ministerio fruuntur de fide et caritate vestiuntur. Portatur namque superhumerale duo humeri teguntur quibus onera feruntur ut dicitur alterutrum onera portate et Christo in membris suis necessaria ministrare. Tunicam talarem id est albam portant ut humilitatem induant et in hac usque in finem Christo servant. Balteo id est zona iubentur renes stringere ut sicut carnales concupiscentias per continentiam restringant.

De cappa

Cappa ipsa vestis est cantorum que pro tunica iacinctina legis mutuata videtur. Nam sicut illa tintinnabulis ita ista insignitur fimbriis. Per hanc vestem sancta conversatio demonstratur ideo a singulis ordinibus portatur. Hec in superiori habet capitium quod designat supernum gaudium. Sibi enim Christi ministri conversatio in celis erit stabit pacto in ministerio gaudium domini sui intrabunt. Hec vestis ad pedes pertingit quod in sancta conversatione usque in finem usque perseverare convenit. Per fimbrias labor denotatur per quem simul dum consumatur. Hec vestis ante aperta manet quod Christi ministris sancte conversantibus eterna vita patet. Porro in tunica sonus tintinnabulorum est vox deo canentium cantorum. Que lxxii fuisse leguntur quod de lxx duobus libris laudes deo canuntur. Quibus condonee malapunica interserta fuerunt.

De pilleis cantorum

Cantores etiam pilleis caput ornant quia si in atria domini concupiscere clamant ut deum qui est caput omnium in celum sancti laudare valeant. Baculos manibus portant ut quo ipsi proficiunt et alios monere satagunt.

De veste subdiaconi

Subdyaconus tres superdicte tres vestes conceduntur insuper due alie scilicet

et sudariu[m] addunt[ur]. Subtile q[uo]d
et stricta tunica d[icitu]r portat ut se
iusticia q[uas]i lorica induat in sanc-
titate et iusticia deo seruiat. Suda-
riu[m] quo sordes a nasis detergunt
portat ut transacta mala sor-
diu[m] a se p[er] penitentia[m] tergat. Ro-
tundu[m] vero q[uo]d sudariu[m] subdia-
coni magis alijs formatur q[uia]
ubi nu[n]c s[er]mo ibi olim manipula
portabatur.

De veste dyaconorum

De veste dyaconorum

Diacono etiam dalmatice
uso conceditur q[ue] in modu[m]
crucis formata q[uia] per
illu[m] sacrificiu[m] sup[er] altare tam[en]
corpus xpi in cruce collocatur.
Per hoc admonetur ut crucis
mortificatione iugiter in cor-
pore suo sicut luc[er]nas circumferat
et in sancta religione viduas
et pupillos visitando ut se
plicans seruat et in [illegible]
super dictis caritatis ut ideo seruetur.
Capuciu[m] dalmatice angustatur
q[uia] [illegible] sancte crucis ab om-
nibus negocijs coartatur. Hinc
stola in sinistro humero ponit[ur]
et trans scapulas ad dextru[m] latus
reflectitur quatinus se iugo
d[omi]ni in actiua vita subdat
// p[ri]j et p[ro] laboris exercitiu[m] ad con-
templatiua[m] prosiliat.

De casula dyaconorum

De casula dyaconorum

Cum diaconus casulam
portat hic p[re]dicatores
significat qui toto desiderio
contemplatiue vite inhiant et in
dilectione fraternitatis alijs celestia
p[re]dicant. Cum interdum casulas
exuunt et se illis p[re]cingunt
q[uia] illa q[uam] ore p[re]dicant exemplis
bonorum operum demonstrant. Unde di-
aconus de choro exit casulam
exuit duplicatam humero imponit
et in dextero latere eam cingit
q[uia] oportet p[re]dicatores interdu[m]
opus p[re]dicandi vel orationis vel
lectionis intermittere et proximi in
necessitate succurrere. Quasi du-
plicata casula humeris imponit
du[m] de gemina dilectione labore
pro fratribus subit. In dextro a[utem]
cingit si pro ~~tantum~~ hoc tantum eterna
requirit. Latus etiam demo[n]strat,
significat xpm pro nobis vulneratum.
Diaconus in chorum redit evangelium
legit q[uia] postq[uam] p[re]dicator xpo in
membris suis ministrauerit ad
opus p[re]dicationis redire debet q[uo]d
deseruit. Peracto ministerio dia-
conus induit casulam q[uia] p[re]dicator
qui p[ost]q[uam] ministrauerit cu[m] martha
debet postmodu[m] audire verbum
dei cum maria. Subdiaconus — De diu[er]sis clericis
non casulam portat q[uia] [illegible]
diacone sui ministrat.

De diuersis clericis

Clericorum indumenta ab antiquis
sumit exceptis hijs nempe
cantoribus in templo sunt usi sicut
dauid et salomon instituerunt hijs
etiam vestibus senatores usi sunt
ex quibus in ecclesiasticum usum
transiere. Tegat albe vestes mun-
dicia vite indicant q[uia] [illegible]
et ut clerici in sanctitate et iusticia
deo famulant. Sed veste talari q[uia]

clericalis vita debet esse in elemo-
sinis et bonis operibus larga. Est
et talaris que docet usque in finem
perseverare in bonis operibus. Insigni-
bus vestis et insignia clericalis que
deum laudare et ipsum ad laudem
dei instigare. De tunica clericorum

Quibus christi alma vel alio candido
ipse lanas tunice ...
que ministri ecclesie regi Christo in
humilitate sunt suppositi. Di-
uini Christi mansuetudinem et humi-
litatem sequuntur ad Christum in con-
sortium angelorum perducuntur. In
veste clericali insignia formatur
que dum tunica in consilium sit for-
mata traditur. De camisia clericorum

Camisia sacerdotum duabus
manicis formatur que eius una
potestas ... Una quippe lingu-
a ligant peccatores alia solvunt
penitentes. Cappa videtur in casula
tracta per hanc admonentur clerici
in caritate ambulare. Habent alibi
verbo et exemplo demonstrare
que solet omnes virtutes decorare.
Clerici non debent ideo arma por-
tare quia non contra homines sed demo-
nes debent spiritibus pugnare. Sicut
moyses arma non portauit sed
ihesu cum amalech pugnante ipse
precibus pugnauit. Sic et omnes aposto-
li et eorum sequaces non armis sed
orationibus pugnauerunt et nobis non
resistere sed magis iniuriam pati
docuerunt. Laici autem debent arma
portare ut etiam a paganis
protegant et clerum ad servitium dei

expediant. Unde et illorum vestes debent
esse stricte quatinus expediti red-
dantur pugne. Sicut autem non
licet laicis clericale officium usur-
pare ita non debent clericalem
vestem portare. Et sicut clericis
non licet contra paganos ar-
ma portare ita non debent
laicales vestes gestare. De veste monachorum

Cuculla monachorum
sumpta est a colobio apostolorum
illorum vero tunica ut dalmatica.
Hec due vestes forma preferunt
crucis quia mortui se viciis et concu-
piscentiis crucifixerunt. Per hanc
etiam sex ale seraphim exprimuntur
quia angeli proximi deo sirbantur.
Due quippe partes capucii sunt
due ale quibus caput velant
que fidem et spem insinuat. Due
manice sunt due ale quibus volat
que geminam dilectionem denotat.
Due vero partes cuculle ante et
retro due ale sunt quibus corpora
tegunt quia penitentia et operatione
exprimunt. Hos si deum laudando
comitabuntur eis in gaudio asso-
ciabuntur. Nigredo huius vestimenti
est contemptus mundi. Longitudo
vestis est perseverantia in bonis.

Abbati conceditur De baculo abbatis
pastoralis virga que ei traditur
animarum custodia. Curvam
debet baculo doctrine sustentare
et virga magistrum ad pascua
vite minare. Per baculum quippe
doctrina per virgam disciplina Un-
campitum

De tunica clericorum
De camisia clericorum
De veste mon[achorum]
De baculo ab[batis]

dicitur Virga tua et baculus
tuus ipsa me consolata sunt huius
baculi flexura non habet albus
et nigro debet esse quia in commissa
cura non debet mundi gloriam que-
rere Dalmatica curvature
debet esse aperta quia vita eius
disciplina debet esse deificata

De veste monialium

Vestis et conversatio
sanctimonialium a sanc-
ta maria sumpsit exordium [illegible]
[illegible] vestis est contexta virilis
amplexus velo in signum pudo-
ris et futuri honoris in nuptiis
quippe puelle caput et faciem
velant ne pudorem ab insipien-
tibus habeant ita iste sponse christi
se velant ut oculis viris [illegible]
appareant et pro hoc sibi
corona vite repositum sciant
Tunc quod quidam virginibus candi-
dis vestibus utuntur a sancta
cecilia sumptum videtur que
foris veste splendebat intus
castitate fulgebat et tamen
mundi concupiscentia in corde
eius sordebat Candida est
vestis profert virtutem virginitatis
Viduarum forma dina filia iacob
ante legem extitit a qua
vero viduarum ~~[illegible]~~ habet sub
lege iudith que [illegible] imitate
sunt sub gratia vero anna
et alie plurime secute sunt
que secundas nuptias contempserunt
harum quoque vestis est nigra despec-
ta [illegible] ante quam [illegible] ipso

[illegible] cum maria magdalena
forma sumpsit Baptizati
vero ideo albas vestes portant
quia amissam innocentiam se re-
cepisse insinuant gloriam immortalitatis
regni corona alba vero sacer-
dotum profert stolam quam con-
secrati sunt sacerdotes et reges
[illegible] coheredes

Incipit liber secundus

In superiori libello de missa
de cetera usque ministris
que dictis largiri dignatus est
digessimus nunc de singulis
horis que diebus [illegible]
[illegible] et primo [illegible] Et
a divina nocte incipiamus in
qua christus a servitute ad liberta-
tem de morte ad vitam translati
sumus Nocturnale itaque officium
respondet nobis [illegible]
[illegible] Celestis namque [illegible]
[illegible] constituitur
per angelicas vigilias [illegible] vires
suas quam in tres vigilias distribuit
[illegible] singulis horis distinguit et
[illegible] ordinibus [illegible]
[illegible] trinitati [illegible] primus agmi-
nibus laudes [illegible]
[illegible]
[illegible] et conuber-
[illegible] ideo
et ipsa [illegible] et
[illegible] vigilias in
[illegible] vigiliis [illegible] imitantur [illegible]
vero illius [illegible]

ideo hoc officium in nocte agit. Ideo
autem in diuina nocte est in hac
inuenit custodia angelorum. Hec
itaque per basilicam (?) ...tur in qua
clerici et populus quasi exercitus in
militiam congregantur. Signa
militibus per tubas dantur et ipsa
nobis signa per campanas dantur.
Tunc quasi milites conuenientes imp
eratorem salutant deum per versum. Domine
labia mea aperies laudes christi in
choat. Quia enim in nocte dormi
uit est signaculo crucis quasi sigillo
se muniuit. Cuius mox aperuit
quod erat in nocte clausa ad lau
dem dei soluit. Et quia in castris vigi
lant nisi deus ciuitatem custodiat
per versum Deus in adiutorium meum
dominum auxilium inuocatur. Can
tor qui inuitatorium inchoat
est pro qui tuba vigiles ad excu
bias conuocat. Post psalmum venite
primo omnes simul velut milites
deo in castris conuenientes regem
laudibus offerunt. Deinde vigilias
inter se distribuunt dum tres noct
urnos psallunt. Singule vigilie
tribus horis distinguuntur et
singulis nocturnis tres psalmi
decantantur. Angelice excubie sub
ordinibus ...antur et in nostris
vigiliis tres ordines sub psalmorum
lectionum responsoriorum denotantur
ideo autem nouem lectiones cum responsoriis
recitantur quod celestes excubie
per nouem ordines angelorum

celebrantur. Itaque tres noctur
norum officia militiam nobis com
memorant quia in castris domini sub
tribus temporibus videtur ante
legem sub lege sub gratia militat

Prima vigilia De prima vigilia

tempus ante legem intelli
gitur quod quasi tribus horis distribu
itur dum tribus interstitiis distinguitur.
Prima hora huius vigilie ab adam
usque ad noe erat in qua excubias
huius ciuitatis abel enoch lamech
seruabant sicut primus psalmus indicat
Beatus abel exprimit qui tamquam
lignum in tempore suo fructum iusti
tie protulit dum ab hostibus huius
urbis occubuit. Quare fremuerunt
gentes enoch designat qui deo in
timore seruiebat quem scriptura
nouit deum primo inuocasse comme
morat. Domine quid multiplicati
sunt enoch innuit quem deus
suscepit dum a terrenis
transtulit. Domine ne in furore
lamech exprimit cum deprecatione
dominus exaudiuit cum ei talem filium
dedit qui humanum genus a furore
dei in archa seruaret. Hii psalmi
ideo sub una gloria patri canuntur
quod iusti illius temporis trinitatem
coluisse creduntur. Ideo autem
quattuor psalluntur quod quattuor
virtutibus prudentia fortitudine
iustitia et temperantia fulsisse nos
cuntur. Antiphona per quam modula
laudatur eorum in deum notatur. Se
cunda hora huius vigilie a noe

De pa vigilia

vsque ad abraham erat in qua
noe sem heber thare vigilabat
vt sequentes psalmi insinuant
Domine deus meus in te speravi Noe
exprimit quem dominus in sua generacione
iustum invenit et ideo a persequen-
tibus aquis salvatus fuit Domine dominus
noster Sem exprimit quem dominus gloria et
honore coronavit dum benediccione
patris super fratres sublimavit Con-
fitebor tibi domine heber Tunc
enim omnia mirabilia ~~narrabunt~~
dei noverunt cum unitatem lingwe
sue dissipavit In domino confido
thare exprimit qui in domino
confidit cum impia gens eum
ignem adorare coegit tunc patris
salutis ignis et sulphur fuit
Hii quoque quaternum psalmi sub
una gloria patri canuntur quia
et illi patres in quatuor virtu-
tibus rutilantes trinitatem ado-
rasse noscuntur Antiphona
vero modulacionis prefert de-
vocionem illorum laudacionis

3a hora

Tercia hora vigilie ab abraham
vsque ad moysen fuerat in qua
abraham ysaac jacob et joseph
vices vigilandi custodiebant
quod instantes psalmi proclamat
Saluum me fac deus abraham
exprimit cum sanctis deserit ad
videret ipse potest solus deus co-
lunt et totus mundus ydolatrie
deditus fuit Usque quo domine ob-
lacione ysaac tunc in duobus bo-
tribuit divini christi figuram in
omnibus prefulsit Dixit insipiens
iacob ostendit quem insipientem la-
ban sicut etiam pluribus decepta
sunt deus eum sepius defraudavit
Sed et dominus spes eius fuit malo
ab eo avertit Exaltavit
iacob et levavit eum Domine quis
habitabit in tabernaculo tuo Joseph
demonstrat qui pro maria et
ingressus domus stuprum recusabat
et operatus est iusticiam dominus a periculo
famis liberabat Hii etiam quater-
ni sub una gloria patri clauduntur
quia hii vigiles in quatuor virtutibus
splendentes trinitatem coluisse
~~credebantur~~ leguntur Antiphona
melodie et laus ab eis exhibita
maiestati divine Sunt etiam
iste antiphone quedam vigilie
cantilene Versus qui sequitur
a vertendo dicitur ideo quia
se hoc chorus vertit ad orien-
tem et quia se vertit de psal-
mis ad lecciones Pater noster dicitur
quod secreto dicitur secreto legi
consilium intelligatur Post pri-
mum sacerdos versum aperte dicit
quod in mandatum legatis tradit
vicissitudines lectorum sub successio-
nes legatorum Iube domine
benedicere dicit quasi licenciam
eundi petit Benediccio vero
sacerdotis et licencia imperatoris
ipsa est lectio et invite legacionis
credencia Tu autem domine miseri-
cordiam legati exprimit divini

contemptum mandatum reddit.
Lectiones quoque de dictatione Moysi
patrum prophetarum. Responsoria vita
eorum per quam predicationi tempore
decurrit. Ideo dicte post vigiliam
ab istis lectiones leguntur quia ab eo
primus littere post diluvium tempore
tradidit. Et iste primus caldeos
astronomiam docuit et egiptios
mathematica imbuit. Ideo etiam
parata prima vigilia lectiones le-
guntur quia translatio primo tempore libri
legis ad doctrinam populo a moyse
committitur. De 2a vigilia

Secunda vigilia tempus
legis accipitur quod etiam quasi
tribus horis distinguitur. Quod tempus
intervallis dividitur. scilicet a
moyse usque ad david secundo a
david usque ad babiloniam tertia
a babilonia usque ad christum. sive
sacerdotibus iudicibus et regibus quod
De 1a hora declarant psalmi tres. Conserva
me domine. quippe sacerdotes acce-
perunt deum partem hereditatis et
calicis. Omnes sunt qui prima hora
huius vigilie excubias servabant
dum aaron et alii post eum legem
domini docebant. Exaudi domine ius-
De 2a hora titiam meam iudices canunt quorum
iudicium de vultu domini prodiit. Hii secunde
de hore vigilandi curam susceperunt
sicut dum gedeon et alii populum se-
cundum legem dei iudicaverunt. Di-
ligam te domine regibus ostendit quia
De 3a hora dominus in caput gentium constituit. Qui
tertie hore vigilias custodiebat
dum david et alii populum ad iustitiam
regebant. Singuli psalmi cum
gloria patri psalluntur quia singuli
supradicti ordines trinitatem ado-
rasse scribuntur. Ideo eciam et tres
psalmi cantantur. Antiphone terne
quibus psalmi modulantur sunt lau-
des quas ab eis iuste trinitati exhibebantur.
Sequentes lectiones sunt moysi
vigilie predicationes. Responsoria vero
illorum actiones quibus iure laudabiles
erant institutiones. Ideo autem
lectiones ad vigilias tertii leguntur
quia alio tempore libri prophetarum scribuntur.
Et ipsi tempore legis quasi 2a vigilia
populum docuerunt et cantico bonorum
operum personuerunt. De 3a vigilia

Tertia vigilia tempus gratie
exprimit quod usque in finem
mundi perdurat. Hec quoque in tribus
horis dividitur. quod tempore apostolorum
predicationis tempore persecutionis tempore
pacis distinguitur. Prima hora
huius vigilie apostoli vigilabant quos
demonstrat celi enarrant. Quorum
verba omnibus loquela et sermo audiunt
dum eorum sonus in omnem terram exivit.
Secunda hora martires vigilandi
curam subibant quos psalmus Exau-
diat te dominus denunciat quos nomen
dei in die tribulationis protexit et
omnium sacrificiorum eorum memor fuit.
Tertia hora constantinus dux
pacis excubias in fidelibus suscepit
quem psalmus Domine in virtute tua
letabitur rex. canit. Ipse enim rex
in virtute christi est letatus dum thesauros

intervenientibus bonis operibus in nomine christi
per Silvestrum est resuscitatus. Unde psalmista
tate dei vehementer exultamus
cum maxima synodum in ecclesia con
gregaverunt. Unde etiam coronam super
caput eius posuit gloriam et mag
num decorem ei tribuit. Huius vigilie
cursus dicitur adhuc ipsius fidelibus sunt
quoniam rex in domino sperat. Ultimum huius
psalmum tangit tempora antichristi quem
dominus clibanum ignis ponet in quo
vasa sua examinet. In tempore vero
vultus sui id est in die iudicii cum
omnibus iniquis dominus in ira sua con
turbabit sed eos ignis devorabit.
Ecclesiam vero vigile in virtute
sua dominus noster exaltabit quia virtu
tes eius in eternum cantabit. Tres psalmi
singuli cum gloria patri terminantur
quia trinitas ab omnibus una vene
ratur. Tres autem ideo sunt quia
in fide spe caritate floruerunt.
Antiphone melodie sunt gratu
lationes ecclesie et quedam vigilie
cantilene. Prima vigilia suavem
cantilenam in prima hora cantavit
cum pro generali vocatione sic exulta
vit. Regi seculorum immortali invisibili soli
deo honor et gloria. Lamentacio vi
gil dulcem cantilenam in 2a hora
est modulata cum in cratalla
sic est iubilata. Gratias tibi ago
domine quia ianuas mas ingredi merui.
Gregorius vigil delectabile carmen
nia in tertia hora sonuit cum musica
arte divinum officium ecclesie docuit.
Per lectiones que recitantur doctrine fide
lium designantur. Responsoria que
cantantur sunt illorum exempla quibus
alii informantur. Unde etiam respon
soria vocabulum habent quia vita doctrine
respondet. Per cantum versus penitenti
um conversacio intelligitur qui quibus
de malo ad bonum convertitur. Sicut
laborat qui versum solus cantat
ita penitens labore subit dum
pro errato satisfacit. Per versum
autem cantum in repetitio et quod omnium
pro conversione gratulatio. Cum omnibus
per omnes ordines succinunt sicut
sancti ei subveniunt quia et angeli
super uno peccatore penitentiam agente
gaudium in celis ducunt. Per hoc autem
cantores innuitur exemplis militum
qui si aliquis de sociis suis inter
hostes aberraverit contristantur.
si vero periculum evadens redierit
ei congratulantur. Tercio responsorio
gloria patri adiungitur quia trinitati
omne opus preteritum et futurum subiacet.
Ad sextam vigiliam ideo evangelium
recitatur quia in tercio tempore illud
mundo predicabatur. Ideo et in 3o
nocturno sepius in antiphonis alleluia
cantatur quia in illo tempore laudes
letitie eterne vite predicabantur.
Hec omnia ideo in dominica nocte
aguntur quia hiis omnibus subditi
per fidem resurrectionis christi salvati
sunt. Porro te deum laudamus
gaudium et letitiam nobis representat
quo etiam in die iudicii ecclesia
exultat. Forsitan aliquem movebit
cur tres vigilie a nobis ponan
tur cum quatuor noctis vigilie dicantur.
Hic sciat cum ad noctem sola significa
referuntur hic tres tantum vigilie
apte tria tempora ponantur pro quibus
et tres nocturni psallantur. Cum

vero ad noctem temporibus fecerunt quatuor vigilie distributum et pro quarta laudes canuntur. Et sciendum est quod nocturnus dicitur tamquam intelligitur quod ad nocturna hora accipitur.

De media nocte

Nocturnale autem officium ideo media nocte agimus quia media nocte dominum dormientes egiptios percussisse et vigilantes hebreos liberasse legimus. Ideo etiam media nocte agitur quia dominus in media nocte natus legitur, cuius ortus laudibus ab angelis concinitur. Tunc etiam pastoribus cum lumine apparebant qui vigilias noctis custodiebant. Ideo quoque in media nocte et in diluculo nocte quia dominus media nocte et in diluculo infernum devastavit et ipsum ibi vigilantes inde liberavit. Ideo in ecclesia nos in media nocte et in diluculo nocte quia dominus media nocte et in diluculo nocte ad iudicium veniet et dormientes ab omnibus de civitate sua dispergere vigilantes vero in bonis in locum exultacionis adducet.

Auctoritas sanctorum patrum

Auctoritate vero a sanctis habemus ut in nocte surgentes laudes creatori nostro canamus. David namque et alii prophete media nocte ad confitendum nomen domini surgebant et dominus in ordine parabat et paulus et silas in carcere media nocte psallebant quod angelis simul ubi dominus ymnis replerebatur quia ymnis nuntiantur per ymnos precepta Ieronimus primum in bethleem ubi dominus nasci voluit nocturnale officium vel reliquias ut hodie canit ecclesia horis

disposuit. Sed damasus papa per omnes ecclesias eodem ritu cantari instituit. Tamen dicitur canticum symphonos vero dicitur sonus. Tunc antiphona nomen habet quod contra tonum sonat quia videlicet cum antiphona incipitur secundum eius tonum primus canitur. Hunc tamen primus ignatius antiochenus episcopus in celo angelicum chorum alternatim audivit et secundum hanc formam sua ecclesiam cantare docuit quod mos usque ad omnes ecclesias pervenit. Responsoria responsendo dicitur quia choro canente versus ab uno respondetur. Hymni cantum in primis ambrosius mediolanensis episcopus composuit et ab eo tota ecclesia formam accepit. Hic etiam hymnos composuit quos adhuc ecclesia canit in laudem christi.

De vinea

Nocturnale quoque officium est imitatio in vinea laborantium. Sic in ecclesiam ad servicium dei nocturni convenimus qui in vineam ad operandum convenimus. Nam cum vita nostri comparatur quia tenebris ignorantie obscuratur cum laude dei per labia mea incipimus qui opus vinee inchoamus. Deus in adiutorium meum intendimus quoniam incepti operis perficiamus. Ad dominum vero altaria ad servicium dei qui operantes instigamus. Deinde hymnum deo canimus quod nocturnas illusiones superamus. Et illos per hoc imitamur qui cantando cum operantur. Deinde cum alternatim psallimus qui certatim opus instruimus. Tu lectiones legimus qui nos ad opus instruimus. Tu responsoria canimus qui pacto opere gaudiis agimus.

Est enim lectio mentis refectio. Dum ergo lectiones legimus quasi animas in diurno opere lassatas vel vinee opera nos reficimus. Dum responsoria canimus quasi post refectionem laudes solvimus. Dum autem iterum psalmimus quasi refecti ad laborandum surgimus. Diverse nocturne hore varie sunt quibus operarii in vinea domini inserviunt.

De patrefamilias

Ut autem laboribus vinee nos relevemur operariorum patrum in hac vinea pondus diei et estus portantium exemplum per psalmos et lectiones prefert. Sacerdos itaque qui incipit figuram patris familias gerit qui operarios in vineam conducit. Cantor qui deinde cantat prefert precentorem qui ad vinee culturam invitat. Parvo primus illum cantum representat quo post parvum opus alacriter inchoat. Psalmi opera diversa sanctorum nobis insinuat qui in hac vinea laborabant. Primi namque psalmi quaterni mane seculi ab adam usque ad noe demonstrant. Secundi quaterni horam terciam a noe scilicet usque ad abraham indicant. Tercii quaterni sextam horam scilicet ab abraham usque ad moysem denunciant. Mane itaque primus abel huius vinee laborem subiit quem primus psalmus Beatus vir exprimit. Cum nos in lege domini die ac nocte meditari quasi in vinea laborare docuit. Dum ipse prothomartir tamquam fructifer lignum martirii fructum primus protulit. Post hunc enos vineam excoluit quem psalmus Quare fremuerunt gentes innuit qui nos in hac vinea domino in timore servire instituit. Cum gentes contra eum in malicia fremuerunt et adversus dominum inania meditati sunt. Deinde enoch huius vinee cultor extitit quem psalmus Domine quid multiplicati sunt exprimit qui nos a pompis mundi surgere et voce nostra ad deum clamare monuit. Tunc quod multitudo populi maligni subdedit dominus eum suscepit. Lamech servus ad laborem intrat quem Domine ne in furore innotescit qui nos per singulas noctes lectum nostrum lacrimis lavare instituit ne cum hiis perdamur quos dominus in furore suo arguit.

De tercia hora

Domine deus meus in te speravi hoc ostendit quod quasi tercia hora hanc vineam excoluit et primus vites plantare nos docuit qui quasi in domino speraverunt dum eum in archa liberavit. Domine dominus noster sem denunciat qui post diluvium in hac vinea nomen domini admirabile in universa terra nunciabat. Cum omnes laudantes se gloria et honore coronabit qui ex ore infantium et lactentium laudem perfecit. Confitebor tibi domine heber cultorem huius vinee insinuat qui nos admonet psallere domino qui in syon habitat. In domino confido huius indicat quod cultor huius vinee in domino confidebat et dominus in templo sancto suo nos servire monebat. Salvum

hora abraham hanc vineam
intrabat que psalmus Saluum me fac
deus declarat qui scientis defecit
in toto mundo parabola soluit. Vespere
quo deus ysaac in hac vinea labo
rantem exprimit cuius diebus obliti
non sunt dum aricle... eo maria
dum posuit. Cum nobis cantare
domino et psallere nos eius monuit qui
omnia bona nobis tribuit. Dixit
insipiens iacob tenuit qui apud
insipientem laban pecora dici et
estus portat qui dum nobis nocturnale
donum. Domine quis habitabit ioseph
exprimit qui in hac vinea sine
macula desudauit et nobis domini
glorificare monuit. Quod inter
missa psalmodia versus dicitur
designat quod intermisso opere
quietitudo ad refectionem expediat.
Lectiones que leguntur super dicta
fercula quibus operarii ad refecta
reficiuntur. Benedictiones que sequuntur
religiosorum benedictionibus construuntur quibus
cibum benedicant. Responsoria que
post lectionem cantantur sunt lau
des que post prandio soluuntur. De 2o nocturno
Secunda nocturna est hora
nona. hac moyses et aaron
aliique sacerdotes legis vineam
domini excolebant qui in psalmo Con
serua me domine domini partem sue
et calicis dicebant et nobis domini
qui tribuit intellectum benedicere doce
bant. In hac iudices laborabant
quos psalmus Exaudi domine iusti
tiam meam denotabat qui iudicium
suum de vultu domini patre rogabat

et nobis in nocte ad deum clamare
monebat. In hac reges quoque desu
dabant qui se in psalmo Diligam
te domine in capite gentium constitutos
proclamat qui nos laudando domini
nocturnale instruebant. Versus modu
lando est ab opere separatio. Lectiones
sunt operariorum refectiones. Responso
ria eorum laudationes. De tertio no(cturno)

Iam tercio nocturno representat hora
xi. in hac apostoli humeros
oneri supponebant quos canit
psalmus Celi enarrant qui nos
iustitiam domini docebant. In hac mar
tires ut in magno estu qui pondus
portabant quos loquitur psalmus Ex
audiat qui nos deum in die tribula
tionis nocturnale docebat. In hac et
confessores operarii sunt qui in
psalmo Domine in virtute tua ex
pressi sunt qui voluntate labiorum
suorum firmati non sunt et nos can
tare et psallere virtutes domini per
suaserunt. Per versum qui sequitur et
euangelium quod legitur conclusio operum
intelligitur qui in responsoria
canunt quod per euangelium ~~domini~~ in
vineam domini conducti sunt qui tota
die in foro [illegible] otiosi steterunt
Per te deum laudamus illorum gaudium
exprimitur quibus peracto opere diurno
denarius in sero id est vita eterna
in consummatione seculi dabitur. Hoc
ideo in nocturnali officio imitamur
ut cum eis denarium vite percipere merea
mur. Et hec cuncta per christi passionem
perficiuntur ideo in diuina passio
nis nocte tali modo cantantur
Antiqui patres in omni opere De vesperis
deum inuocabant sed et gentiles

in matutinis etiam verba dei matutina diu cantabant. Ideo nos omnibus horis per versum deus in adiutorium incipimus sed in officio tantum domine labia mea aperies et os meum. Merito autem memoria sui nocte tempus ante legem designat quo patriarche in nocte ignorantie nostri dei memores erant. Sed et diuinum exprimit qui pro nobis in nocte orauit ut et etiam nos eius in nocte memores simus. Vnde media nocte tempus legis denotat quo propheta de nocte ignorantie ad lucem scientie fulgebant. Sed et Christum demonstrat qui media nocte de mortuis surgebat. Ut et etiam media nocte ad confitendum nomini eius surgamus. Per psalmum exaltare domine tempus gratie designat quo dominus in virtute sua id est in deitate plus exaltatur. Et si etiam virtutes eius in nocte cantabit eam quoque in gratia exaltabit. Exaudi domine preces sicut nos ex libro paralipomenon assumptum patriarchis conueniunt qui primi nocturni exprimunt. Ostende nobis domine ut quoniam aliud pro tempore de psalterio vel antiphone nam similiter prophetis conueniunt quas secundi nocturni inuenit patribus et memoriam vere marie omnium sanctorum sancte marie et apostolis conueniunt quas tertii nocturni continent. Iube domine benedicere ad deum dicitur ad quod dicat domine confirmatur quod de psalmo beatus qui intelligit assumitur. Pater de nobis [illegible] qui tenet diu virtutem dat benedictionem. In festis sanctorum ita nocturnale officium sicut in nocte diuina agimus quia eos per christi resurrectionem gaudia consecutos credimus. Ideo autem

in nocte lectionibus et tantis psalmis ac responsoriis celebramus quod in consortio nouem ordinum angelorum eos perciamus.

De matutinis nocturnis

Porro diurnum officium a beato benedicto ordinatum pene idem significat presertim cum ad hoc videlicet ad laudes dei et ad misterium prouocandum. Hoc ideo est ab ecclesia acceptum quod ab illo qui omnium iustorum spiritu plenus fuit compilatum et ab apostolica pontificis sancti gregorii auctoritate roboratum. Exinde patet quod hoc vir dei plenus in vinea laborantes et in vigiliis contemplatiuis attendens cum tali modo psalmos distribuerit et diuina nocte tribus vigiliis pateres noctes distribuerit. Licet ipse psalmos senario lectiones vero quaternario numero assignauerit. Quia videlicet per senarium actiue vite actio designatur propter sex opera euangelii quibus ipse sex diebus qui in vinea laborantur. Per quaternarium autem contemplatiue vite perfectio propter quatuor euangelia significatur quibus contra hostes mens et de monte ingiter vigilatur. Per sex ergo psalmos in vinea laborantes declarantur per quatuor lectiones in castris domini vigilantes demonstrantur. Per responsoria claritas laborum denotatur. Notandum quod hic diurni officii ordinator a psalmo domine in virtute que de parte ecclesie consistit et reliquos qui passione christi sonant in hoc officio concludit. Quod enim in virtute procedens a deo deus meus respice incipit et ita dicit psalmos

cantamus in vesperis In manus tuas
commendo spiritum meum finitur. Hora ideo
in nocte dominice resurrectionis statuit
quia animus xpisti post passionem ad re-
surrectionis patrem pervenit et ec-
clesie patrem post passionem contulit.
Et nos in pace degentes si passionis
xpisti in vigiliis nos trucidando imi-
tabimur in resurrectione pace etiam
ditabimur per xpistum. Tertio vero noc-
turno idem vir dei tribus canticis ascribit
quia trinitatem in fide spe et caritate
laudare voluit. Unde eas cantica
sub alia cantari instituit quia lauda-
tores trinitatis ad canticum celestis
scientie vocare debent. Deinde quatuor
lectiones de ewangelio legi precepit
quia ipsi vigiles per doctrinam quatuor
ewangeliorum in quatuor virtutibus mu-
nitos monuit ut videlicet in divinis
et humanis sint prudentes, in adversis
et prosperis fortes, in dei famulo
solvendo et prebendo temperati obe-
diendo iusti in omnibus actibus suis
temperati. Hiis quatuor responso-
ria subiunguntur ut hec omnia alacriter
peragant. Post hec constituit et dilecta
cantica. Te deum laudamus quoniam
[illegible] in omnibus hymnis attribuebat
[illegible] divine laudi attribuebat
se vero [illegible] dicat. Per
Te deum laudamus [illegible] cantica in-
telligitur quod perfecto opere ab operariis
[illegible] Deinde ewange-
lium legi precepit [illegible] vitam eternam
promittit quod denarius intelligitur
qui operariis post laborem dabitur.
Per hymnum Te decet laus quam ad
[illegible] cantatur illa ultima [illegible]

accepit id est qui precepto vite denario
in deo exultant quia de labore ad
requiem de vinea ad patriam eius
ire liceat.

De inclinatione

Cum ecclesiam ingredientes
ad altare inclinamus quasi regi
milites adoramus. Eterni quippe
regis milites sumus qui semper
in conspectu spiritualis milicie assistimus.
Cum autem ad orientem et occidentem
inclinamus deum ubique presentem nos
adorare monstramus. Hinc ita inno-
nabili more ad orientem ante [illegible]
usque ad occasum mortis sequi debe-
mus. Celum ab oriente in occidentem
naturali revolutione ferri videmus.
Quod mortui expositi designant
qui se toto corpore ab occidente in
orientem convertunt.

De matutinis et laudibus

Apud gentiles dii infernales
dicebantur manes eo quod mane
diem terris emitterent que tota
nocte quasi inclusa tenebant. A ma-
nibus vero mane id est bonum dicitur
eo quod melius nil luce videatur. A
mane autem dicitur mane matutina
laus deo pro luce exhibita. Hac
hora ea de causa canimus quod ista
hora mundum creatum credimus. Hac
hora astra matutina exorta sunt
iocunditate luxerunt et deum qui fecit
ea dulci armonia laudaverunt
sic angeli ea hora creati sunt qui
et filii dei nominati sunt qui mox
in creatione sui deo magna voce
suam creatori conditori iubilaverunt.
Unde nos hac hora canentes
imitamur qui vespertina astra appella-
mur quatinus si sole [illegible] [illegible]

De inclinatione

De ma-
tis laud

nobis_omde(n)tem laudibus sequ(ere)-
per eum ad ortu(m) lucis videlicet
in resurrectione ad a(ste)r(n)u(m) matutin(um)
p(er)ducamur. Hac hora d(omi)n(u)s p(o)p(u)l(u)m
suu(m) p(er) mare rubru(m) transduxit
et hostes illoru(m) submersit sicut
scriptu(m) est. Factu(m) e(st) in vigilia
matutina d(omi)n(u)s p(er) nube(m) respexit
et egiptios interfecit. Ea hora
qua illi sunt in mare et in
nube baptizati sunt illi in fluc-
tib(us) p(re)cipitati. Hac hora xp(istu)s
a morte victor resurrexit et
dieru(m) nos ab inferis reuocavit
et p(o)p(u)l(u)m sanguine suo redemptu(m)
a regno tyranni reduxit et
hostes eoru(m) barathro imersit.
Hac hora in fine mu(n)di iusti
a sopno mortis evigilabunt
d(omi)n(u)s de nocte h(uius) mu(n)di ad luce(m)
eterne claritatis tra(n)sfiguratur.
Tempus ergo noctis q(uo)d an(te)
noctu(rn)u(m) p(re)cedit p(re)fert illud temp(us)
mortis q(uo)d an(te) legem p(re)cessit.
Nocturnus ergo illud temp(us)
exp(ri)mit quo p(o)p(u)l(u)s sub lege d(omi)no
soluit. Matutinal aute(m) hora
cu(m) lux app(ro)pinquat temp(us) a
xp(ist)i resurrectione usq(ue) in fine
mu(n)di demonstrat q(uo) ecc(les)ia dilecto
suo canticu(m) cantat. Psalmi a(u)te(m)
qui hic cantantur utriusq(ue) exp(ri)me(re)
conantur. Et temp(us) legis q(uo)d
velut umbra p(re)cessit et temp(us)
gr(ati)e q(uo)d ut lux veritatis p(re)cla(re)
fulsit. Primus itaq(ue) psalmus illud
temp(us) umbre innuit q(uo) d(omi)n(u)s p(o)p(u)l(u)s
liberatione p(o)p(u)li sui sup(er) eos p(o)p(u)l(u)m

regnavit et ei q(ui) rex fuit ac
legem constituit. Decore induit
d(omi)n(u)s mirabili tabernaculo c(on)s(truere)
voluit. Temp(us) quoq(ue) gr(ati)e exp(ri)mit
q(uo) d(omi)n(u)s p(ost) redemptione(m) p(o)p(u)li sui
a morte resurgens p(er) mundu(m)
regnavit et decore i(m)mortalitatis
induit. De iubilate
Secundus psalmus illud temp(us)
umbre ostendit quo p(o)p(u)l(u)s
d(omi)ni et oves pascue eius portas
id e(st) terra(m) p(ro)missionis in c(on)fessione
intravit et ei omnis illa terra
iubilavit eu(m) in leticia s(er)vivit.
Temp(us) eciam gr(ati)e dep(ro)mit q(uo)
ecc(les)ia fidem xp(ist)i recepit et ad
p(re)dicatione(m) ap(osto)lor(um) iubilavit om(n)is
terra et d(omi)no s(er)vivit in leticia.
Tercius psalmus illud temp(us) umbre
indicat quo deuictis hostib(us)
sub salomone populus in pace
tripudiavit qui in uelamento tem-
pli exultabat. Et rex omnis
populus in deo ...vivens eu(m) lauda-
bat. Hunc psalmo alius sub una
glo(ria) copulatur q(uia) regnu(m) iuda
et regnu(m) isr(ae)l in una lege sonat.
Temp(us) eciam gr(ati)e exp(ri)mit quo
sedata p(er)secutione ecc(les)ia pacem
recepit. Ideo ad deu(m) de luce
vigilat et in eo in matutinis
meditatur qui e(st) adiutor eius
fuit. Rex vero constantinus in
deo letatur p(er) que(m) om(n)is ecc(les)ia
in xp(ist)o iurans pace gratulat(ur).
D(omi)n(u)s ob hereticor(um) iniq(ui)ta(tem) loquentiu(m)
obstruit. Alius psalmus hunc

sub una gloria adiungitur. quia videlicet
populus adhuc ecclesie in una fide
associabitur. Canticum benedicite
quod sibi quinto loco ascribit illud
tempus undique perstringit quo quarta
etate Nabugodonosor tres pue-
ros in caminum ignis misit in quo
angelus eos resolvens cum eis in
camino sunt eis cecinit. Illud quoque
tempus exprimit quo contemptis tribus
partibus mundi asia affrica et euro-
pa a tribus filiis Noe in cami-
num tribulacionis missum dicat. Uni
et sibi gloria canit quia omnis laus
ecclesie clauditur. Laudate dominum
illud tempus denotat quo populus
a babilone reversus templum ree-
dificabat et illud tempus ostendit
quo ecclesia omisso contemptu dominum
laudabit et per terrore lapsos
in domo dei per penitentiam restau-
rabat. In tribus psalmis ideo sub
una gloria psallitur quod tunc populus
iudei et gentiles in una religione
deum laudare noscuntur. Hymnus
illud tempus undique exprimit quo
iudas machabeus dedicato templo
pro victoria hymnum deo cum populo
cecinit et illud tempus innuit
quo ecclesia pro victoria de antichristo
hymnum deo canit. Capitulum
quod a sacerdote dicitur et angeli legatione
qua precursor christi zacharie promit-
titur et ultima hora denotat
qua novissima tuba angeli mor-
tuos suscitabit. Versus qui sequitur
Dominus regnavit declarat quod sicut

christus post resurrectionem in celis
regnavit ita post generalem resurrec-
tionem in omnibus electis regnabit.
In quibus versus matutinis dicitur
dicitur et ecclesie resurrectio ex-
primitur. Per canticum benedictus quod illu-
cescente die canitur adventum
vere lucis christi in hunc mundum
designatur quod zacharias ei in
omnia cantavit qui plebem suam
in hoc mundo visitavit et sedentes
in tenebris et umbris inferni
illuminavit. Et illud tempus representat
quo in ultimis aperit splendor lucis
eterne et sol iusticie adventu suo
orbem illustrat et ecclesia
ei obvia in superna letabunda laudes
iubilat quod cum sponsus suus visitat
et diu in tenebris huius mundi seden-
tem sua claritate illuminat. Oratio
que [struck] sequitur illa plena benedictione
veniente prius benedictione intelligitur.
Suffragia que postea cantantur
sunt ante stationes in domo patris
mei quas singuli pro meritis
suis introibunt. Ideo in dominica die
hec laudes cantantur quia per fidem
resurrectionis christi ista gaudia iusti
in resurrectione habebunt. Ideo etiam
in pascha frequentantur quia re-
surrectionis christi sunt et nostre per
eas representantur. Ideo vero hec
festis sanctorum cantantur quia sancti
nunc in gaudio quod in resurrectione
dupliciter percipient sunt gratulantur

De sancto benedicto

Hanc eandem significationem
et sanctus benedictus in ordi-
natione sui officii expressit
hoc solo mutato quod Deus misereatur
in primis ob honorem sancte trinitatis
cantari iussit. In dominica nocte
celebramus nostram liberationem
et angelorum coequalitatem. In
privatis noctibus commemoramus
nostri exilii servitutem. A quo enim
quis superatur illius et servus voca-
tur. Diabolus autem humanum genus
in primo parente devicit et dure
servituti subiecit ut ergo ab hac
servitute liberi fiamus divino summo
nocturnis horis insudamus ut a
nocte huius vite ad eternam vitam
pervenire mereamur. Verumtamen quia servitutem
antiquam per sex etates mundi exper-
ti deploramus ideo vi noctibus ebdo-
made hoc officium celebramus. Et
quia noctem xii horis ascribimus
ideo xii psalmos canimus quoniam
qui duodecim mensibus anni finem
detinent per doctrinam duodecim
apostolorum liberati domino militamus. Ideo
etiam sex antiphonas cantamus
ut per sex opera evangelii de nocte
mortis ad lucem Christum transeamus.
Que sex opera sunt esurientem ci-
bare sitientem potare nudum
vestire hospitem colligere infirmum
visitare incarceratum redimere.
Sol quoque superius et inferius
totum mundum inter diem et noctem
hoc xxiiii horis perlustrat et
presentes quoque sibi stellas in die
lumine suo obscurat absentes
vero in nocte illuminat. Qui sole
iustitie Christum figurabat qui
hunc mundum superius qui in die
lucis vivebant inferius vero qui in nocte
sunt irradiavit dum morte sua
sedentes in tenebris et umbra mortis
visitavit. Qui stellas in die
presentes velat dum sanctos in vita sic
sunt ei in mundi tenebris celat.
Stellas vero absentes in nocte
illuminat quia iustos in nocte huius
vite illuminat. In nocte igitur
xii psalmos et in die totidem
psallimus quia horis stellas a
sole undique versus illuminari
dicimus. Quamvis nos per spiritum an-
te baptismatum stelle facti ab eterno
sole in omni hora illuminemur
si domino in omni tempore benedicemus
benedicendum. Et quia per peccatum devenimus
servituti addicti et sudore vultus
nostri oportet nos pane vesci ideo
solemus in die necessaria operari
in nocte vero cum nemo potest operari
in vigiliis domini ~~cantamus~~ can-
tamus ut eo veniente a nuptiis
in illa ad libertatis ianuam
redeamus. Ideo etiam tres laudes
legimus quia tres vigilias posuit
dominus. Si venerit in prima et si in secunda et si
in tertia vigilia venerit et ita
invenerit beati sunt servi illi.
Que tres vigilie tres etates
scilicet pueritiam iuventutem senectutem in-
telligunt in quibus Christum dominum in
bonis operibus prestolari

iubent. Tres quoque lectiones leguntur
qui in fide trinitatis in tribus etatibus
alternatim diuini operis instruuntur.
Tria responsoria tamquam cum
trinitate in fide spe caritate
glorificamus. psalmum quoque pro
prima vigilia. lectiones pro secunda.
responsoria pro tertia, matutinales
laudes pro quarta noctis vigilia
qui pro debito soluuntur. Dominica
vero benedicta in eius significatione
duodecim psalmos et tres lectiones
interposuit in priuatis noctibus
continuit hoc tamen mutato quod lectiones
psalmos ~~psalmos~~ interposuit quod
hoc videlicet media nocte agi **De**
voluit **matutinis laudibus priuatis diebus**

Nox que precessit vitam nostram
in peccatis consumpsit spiritualem
confusionem […] In matu-
tinis laudibus […] ad libertatem
per penitentiam redimus dum cantamus
psalmum miserere mei deus. Et quia
per penitentiam de tenebris mortis
ad lucem transitur ideo in 2o psal-
mus per singulas noctes mane
[…] ut in verba mea. Mane
astabo et mane videbo exaudies
vocem meam. In iudica me deus
Emitte lucem tuam. In te deus deus
meus. Quia matutinum et vespere
delectabis. In domine refugium mane
floreat et repleti sumus mane
misericordia tua. In domine exaudi. auditam
fac mihi mane misericordiam tuam. In bonum
est confiteri domino. ad annunciandum
mane misericordiam tuam. Prima
vero per castitatem […] sortitur

[…]. Tertius psalmus de dilectione
dei canitur in quem sitit anima mea
cum nos penitentes sustinuit deus
[…] quem psalmo […] sub-
sequitur in quo vultus dei super nos
illuminat et salutare dei in omnibus
gentibus cognosci postulatur. Hii duo
psalmi ideo sub una gloria psallantur
quia precepta gemine dilectionis in
una christiana professione peraguntur.
In psalmo quoque deus deus meus
exprimitur christi deitas cuius […]
inchoata est super vitas. In deus misere-
atur […] humanitas per quam
illuminatur nostra fragilitas. Et
quia hee due substantie in una
persona christi venerantur ideo
hii duo psalmi sub una gloria can-
tantur quia in fide huius nos penite-
tes saluantur. Per hos etiam duos
psalmos fidei et operationis intelli-
guntur per quas conuersi libertatem
venie consequuntur. Et quia per sex opera
misericordie sunt peccati libertatem spiritus
recipimus ideo sex cantica […]
[…] per sex dies cantantur. In primo
cantico cum […] exultamus quia
sicut ille infidelem […] ita nos
peccata super animas. Et dominus qui
[…] peccati erat nos […]
penitentia est nobis consolatur. In
2o cum Ezechia gaudemus quod sicut
ille mortem euasit ita nos mortem
anime euasimus. Ideo […] cum
[…] ipse confitebitur
tibi. In tertio cum Anna exultamus
quia illa emulam suam ita nos

carne nobis conversante demum
unde gaudentes dicimus. Exultavit
cor meum in domino qui carnem primo
mortificat et etiam virtutibus
vivificat. In quinto in templo ysrael
letum quia sicut ille pharaonem
et egiptios per moysen ita nos
dyabolum et demones per xpm
subterfugimus unde letabimur et re/
sultamus. Cantemus domino glorio/
se enim magnificatus est. In quinto
in adeunt gaudium quia sicut
ille in templo babilone ita nos
peccatorum confessione evasimus et
diabolum per penitentiam vicimus ~~[illegible]~~
superatum exultavimus qui ante
pedes domini est gressus. In sexto in
monte hylaresimus quia sicut ille
demittis terra repromissionis ita
nos demittis viciis et peccatis per
missionem indulgentiam recipimus.
et domino carmen canimus qui vi/
ctoriam in hostes reddidit et
primus terre templo sui erit. Quar/
to in uno in tribus pueris in
phornas quia sicut illi in babilonia de
fornace et camino exierunt ita
nos diabolo et inferni incendium
evasimus. Ideo in omni creatura
deum benedicimus quia in resurrectione
eternas flamas superabimus. Omnes
laudate dominum canimus quia triumpho
de viciis meruimus quem triumpho
per primo exprimimus. Capitulo
vero nos consolatur dum sacer/
dos in persona domini nos vigilare
et stare in fide hortatur de quo

consolatione nos plaudimus diu
versum replensimus mane
una dicimus. Ymnum iam libertate re/
cepta in gaudium prorumpimus
et libertatis nostre gratias referimus
ita et dicentes Benedictus dominus deus
israel quia nos in principio visitavit
redemptionem per penitentiam
fecit de manu inimicorum liberavit
scientiam salutis in remissione
peccatorum per viscera misericordie
dedit et de morte illuminatos in
viam pacis dirigit. Oro quam
sacerdos dicit est indulgentia
quam dominus ad se reversis tribuit.
Benedictio quoque benedicta servos
peccatorum per penitentiam libertate
et victorie letitiam adipisci do/
nat. Quinque per corpus tamen tota
psalmos et oratio canta per
easdem servabam ca. sic se
instituit. Septem cantica in eb/
domada canimus quia per septem
dona spiritus sancti mundus salvatur.
Dominica die canimus benedicite omnia
opera quia prima etate creavit deus
omnia et in eadem die per resurrectio/
nem xpi renovata sunt omnia. Prima
die creavit deus lucem et hac die
omnia ad laudem dei commonentur
quia omnia ista illustrata sunt a
luce. Secunda etate contingit dilu/
uium quod significat baptismum.
Secunda die canimus canticum de
baptismo ubi ait Sitientes

aquas in gaudio de fonte
salvatoris et feria 2a xpus
baptizatus fuit. Secunda die fecit
deus celum et separavit aquas
ab aquis ita per baptismum angelos
dulos a fidelibus. Tercia etate
liberatus ysaac a morte et
3a feria cantatur canticum in
quo cantavit ezechias qui liberatus
est a morte et verus ysaac
xpus liberavit populum suum a morte
per fidem trinitatis. Tercia die
separavit deus terram a mari
vel hec est ecclesia a synagoga
Quarta etate est anna amata
emula eius repudiata ideo quarta
feria psallitur eius canticum et per
quatuor evangelia est ecclesia
electa synagoga abiecta. Quarta
die facta est sol et luna et sidera
xpus est sol ecclesia luna sancti
stelle. Quinta etate liberavit
dominus populum suum a babilone ideo
quinta feria cantatur canticum
quod cecinerunt filii israel cum liberati
sunt a pharaone in mari rubro
per pascale agnum. Feria quinta
tradidit dominus corpus suum quo liberavit
populum suum a dyabolo. Quinta die
~~fecit~~ fecit deus de aquis volucres
in celum sustulit pisces in mari
reliquit et per quinque vulnera
suos iustos ad alta levat impios
ad yma dampnat. Sexta die
creavit deus hominem sexta etate
volucres et pisces

et sexta die est crucifixus est
xpus ideo sexta feria cantatur
canticum de passione ubi dicitur
cornua in manibus eius id est
brachia crucis. Sabbato deus
ab operibus suis requievit ideo
cantatur canticum audite celi
quod datum est filiis israel post laborem
itinerum . cum iam intrarent terram
repromissionis ita in sexta etate
post laborem huius mundi dabit deus
requiem sanctis. appropinquante
luce vindicta ad laudes cantatur
et per illud canticum veri lux
nobis initiatur. Ad vesperam
magnificat quia in fine diei cantatur
et in fine mundi deus superbos
deponet et humiles exaltabit.
Ad nunc dimittis servum tuum completorium
cantatur quia quisque iustorum sanctorum in
pace introducitur. De vii horis canonicis

Septem horas canonicas
in die quasi exhibito ta[illegible]
animus pro septem gradibus quos
a septiformi spiritu suscepimus
formam autem a prophetis et aliis
sanctis habemus ut septies in
die creatorem nostrum laudemus
quemadmodum in domo eius cum angelis
cum in celum sancto laudare valeamus.
Omnibus autem diebus representat
nobis totum hoc seculi tempus in quo
quasi diversis horis in vinea
domini laboramus. Matutina illud
tempus nobis commemorat quod fuit

parentes deum in paradyso lau-
dabant. Prima illud tempus
indicat quo Abel et Enoch et alii
iusti deo laudes solvebant. Ter-
tia illud tempus insinuat quo
Noe et alii de archa egressi
deum benedicebant. Sexta illud
tempus demonstrat quo Abraham
et alii patriarche deum glorifi-
cabant. Nona illud tempus demon-
strat quo prophete sub lege deum
magnificabant. Vespera illud
tempus denotat quo apostoli et illorum
sequaces deo hymnizabant.
Completorium illud tempus mo-
net quo in novissimo sub anti-
christo iusti deo gratias referent.

De horis et etatibus

Hec etiam representat nobis
vitam humanam quo diversis
etatibus qui diversis horis deceret
in lege domini qui in vinea labo-
rare. Ergo per matutinam computo
amus infanciam in qua qui de nocte
ad diem exorti sumus id est de matribus
in hunc mundum nati sumus. iuste
ita quod in hac hora deo laudamus
qua de cineribus ad lucem voca-
ti in baptismo nos renatos exul-
tamus. Per primam pueritiam volumus
que etate liberos diffinimus [?]. Ne-
scito quod in hac hora laudes deo
solvimus qua eius fidei imbuti
sumus. Per terciam adolescentiam vol-

ʳ tenebris

legimus qua ordines suscepimus
iuste in hac hora deum glori-
ficamus qua eius ministris asso-
ciati sumus. Per sextam intelligi-
mus qua ad diaconatum vel
presbiteratum gratiam promoti sumus.
Et in hac ergo hora non inmerito
deum benedicimus qui duces et magi-
stros clericorum sumus. Per nonam sene-
ctutem notamus qua plerique a
clero ecclesiasticas dignitates
qui senioris vite [?] consecrati sumus.
Convenit itaque deum nobis in hac
hora magnificare qui voluit
nos super plebem suam exaltare.
Per vesperam decrepitam reducimus
ad memoriam qua plurimi ex
nobis ad inchoandum vite consumma-
tionem venimus qui tota die in
foro ociosi stetimus dum tota vita
in vanitate viximus. In hac hora
decet nos deo laudibus extollere
qua nos dignatus est suis laudatoribus
adiungere. Per completorium finem
vite nostre tractamus qua per
confessionem et penitentiam salvari
speramus. Per diurna quoque et nocturna
officia celebrat ecclesia Christi iuste
ria. In nocte est Christus pro nobis
comprehensus ideo in nocte nocturna
psallimus. Mane est illusus ideo
matutinas canimus. Prima hora
est [?] traditus ideo primam
cantamus. Tercia hora est flagel-

latus ratio tertiam psallimus. Sexta hora est crucifixus propterea sexta cantamus. Nona hora est mortuus ideo nonam cantamus. In vespera est de cruce positus ideo vesperam psallimus. In fine diei est sepultus ideo completorium cantamus. Nocturna etiam hora dominus infernum spoliavit. Matutina victor de morte resurrexit. Prima marie apparuit scilicet duabus a monumento redeuntibus obviavit. Sexta tarobolicona per. Vespera duobus ambulantibus in emaus se manifestavit. Completorio cum apostolis manducavit. In nocte in templo mus petrus pro negatione ploravit qui postea nocte tota piscando laboravit. In mane ipse in litore stetit rete piscibus implevit. Prima hora cum septem comedit. Petro oves suas commisit. Tercia hora spiritum sanctum super credentes destinavit. Sexta cum eis dominus comedit. Nona eis videntibus celos ascendit. In vespera vero ante passionem cum eis cenavit corpus suum eis tradidit. Completorio post cenam pro eis oravit.

De prima dominicis diebus

In dominica die novem psalmos ad primam psallimus quatinus cum novem ordinibus angelorum in gaudio resurrectionis trinitatem laudare possimus. In primis quinque psalmos de passione domini cantamus quia resurrectionem p

quinque priorem passionem ad resurrectionis gloriam precessisse significamus quam si imitamur volumus in resurrectione ei communicabimus. Deinde IIII^or subiungimus quia etiam in quatuor partibus mundi per IIII^or evangelia deum laudare predicamus. Pro deo in novem erroris deceptionem pro confessionem laudis confessionem pro vero immaculate legis dei operatione. Pro tribue ante unificatione exprimimus. Pro quicumque vult fidem tam exprimimus in qua reliqua omnia continemus et per qua angelis associari credimus.

De fide catholica

Fidem catholicam in IIII^or temporibus ecclesia catholica recepit in quatuor mundi climatibus inviolabiliter custodit. Primo simbolum apostolorum scilicet Credo in deum fundamento sibi posuit quod hoc cotidie in principio diei scilicet ad primam canit pro hoc opera sua ~~[struck]~~ consummat dum id ad completorium reiterat. Deinde fidem credimus in patrem in synodis legit quam nicena synodus edidit. Tercio credo in unum in communi apostoli ad missam ~~modulantur~~ modulatur quod per constantinopolitanum concilium compilatur. Quarto fidem quicumque vult cotidie ad primam iterat quam athanasius alexandrinus episcopus rogatu theodosii imperatoris ediderat.

In q̄natis diebus imitatam in
divino officio operarios in vinea
laborantes et diversis horis ad
excolendam vineam intrantes
et in sero divinum denarium ~~oper~~
reportantes. Porro sacerdos
qui incipit imitat opilione
oves sero nocte inclusas mane
in pascua educentem. Ovi-
lium est plebs christiana. Pas-
cua dei mandata. Inimici vero
obsidiant bestie diverse dei
timia. In una namque parte leo
rugiens circuit querens quem
devoret. In altera draco insidias
dematres veneno interimit
abeuntes crude deglutit. Hic
lupus irruens rapit et oves
dispergit. Inde vero invadens
latrocinium ... dissipat. Unus
pastor deus in adiutorium meum
clamat. Continuo ovile ... pericula
evadat. Oves ante pascue
dno in primo ~~...~~ summum
pastorem invocant ut eas in
diversis actibus a nocentibus custo-
diat. Deinde per psalmum deus
in nomine tuo saluum deus in virtute
tua a periculo se liberare petunt
quoniam alieni eos insurrexerunt
et fortes querunt eas confregerunt
ut deus in virtute sua illos
dispergat et eas ab omni tribula-
tione eripiat. Per beatam imma-
culatam vineam quam christiana
religio ingreditur et in pascua

vite illius in lege domini pascitur.
In quo incipere operantur dei testi-
monia scrutantes. In hac sorte
laborantes dum in tercio in-
tabilia de lege dei considerent
... summo opere ...
deum fidem suam in quibus ut
exponunt. Per dilectionem lege
dei ad patriam ... In psalmo
deus in nomine ad iter perfingunt
per viam immaculatam dilecto dei. In psalmo
dilecto ... In quibus
tercius fidei exprimitur. Per fidem
enim ambulamus ut ad speciem
pervenimus. In capitulo per sanctos
operarios consolatur ut omnes qui
nequam dum invocaverit salvantur.
Unde clamores in responsorio sic
ascendunt et per christum filium dei ...
figurat quem in versu Exurge
domine se adiuvare in incepto opere
postulant. Kyrieleison et christeleison quod
sequitur ob tres causas dicitur.
Primo ut superflua cogitacio que
psallentibus obrepit dimittat.
Secunda ut sequens oracio sacer-
dotis exaudiatur. Tercia ut
dominica oracio quadam precationum
cula ornata interius dicatur.
Unde ideo silentium dicitur quia deo in
colloquium qui non verba sed
cor intuetur. Cuius ultima pars
ideo apte dicitur ut ab omnibus
confirmatur. Per duos versus
vivet anima mea et laudabit te.
Et etiam sicut omnes penitentes

intelliguntur qui per pastorem
velut oves errantes ad gregem
adunantur. Cum mox symbolum
cantant, quia sic corde a sua puri-
ficant, quia per pia opera sua mani-
festaverunt. Deo autem credo in deum
occulte dicitur, quia occulta peniten-
tia occultis penitentibus indicatur.
Ideo etiam preces et confessio et
oratio sequuntur, quia per illas fructus
penitentes in communi more recipiunt.
Ob hanc etiam causam septem
penitentiales psalmi ac letanie
cantantur.

De capitulo prose

Solent pastores loci mutare
et greges ad alia pascua
minare. Hos religiosi imitantur
dum de psalmo in capitulum de choro
sequentes congregantur. Ibi dei
ovibus sal ad lambendum datur
dum eis in martirologio vita et
passio sanctorum pronunciatur. Capitulo
vero eis quasi pabula ponit dum
per versum prosa patientiam
sanctorum exponit. Deinde domini
auxilium per deus in adiutorium
meum invocat ut gratia dei pedes
eorum custodiat. Deinde quia omne
videant deus eos dirigi et sancti-
ficari in lege dei postulat. Dein hac
lectione reficiuntur et tunc singuli
in opera quasi vinee cultores diriguntur.
Tercia cantatur quia a nonnullis
operariis in vinea laboratur.
Et sexta cantatur quia ab aliis labor
suscipitur. Cum nona psallitur quia
iterum ab aliis onus subitur. In vespera
denarius recipitur. Tertia et sexta
et nona ideo ternis psalmis cele-
brantur quia in his tribus horis trinitas
veneratur. Prima dicitur cum septima
dicatur sive tertia et non ponitur
secunda. Persequatur. Item tertia
ponitur sive deinde sexta et
non quarta vel quinta quia dicatur. Item
cum sexta nona et non magis septima
vel octava prosequatur. Deinde
septem dies in quot horis dividitur
et pro unaquaque hora unum
capitulum de psalmo Beati imma-
culati continet. Pro prima hora
beati immaculati. Pro secunda retribue.
Pro tercia legem pone. Pro quarta
memor esto. Pro quinta bonitatem.
Pro sexta defecit. Pro septima
quomodo dilexi. Pro octava iniquos
odio habui. Pro nona mirabilia.
Pro decima clamavi. Pro undecima
principes. Per hunc psalmum lex dei
id est caritas nobis predicatur
in qua operarii pro eterna vita
cottidie operantur. Unde et in singulis
capitulis aliquid de lege memoratur.
Quia per solam hanc quasi per
regiam viam superna patria intratur.
In beati immaculati dicitur qui ambu-
lant in lege domini. In retribue con-
siderabo mirabilia de lege tua
et de lege tua meditatio mea
est. In legem pone scrutabor legem
tuam. In memor esto a lege tua

non declinavi et dixi custodire legem
tuam. Qui bonitate bonum in lege cer-
nit, qui deficit non ut lege tua.
Qui quomodo dilexi legem tuam.
Qui iniquos, legem tuam dilexi. Qui
iniquitatem non custodierunt legem
tuam. Qui clamavi. Legem tuam non sum
oblitus. Qui principes. Legem tuam
dilexi et lex tua meditatio
mea est. Semper in tercia hora
officium solvitur quia trinitas in celis
colitur.

De vespera

Vesperam laudem certam sollemp-
niter celebrabat Abraham
et alii patriarche ante legem,
sacerdotes et prophete sub lege sa-
crificia ad vesperam offerebant
et dominus in vespera cenans corpus suum
discipulis tradebat. Quinque autem
psalmi huius hore quinque vulnera
Christi significant qui se in vespera
mundi corpus nostris sacrificabat. Hora
et vesperum terminat. Dirigatur oratio
mea. Duodecima hora dies
clauditur et operariis in parte
operis denarius dabitur. Similiter
homo tunc intelligit cum post transacta
vita mercedem suam reddit. Item
quinque psalmi canuntur quia pro
labore quinque sensuum remunera-
buntur. Hymnus qui subiungitur
laus victorie accipitur quia sicut
illi post laborem accepta mercede
gratulantur, ita isti post decursum mundi
pro eterna gloria laudant eum.

Hos capitulum excitat ut singulis
vocibus deo concinant. Cum per
versum qui sequitur quasi hostium pul-
sant et sibi aperiri postulant. Ver-
sus autem bonorum operum lampadibus
gaudium domini nostri intrant cum prudentibus
virginibus. Unde cum cantico sancte
Marie anima illorum dominum magnificat
et spiritus illorum in deo exultat, qui
fecit eis magna. Cum anima est inspira-
tio (?) que postea sequitur et benedictio
qua quisque a deo benedicatur. Et
vespera de precedenti die celebratur
qui primus vite tempus denotatur
qui ab initio mundi diebus precessit
more hominum servabatur. Et
vero de sequenti die celebratur;
tunc future vite letitia designatur
que a Christi resurrectione tres precedens
dies sequitur, designans quod
post mortem carnis nobis dies vite
redemptoribus dabitur. Cursus de
sancta Maria vel de omnibus sanctis
certa lege constituti sed ob devotionem
canimus ut quod servi inutiles
debitum servitium negligentes persol-
vimus munera amoris domino
offerimus, ut per eos obsequium
nostrum acceptabile faciamus et
gratiam domini nostri obtineamus. Con-
suetudo nostra benedicendi vel post
nostra communem agendi ab ipso domino
cepit, qui quinque panes benedixit
et post cenam hymnum dixit. Lectio

cause sanctus augustinus ad mensam
instituit qui mentes cum corporibus
refici voluit quia non in solo pane
sed in verbo dei homo vivit. Quod
religiosi ad collationem conveniunt
hoc a sanctis patribus acceperunt
qui in vesperis solebant in unum con-
venire et de scripturis invicem
conferre. Et quia ipsi tunc invicem
contulerunt collationes dicuntur
et hinc libri similia ad collationem
leguntur. Ad completorium confes-
sionem facimus ut quod in die
deliquimus diluamus. Ad primam vero
idem facimus ut quod in nocte
peccavimus puniamus. Completorium
inde dicitur quia divina servitus nostra
per hoc completur. Et quia corpus
nostrum in nocte ab humanis sensibus
destituitur ideo per hanc horam me-
nus deo committitur. Ideo autem
quatuor psalmos cantamus quia ex
elementis subsistimus. Post hymnum
victoriam de nostris illusoribus pro-
clamamus. Per versum nos signaculo do-
mine custodie quasi pupilla oculi
sigillamus. Per nunc dimittis pacem
et lumen dei optamus. Per dominicam
orationem et symbolum fidei nos ab
hostibus firmamus. Ad primam io
pater noster et credo in deum dicimus quia
cuncta opera per ipsum incipimus et in
ipso credimus. Ad completorium
eadem dicimus quia virtutes operationes omnes
in eo concludimus. Per completorium
etiam quod tunc cantatur cum dies a
nocte concipitur illud tempus nobis
ad memoriam reducitur quo vita
nostra a morte concipitur. Ideo
per conversionem nos inchoamus ut
et iram conventam et iram dei a
nobis avertat. Et quia de meritis
desperamus deum per versum deus in
adiutorium invocamus. Cum psalmum
cum invocarem qui de morte domini
in sabbato sancto psallitur
cantamus quasi in morte dor-
mientes in pace qui est christus
quiescamus. Inde dicimus canticum quod
dominus in cruce cantavit cum idem
commendans spiritum in manus patris
commendavit ut cum spiritum nostrum
suscipere velit. Hinc quod hortatur
in adiutorio altissimi subiungimus
quod de temptatione vel passione
domini canimus quasi a timore
nocturno ab aspide et basilisco temp-
tatione dominus nos eruat et a
leonibus et draconibus incursione eripiat.
Deinde ecce nunc psallimus quasi
in domo domini benedici possimus. In
hymno rapto et versu victoriam
possimus ut in christo qui vincit mun-
dum. Suscipientes cum cantico Symeonis
pacem rogamus ut sanctus Symeon
post quam lumen christum pacem vite
intravit ita nos post lumen
fidei intremus pacem ~~ete~~ requiei.

De cursu monachorum

De cursu monachorum

Queritur cur sanctus benedictus
aliter nocturnis horas or-
dinaverit quam mos ecclesie
habuerit vel cur precipuus apostolicus
gregorius has horas sua auctoritate
comprobaverit. Sed sciendum est has horas
sapientissima dispositione provisas
ut puto a viro pleno spiritu omnium
iustorum sed ut contemplativa vita sicut
habitu ita etiam officio ab activa discer-
neretur et monastice discipline
privilegio hoc religio commendaretur.
Unde beatus gregorius omni sapientia
preditus comprehendens virum deo plenum
dicta super dicta significat ordinas-
se. Unde legitur ea auctoritate
roborasse. Licet psalmos primi
tenuerint, dicta sub eadem significatione
posuit. Tempore enim sex diebus
in hac vita quasi sex etatibus qui in
vinea domini laborant. Ut sicut
in dicta requies ~~requies~~ ita
in septima etate denarius vite
recipiantur, ideo sex diebus psalmos
de illo numero ad primam instituisse
consideratur, qui sex etatibus
quasi diversis horis in vinea domini
laborasse memorat. De prima.

Prima quippe die beatus vir cum
reliquis instituitur, qui abel et alios
iustos designat, qui prima etate quasi
mane vineam domini intrabant. Secunda
die Domine deus meus in te sperav-
i cum aliis cantari censuit, qui
noe et alios sanctos preferunt,
qui secunda etate quasi tercia hora in
vinea domini laboraverunt. Exurge
domine non confortetur homo tercia
die cantatur, in quo nemrot qui
primus ydolatriam instituit, per quem
Antichristus exprimitur, qui super omne quod
dicitur deus extollitur. Cum et
in domino confido quia thare et per
salvum me fac quia abraham decantatur,
qui secunda etate in hac vinea desu-
dabant. Quarta die usque quo
quarta cum reliquis instituitur, qui ioseph
et filios israel in egypto peregrinantes
insinuat, qui quarta etate quasi sexta
hora pondus diei et estum portabant.
Quinta die conserva me domine
cum aliis decantari voluit, qui sacerdo-
tes iudices et reges exprimunt, qui
quinta etate quasi nona hora sub
lege huius vinee operam impenderunt.
Sexta die cum sancto sanctus erit canitur,
in quo iohannes baptista intelligi-
tur, et celi enarrant qui apostolos,
ac exaudiat te domine qui mar-
tires designat, qui sexta etate
quasi hora ~~nona~~ undecima hanc vineam
colebant. Ad tres horas scilicet tertiam
sextam nonam psalmos et quindecim
gradibus cantando instituit quia per trinitatem
in decem gradus caritatis ascendi docuit.

De vesperis

Vesperas quaternis
psalmis celebrari decrevit,
quia per quatuor euangelia denarium
adipisci monuit. Completorium

tribus psalmus sicut alias ho/
ras terminari consuevit quia tota
in fide spe et caritate compleri
voluit. Huic ad ordinem psal/
morum s. dicitur a beato ambrosio conte/
xisse. Porro in quinta die de
illo psalmo horas instituit qui
legem dei scilicet caritatem finit quia
in resurrectione deus qui est
caritas omnibus ipse in lege pie
vivendibus et caritate laborantibus
premium et regnum erit. Ad primam
autem quaterna ad reliquas vero
horas novena capitula psallantur
quia per quatuor virtutes ad nove/
na agmina angelorum hic in prosperis
laborantes pervenient. Sicut olim
dies a paganis erant ydolis
dedicati ita nunc sunt singuli
a christianis christo dedicati. Dominica
quippe est conceptus ideo illa
die nocturnam Beatus vir
psalmus quia ipse in consilio pravorum
in utero virginis abiit et
tamquam sponsus de thalamo
processit. In nocturna cantatur
Filius meus es tu ego hodie ge/
nui te. In vespera autem ante luci/
ferum genui te. Secunda die est bap/
tizatus ideo ea die nocturnum Dominus
illuminatio mea cantamus in quo
dicitur Vox domini super aquas
Deus pater voce filius tactu spiritus sanc/
tus specie sanctificabat illas.
In vespera autem placebo domino

filius dicat et pater hic est filius
meus dilectus in quo michi bene
complacui sonuit. Tercia die
est natus ideo tercia feria nocturnum Dixi
custodiam canimus in quo dicitur
holocaustum pro peccato non postu/
lasti ideo ecce venio et pater eruc/
tavit cor meum verbum bonum. In
vespera Fiat pax in virtute
tua quia pax magna in mundo
fuit dum in christo pax nunc venit
qui nobis veram pacem fecit. Quarta
die est a iuda proditus ideo quarta
die nocturnum Dixit insipiens
canimus quia insipiens iudas dixit
non est deus. [illegible] quo
ipse in eorum nocturno. Tu vero
unanimis dux meus et notus
meus. Qui simul mecum dulces
capiebas cibos in domo dei
De iudeis quorum exacuerunt
ut gladium linguas suas dicitur
In vespera autem Sepe expug/
naverunt me a iuventute mea dicitur
Supra dorsum meum fabricaverunt
peccatores. Quinta die novam
legem inchoavit corpus suum
tradidit ideo feria quinta
psalmus nocturnus Salvum me
fac deus in quo canimus Panem
angelorum manducavit homo quia
ea nocte est [illegible] ideo
canimus Deus dereliquit eum
[illegible] In vespera autem O/
mnibus suis compatitur ideo dicit

donec tabernaculum dei sez
ecclesiam per crucem invenit. Sex-
ta die e(st) crucifixus id est feria sexta
mortuum. Exultate deo canimus
in qua dicitur quod nimium eius somne/
[illegible] cum in lacu inferiori
posuerit quod est fundus et sicut
homo sine adiutorio inter mor-
tuos esuriens. In vespera autem
linguas suas sicut serpentes
acuebant tota die prelia belli
constituebant. Septima die
iacuit in sepulcro id est [in]
Cantate domino psallimus in quo
dicitur percussus sicut fenum aruit
et sicut psittacus a pariete
omnis emarcuerit. In vespera
aut homo vanitati similis factus
est dies eius sicut umbra preterierunt.
In octava die resurrexit id est
dominica canimus. Ego dormivi
et quievi et dominus suscepit
me et animam meam in inferno
non dereliquit et in caput gentium
me constituit. In vespera cum te
de torrente in via bibet propte-
rea exaltabit caput et de
pulvere inopem suscitavit

Eadem in officio sancti
benedicti notentur. In dominica
conceptio ut ibi. Tollite portas
principes vestras. In vespera ut
ibi habitare facit sterilem in do-
mo letantem. In feria 2a
baptismus ut ibi verbo domini
celi firmati sunt et spiritu oris
eius omnis virtus eorum congregans
sicut in utrem aquas maris.
In vespera ut iordanis conversus
est retrorsum. In feria 3a nativitate
ut ibi Dominus virtutum nobiscum
et ibi sicut audivimus sic vidimus
in civitate domini et cetera. Disrupisti
deus [illegible] In vespera ut ibi
De [illegible] ventris tui ponam [illegible]
In feria 4a [illegible] ut ibi [illegible]
[illegible] repellere et ibi
adversum me loquebantur qui sedebant
in porta et in me psallebant qui
bibebant vinum. In vespera ut ibi
filia babilonis misera et ibi
[illegible] retribuet. In feria quinta cor-
pus [illegible] ut ibi panem
celi dedit eis. In vespera ut ibi
dirigatur oratio mea sicut incensum
in conspectu tuo et cetera. In feria sexta
passio ubi Deus iniqui insurrex-
erunt et cetera. Et ibi [illegible] e(st) [illegible]
[illegible] in bello. In vespera conside-
rabam ad dexteram et videbam
periit fuga a me. In sabbato
sepultura ut ibi sol cognovit
occasum suum. In vespera ut ibi
Exibit spiritus eius et revertetur
in terram suam. In dominica resurrectio
ut ibi anima mea illi vivet. In
vespera ut ibi Exortum est lumen
quod quibusdam psalmis dyapsalma
interposuit. Hoc secundum hebreos
fecit qui quibusdam psalmis
dyapsalma interponitur
ubi alior e sensus intelligitur

De nominibus dierum

Dies apud hebreos dicuntur
prima sabbati, secunda sabbati, tercia
sabbati, quarta sabbati, quinta
sabbati, sexta sabbati, sabbatum. Apud
paganos dies solis, dies lune,
dies martis, dies mercurii, dies
jovis, dies veneris, dies saturni.
Apud christianos dies dominica, secunda
feria, iii, iiii, v, vi, sabbatum.

De festis diebus

Mos paganorum versus est
in religione christianorum, ut
cum ipsi natales regum agerent, christiani
natale domini vel sancti Johannis baptiste
vel simile quid celebrarent, ut
illi sollempnia deorum immo demonum,
ita nos festivitates sanctorum, et
sicut illi triumphos regum, ita nos
victorias martyrum [illegible].

De potestatibus

Potestates
secularium verse sunt in
honorem spiritalium. Papa regibus
augustis et cesaribus comparatur.
Patriarche quorum tres sunt, unus
in Asia apud Anthiochiam, alter in
Affrica apud Allexandriam,
tercius in Europa apud Consta-
ntinopolim, equantur patriciis.
Archiepiscopi regibus. Metropolitani
ducibus. Episcopi comitibus. Corepi-
scopi prefectis. Tribunis militum abba-
tes vel prepositi. Cancellarii
pretoribus. Archipresbiteri centurionibus.
Decani decurionibus. Presbiteri ad-
notatis. Diaconi subdiaconi
quaternionibus vel triumviris.
Exorciste coronatis. Aule ia-
nitores in ecclesia hostiarii.

Carminum relatores vel comici
vel tragedi sunt archilectores,
cantores et psalmiste.

De imperatoris susceptione

Imperatoris susceptio est
triumphi imitatio. Triumphus
namque regibus exhibebatur
dum post a pugna victis vel
captis hostibus victores reverte-
bantur. Triumphus autem dicitur
exultatio cum enim erat [illegible]
tans imperator cum victoria
revertebatur, trabea id est purpurea
veste auro contexta et corona
aurea palmam auream decorabatur,
sic currum cremato vinctis
equis [illegible] in capitolium
ascendit summum templum cum laudibus
vehebatur. Senatoribus celebri
multitudine currum precedentibus, primos
id est versus de victoria recepta post
precedentibus militibus hinc inde
exultantibus laudes canentibus,
populo sequente plausu et tam
tripudiante. Reges vel principes
capti aureis cathenis vincti
ante currum ducebantur. Vulgus
captivum manibus post tergum
vinctis sequebatur. Greges
camelorum et equorum spolia porta-
tes comitantur et pompa vocabant. (l. hec)
Tota enim civitas
coronabatur, id est aulea pallia
dorsalia tapecia corone per
plateas suspendebantur. Deinde
spolia victoribus dividebatur.
Porro milites qui in conflictu
hostes vicerant palmas

aureo filo ligatas ac palma-
tas togas id est preciosas vestes
in quibus palme victorie erant
depicte amiciebant ut sicut
palma semper viret ita illorum memo-
ria vigeret apud eos personaret.
hinc triumphum illi ipse imitan-
tes sunt quod dominum qui de morte triumpha-
turus erat palmis et laudibus ex-
cepit ideo et martiribus palme
in manibus pinguntur quia et pal-
mas in manibus habuisse legun-
tur quas in superna curia a summo
imperatore acceperunt qui de cer-
tamine huius mundi victores reversi
sunt. Ob hanc causam etiam
qui de Iherosolimis veniunt
palmas in manibus referunt
quia significant se illi regi mi-
litasse qui in Iherosolimis cum
diabolo pugnans victor extitit
et celi palacium cum angelis
triumphans introivit.

De susceptione episcopi

Episcopi vel alterius principis
susceptio est trophei imitati-
onem. Erat enim hiis qui hostes
tantum in bello vicerant tri-
umphus dabitur ita hiis qui hostes
tantum fugaverant tropheum
exhibebatur. Tropheum autem
dicitur conversio eo quod hostes essent
in fugam conversi vel tunc
ad propria reversi. Erat magnifica
susceptio non tamen cum tanto decoro
nec corona de lauro adornaro-
bantur etiam qui hostes tantum
fugaverant sed non palme sed
laurea sed serta de lauro aureo
filo contexta dabant et candidis
togis induebant. Cum vero
in agone certabant torquem
id est circulum aureum circa collum
amiciebant.

De festivitatibus domini

Hec ut tetigimus de horis
diurnis nunc restat ut de
sollempnitatibus pauca perstrin-
gamus.

De adventu domini

Adventum itaque domini ob has
causas celebramus primo
quia illud tempus recolimus quo
ab antiquis sanctis prenunciatum
cognovimus. Secundo sancti
eius laudibus sociamus quo
eum venturum nostrum in fine vite
adventum non ignoramus. Tercio
illud commemoramus quo eum
adhuc affuturum iudicem speramus.
In Iheronimi lectionario et
evangeliario quinque ebdomade
adventui domini annotantur quia
per quinque etates seculi adventus
eius a sanctis eius prenunciabatur.
In antiphonario autem et in
graduali libro iiii.or septimane
intitulantur quia per legem
per prophetas psalmos et
gentilium libros Christi adventus
pronunciabatur. In hoc tempore Gloria in
excelsis deo et Te deum laudamus
non cantant quia iusti ante Christum
exorti in tristitia inferni
detinebantur. Hec cuncta ideo
intermittitur ut in nativitate

dum festiuus amplectamur et ut
gratia noui testamenti prestantior
veteri cognoscatur. Responsorium
aspiciens in persona iohannis
baptiste cantatur qui aspiciens a lo
nge sicut a terra ad celestia po
tentia dei id est deitatem in carne
venientem pronunciat. Et nebulam
totam terram tegentem sicut infidelita
tem totam iudeam vidit operientem
quare obuiam ei dicit ipsi viam
domini parando hortabatur. Tres versus
sunt ad hoc responsorium cantantur quia
per legem et psalmodiam et prophetiam
hoc totum preconizabatur. Tria enim
tempora sunt ante legem sub lege
sub gratia intelliguntur. in quibus
singulis hoc futurum predicabatur
Unde et in 3o versu Tollite por
tas principes vestras et introibit
rex glorie. Cum significatur et cantatur
Tres enim versus ideo cantantur
quia trinitas in hoc tempore adoratur
gloria et gloria patri adiungitur
Responsorium denuo repetitur
repetens quia adventus christi denuo
a fidelibus expectatur. Sicut
autem in aspiciens christi diuinitas
ita in aspiciebam honoratur
christi humanitas. unde cantatur
Ecce in nubibus celi filius hominis
venit. Qualiter deitas incar
nata sit in 3o responsorio ostendi
tur. quia gabriel quem ad virginem
dixit Aue maria gratia plena.
hoc per apostolum confirmatur quia

dicit saluatorem expectamus
prophetam quo roborat quia ait
audite verbum domini gentes. Ecce virgo
concipiet. per legem nichilominus
comprobatur ubi moyses ait. Obsecro
domine mitte quem missurus es. Ecce
iam venit id letentur celi et
exultet terra. De omnibus laudibus

Matutinales laudes [?]
christi aduentum sonant primum
in ista die qua montes apostoli dul
cedinem predicationis stillabant
et colles predicatores mel et lac
doctrine fluebant. Ciuitas iocundata
est filia syon id est ecclesia de iudeis
sumpta exultauit filia iherusalem id est
ecclesia de gentibus. Secundum eius
aduentum est Ecce dominus veniet
et omnes sancti eius cum eo et prima
antiphona. Omnes sitientes qui
fideles ad aquas baptismatis
veniebant. Secundum Ecce veniet
propheta magnus qui renouabit — qui
est iherusalem primum eius aduentum
hoc ante sonat. Spiritus
sanctus. Et ne timeas maria. Fer
iales antiphone sunt diuise. prophe
Secunda dominica predicatio prophetarum
de christi aduentu ad iherusalem
denotatur. ubi cantatur Iherusalem
veniet. et nostras iherusalem. Et
iherusalem surge. In 3a dominica secundus
christi aduentus terminatur. ubi cantatur
Ecce apparebit dominus. In quarta
dominica vero quo christi aduentum
declaratur ubi in persona apostolorum

cantatur Canite tuba in Syon et intuemini quantus sit iste. Et erit dies illa que cum surget(?). Ebdomada prima ante natale domini preparatio notatur et in ea hystoria Clama in fortitudine cum sex matutinalibus laudibus cantatur, quia per sex etates mundi ipse ad adventum domini preparabat et nobis in adventu eius per sex opera misericordie preparamur. Septem O admirando ponuntur antiphone vocando cantantur in quibus septem dona spiritus sancti notantur per que hec incarnatio administratur. Et quia primo ab ordine incipitur, ipse quippe est sapientia in qua pater fecit omnia qui perficit in spiritu sapientie doctrina vias prudentie. Ipse adonay qui nomine Moysi indicavit cum legem in Syna dedit qui venit per spiritum intelligentie redimere nos. Ipse radix Iesse qui in signum populorum stetit, quia per signum crucis ubique adorari voluit qui in spiritu consilii nos liberare venit. Ipse clavis David qui celum nobis aperuit infernum clausit et per spiritum fortitudinis vinctos de domo carceris educere venit. Ipse oriens et sol iustitie qui nos venit illuminare spiritu scientie. Ipse rex gentium et lapis angularis qui venit hominem salvare per spiritum pietatis. Ipse emanuel rex legifer noster qui venit ad nos per se ipsum qui venit ad salvandum nos per spiritum dans spiritum timoris amoris. Si diuiden

cantantur xii apostolis(?) intelligimus qui Christi adventum predicasse leguntur.

De vigiliis

Vigilie a pastoribus receperunt qui vigilias suas super gregem nascente domino Christo custodierunt. Ex more antiquo duo officia nocturnalia in festivitatibus agebant: unum in primo noctis a pontifice cum suis capellanis absque venite, aliud in media nocte a clero sicut adhuc solempniter celebratur. Et populus qui ad festum confluxerat tota nocte in laudibus vigilare solebat. Postquam vero illi ceperunt bonum in ludibrium permutare et turpibus cantilenis ac saltationibus potationibus et fornicationibus operam dederunt, vigilie interdicte et diebus ieiuniis dedicate sunt et vigiliarum nomen retinuerunt. Secundum ergo antiquum morem duo officia nocti natalis domini attribuuntur: unum in quo antiphone dicuntur In sole, Elevamini et illud Ecce agnus dei cum reliquis cantantur; aliud in quo cantatur Dominus dixit, Tanquam sponsus, Diffusa est gratia et responsorium Hodie nobis celorum rex.

De nativitate domini

Festivitas quasi festi dimitas, id est cena vel lux divinitatis, dicitur quia illa die annuatim lux divinitatis prefulget. Celebritas quasi celebrium id est castorum vita dicitur quia in illa vita celestium et castus agitur. Solent dici frequenter mone

sollempnitatis appellatur quia
in ea adventum tota ecclesia
frequentat. Natale itaque domini inde
dicitur quia in eo Christus natus in
carne prodiit. Quem natale
in ecclesia celebrat quia olim iudei
solum regum suorum et qui suum natale
celebrabant ideo et nos celebramus
eius temporalem natalem quia
per eum renascimur ad eternitatem.
Ideo Christus in fine anni voluit
quia in fine seculi in mundum venit. Ideo
in nocte eum nasci placuit quia clam
in sub carne latens venit. Post
eius natalem dies lux prolongatur
quia in eum credentes ad eternitatis
lucem vocantur. Invitatorium sub
persona angelorum cantatur a quibus
pastores vel potius omnis populus
ad adorandum natum Christum invitatur.
Cum in tribus psalmis gaudentes
psallimus in lectionibus per ora
cula prophetarum plaudimus in respo
nsoriis cum angelis canimus. Que
responsoria respiciunt cuncta
in celis et in terris per hanc
nativitatem instaurata et infer
nalia dampnata. In primo
responsorio in quo gaudet exer
citus angelorum cantatur restauratio
civium celestium. In secundo in quo pax
vera descendit cantatur reparatio
terrestrium. In tertio in quo intro
ivit in regionem nostram
liberatio eorum qui in regione umbre
mortis habitaverunt. Et quia hec
cuncta trinitas operata non dubitatur

ideo ad singula responsoria
gloria patri cantatur. Neuma quoque
autem iubilatio est harum rerum
significatio. Cum ineffabiliter
fabrica mundi per filium dei creatur
ideo in fabrica mundi neuma
iubilatur. Postea vero per id cantatur
qui primi vox nascentis hominis
comparatur. Et in prima creatione
mundi astra matutina deum lau
daverunt et omnes filii dei scilicet
angeli iubilaverunt. Quorum primum
iubilum per a imitatur. Et quia
ineffabiliter ex virgine tanquam
sponsus de thalamo processit
cantatur ideo neuma in tamen
modulatur. Quia vero ineffabi
liter in patre et spiritu sancto
coequalis perdurat ideo neuma in
gloria patri iubilatur. Et quia ipse
a et o scilicet principium et finis omnium
memoratur ideo neuma in a et o
modulatur. In secundo nocturno pastorum
devotionem recolimus qui ad
bethleem festinasse et ipsum in
presepio invenisse legimus hoc
maxime per responsorium Que
vidistis et O magnum misterium.
In tertio ipse gaudium et leticia
mundo advenit ideo in tertio
nocturno ecclesia frequenter alleluia in
antiphonis canit. Per evangelium
pastorum narratio declaratur
per quos nativitas Christi manifestatur

Solent mulieres puerperas visitare et ei xenia deferre. Hac in responsoriis imitamur dum nunc Christum cum sancta maria salutamus qui eius a filio suo xenia quasi munuscula offerimus. Regina in veritate iubilamus quod virginem ineffabilem carne factum collaudamus. Per eam vox nascentis feminae dicitur esse. Et verbum natum sine [illegible] quae [illegible] feminae [illegible] neo. Deinde Te deum laudamus concinunt nobis hora qua natus Christus quem cum angelis laudamus. Ideo mox missam subiungimus in qua gloria in excelsis cum angelis canimus et natum pro nobis sacrificium offerimus. Post missam evangelium liber generationis in quo velut linea ad hamum contrahitur quo Ionathan de [illegible] hic quidam Te deum laudamus cantant quia se de faucibus leviathan extractos plaudunt. Deinde etiam qui [illegible] dicunt dum sponsus suo [illegible] sui cantica in matutinis laudibus concinunt. In missa quae post laudes pastorum celebratur qua [illegible] ab eis laudatur. In tertia missa quae tertia hora cantatur eius nativitas a patre sollempnizatur. Unde et evangelium in principio ad hanc [illegible].

In nocturnali officio de sancto stephano

De sancto stephano

In nocturnali officio de sancto stephano palestra imitatur in quo pro corona certatur. In officio de die qui pro victoria hic agitur coronatur. Unde et stephanus id est coronatus congrue vocatur. Hic dies a levitalis ordo celebrat quia stephanus primus levita fuit.

De iohanne evangelista

Officium sancti iohannis evangeliste est in nativitate sancti iohannis baptiste sed quia ob celebre officium illius agi non potuit hic ecclesia eius festum instituit quia ob exilio reditus vel ipsius ecclesia dedicata est. In cantu de sancto iohanne [illegible] imitamur qui annos suos [illegible] offerre conatur. Quidam neumam super intellectum iubilant quia sanctus iohannes per spiritum intellectum de ineffabili verbo dei scripsit. Hunc diem sacerdotalis ordo festum agit quia ipse populum verbo et exemplo sacerdotum [illegible] dum [illegible] quedam etiam sacerdotio [illegible].

De innocentibus

Quod te deum et gloria in excelsis et alia de innocentibus non cantamus matres illorum imitamur quas in tristitia fuisse non dubitamus. Ideo etiam cantus letitie [illegible]

et dalmatica vel subtile non
portatur quia idem chorus infan-
tum ad inferna descendisse
memoratur. In illorum festivitatem
in dominica die evenerit omnia
de illis ut de aliis sanctis
agimus quia in resurrectione domini
eos sanctis associatos credimus.
In octava quoque illorum alia et
alia cantamus quia per carta[?] christi
resurrectionem eos in gaudio
receptos scimus. Horum festum
ideo infantes sollempnizant
quia eos primi ad christum primi
probant. Gloria patri secundum
ordinem de innocentibus cantatur
quod numquam nisi in passione domini
intermittitur. De octava domini

In octava domini totum
officium de sancta maria
agimus quia in die partus sui propter
filii sui celebritatem de ea facere
non potuimus. Hoc autem sig-
nificat si christo in hac vita devote
servimus in octava scilicet futura
vita de eius significatione
quam maria prefiguravit gau-
deamus. Ideo autem christus de
maria non de alia nasci vo-
luit quia ipsa in mundo virginitatem
vovit. Dominica infra octavam domini

Dominica que inter natale
domini et epiphaniam
occurrit significat illud tempus quo
dominus in egipto fuit unde et
sompnio Tolle puerum et ma-
trem eius. De natalicis sanctorum

Natalicia sanctorum ideo celebrantur
quia de hoc mundo in vitam
eternam per mortem nascebantur.
Octave illorum ideo coluntur quia in
octava id est in resurrectione
gloria eorum per christum duplica-
bitur. De epiphania domini

Octava idus ianuarii
olim habebatur celebris
ob triplicem triumphum augusti
cesaris. Hanc eandem quam epy-
phaniam domini vocamus ob tres
causas celebramus. quia dominus
stella duce gentibus est reve-
latus et post xxx annos eadem
die in iordane est baptizatus
et revoluto anno ipso die per
aquam in vinum conversionem ad
nuptias deus manifestatus. Ideo
epyphania vel theophania
appellatur quod apparicio vel
manifestacio ostendens interpretatur.
Tradit etiam quod hac die quin-
que milia hominum de quinque panibus
saciavit. Item in primo notatur
stelle apparicio in 2o magorum
visitacio in 3o domini baptizatio
in sufficientibus[?] nuptie agitur
aque in vinum conversio vel potius
de panibus saciacio. Primus
sacerdos erat magicam invenit
de cuius semine balaam exstitit
qui de christo hoc predixit. Orietur
stella ex iacob et exurget homo
de israhel. Et hii postea mei[?]

De epiphania

De magis

magi fuerunt qui ad dominum
cum muneribus venerunt. Magi
autem sunt dicti qui mathema
tici sunt in stellis periti quod ante
dictis ab hiis qui volunt quia
testimonium a sapientibus mundi
habere volunt quibus et gentium
apostolus credidit. Ideo autem a
tribus inveniri volunt quia a
tribus partibus mundi constituitur
asya affrica europa colitur
volunt. Ideo hoc per stellam fieri
volunt quia per eius sapientiam
populum convertere volunt. Ideo
in xiii die a nativitate sua
hoc volunt quia per xii apostolos
mundum attrahere volunt. Propter
tres causas dominus baptizari
volunt. Primo ut omnem iusticiam
impleret. Secundo ut iohannis
baptismum comprobaret. Tercio
ut aquas nobis sanctificaret.
Quare post xxx annos baptizari
voluit et predicare quia nos adepta
sua imperfecta etate ipsum
docere donavit. Ideo vero a
iohanne non ab alio baptizari
voluit quia ab illo testimonium
ad populum habere voluit quia
videlicet ipsi iudei magis illi ut
prophete credidit. In hac nocte
invitatorium non cantamus
quia subdolam herodis invitacionem
magi declinaverunt in vi(a)

tamen loco primo venite tam
quam quia sexta etate mundi gentes
ad fidem venisse plangimus.
In iii nocturno afferte domino
et psalmum deus noster refugium
psalmus quia iii tempore flumen
baptismatis civitatem dei id est
ecclesiam letificasse cognovimus.
Ideo in iii nocturno alleluia sequitur
tamquam quia in tercio tempore per baptismum
leticia advenisse dominicamque.
In octava epiphanie bap
tismus cristi celebratur sicut
in antiphona veterem hominem
et Te qui in spiritu declaravit.
Ideo autem in aqua baptizatur
quia hoc elementum ignem contrarium
comprobatur. Fomite vero peccati
ignis peccatum accendit sed per
aquam baptismatis extinguitur.
Ideo hanc spiritus sanctus in specie
pro fonte legitur. Aqua enim
sordes abluit sitim extinguit ymagines
mundat ita nos baptismate
a sordibus peccatorum lavamur
a fonte vite potamur ymaginem
dei renovamur. Dominica
post xii legitur evangelium cum
factus esset ihesus annorum xii
quia sicut post xii dies ita fuit
post xii annos commemoramus.
Dominica que octavam sequitur Io
evangelium nupcie facte sunt
legitur quia sicut post septimanam

ita tunc post annum suum traditur
in octaua sancte agnetis scribitur
agnetis secundo de natiuitate quia
illa die nata dicitur. **De purificacione**

Ypopanti dicitur obuiacio quia
hac die symeon et anna
xpo obuiauerunt dum cum maria
et parentes ad templum deferre-
tur. Ideo autem est circumcisus
post xl^a dies in templo est re-
presentatus quia nos corporis eius
si in hac vita a vicijs circum-
cidamur post complecionem deca-
logi legis per impletionem euangelii
in celeste templum introducemur.
Cum hac die processionem agimus
quasi domino cum symeone et anna occurr-
imus. Cum hodie processionem
cum luminibus facimus ipsum ex more
gentilium suscepimus quia in hoc
mense cum luminibus lustrasse con-
sueuerunt. Per ceram quippe can-
dele xpi humanitas per lumen
eius mortalitas per lumen eius
exprimitur diuinitas. xpi
enim est lumine iustorum ignis
vero est impiorum. Ideo candelas
in figura xpi manibus ferentes
clamamus: Suscepimus deus
misericordiam tuam in medio
templi tui. Hoc ideo in festo
sancte marie agimus ut cum v.
virginibus accensis bonorum operum
lampadibus sponso xpo obuiemus

et per sanctam mariam ad
nuptias celestem urbem intremus.
Mulieres in hoc sanctam ma-
riam imitantur quia post partum trans-
actis xl^a diebus ecclesiam ingre-
diuntur. Quia in celeste templum
intrare non merentur qui in
presenti vita quod per xl^a dies amplius
beatam virginem non imitantur.

De sancto blasio Cum fideles
populus in festo sancti blasij lumina
in domibus vel ecclesiis accendunt
vel elemosinas tribuunt ab
ipso martire traditum sumpsit. Cum
beatus pontifex dum omnibus
penis pro xpo afflictus in car-
cere iaceret et quedam mulier
ei cibum cum lumine deferret | occasio
dixit illa ut eius lumine in eius
memoriam faceret elemosinam
erogaret et nunquam ei necessa-
ria deessent. Post quam ille post
passionem ad xpm migrauit
mulier ut ab eo didicerat
fecit et in omnibus bonis creuit
et ab ea iste mos per
omnes ecclesias inoleuit. Ka-
thedra sancti petri ideo celebratur
quia illa die in antiochia pon-
tifex eleuatur. Huius sedem ideo
annuatim festiue recolimus ut
per eum sedes nobis in celo prepa-
remus. **De sale et aqua**

Salis et aque aspersio rep-
ta a propheta helyseo. Hic
sal aque commiscuit et sterilitatem

expulit. Unde alexander papa
et martir constituit ut aqua
et sal benedicatur populus asper-
gatur quatinus omne fantasma de-
monum ab eo per verbum dei ex-
pellatur. Ablata et habitacula
eorum aspergentur et demones
ab eis arceantur. Hoc eciam dominicis
diebus secundum canones agimus quia
Christi sanguine aspersi sumus sicut
populus iudaicus secundum legem aspersus
sanguine agni legimus. Infra
adventum domini ysaias et alie prophe-
cie leguntur quia spe et prophetie
ystorias Christum nasciturum prenun-
ciaverunt. Post nativitatem aut-
em domini epistole pauli eciam leguntur
quia apostolus marie paulus Christum
iam natum predicaverat. In
nativitate enim angeli letari debe-
mus quia Christum in carne suscipe-
re meruimus. Sed quia ad secularia
gaudium lapsi sumus coniunctis
et nemus indulsimus eciam historia
Dicite ne in iii pro penitencia
cantamus et epistolas pauli qui nos
ad penitenciam instruunt legimus.
Duas ecclesie vitas constat. Una
qua hic in hoc exilio labo-
rat, altera qua in celesti pa-
tria exultat. Spacium ergo
a nativitate domini usque ad septua-
gesimam illud tempus signi-
ficat quo quisque fidelis post
regeneracionem suam in presenti
vita pro Christo desudat. Unde in

illo tempore alleluia cantatur
quia in hac vita pro spe eterne
leticie cantat. Sabbatum vero
in quo alleluia dimittitur illud tempus
designat quo quilibet beatus de
hac vita ad requiem et leticiam
superne vite ducitur. Sabbatum
enim requies dicitur. Ideo ante ad
vesperam hoc est in fine diei alleluia
deponitur quia in fine vite post laborem
unusquisque ad requiem cum
cantu angelorum fertur. Sed vero
in nocturnali officio huius temporis
canunt quod ecclesia in quolibet fideli
de morte huius laboriose vite in
cantu leticie exeunt et ad illam
vitam ubi est splendor et
lux perpetua et sine fine leticia perducitur.
Credo eciam in domini morte agitur
quia per resurrectionem Christi gaudium
nunc omnibus datur quod in futura
resurrectione speratur. Hoc tamen
in temporibus representatur dum
sic cantatur. Dum primo et ecclesia in
activa vita vivunt illam in
contemplativa vita quam desiderat
dum toto nisu ad eam anhelant.
Qui se subduxerit ab hac
vita in perpetua coronata triumphat
ante deum in vita beata. Et in
illo tempore angelus domini cantatur
terra tremuit in thesauros nos
quia sicut tobias per angelum de-
ducitur et in gaudio reducitur
sic fidelis anima de carne assumpta
per angelos in celestes thesauros

cum gaudio producitur. Per hoc autem
quod sequitur reverteris ad nos cum
gaudio / paschale tempus exprimitur
quo resurrectio christi agitur et quo
alleluia cum gaudio iungitur. Sed similiter
resurrectio intelligitur cum gaudio et leti-
cia ecclesiam convertitur / et ipsa
gaudentibus angelis assonabitur.
hoc est in reversis corporibus et an-
imabus notatur. Sed autem in
laudate dominum de celis sequuntur
alleluia sonant hoc designat perfectam li-
bertatem tunc angeli a choro angelorum
et sanctorum cum cantu letitie omittitur.
Significat etiam quod in die iudicii
sancti et angeli in unum convenient
et in simul simul deo iubilabunt.
Tercio tempus a lxx usque ad
pascha quo alleluia intermittitur
nos exprimit qui hic labore et
erumna fatigamini. Pascha autem
cum alleluia cantatur illud tempus innuit
quo quisque de hoc labore migrans
gaudentibus assonabitur. Tempus
a pascha usque pentecosten
in quo duplex alleluia canitur significat
post resurrectionem omnes electi corpore
et anima glorificabuntur. De pascha

Queritur cur pascha non
annuatim quemadmodum nati-
tas domini et festivitas sanctorum
celebretur sed more iudaico secundum
lune cursum fiat in memoriam / primum
legale pascha / veri sunt ...
in quo verus agnus christus immolatus immo-
latus est pascha et ecclesia agnita
veritate tendens ad spiritualia / figura
respuat legalia. Sed sciendum
quod sicut hebreorum populus prefigura-
vit festivitates christianorum populi / ita
ecclesia per sua festa prefigurat
sollempnitates futuri seculi. Ideo
celebrat eas secundum sidera que
sunt corpora celestia. Sol igitur
qui ad visum nostrum est immutabilis
gerit typum christi qui est sol iustitie
splendore deitatis immutabilis.
Et quia secundum hoc cursum natale
domini celebratur ideo annualiter
non mutatur. Stelle quoque que
videntur immutabiles sanctos
designant / qui nunc cum christo immutabi-
liter regnant ~~ideo annuatim~~ et
ideo annuatim illorum natalicia cele-
brat. Et quia quedam stelle pre
aliis sunt clariores ideo quasdam
festivitates pre aliis agit celebri-
ores. Et quia diversis horis
stelle in nocte oriuntur ideo diversis
temporibus sanctorum sollempnia
in circulo aguntur. Luna vero
que incipit crescere et decrescere
... presentem ecclesiam prefigurat
que adhuc in deserto huius vite
exulat. In tres festivitates et in
lune cursu figuraliter celebrat
quibus se ad futuras festivitates
designat videlicet lxx in qua deflet
suam in hoc mundo peregrinationem.
quadragesimam in qua commemorat
suam reversionem / pascha seu

quadragesima in qua ad memo
riam revocat patrie recepcio

Septuagesima De lxx

Septuagesima a lxx denominatur
que ab hac dominica usque
in sabbatum paschalis ~~tempore~~
ebdomade lxx dies numeran
tur. hos autem septuaginta dies
lxx annos exprimimus quibus
populum dei a babilone captivum
cognovimus. per quos septuagies
centenos annos id est septem
milia annos commemoramus quibus
nos in hoc mundi exilio deplo
ramus Nabugodonosor qui fuit
rex babilonis bellica manu
ierusalem destruxit populum in
babilone captivum duxit ubi
lxx annis duris operibus servientes
canticum leticie in organis cym
balis. cytharis liris aliisque
musicis instrumentis non cantabant
sicut ierusalem in sacrificiis david
et salomone instituere fecerunt
sed merore et tristicia continuis
luctibus se affligebant. Ecce
tibi lxx annis cyrus qui ~~et~~ et
rex dicta est babilonicum regum
sibi subiugavit populum a cap
tivitate relaxavit. Ex quo
populus per manum zorobabel ad
patriam rediens ierosolimis
templum ~~cum~~ cum gaudio ree
dificavit populus adhuc in captivitate

expletione lxx annorum aspicientes
expectavit. Tandem expleti
sub dario omnes cum esdra reversi
sunt et sic duplex gaudium
habuerunt Nabugodonosor
est dyabolus. babilon hic mundus
vel infernus ierusalem paradisus. Cum
nabugodonosor populum a ierusalem
captivum in babilone duxit diabolus
diabolus humanum genus de paradiso
in hunc mundum seduxit. Populus
lxx annis in babilone dura
servitute opprimebatur et huma
num genus septuagies centum annis
in mundo vel inferno affligebatur
populus musicas artes vel canti
ce leticie intermiserat merore et
luctibus se affligebat et genus
humanum gaudium et leticiam ami
serat tristicia et miseria labo
rat. Et quia homines hoc tempore a gloria
gloria meruerunt et alla quod est canticum
leticie intermittimus. Et quia ipsi
lugubri veste utebantur ideo
nos dalmaticas et subdiaco
nales que sunt vestes sollempnes
vestes non utimur pro canticum leticie
gemitum dicere. Seriatim expri
mimus. Et notandum quod secundum
historiam tristicia tempus id est sancta leticia
est nimirum sub duobus temporibus
ante legem sub lege in tristicia
fuimus in tempore tercio id est post adventum
inde ad leticiam pervenimus.
Deprofundis clamavit et commonitio

tribulacionem. Iubilate vero sonat
gaudium in tribulacione. Item Cum
sitiat et ad te levaui meorum.
Cum conscendit presertim lectione candorem
sicut sepe expugnaverit et deus
deus meus tristicia. laudate vero
preminencia leticiam. Tercia si hic
confessione et penitencia affligi-
mur in resurreccione cum sanctis
habebimus. Post lxx annos Cirus
qui et Christus regnavit babilonium
regnum sibi subiugavit. populum
a captivitate laxavit. et Christus secu-
ritate in mundo regnavit. infernum
superavit. sibi mundum subiugavit
captivos de inferno laxavit. Po-
puli cum zorobabel seu cum Ihesu sacer-
dote ad patriam redijt. pars que
in captivitate remansit quia pars
fidelium cum rege et sacerdote vero
Ihesu ad celestem patriam redijt.
pars hic in labore remansit.
Populus ad ciuitatem reuersus leticiam
habuit sed hi pro uxoribus et filiis
et domibus sollicitudine non carent.
hoc nos exprimimus dum paschali
ebdomada vnum alla canimus et
tamen graduale non omittimus. Exple-
to autem lxx anno. Darius presertim
captivitatem laxat omnibus qui populi
cum mulieribus et pueris eadem
die quo adiutor dei reparatur
et sic duplex gaudium habe-
bat. Quod nos designamus

dum duo alla sabbato. Hec dies et lau-
date pueri cantamus. ita quod sicut
dum et hoc ercho migrat in
ora tantum cum Christo exultat. quod
vnum alla in pascha insinuat.
Tractus vero graduale non
omittitur dum sollicitudinem pro
corpore et operibus gerit. Alla autem
in uno sabbato incipiat et in alio
sabbato terminatur. et sabbatum requies
appellatur quia nunc anime in requie
tantum gloriantur. in resurreccione
vero maiori gloria duplicatur.
Finitis namque septem millibus
annorum. captivitas huiusdam gentibus
presertim absolvitur. et totus se-
tus fidelis cum Christo principe ad
patriam revertitur. et corpora cum
opera velut uxores et filios ad
animas redibunt et sic duplex gau-
dium exultabunt. hoc nos ad
memoriam revocamus dum relicto
graduali in quinquagesima alla
frequentamus. Notandum vero
quod lxx a dominica capitur et in sab-
bato finitur. quia nostra captivitas
a mansione paradisi incipit
et ita in futuram requiem
perdurabit. hoc etiam per x ebdo-
madas extenditur quia per decalogum
legis ad sempiternam leticiam
pervenit. Igitur quia per septuage-
sima nostram captivitatem recolimus
in genesim sic legimus in qua

humani generis expulsio a pa-
radiso legitur et in responso-
riis cantatur. Sicut ibi In sudore
vultus tui vesceris pane tuo. Ad
laudes Miserere mei deus et
confitemini cantatur quorum alter de
penitentia alter de laude scribitur
quia per penitentiam ad letitiam
pervenitur. In psalmo Miserere mei
deus et in missa Circumdederunt
me gemitus mortis humanum genus
ingemiscat quia gaudium et letitiam
amisit, tribulationem et dolorem
invenit. De lx

Sexagesima intrat lxa
finitur et a sexaginta
denominari cognoscitur et desig-
nat tempus viduitatis ecclesie
quo a sponso suo in hoc mundo
peregrinatur. Hoc quia in feria quarta
paschalis ebdomade terminatur.
Sexagesima per sex et decem
extendit et sex opera evan-
gelii decemque legis precepta
comprehendit. Sunt autem
hec evangelii opera. Esurivi
et dedistis mihi manducare,
sitivi et dedistis mihi bibere. Nudus
et operuistis me. Hospes et
suscepistis me. Precepta autem
legis sunt hec. Non adorabis
deos alienos. Non periurabis.
Sanctifica diem sabbati quod
nos ~~nos~~ dominica die facimus.
Honora patrem et matrem.
Non occides. Non mechaberis.
Non furtum facies. Non falsum
testimonium dices. Non concupisces
rem proximi tui. Non uxorem
nec omnia que illius sunt. Cuius
impleverit hoc auditurus est
Venite benedicti patris mei. In
feria quarta que est finis quadragesime
hoc officium cantatur. Venite bene-
dicti. Primo in nocturnali officio et
in missa. Exurge quare obdor-
mis domine ecclesia deplorat sui
et pro liberatione sua deum
exorat. De quinquagesima

Quinquagesima quam septuagesima
inserit que in paschali
die finitur. Per hanc penitentia
exprimitur vii et quinquagesimus
psalmus in penitentia ponitur.
Ideo et hac die de diluvio legitur
et cantatur quod per ter quinquaginta
dies extendit quamquam sicut
finitas penitentie pro verbis
pro factis pro cogitationibus accipitur.
Et Noe qui primus de diluvio
deinde et abhinc obedientia
tantum et sic de recto illuminato
subvenitur quia qui se penitentia
a sordibus peccatorum abluerit ac
deinde mandatis dei obedierit
a christo illuminari meruerit. Cum
quibus autem quadraginta sunt

qui opera quinque sensuum
per decalogum legis peruertendo
diluuit. Et resurrectione permittit.
qua die leti cantant. Resurrexi
et adhuc tecum sum. quia hac die
in antiphona. Sum in introitu et
et in missa. Ecce in die
procedente ecclesia diuinum auxilium
inuocat ut ab ecclesiis liberatos
postulat. In tercio in euangelio unica
ordinis in lectione in tempore istius
Commemorat dominum terram seminantis
in euangelio semen verbi dei
septimus in quadragesima fructum
luius sub decimo dilatato colligitur

De capitate

Qui a capitate
Quadragesimi sunt templum domino
construxerat. Et nos qui a capite
capitate liberati sumus nosmet
ipsos templum deo istis diebus
edificare debemus. Cuius fundamenta
in quarta feria iacimus quia Sa
lomonem quarta etatis tempore
deo edificasse legimus. Templum
autem corporis nostri quadraginta et
sex diebus edificatur per quorum
numerum ecclesia corpori incorporatur.
Maria quippe xvi annorum existens
dum Christum genuit. Christus vero
triginta et quatuor annos fuit
dum morte solutus carnem qui
anni simul iuncti quadraginta sex
fiunt tot quot dies a capite ieiunii
usque ad pascha existunt quando
Christus templum corporis sui
restituit quod prius in passione in cruce
solvit. Ut quod ecclesia in templo
corporis eius edificetur xl et vi
diebus ieiuniis et orationibus uacare
consuescit quot diebus in templum
in utero formari dicat.

De nomine Adam

Nomen quoque adam ex
quatuor litteris formatum
coniungitur ex quibus idem nomen
constituitur. Quae littere ex quatuor
climatibus colliguntur que grece
anathole. dysis. arctos. me
sembria dicuntur. In primo autem
grecorum a unum. d quatuor. item
a unum. m vero xl significat
que simul iuncta xl sex fiunt.
Adam ergo per genus suum diuidit
et quatuor partes mundi quasi semen
spargitur sed per Christum in unum
colligitur dum in corpore Christi
ab adam sumpto ecclesia coadu
natur. Igitur et ecclesia a quatuor
plagis per quatuor euangelia in Christum
congregatur. Ideo hos iiii dies
ante quadragesimam ieiunare captabat
ideo etiam se quatuor diebus
affligit et etiam quod in quadra
gesime legitur quatuor ordines
in iudicio futuros perdicit scilicet
unum iudicantium ut sunt apostoli
alium per iudicium saluandorum ut
coniugati. tertium dampnandorum ut
infideles bonis operibus vacui.
Quartum sine iudicio pereuntium

vt sunt increduli. Ideo quis
quatuor dies abstinet quia
quatuor quod luget, videlicet quod
propter culpam suam se de paradiso eiec-
tum meruit et quod in hoc mundo
se cibo temporali indigere dolet. Et
quod post hanc vitam se ad tarta-
ra duci timet et quod in regno
celesti cum electis non gaudet.
Ideo implemus inter diebus
se macerat ut per quatuor vir-
tutes scilicet prudenciam fortitudinem
iusticiam temperanciam quas quatuor corpo-
ris sequentes inditum fulciat
quatinus eciam quatuor morbos
scilicet cogitacionis locucionis opera-
cionis impenitudinis se adhere-
rat per custodiam quatuor euan-
geliorum restringit. De capite ieiunii

Post diem quo cineres
capiti supponimus diem
expulsionis prime de paradiso
ad memoriam reducimus quo
dictum est pulvis es et in pulverem
reverteris. Ut ergo redire possimus
penitenciam in cinere et cilicio agimus.
Et quia repatriare contendimus
et hostes nos in itinere obsistere
nouimus ideo arma nostra que
est humilitas cineris et afflictio cilicii
suscipimus ut contra spiritualia ne-
quicie pugnare possimus. Cum
ergo hac die processionem facimus
quasi hostibus ad pugnam armati
obviam imus. Ideo autem feria
quarta ieiunium inchoamus
quia et xpistum ea die sui ieiunii
incepisse credimus quem feria
2a baptizatum cognouimus. De xla

Quadragesima a quadraginta
denominatur quia ab illa domini-
ca usque ad cenam domini xl dies
computantur. Per quos xl dies xl
annos exprimimus quibus populum
dei ab egipto ad patriam
redisse cognouimus. Sic nostra
successione [?] cognoscimus qua de hoc
mundo ad supernam patriam
tendimus. Filii quippe israel longo
tempore in egipto sub pharaone
fuerunt sed per moysen liberati
xl annis heremum transierunt,
pastum de celo potum de petra
habuerunt et sic ad terram
lacte et melle manantem peruene-
runt. Ita et nos id longo tempore sub
dyabolo in isto mundo fuimus
sed per xpistum liberati sumus et
sic per x precepta legis et quatuor
euangelia que multiplicata quadra-
ginarium numerum constituunt ad
paradisum reuerti debemus
ut corpore xpisti pasti et sanguine
uniti eius potati ad terram
lac et mel fluentem scilicet regionem
viuorum perueniamus. Ipsi post
xl duas mansiones terram
repromissionis intrauerunt et mox
pascha celebrauerunt. Et nos post
xl duos dies pascha celeb-

bimus et de sua exceptione ex-
ultabimus. Ut autem omnes christiani
quadragesima ieiunemus ex evangelio
auctoritatem et ex lege habemus.
Ex evangelio quod ipse dominus xl diebus
et noctibus ab omni cibo abstinuit.
Similiter helyas xl diebus ieiu-
nus permansit. Daniel quoque tres
septimanas absque cibo fuit. Se-
quitur cum dominus post epiphaniam
ut quod nostro more baptizatus ieiuna-
verit, nos etiam ante pascha
ieiunium instituit. Sed ob tres
causas fit. Primo quod ante pascha
christi passio celebratur, ut ei per
afflictionem carnis compatiatur,
quatinus ei consortio mereatur.
Secundo ut quod circa verno tempore na-
turali motu in libidine concitatur
per ieiunia ab impetu luxurie
reprimatur. Tercio quod filii israel
illo tempore terram repromissionis intra-
verunt, vel illi de babilonia reversi
sunt, cum verum pascha celebraverunt,
ut et nos peracto labore pascha
celebrantes cum christo resurgamus
et post hanc vitam in eternum
cum eo regnemus. Iterum per multa
temptatione significamus veneris
fatigationem, ut autem nobis sit
potentia manus domini humiliemus
flectamus genua dicimus. Et quod
preceptum habemus ut pro regibus
et pro omnibus qui in sublimi-
tate sunt et pro omnibus qui
in pressura sunt oremus, idcirco
preces hiis diebus dicimus. Tractum

vero linguas angelorum et homi-
num per hebraicam linguam
angelorum exprimimus, per latinam
hominum linguam innotescimus.
Ergo quod inter angelos deum
non laudamus, cantica hebreum alta
quia vocem angelorum non cantamus.
Tractum vero in terra cum hominibus
laborantes in latinum linguis tibi
domine rex eterne glorie qui vocem
hominum resonamus. Istis diebus dyaco-
nus casulam super scapulas plicatam
portat quia in principio tempore quando
sacerdotum primiorum onera gestat.
Ipse diebus etiam diaconus super scapulam
dicitur quod quando hic homo baptizatus
benedicatur post hic etiam benedictionem
asscribitur. Hiis diebus ite missa est
non dicitur quod licet omni tempore tamen
maxime hoc tempore christianus in dei ser-
vicio occupari debet. Sequitur. De
velo

Quod hiis diebus velum
suspenditur a lege accepi-
mus precepto velum miro opere et
pulcra varietate contextum
in sancta et sanctorum tabernaculi
suspendebatur quo archa a populo
velabatur. Hoc velum est celum mira
varietate depictum rutilantibus
gemmis distinctum. Hoc nobis
pro velo inter corporalia et spiritualia
suspenditur quo christus et illa superna
nunc a nobis celatur. Postea celum
ut liber plicabitur et ut tentorium
colligitur et tunc facies domini nobis
revelabitur et celestia nobis demonstrabitur

Et collocutione etiam domini
mosi facies ut sol erat splen
dida qui velamen ante se sus
pendit ut filii eius intende
non possent faciem glorificata est
sacra scriptura Velamen quod faciem
operuit est carnis obseruantia
que intelligentiam legis velauit
hoc velamen est adhuc super corda
iudeorum positum et ideo non valent
videre splendorem legis scripture.
Et quia misterium scripture in
hoc tempore a nobis velatur ideo velum
ante oculos nostros in hiis diebus
extenditur sacerdotes et pauci
per velum ingrediuntur quia pauci
doctoribus — tanta misteria scripture appe
tiuntur. In pascha velum aufertur
et altaris ornatus ab omni populo
conspicitur quia in resurrectione
omnia nuda et aperta erunt ubi
boni regem glorie in decore suo
videbunt. Ideo et in passione
christi velum templi scinditur
quia per eius mortem nobis celum
et liber septem signaculis
clausus aperitur. Et resurgens quasi
velamen abstulit dum eis
sensum ut intelligerent scripturas
aperuit et credentibus celum
patefecit

De vii ebdomadis

Septem ebdomade scilicet a
quinquagesima usque ad
pascha abstinentie ideo
ascribuntur quia vii modis
peccata remittuntur Primo per baptismum
Secundo per martirium 3o per elemo
sinam quarto per debiti indulgen
tiam quinto per predicationem
Sexto per caritatem. septimo per peni
tentiam

De vi ebdomadis

Sex autem septimanas ideo
ieiunamus quia et in sex etatibus
peccamus et ideo per sex opera
euangelii nos sanctificare festina
mus Et quia christi membra sumus a
nobis ipsis inopes debemus scilicet
nos pane vite esurientes cibo
caritatis reficere inopia sitientes
scripture fluentis potare Nuditate
nudos vestire virtutibus In viis
et errore vagos in hospitium sancte
conversationis suscipere. morbo
iniquitatis infirmos confessione
visitare carcere maleconsuetudinis
inclusos penitentia redimere Deb
etiam hec corporaliter proximis
impendere

De xla

Aliis quatuor temporibus scilicet
vere estate autumpno
hyeme volunt et per decem
xl dies compleri Dicitur quia
ab aliis rebus ita a diebus decimas
damus dum quadraginta diebus ie
iunamus ut quidquid quatuor temporibus
contra decem dei precepta egimus
hiis quater denis diebus corrigi
mus. Est et aliud homo subsistit
ex quatuor elementis. Lex autem
in decem preceptis. Cum ergo
quatuor qualitatibus precepta
contrivimus per quaterdenos dies deo

abstinendo placamus. Tertia autem
dies ante quadragesimam videntur
pro dominicis diebus instituti. Hoc non
est ita. Quatuor enim dies quatuor
evangelia per quadraginta sequentes
decem precepta legis intelliguntur.
Tunc ex evangelio et ex lege
est assumpta auctoritas quadra
gesime scilicet quia et quadraginta
dies dicati sint abstinentie. Hos
quatuor autem dominicis diebus ad quadragesimam
premittant sunt ieiunentur quod
non sit magna ratione sicut a multis
sapientibus dubitatur. Totum tempus
huius vite ab initio usque in fine per
quadragesimam intelligitur quod est tempus afflictionis
quibus sicut pascha tempus significat
temporis futuri gratulationis. Sex
ebdomade sunt sex etates mundi.
Prima dominica est tempus prime etatis
qui erat homines in paradiso in gau
dio. Secunda dominica tempus secunde eta
tis qui erant in archa gaudentes
de sua liberatione. Tertia dominica
tempus tercie etatis qui sub ioseph
exultabant de sua salvatione
aliis pereuntibus fame. Quarta
dominica est tempus quarte etatis qui
sub salomone in magna pace fruebantur.
tempus Quinta dominica est quinte etatis
qui de babilonia liberati reversi sunt
in ierusalem. Sexta dominica sunt tempus
sexte etatis a resurrectione domini usque
ad ascensionem eius qui de presentia sponsi
gaudebant. Ob hanc causam non
non ieiunatur dominice in quadragesima.
est et aliud. Quadragesimale tempus
est vita ista hominis qua se affligit in...

gratulationis. Sex ebdomade sunt
etates hominis id est infantia pueritia
adolescentia iuventus senectus decrepita.
Quadraginta dies est vetus et novum
testamentum. Primo enim complectitur
quatuor evangelia per decem vero decem
precepta intelliguntur. quatuor ante decem
fiunt quadraginta. Sex dominice sunt
sex precipua opera evangelii. Esurivi
et cibastis me sitivi et dedistis
michi potum. nudus et vestistis hos
pes et collegistis me. infirmus et visi
tastis me. in carcere et redemistis
me. **Dominica secunda a lxx** .. .. .. de dominica lxx

Dominica secunda a lxx quinta
etate insinuat quod populus de captivitate
remeabat. Ideo hac dominica responsorium
primo ... cantatur et evangelium
in sabbato de prodigo filio cantatur
quod sicut ipse ad patrem ita populus
ad patriam suam revertebatur. Ter
cia dominica in quadragesima sunt quod ...
tales populus per doctrina legis et evangelii
et compunctus populus penitens per
fidem et operatione vel duo precepta
caritatis ad deum patrem ut pro
digius revertebatur. **De media xl** de media xlma

Media xlma illud tempus tenuit quo
tempus populum ... permisit. hec enim
septima dominica a lxx significat quod post
septuaginta annos populus a captivitate
ad ierusalem rediit. Unde et congrue
officium de ierusalem illa die cantatur.
Nocturnale officium de liberatione eorum
populo de egypto agit quod nostram libera
tionem designat quia septima etate de hoc
mundo liberamur. Sex quippe sunt

Scrutinio

inicii etates quibus hic homines vi
vunt, septima qua mortui in sepulch
ris requiescunt **De scrutinio**

Quod hac septimana scrutinium
agitur, hec causa videtur quia in
captivitate positi sanctitatem suam gentibus
miscuerunt, reversi vero incertos
sacerdotes habuerunt, unde Esdras et
propheta diligenter genealogias scru
tati sunt et iudeos a gentibus
sacerdotes a iudeis segregaverunt.
Ita et nos hac ebdomada fideles
ab incredulis segregamus et eos
nostre religioni assignamus. Scru
tinium a scrutando id est ab inquirendo
dicitur quia fides baptizandorum inquiritur
ut discitur. Cathecumini audientes
vel instructi dicuntur quia ante baptismum fidem
et christianam religionem audiunt qua
eos sacerdotes instruunt qualiter post
baptismum vivere possint. Compete
ntes dicuntur baptismum petentes. Parvuli
vero animi vel statu vel surdi per petiti
ones fidelium catezizantur baptizantur
et per fidem aliorum salvantur. Catezi
zando dicitur instructio. Exorcizando
adiuratio. Propter tres causas fit
scrutinium in quarta feria. Primo quia
quarta feria sol et luna stelle
create in celo posite sunt ita et hac feria
quarta fideles Christo soli et ecclesie
lune addita ut stelle celo ascribuntur.
Secundo quia quarta etate templum
domini edificatum ita et nunc quarta
feria in baptizandis templum domini
preparatur. Tercio quia quarta feria Christus
pro ecclesia a iuda et iudeis est proditus

ita ipsi quarta feria assignantur singuli
in Christi corpus **De infantibus**

Primo infantes ad ianuam ecclesie de
feruntur et masculi a dextris, femine
a sinistris statuuntur. Ab acolito nomina
eorum scribuntur. Ianua per fidem que
est ianua in ecclesiam intratur et angelice
persone fidei in celo notantur. Et viriliter
agentes a dextris dei in iudicio
statuentur, effeminate autem viventes
a sinistris ponentur. Deinde exor
cista cum istud proprium officium est interro
gavit si diabolo renuntient ut per
hanc abrenuntiacionem dominium
Christi subeant. Omnis quippe homo
quia in originali peccato nascitur diaboli
dominio iure ascribitur, ideo ubi fideles
effugiunt. Dei Christi iugo sub subduntur.
Operibus quorum diaboli renunciant que
quedam per se, quedam caro eius instrumenti
operatur. Spiritus ut est superbia, invidia
et talia. Caro ut est fornicatio
ebrietas et huius. Pompis eciam
diaboli renunciat que sunt spectacula
ludi, chorea, ornatus vestium vel aliarum
rerum et quecumque superflua. Deinde
de fide patris et filii et spiritus sancti
interrogantur si qua deo placita
nemo legit. Post hanc confessionem
diabolus exsufflatur ut spiritui sancto
habitaculum concedat. Cum frontibus eorum
crucis impressa quasi sigillo deniobus
obsignatur et domus dei contra hostes
munitur. Ideo autem non alio signo quam
signo crucis contra diabolum utimur
quia per signum hoc se victum contremiscens
crucis mox effugatur. Crux autem
ideo fronti ubi sedes est verecundie

inspirantur quia septiformi spiritu se non
exhibere fatentur. Tunc per orationes
in unitatem ecclesie recipiuntur per
sal quod gustant doctrine sapientie condiuntur.
Deinde exorcizatur diabolus ut
recedat a sibi contradicentibus. Seorsum
masculi seorsum femine ~~exorci~~ exor-
cizantur quia conveniunt ut turmatim simpli-
ciores hystoria, magis intelligentes
seorsum allegoria imbuantur. Unde
et ergo maledicte ter repetitur
quia per fidem trinitatis diabolo resistere
innotescitur. Cum vero simbolum
et dominicam orationem super caput eorum
dicit quia templum dei esse demones
audiunt. Quod autem saliva aures et
nares tangit hoc significat ut doctri-
na que de ore eius fluens per aures
eius intraverat suaviter ei redoleat.
Quam domini spiritu naribus flat ~~hic~~ per quos
ab acolito qui accensor est lumi-
nis catechuminum illuminat ut tene-
bris et cecitate erroris expulsis
lumine intelligentie illustrentur. Deinde
evangelium a diacono super eos legitur
quia evangelica doctrina eis promittitur.
Postea ab hostiario ordinatim inducuntur.
Hoc scrutinium septies ante pascha agitur
quia hi rite per septem dona spiritus sancti
purificantur. Postea autem dum fuerint cathe-
cumini sunt masculi in austro, femine
in aquilone statuendi quia videlicet for-
tiores contra hostium temptationes sunt
ponendi, infirmiores sub magisterio
erudiendi. Deinde IIII^or lectiones leguntur
a quibus quatuor evangeliorum imbuuntur doctrina.
Unde mox quatuor initia evangeliorum
recitantur quibus a partibus mundi ad
celi palatium evocantur. Tunc duo
infantes unus est masculus alter est femina

ab acolitis in sanctuarium deferuntur
quia de utroque sexu vel de utroque populo
ad fidem evangelicam conveniuntur.
Credo in unum deum super masculum
grece, super feminam latine decantatur
quia per has duas omnis lingua de-
notatur. Greci quippe omnes gentes
philosophia precellebant, Romani
autem omnibus gentibus imperabant. Per
grecam quoque linguam sapientia, per latinam
ampliantur principes. Grece itaque et
latine fiet tamen quia omnis lingua
deum confitebitur. Hinc rite partes de
ecclesia exeunt quia ministeriis Christi
interesse non merentur filios dei comparatum
potest quia adhuc in Christo regenerati
non sunt. Due lectiones ad missam
leguntur quibus catechumini ad doctrinam
utriusque testamenti vel ad operationem
gemine caritatis instruuntur. Due etiam
lectiones conveniunt baptizandis et
iam baptizatis ut videlicet baptizandi
ad vineam domini veniant quatenus fiant
baptizati et incepti operis expleant
quatinus hii circa hanc ... lumine
recipiant. Semel tamen flectant
genua ut in unitate fidei congregentur.
In sequenti sabbato due ...
lectiones ... causam leguntur
et ut in requie quod sabbatum di-
citur ... et in sabbato
hoc scrutinium agitur. De passione domini

Dominica passionis usque in pascha
gloria patri in cantu intermittitur
quia filius qui est 2a persona passionibus
dehonestatus pro nobis commemoratur.
In pascha autem cantatur quia Christus

resurrectione glorificat. In hoc
tempore Ieremias legitur quia maxime
Christi passionem predixisse et in
se ipso expressisse cognoscitur. Ideo
autem per duas ebdomadas passionem
Christi celebramus quia pro duobus et a duobus
populis passum predicamus. Per duas
etiam septimanas vetus et novum
testamentum significamus quia vetus
cum passionibus novum cum sua passione
nunciasse non ignoramus. Duo quoque
tempora unum ante legem aliud sub
lege denotantur quibus Christus a patriarchis
figuris a prophetis scripturis passurus
prenunciabatur. Id vero hoc tempore vel
cum ieiuniorum afflictione passionem
Christi agimus quia hoc tempore ipsum dei ab
corporis afflictum et persecutione plagis
contritum novimus. Sabbatum huius septimane
ab officio vacat quia apostolicus
hodie mandatum celebrat cum in cena
domini ob magnitudinem officii hoc
agere negat. Hiis diebus id non officiat
ut ecclesia caput suum in hoc ministerio
imitetur. Hac die quippe Ihesus in Be-
thania venit in domo Simonis
recubuit dum in ecclesia sibi obedientes
reficeret. Hunc in Martha imitamur
dum exemplo summi pontificis
membris eius scilicet pauperibus et fratribus
servimus. Cum in cena domum odore
unguenti replemus quia studiosi
virtutum ecclesiam replere studemus.

De dominica palmarum

Dominica
palmarum ideo dicitur quia hac die Christo
domino cum palmis obviaverunt
et eum triumphantem in laudibus
exceperunt. Significat autem quod nos
per abstinentiam vicia iam vicimus et
nunc in palma victorie Christum ad nos
venientem excipimus. Cum processione
hac die facimus quia Christo cum pue-
ris obviavimus. Passio vero hac
die legitur quia agnus paschalis pro
nobis immolandus hac die includebatur.
Hac die filii Israel Iordanem siccis
pedibus transierunt et cum triumpho terram
promissionis intraverunt. Hec septimana
ideo maior appellatur quia ob maxima
officia insignis habetur. Hec etiam
ebdomada indulgentia dicitur quia in ea
penitentes absolvuntur. Feria 2a et
3a due lectiones leguntur ad insinuan-
dum ut in natale domini quia passio Christi a
lege et prophetis prenunciatur. Feria
quarta Christus quia nobis populus predicavit
ideo hac die due lectiones leguntur.
Ad verbum flectamus genua dicitur quia ab
utroque populo Christus adoratur in cuius nomine
celestia et terrestria genua flecti
dicuntur. Tercia ideo hac quinque horis
quia quinque vulnera habuit Christus. Hac
die velum deponitur quia in passione
Christi velum scinditur et humana inter
deum et homines solvitur. De cena domini

Feria quinta ex multis causis
celebris habetur. Hac die
criminosi ab ecclesia eiecti recipiuntur.
Hac die crisma et oleum consecratur.
Hac die dominus mandatum fecit. Hac
die cum discipulis cenans corpus suum

tradidit. Hec dies indulgencie appel-
latur quia hodie penitentibus a pasto-
ribus ecclesie indulgencia datur et
criminosi parata penitencia hodie in
ecclesiam introducuntur. Quod eciam ecclesia
criminosos de ecclesia secludit formam
a domino suo accepit qui adam peccantem
iuste de paradiso eiecit penitenciam sub-
egit. Unde adhuc penitentibus septem
anni pro satisfactione dantur quia huma-
nus septem milibus annorum in hoc
exilio dampnatur. Adam longo tempore
penitenciam in hoc seculo egit deinde
ad infernalem carcerem descendit unde
dum christus verus pontifex eum sua passione
absolvit et in paradiso restituit. Quod
penitentes per ecclesias vagantur per hoc fratrem
cayn imitantur qui postquam occidit profugus
et vagus in terra fuit. Quod in laneis
vestibus vel cilicio penitencia agitur
de iob ~~iob~~ accipitur qui penitenciam
in favilla et cinere egit et se sacco
operuit. Similiter ninivite se in cinere
prostraverunt et se ciliciis operuerunt. Quod
comam et barbam nutriunt de ioseph
et david accepere. Quod terre prosternuntur
designat quod peccatores in hec a sinistris
in iudicio in infernum truduntur. Ra-
sura ~~de~~ segregacionem designat
quia se a regno dei abalienabant.
Designat eciam correctionem per quam
redeunt ad ecclesie communionem. Hodie
per christum in ecclesiam introducuntur quia
latro penitens per christum in paradisum
introducitur. Quod receptu crines tondunt
mundis vestibus se induunt designat

quia multitudine peccatorum deposuerunt
et vestes virtutum iam induerunt.
De ioseph autem est hoc acceptum
qui de carcere sublatus tonsus est et
balneatus et vestibus mundatus deco-
ratus. De excommunicacione

Quod ecclesia peccantes de
ecclesia eicit penitentes recipit
superbos autem et rebelles excom-
municat et non penitentes indignos
eciam sepulture iudicat. Etiam formam
a domino accepit qui peccantem hominem
de paradiso expulit sed penitentem
celo recepit diabolum vero superbientem
et rebellem excommunicavit et a
celo atque celesti curia sequestravit quia
qui penitencia non flectitur numquam recipitur.
Recipit penitentes per gratiam salvantur
excommunicati superbientes diabolo incor-
porantur. Quod feria quinta peni-
tentes recipiuntur hec causa videtur.
Feria quinta deus pisces et aves de
mari creavit et pisces in mari reliquit
aves in aera sustulit. Per pisces avari
~~cupiosi~~ curiosi amatores mundi
intelliguntur per volucres celestia desi-
derantes accipiuntur. Illi quasi ut pisces
in imis relinquuntur isti ut volucres
ad celestia sumuntur. In fine vero
quinte etatis iohannes quoque baptista
venit penitenciam docuit peccatores
regnum celorum per veram crucem monuit.
Ideo feria quinta hoc ecclesia agit. De

Hodie et crisma crismate
quod unctio dei consecratur
per quod fideles a christo christiani

ab uncti denominantur et prophete des regum eius assignantur. Hoc ex lege exordium sumpsit quod dominus moysi hoc ex purissimo oleo et balsamo conficere precepit. Hoc archa testamenti et tabernaculum dedicabantur et aaron summus sacerdos vel rex consecrabatur. **De oleo sancto** Aliud unguentum secundum legem dei fiebat quod sanctum dicebatur quo reges tantum et sacerdotes ungebantur pro quo hodie oleum sanctum consecratur. Et quia christus rex et sacerdos in mundum venit et fideles sua membra voluit ideo hoc oleo in reges et sacerdotes ungimur crismate ~~[struck]~~ in templo deo dedicamur et hoc in frontibus regno eius assignamur. Balsamum bene redolet oleum vero lucet. Unde nos uncti debemus fide redolere bonis actibus lucere. Et quia membra regis et sacerdotis christi sumus debemus mores nostros regere et nosipsos deo sacrificare. **De oleo infirmorum** Oleum etiam infirmorum hodie benedicitur quod ex evangelio accepit. Dominus quippe apostolos oleo infirmos ungere docuit et iacobus apostolus hoc fieri scripto precepit. Ideo autem non ex alio liquore sed ex oleo iste unctiones conficiuntur quia oleum misericordia dei et christus exprimitur qui nos sua salvavit quia infirmitates nostras ipse ~~tulit~~ portavit. Ideo crisma in loco ubi pax datur conficitur quia per christum pax facta in celo et in terris

pacificat. **De ampulla** Cum ampulla cum oleo crismali ad altare defertur sindone alba coopertum. Hanc autem portant duo presbiteri unus cum incenso alter cum cruce diaconus in medio cum libro evangelii ambulare debent super quos alii pallium ferunt duo quorum eos cum cantu deducunt. Per hoc processionem populi dei imitamur qui in figura christi et ecclesie per desertum ad patriam gradiebatur. Cum hunc post exprimitur angelus qui columpna ignis cum populo ferebatur. Presbiter cum incenso est aaron cum sacerdotali thuribulo. Dyaconus cum evangelio est moyses cum legis libro. Presbiter cum cruce est ihesus qui et iosue cum sceptro. Syndo munda est archa. Crismalis ampulla est urna cum manna. Quod super eos portatur pallium est tabernaculum vel nubes obumbrans eum. Hec tamen umbre fuit et veritate preierunt. Cum lumine autem portatur est iohannes baptista qui lucerna lucens et ardens ante christum erat. Dyaconus qui inter duos incedit est christus qui in medio moysi et helye apparuit. Pallium quod eos operit est nubes lucida que illos obumbrabat. Oleum crismatis in ampulla est divinitas in carne humana. Syndo munda est conversatio sancta. Ampulla coopertum est antequam ad altare feratur oblata ad altare discooperitur quia christus ante passionem suam in carne latuit in ara

tatis infirmitatis tectus eius qui nuda
patuit post mortem eius diuinitas mani
festa claruit Deinde ampulla primum
coopertum primum denudatur et salutatur
quia nudum xpi latus a thoma palpatum
maiestatis lateris adoratur Deinde
ampulla iterum cooperitur ne amplius videatur
et tamen cooperta salutatur quia xpus
in gloria assumitur et tamen non cessat ab
omni populo ~~adorat~~ veneratur de cena domini

Hec dies etiam cena domini di
citur quia hodie dominus cum suis cenasse
dicitur. Quando legale agnum
ipse verus dei agnus comedit et sic
fine legi imposuit Corpus suum tra
didit et nouam legem inchoauit
nobis sibi per hoc incorporauit hoc
quod iam hodie sumpsit tradidit quia hodie
agnus a filiis israel in egypto ad
vesperam immolatus legitur. Hodie ipse
pedes apostolorum lauit designans quod hos
qui ultima membra eius sunt a sordibus
peccatorum lauit. Quod autem nos exemplo
eius mandatum hodie facimus nos membra
ipsius esse et in caritate debere viuere ad
memoriam reducimus. Hodie gloria in
excelsis ad crisma cantatur quia ecclesia
tunc de reconsiliacione penitentium
et vnctione credentium letatur. Ad
tercium agnus dei non dona nobis pacem
sed miserere nobis cantatur et pax non
datur quia iudas osculo pacis illum
tradidit qui vera pax mundi fuit.
Vestes sollempnes id est dalmatica
et subtile hodie portantur quia pontifices

ad missas sanctitatis vestes reparant
et crisma atque oleum baptizandis qui
celestes vestes preparant. Hodie altare
denudatur et in die tercia velatur. Altare
est xpus vestimenta sunt apostoli. Et
quia illi hodie relicto xpo fugierunt
quasi altare nudum reliquerunt. Hiis tribus
diebus sepulturam domini celebramus. Tres
autem dies et noctes lxxii duabus horis
computamus et iam tenebre lumina ex-
tinguimus quia verum lumen hiis
diebus extinctum lugemus et lxxii
discipulorum [illegible] extinguimus quia
de eciam dein solus [illegible] oracionem
habuerunt [illegible] hore fuerunt. Tribus
horis siquidem ab hora sexta usque
ad nonam tenebre fuerunt dum xpus
in cruce pependit. Has tres horas
tribus noctibus presentamus quas luminum
extinctione obscuramus per diem quia
sole illuminata xpus per noctem que
a luna illuminatur [illegible] per-
duodecim horas diei vel noctis xii
apostoli accipiuntur qui et xpo diei
et nocti celesti obsequuntur. Cum
ergo diei et noctis xxiiii hore computantur
et quia in festiuis noctibus viginti quatuor
psalmi cantantur [illegible] quatuor lu
mina hiis noctibus illuminantur. Cum
per gloria cantica extinguimus quia more
apostolorum pro oracione veri solis [illegible]
dendimus. Cum [illegible] cendit corona
capitis nostri versa est in luctum chorus
[illegible] primo quippe canitur gloria patri
ad versum Deus in adiutorium. Solo

ad psalmum venite tercio ad anti-
phonas ad psalmos tercio ad reponso-
ria et gloria sonat in te deum lauda-
mus et iterum in versu. Deus in adiutorium
deinde quinquies in psalmis et iterum
in ympno et ad benedictus. Que con-
siderantur fiunt xxiiii hore pro hoc
tantum lectione deflemus extinctionem
solem iusticie. Invitatorium non pro-
tantatur ut tociens malignancium
devitandos admoneat. Quia iudei
adversus christum in unum convenerunt
et consilium super dominum glorie fecerunt.
Iube domine benedicere et Tu autem
domine id non dicitur et benedictio non datur
quia pastor iam recessit qui benedictionem
dedit. Quietes quoque gregis dei a
lupis dispersi sunt quia pastores eorum
futuri fuerit. Per iube domine eciam
intelligitur ad predicacionem euntes
per tu autem de predicacione redeuntes.
Et quia hiis diebus neque a christo ad
predicacionem mittebatur neque ad eum
revertebant ideo neutrum dicitur. Lec-
tiones non legendo sed lamentando
recitantur quia sicut rex iosias a
iheremia sic christus rex noster occisus
est ab ecclesia deploratur. Campane
non sonant per quas predicatores
designantur qui hiis diebus non solum
tacuerunt sed eciam veritatem negaverunt.
Signum per sonum tube datur per quod
terror accipitur quia magnus timor
dispersit a iudeis incuciebatur.

Dominus ad benedictus est signum unde quo
dominum tradidit dicens. Ave rabbi. Kyrie
kyrieleyson omnino est timaltum
comprehendendam. Quod sequitur sub silen-
cio tenebris designatur quod discipuli
trepidaverunt in omnibus.

De parasceue

Parasceue grece dicitur preparacio
iudei quippe qui inter grecos
dispersi erant hac die preparabant
que in sabbato necessaria fuerant et
ideo sextam feriam grece parasceue
vocabant. In hac quoque die omnes solemp-
nitates pasche iudeorum quod solebant
immolare agnum. Hac eadem die
christum dei patris occiderunt agnum
et hac die hostia paschale festum
celebraverunt. Hac die eciam de egipto
educti sunt et hac eadem die
de inferno redempti sunt. Sexta
etate die duos homines condidit sexta
etate sexta feria sexta die sexta hora
eum redemit. Hac die missa more
solito non celebratur quia christus vero sacer-
dos hostia hodie pro ecclesia immolatur.
Officium hodie a lectione incipitur
quia olim omnes missa a lectione incipie-
bat. Hoc ante ideo hodie observatur
quia passio christi quam missa designat
hodie commemoratur. Tractus est
lectionis caput non terminat quia caput
ecclesie hodie amputatur. Due lectiones
leguntur quia christus pro duobus populis mo-
ritur quod a lege et prophetis predicit-
tur et una lectio a lege alia a prophetia

legitur. Tercio quatuor versibus
insignit quod quatuor elementa Christi passione
purgantur et quatuor cornibus crucis
quatuor partes mundi salvat. Tertio ideo
inter celum et terram suspenditur
quod per eius passionem celum et terra
coniunguntur et totus mundus eius sanguine
templum deo consecratur. Tercio carpe
me ... Christi passionis certamine
... ubi obumbrat caput meum
in die belli. pro quo olim qui ...
cantabat. super versum super aspidem
et basiliscum ambulabis et concul-
cabis diabolus qui cum per ieiunium
temptavit ut draco. hodie cum ut
leo manifeste invasit. Per passionem
Christi crucifixio oculis nostris represen-
tatur quam ecclesia imitari adhor-
tatur. Infra passionem palmarum scri-
bitur quod a militibus vestimenta
Christi dividebantur. vestis autem inco-
sutilis non scinditur sed sortes super eam
mittuntur. hoc significabat quod heretici
et scismatici ecclesiam heresibus
scindere intebant sed unitas catholice
fidei scissuram non patiebatur.
In romana ecclesia hora sexta lumina
extinguntur et hora nona reaccen-
duntur quod sol sexta hora lumen
suum mundo abscondit quod hora nona
reddidit. Post lectam passionem orationes
pro omnibus ordinibus dicuntur quod Christus
pro omnibus gradibus et populis cruci-
figitur. Dominus vobiscum quod est officium

sacerdotis tacetur quod sacerdos in-
hodie occiditur. Ad singulas orationes
genua flectimus quod omnes nationes
genua Christo curvare monstramus. pro
iudeis non flectimus quia eos irri-
sorie genua hodie domino flexisse
significamus quod flexibus deridendo
insinuamus. Deinde crux ad salutandum
producitur et hiis modis canitur. quod dum
Christus crucifigitur titulus hiis linguis
hebraica greca et latina scribitur.
Popule meus nam pro hebraica.
Agyos greca. Sanctus latina lingua
cantatur. quod hebrea mater omnium linguarum
greca doctrix omnium. latina impe-
ratrix omnium linguarum predicatur et
ab hiis omnibus passio Christi collau-
datur. Deinde crux denudatur et salutatur.
quod sicut Christus nunc in cruce ab iudeis
deludebatur ita nunc a fidelibus humiliter
adoratur. Et nullus sapiens crucem
sed Christum crucifixum adorat crucem
tantum venerando salutat. Super
corpus domini hec articuli sunt Oremus
preceptis salutaribus et libera nos
quesumus ~~domine~~ domine deus. quod Christus tribus
diebus sepultus occultatur. et tali
modo olim missa ab apostolis celebratur.
Duas noctes et unum diem fuit Christus
sepultus. Due noctes significant nostras
duas mortes scilicet anime et corporis. Dies
vero signat suam mortem que fuit
lux in occasu nostro. hic se nostris mor-
tibus ut dies noctibus interposuit

et ambas expugnans sepultus xl horas fuit mortuus ut quatuor partes mundi in decalogo legis mortuas vivificaret. Ideo his noctibus tribus nocturnis cum novem lectionibus et responsoriis cantantur quia natura humana in lege ante legem sub lege sub eius tempore morientem ab ipso redempta novem ordinibus angelorum coniungitur. De sabbato sancto

Sabbatum dicitur requies. Ideo ipsum sabbatum sanctum dicitur quia sicut deus septimo die ab omni opere requievit ita Christus sabbato post laborem passionis in sepulchro requievisse legitur. Hodie totus ignis extinguitur et novus de cristallo vel silice reaccenditur quia in morte Christi lux legis observata sopita est et lux nove legis in resurrectione Christi apparuit. Novus quoque ignis est nova doctrina. Cristallus perspicua est Christi caro in resurrectione splendida. Ignis de cristallo vel silice excussus est spiritus sanctus fidelibus infusus. De cereo

Hodie cereus benedicitur et de novo ac benedicto igne ab uno confessionis accenditur. Cereus ab imo circumcisus est Christus ab imo corruptionis deo plenus. Duo cerei nostre conservationis ab igne benedicti cerei illuminati designantes quod prophete et apostoli a spiritu Christi illustrati. Ideo duo quia doctores Christi gemina dilectione ardent verbo et exemplo lucent. In cereo scribitur annus domini quia Christus est annus acceptabilis domini cum mensibus xii apostolis diebus annis electis horis baptizati pueri.

Cereus cum columpna ignis exprimitur que populum dei de egypto precessit. Dyaconus qui eum consecrat est angelus qui eam portabat. Cereus cum neophytos portatur ad baptismum quia columpna ignis ferebat cum populum ad mare rubrum quod figurabat baptismum sicut scriptum est. Omnes baptizati sunt in nube et mari. Cerei benedictionem Zosimus papa constituit. Sanctus Ambrosius episcopus benedictionem composuit. Item in octava pasche populo ad subfumigandas domos distribui debet. Cereus in octava pasche populo distribuitur quia Christus in resurrectione vitam fidelibus in premio tribuit. In ecclesia sunt duo ordines sapientes scilicet et insipientes. Propterea lectiones que in nocte ad matutinas leguntur ad missam in die leguntur sapientes instruunt. Que in nocte leguntur insipientes imbuuntur utraque et exponuntur. Ideo hodie lectiones tono nocturnali leguntur quia conveniunt insipientibus videlicet cathecuminis adhuc in ignorantia positis. Titulos ad lectiones non premittamus quia neophitos adhuc in frontibus non ad regnum dei non signatos designamus. Tituli cum lectionibus tacentur ut auctores celestis doctrine et cives superne urbis cognoscant. Sed quia neophiti illius civitatis cives adhuc ignorant. Ideo lectores titulo inde non premittunt. Quatuor autem lectiones propter quatuor huius diei sacramenta leguntur et quia quatuor genera fidelium simplices intelligentes proficientes sapientes

quatuor modis videlicet per hystoriam
per allegoriam per tropologiam per anago
gen erudiunt. Prima requiem christi leccio
in sepulcro exprimit et nos etiam
requiem per baptismum reddidit. Sicut
Noe prime etatis per diluvium requiem
hominibus tribuit. Sicut enim deus septima
die ab omni opere requievit et christus
in sabbato in sepulcro quievit ita
ecclesia in septima etate ab omni labore
per christum cessabit. Secunda leccio rege
neracionem ecclesie insinuat que transitum
populi per mare rubrum narrat. Tercia
christi et ecclesie coniunctionem innuit que
septem mulieres unum virum apprehen
disse dicit. Ecclesia namque septem donis
spiritus sancti repleta est et uni viro christo co
pulata. Quarta celeste regnum de
signat quod ecclesia sibi a christo dari
sperat. Dicit enim hec est hereditas

De mensa tabula

Mensa in tabernaculo
dei erat quatuor pedibus fulta per quam
designatur sacra scriptura quatuor
sensibus morum instructis. Talis
mensa hodie neophitis proponitur
dum quatuor leccionibus instruuntur. Prima
est hystoria secunda allegoria tercia tro
pologia quarta anagoge. Hystoria
est que res gestas narrat. Allegoria
que per rem gestam aliud indicat. Tro
pologia que mores instruit. Anagoge
que sensum ad superiora ducit. Prima
leccio In principio creavit deus celum
et terram per hystoriam simpliciter
erudit que primam hominis creacionem

unde sacerdos in ordine postulat ut
in cathecuminis deus ymaginem suam
quam primus homo creatus recipiat.
Secunda leccio factum est in vigilia matu
tina intelligentes per allegoriam
imbuit que egipcios in mari submersos
et hebreos salvatos dicit. Designantur
peccata et demones submergi fideles
vero in baptismate salvatos. Unde can
tum victorie canticum domino more sequaces
et hoste devicto populus letatur. Sacerdos
in ordine precatur ut sicut illi ab
egipciis ita isti a demonibus liberentur.
Tercia leccio apprehendent septem
mulieres virum unum perfectos per
tropologiam mores docet que per christum
eos sapientes intelligentes consulentes
fortes scientes pios deum timentes
monet. Sordes filiarum Syon lavabit
dominus spiritu iudicii et sanguinem Ierusalem
spiritu combustionis quia quod leve est
lacrimis lavatur quod grave igne divine
penitencie exuritur. Hanc etiam
canticum sequitur per bonos mores
ecclesia leticia sequitur. Sacerdos orat
ut post presentia eterna bona percipiat.
Quarta leccio est hereditas sapie
ntes per anagogen ad celestia contempla
nda ducit que celum sive hoc dei hereditatem
dicit. Hanc duo cantica sequuntur quia
in illa hereditate in corpore et anima
congratulabuntur. In prima leccione audiunt
cathecumini ad gaudia paradisi sunt
condendi si sponte sua spiritu vendidati

Ideo canticum post lectionem non sequitur
quia homo de gaudio in luctum tendit.
In secunda lectione docemur quod sicut deus
populum olim de dominio pharaonis
per mare rubrum eripuit, ita eos de
dominio dyaboli per baptisma eripuit.
Ideo canticum sequitur quia gaudium ad-
ditur. In 3a lectione sacramenta ecclesie
et christi imbuuntur, quia in baptismo
per septiformem spiritum et sordes abluun-
tur et sanguine passionis purgantur. In
quarta hereditas celestis eis repromitti-
tur, que per canticum Attende celum robo
intim. Sacerdos vero orat ut
hec promissio firma fiat. Catecumi-
ni per gaudium canticum Sicut cervus
resonant et sacerdos postulat
ut fontem vite siciant. Canticum
iste cantatur quia ipsi futuri sunt in
baptismo de cervis cervi quadraginta
quatuor milium qui cantant canticum
novum quod nemo potest dicere nisi illi.
Secundum romanam auctoritatem
hodie lectiones duodecim leguntur
quia baptizandi doctrina xii apostolorum
instruuntur, quia nova gratia propter christi sunt
illuminati sicut et cerei a novo igne
et benedicto cereo accensi. Que
lectiones ad sacramenta christi et ecclesie
respiciunt et misteria huius sancti
festi evidenter pandunt. Prima lectio
In principio hominem ad ymaginem
dei creatum dicit, quia antiquam
hodie in baptismo recepit et filie
dei per opera sex dierum narrat qua

ecclesia per sex etates operatur. Secunda
Noe cum centum peccatores in diluvio
perisse et iustos in archa salvatos
narrat, peccata in baptismo perire et
animas salvari insinuat. Tercia temp-
tavit deus abraham, ysaac a patre
oblatum, sed arietem pro eo mac-
tatum indicat, christum pro nobis a patre
datum et corpus suum pro mundo immo-
latum denunciat, quod omnes gentes
per eius benedictionem accipiant.
Quarta factum est in vigilia
matutina egiptios in mari rubro
submersos, hebreos liberatos ostendit,
peccatores in baptismo submergi,
filios dei emergi innuit. Per sacerdo-
tem vero moysen, per baptisma
mare rubrum. Per cereum columpnam
ignis, per cathecuminos egiptios,
per iam baptizatos hebreos significa-
tur. Quorum et illorum vote mox canticum
victorie cantamus. Quinta hec
est hereditas baptisma pronunciat,
ubi omnes sicientes venire ad aquas
clamat. Sexta Audi israhel ea christi
resurrectione depingit ubi dicit
post hec in terris visus est et cum hominibus
conversatus est. Septima facta est
super me manus domini resurrectionem
insinuat ubi ossa arida revixisse
narrat. Octava apprehendent vii mu-
lieres virum unum christi et ecclesie co-
pulam et baptisma exprimit
ubi dominus sordes filiarum syon abluit
dicit. Nona Vinea facta est dilecto suo canticum

cantat quam ipse vincens cum sorore sua
ferebat. Nona dixit dominus ad mo-
ysen pro liberatione ecclesie consu-
mmat ubi immolatione paschalis
agni commemorat. Decima factum
est verbum domini ad Ionam christi passionem
et triduanam sepulturam ac resurrecti-
onis mentionem facit quia Iona in mare
precipitatus a ceto devoratus post triduum
evomitur dicitur. Undecima scripsit
Moyses legem dei tenens spopondit
et in cantico Attende celum superna
vitam promittit. Duodecima Nabucho-
donosor rex baptisma exprimit
in quo spiritus sanctus peccata sic extinguit
sicut flamma fornacis extinxit.
Unde cathecumini cantant sicut cervus
cum gaudio resonant quia fontem vite
desiderant. Romani hodie xxiiii lectiones
hac de causa legunt. Duas transla-
tiones habent: unam septuaginta interpretum
alteram Iheronimi. De veteri ergo
hodie duodecim lectiones grece/casu
de nova translatione latine legunt.
significantes quod xii prophete in veteri
testamento/xii apostoli in novo ecclesiam
fide et operatione instruunt. Letanie
ante baptismum cantantur quia sancti
pro baptizandis orare insinuantur.
Post baptisma cantantur quia baptizati
sanctis iuncti declarantur. Iris quippe
erat in circuitu sedis et mare vitre-
um. Sedes est ecclesia, mare vitreum baptismus.
Iris propiciatio id est sanctorum intercessio.
Iris enim post diluvium datur hominibus,
post baptisma propiciatio sanctorum dabitur.

De baptismo .. ..

Baptisma dicitur tinctio. Hoc Noe
in diluvio/Moyses in mari
rubro prefiguravit. Hoc Iohannes
baptista primus demonstravit. Hoc ipse
dominus suo tactu consecravit. Per ordi-
nem sacerdotes dei in fontem intrant. Per
tactum manus aquam a ligno per Moy-
sen indulcatam sed aqua baptismatis
per lignum crucis sanctificatam demonstrant.
Per insufflationem spiritus sancti immis-
sionem/immundi spiritus expulsionem
designat. Per cerei immersionem
spiritus sancti adventum insinuat. Per
crismatis commixtionem christi et ecclesie
coniunctionem demonstrat. Sicut in bap-
tismo domini ita nostro adest trinitas: pater
ubi dicitur per vocem: dilectus filius ubi dicitur per ipsum | veri
christum/sanctus spiritus ubi dicitur virtus spiri-
tus. Vocis mutatio et spiritus sancti ad-
vocatio et viror distessio. Tunc
sacerdotes cathecuminos de abrenuntia-
tione et fide ut prius interrogant
quatinus eius confessione eis ad salutem
fiat. Deinde in pectore et inter sca-
pulas oleo sancto ungunt ut ad fidem
et operationem roborentur. Per pectus enim
sedes cordis, per scapulas onus opera-
tionis notatur quia per hec duo homo salvatur.
Deinde in nomine sancte trinitatis
baptizantur ut imago dei in eis
renovetur. Deus enim in trinitate quod
est pater et filius et spiritus sanctus consistit et
anima tribus viribus memoria intelligentia
voluntate vivit. Per hoc quod in mersi-
onibus trinis mergitur, sepulturam huius mo-

purificatur. Quod sub undis tegitur
qui sub terra sepelitur. Ter mergitur
quia anima tribus modis scilicet cogitatione
locutione opere moritur. et ab ipsis
tribus mortibus per fidem trinitatis
exspirat. Ter etiam ideo mergitur
quia omne peccatum tribus modis scilicet suggestione
delectatione consensu committitur. Ter
quoque mergitur ut homo a naturali
et ascripte legis et evangelii preva-
ricatione solvatur. Quod tertia vice
de fonte extrahitur quia tertia die cum Christo
resurgere creditur. Quod in capite cri-
smate linitur per hoc Christo anima eius
desponsata committitur. Dum mitram
capiti eius imponit veste alba induit
quia in regnum et sacerdotium assumitur.
Per mitram corona regni. per alba
sacerdotalis dignitas exprimitur
quia videlicet Christi regis et sacer-
dotis membris efficiatur. Per albam
quoque vestem innocentia designatur
quia hanc tunc per Christum in baptismo
recepit quam in primo parente amisit.
Septem gradus sunt in baptismo.
tres in descensu ob tres renunci-
ationes. tres in ascensu ob fidem
quam profitemur trinitatis. Septimus
qua regno dei assignatur et filius
eius coheres dei ascribitur. Cerei neo-
phitorum non pro illuminantur. quam
agnus dei in letania cantatur ut signat
quia agnus dei illorum peccata tulit et ipse
eos sancto spiritu illuminavit. Cantantes

quidam mox de fonte elevatis
lumen dare solent, quatinus splen-
didis operum lampadibus sponso ve-
nienti occurrant. Ad unitatem corporis
Christi confirmantur et sic Christo incorporantur.
Ideo ad nonam baptisma agitur quia
hora nona Christus exspirasse creditur
cuius mortem baptisma imitatur.
Ideo in die sepulture Christi celebratur
quia ei credentes in baptismo con-
sepeliuntur. Ideo semel agitur bap-
tismus quia Christus semel est mortuus.

De confirmatione.

In octava die baptizati mitras
deponunt et ab episcopo in fronte
per crisma signantur et per hoc per
septiformem spiritum ad regnum dei con-
firmantur. Unctio confirmationis est
vestis nuptialis. qua unctione uncti
per octo dies in albis serviant. In octava
die lavantur quod quia eis in terra agenda
putant albas deponunt quia in futura
vita umbra quietis veram gloriam
induunt. Dum baptizati crismate presbytero
liniuntur, semel a ~~presbytero~~ in baptismo
et in capite, secundo ab episcopo in confirma-
tione et in fronte. Ideo sic quia prius sanc-
tus datur gratie spiritus in terra. secundo de
celo per spiritum unctione anime Christo despon-
santur. Per episcopi confirmationem signo
Christi donantur. Ideo autem cum oleo crisma-
tis signantur quia per oleum spiritus sanctus designatur.
Oleum namque ardens illuminat, medicans
sanat. aquis infusum eas propriis
reddit et supernatat. ita spiritus sanctus
flamma caritatis et splendore sapie-

animas illustrat mediante clementie
pro venia peccatorum vulnera sanat commix-
tione sue virtutis aquas baptismatis
effusionibus peccatorum tenebris clarificat.
Hanc confirmationem fecerunt olim apostoli
per manus [illegible] impositionem illorum posteri
[illegible] tamen tradiderunt per confirmationem con-
secrationem. **De patrinis**

Sacerdos omnes infantes de
baptismo levat et ideo communiter pa-
ter et debitor fidei nostre manet.
Et quia debitum iubet singuli persolvere
minime prevalet, ideo eos patrinis com-
mendat ut ipsi eos fidem catholicam
et orationem dominicam instruant. Tunc
deo ~~omnes~~ omnes patrini [illegible] christiani
esse debent aut patria aut latina
lingua, quia qui ignorat hoc admitti non
christianus [illegible] et ideo ad suscipien-
dum baptizatum nullo modo permittitur.
Nullus nisi unus vel una ad levandum
infantem accedat [illegible]
[illegible] ut ita ipse cum sinit eum
suscepit statuat, quod si eum christianitatem
[illegible] neglexerit pro eo suppli-
cium subibit. Cum infantem de baptismo
suscepit idem etiam ad confirma-
tionem tenere poterit. **De bino baptismo**

b Bis in anno canonice baptizatur
in pascha et pentecosten, quia
in pascha christi mortem in qua mortem
baptizatur; in pentecoste spiritus sanctus
datur per quem remissio peccatorum datur; ideo
aut in sabbato quos sequentes ~~sequentes~~
dies quia eterna vita per baptismum
tribuitur. Infirmi vero pueri si non

regenerantur a regno dei alienantur.
In necessitate infirmitatis vel persecu-
tionis vel obsidionis vel naufragii omni
tempore baptizentur. Et si presbyter vel quilibet
de clero non adest, a fideli layco in
nomine trinitatis in simplici aqua bapti-
zentur. Si supervixerit a sacerdote
catezizetur, oleo ungatur, crismetur;
non denuo baptizetur sed ab episcopo
confirmetur. Et sciendum quod apostoli et
eorum discipuli in fluviis vel in stag-
nis vel in fontibus baptizabant. Sed
clemens docente petro crisma vel
oleum addebat. Leo, ambrosius, damasus
exorzismos et benedictiones addebant.
Dies autem mortis christi et resurrectio-
nem intermedius significat requiem animarum
ab omni labore post mortem per
quam transitur ad carnis resurrectio-
nem. **De officio misse**

Officium per kyrieleyson post letaniam
significat maiorem quam magna
letania renatorum declaratur. Gloria in
excelsis ideo cantatur quia pax angeli
nativitate ab angelis nunciata hodie
baptizatis denunciatur. Ministri altaris
sollempnes vestes gerunt quia renati stolam
primam [illegible] balneati receperunt. In
epistola eorum lectio augetur quod eos in
[illegible] in gloria futura [illegible] ponuntur. Tractus
[illegible] alleluia cantatur et tractus subsequitur.
Sicut quia homo primus in paradiso fuit
deinde tristitiam huius mundi subiit,
ita baptizati nunc in baptismo le-
titiam remissionis perceperunt s[ed]

illorum tristitiam laboris subierunt. Ad
evangelium lumen non portatur
quia Christus verum lumen adhuc apud
inferos abscondebatur. Incensum
thymiamatis portatur quia per ipsum a mu-
lieribus visitabatur. Ad offertorium
cantores silent quia mulieres secundum
mandatum sabbato siluerunt. Sanctus
sanctus quod est cantus angelorum canitur
quia angeli de eius laude non tacuerunt
sed eius resurrectionem mulieribus nun-
tiaverunt. Agnus dei non cantant
quia mulieres pre terrore tacebant et
apostoli in cenaculum absconditi cum Christum
non tollere et resurrectionem eius non
credebant. Vespera solito more non
cantatur sed laudate tantum et magni-
ficat cum alleluia iubilatur quia illa dies
nullo vespere terminatur ubi sine
l' deus fine laudatur. De magno misterio

Nota misteria ineffabilia xv° kl.
apr. scribitur [sol] in arietem et prima
dies seculi dies est primum signum an-
ni. Hunc sol intrat terra floribus
silve frondibus vernat quia hac die
deus mundum creaverat quia dies nunc
dominica celebratur. Hac die et eadem
kl. populus dei in egypto agnum inclu-
debat quem quartadecima luna immolaturus
erat. Hac etiam die postmodum
terram repromissionis intrabat. Hac eadem
die et eadem kl. eadem luna xiiii decima
dominus verus agnus Jerusalem intrabat ibi
quasi inclusus usque ad immolationem suam
manebat. Duodecimo kl. aprilis est
conceptus quia illa die qua tunc feria quarta
fuerat deus solem et lunam et stellas
fecerat. Hac eadem die eadem kl. apostoli
in Damasce civitate egypti convenerant
et de immolatione agni tractabant.
Hac eadem die hac kl. iudei in Jerusalem
convenerant et de nece veri agni
tractabant et per illorum consilium obscuratus
sol pro luna eclipsim et stellis id est
sanctis omnibus. Undecima kl. apr.
deus pisces et volucres de mari produxit
qua tunc feria quinta fuit. Hac eadem
die eadem kl. videlicet quartadecima
luna populus agnum in egypto immola-
vit per quem de egypto et de fluctibus maris
transivit. Hac ipsa die ipsis kl. ipsa
luna dominus corpus suum tradidit pro quo
fideles de gurgite mortis eripiuntur.
Decimo kl. apr. deus hominem condidit
qua tunc feria sexta extitit. Hac eadem
die eadem kl. populus dei primum pascha
habuit ipsa die de egypto exivit.
Hac ipsa die ipsis kl. ipsa luna xv.
ut Theophilus scribit Christus sua passio-
ne homines de morte redemit ipsa dies
iudeorum paschalis fuit. Sabbato deus
ab operibus mundi requievit. Hac eadem
die Christus in sepulchro quievit. Octavo
kl. apr. ut Augustinus scribit hunc
visibilem mundum creavit ut scribitur
hic est liber generationis celi et terre in
die qua creavit deus celum et terram
et omne virgultum. Hac eadem

die que nunc dominica est transiit populus
mare rubrum transierunt hac ipsa die ipsum
filius virgo xpm concepit qui hac eadem
die ipsum filium de inferno eripuit
et hac ipsa die victor de morte resur
rexit hac eadem die eadem tenetur est
certa resurrectionis et gaudium domini
sui ... Dionisius abbas et
quidam alii affirmant xpm octavo kalendas
aprilis passum et sexto kalendas aprilis a mor
tuis redditum sed aliter videtur consonare
lex et evangelium quod commemorat
cum xv luna quod fuit decimo kalendas aprilis
extitit pro nobis ... De pascha

Phase hebraice pascha grece
transitus dicitur latine eo quod illa nocte
angelus percutiens egiptum transiit
et populus dei in illa die de egipto
transiit et 3a die mare rubrum transiit et
in illo festo xpc caput nostrum de morte
ad inmortalitatem transiit ac ipso
fidelibus de inferni claustris illa nocte
ad gaudia paradisi transiit et electi
baptizati ... de infidelitate ad
lucem fidei transeunt hoc ideo in primo
mense novi anni celebramus quia
in hoc mense in xpo innovati sumus
et in hoc mense primus apud ... qui est
primus apud hebreos forma xpiane
religionis exordium sumpsisse scimus
sunt ac duo anni communis et embo
lismalis Communis qui habet xii luna
tiones Embolismalis qui habet xiii per
hos duos annos ideo pascha distin
guitur quod per duas vitas ... contemplativam

et activam ad futurum festum transitur
per xii lunationes ideo pascha celebratur
quod contemplativam per decem precepta legis
et duo mandata caritatis ad futuram
resurrectionem pervenimus per xiii luna
tiones ideo agitur quod activam per impletionem
decalogi et operationem trinitatis
fidei ad idem festum pervenimus Ideo
autem in primo mense celebratur
quia in xpo qui est principium totius crea
ture Ideo post equinoctium ...
... prolongatur dies quod populus in hoc
festo ad eternam lucem vocatur Ideo post
xiiii lunam ... luna alta ... pentecosta
in hoc festo ... alta ... ...
Ideo in tertia ebdomada ... celebratur
quod in 3o tempore xpus verum pascha immolatur
Ideo non in alia nisi in dominica quod sicut
dominica omnibus diebus septimane precellit
ita hec festivitas omnes festivitates
excellit ... et solle ... solempnita
tum dicitur et ... per omnes ... De vinculis paschie
... Quod passio domini vel resurrectio
non in kalendaria die agitur ... causa
est quod per xpi passionem ... passio
sub ... futura ... resurrectio
eius ventura ... resurrectio nobis
in memoria renovatur et ideo sicut
pascha iudeorum in figura ... ita nostrum
in significatione futuri celebratur
Ideo alia quod ... sunt in hoc
festo cantantur quod in hac significatione sol
lempnitate eterna letitia xpiano
populo reddita rememoratur Processio
que in paschali die agitur illa processione

Exprimit quia rex glorie cum exercitu redemptionis de inferis ad celestia progressus. In missa concentus angelorum representatur cum eius genus humanum consonatur. Vespera per kyriel[eison] inchoatur quia illa festivitas sine vespere celebratur. In hac septimana cappis et aliis sollempnibus vestimus quia in futura resurrectione omnes gloria induemini[?] cum corpora vestimento salutis aut vestimento iustitie vestiuntur. Hoc etiam baptizati innuunt qui in baptismate albas vestes induunt. Ideo etiam albas portamus quia angelos in albis resurrectionem Christi annunciasse signamus. Ad nocturnale officium tres psalmi psallentur quia tria tempora huius mundi Christi resurrectione insigniuntur. Tres antiphone cantantur quia patriarche ante legem, prophete sub lege, apostoli sub gratia Christi resurrectionem glorificant. Tres lectiones leguntur quia Christi resurrectio a lege a psalmis et a prophetis prenuntiata. Tria responsoria canuntur quia tres ordines ecclesie scilicet coniugati continentes doctores per Christi resurrectionem salvabuntur. Singulis responsoriis gloria patri subiungitur quia in omnibus trinitas collaudatur. Per te deum laudamus exprimitur hora resurrexit dominus. Psalmi qui ad matutinas et laudes cantantur hoc tempus dominice resurrectionis exprimunt sicut superius scriptum est. Feria beatus vir. Et per totam septimanam

psalmus quia hec ebdomada pro uno die computatur. Ad primam psalmus cotidie Confitemini domino repetitur propter versum hec est dies quam fecit dominus. Tamen quia volt ideo non cantatur quia in futura vita quam hec ebdomada designat totum in re habebitur quod nunc creditur et speratur. Ad omnes horas graduale hec dies et alleluia frequentantur quia in illa vita continui[?] iugiter cantabuntur[?]. Versum deus in adiutorium ideo non frequentamus quia in illa vita non ut hic adiutorio indigemus. Tres psalmi ad vesperas cum hec dies et alleluia cantantur quia per florem trinitatis ad eterna leticia pervenimus. Qui tres psalmi etiam resurrectioni Christi congruunt que tercia die contigit. In illo loco Tecum principium in die virtutis tue et tibi redemptionem misit dominus populo suo et ibi Exortum est in tenebris lumen rectis. Dixit ad fontem cantatur quia per geminam dilectionem ad fontem vite pervenitur. Tum psalmi etiam baptizatis et baptismati conveniunt. Baptizatis ut ibi laudate pueri dominum. Baptismati ut ibi Quid est tibi mare quod fugisti. Quod in processione ad fontem imus populum dei per mare rubrum vel per iordanem ordinatum transisse significamus. Idem psalmi cotidie repetuntur quia hec ebdomada pro una die computatur. Hec

etiam septimana illam ebdomadam
nobis ducit ad memoriam qua deus
ineffabiliter creavit huius mundi mate
riam. Et quia in hac omnes filii dei
pariter creati magna voce iubilaverunt
ideo pariter creati in hac alleluia congratulabun
do coniungunt. De neophytis octo officia
cantantur quia per baptisma ad octo beati
tudines preparantur que in octava huius
vite dantur. In primo sabbato duas
laudes scilicet alleluia Confitemini et tractum
laudate dominum cantant. In octava
quod aliud sabbatum duo alleluia scilicet laudate
pueri et hec dies iubilabunt. In post
sabbatis cantatur unum alleluia quia prima vita
non fuit sempiterna. Ideo tractus
sequitur quia adiunctio hic peccatum. Ideo
baptizati alleluia canunt quia stolam suam
in sanguine agni laverunt. Ideo
cantant tractum laudationis quia omnes
cantabiles sunt dei iustificationes
in loco peregrinationis. Sequentibus sex diebus
graduale et alleluia cantantur quia in hoc
tempore quod est inter baptismum et ultimam
resurrectionem in activa et contemplativa
vita sex etatibus hominis laboratur
sed quia hic labor in gaudium convertitur
graduale ideo alleluia sequitur. Omnes versus huius gradualis
de primo Confitemini sumuntur quia hic
psalmus de activa letitia canitur. In albis
sabbato quod est prioris octava duo
alleluia canuntur quia in futura vita binas
stolas habebunt in corpore et anima
mentium gaudebunt. Sequens septimana

vocatur in albis quia olim cathecumeni
solebant candidis vestibus scilicet in baptismo
acceptis uti huius diebus. De magno misterio

Hec cuncta que in capite Christo pre
cesserunt in corpore quod eius scilicet
ecclesia futura erant. Diebus itaque pal
marum dominus ad urbem venit et ei
turba cum palmis occurrit. Et illud
tempus sub ultimo romanorum imperatore
iherosolimam ibit regnum deo et pacem
dabit ut sibilla scribit. Tres dies
ante pascha sunt tres anni quibus
antichristus regnabit per omnia signa. Huius
diebus penitentes ab episcopis in ecclesiam
introducuntur et illo tempore iudei penitentes
per Heliam et Enoch introducuntur.
Crisma conficitur per quod christiani consignantur
et tunc iudei regno dei assignantur.
Pedes qui sunt ultima membra
lavantur et ultimo tempore iudei baptis
mate mundantur. Huius diebus Christi
passio celebratur et illo tempore maxima
persecutio in ecclesia concitatur. Lumina
extinguuntur quia tunc omnia signa ab ecclesia
tolluntur. Campane non sonabunt
et doctores non predicabunt. Tabula
percutitur et tunc magnus terror fide
libus incutitur. Lectiones lamentantur
quia tunc omne gaudium ecclesie in luctum
convertetur. Altaria denudantur et tunc
omnia sancta conculcantur. Crux ad oscu
landum erigitur quia tunc ab omnibus respuitur.
Alta sonitu lignum quod fit ab vidua
et maximus terror qui minatur adve
turos qui intersint antichristi huius

diebus nouis ignibus benedicuntur et
illo tempore ignis sancti spiritus in ecclesia
reaccenditur. Cathecumini baptizantur
et hic post interfectionem antichristi
magna multitudo baptizabitur. Tercio
antiphona est Christi aduentus. Deinde
caput Christi resurrexit quod hic sequitur
ecclesie resurrectio. Hoc tempore pascha
quod est transitus iure appellatur quia hic
ecclesia de peregrinacione ad patriam
transire preparatur. Et hic Christus de
iudicio transibit et suis ministrabit.
Hoc igitur in plenilunio agitur
quia eadem die fit resurrectio cum ecclesie
numerus quam luna significat complet(ur).
Paschalis septimane officia representant
nobis ultimum gaudium festi gaudia.
Dominica namque die resurgens ecclesia
dicit sponso suo gratulabunda: Re-
surrexi et adhuc tecum sum. Deinde
omnis electorum turba clamat: Hec dies
quam fecit dominus, per alia laudes paschali
victime iubilant quia hic verum pascha
celebrant. Offertorium Terra tremuit
terrorem ~~[illegible]~~ iudicium in reprobos exp-
rimit. In officio secunde diei blanditur spiritus
sanctus electis dicens: Introduxit vos
dominus in terram fluentem lac et mel.
Similiter in alio officio Aqua sapientie
potavit eos. In tercio officio eadem
verba cantantur que etiam in iudicio
perimplebuntur. Venite benedicti patris mei.
Deinde laudes illorum subiungitur. Victricem
manum tuam laudaverunt. Et quod sicut
illi post transitum maris rubri deum lau-

daverunt ita isti post transitum ignei
fluminis deum in secula seculi laudabunt.
Sexti officium indicat illorum evasionem
et inimicorum dampnacionem quia sicut
illos mare operuit ita istos infernus
devorabit. Septimum officium illorum gaudium
denunciat in quo fit civitatis eductio:
Eduxit dominus populum suum in exultatione. Per graduale
quod sex diebus canitur sanctorum opera in
celis exprimuntur. Per senarium quippe opera
intelliguntur, illorum autem opus est cantare
et deum laudare sine fine. Graduale Hec
dies leticiam significat quia eternam leticiam
representat. Hac die et deinceps duo
alleluia cantantur quia hic in corpore et anima
inmensum gratulantur. Duo etiam alleluia sunt
angelorum et hominum gaudia. Cum in primo
sabbato unum tantum alleluia cantatur designatur
quod anima a corpore soluta in sanctis
sola letatur. Cum post septimana graduale
adhuc cantatur significatur quod anima pro corpore
quodammodo sollicitatur, sed quia illa solli-
citudo timore vacat ideo graduale
leticiam sonat. In sequenti sabbato
graduale deponitur et duo alleluia cantantur
quia in ultima resurrectione corpora et
anime in gaudio iungentur. Tempus inter
pascha et pentecosten quinquagesima
nominatur quia in sabbato quo duo alleluia
inchoantur usque in secundum sabbatum
pentecosten quinquaginta dies computantur,
in quibus alleluia in cantu frequen-
tatur. Hoc illam vitam representat que
post resurrectionem futura speratur.

quia per omnes vicos ierusalem alleluia ab uni-
versis cantabitur. Ideo autem alleluia quod
est hebraicum nunc cantatur quia in illa
lingua primitus erit concordia omnium
gentium et in illa vita erit concordia
omnium mencium. Illa dispensacio leg-
is. Hoc per quinquagesimum annum desig-
nabatur qui iubileus id est iubilacione plenus
dicebatur. In quo iudei in leticia duce-
bant et ab omni opere vacabant. Ad
hunc septenes septem anni computabantur
et in istis septenes septem dies nunc
tenentur. Et per hoc plenum gaudium
corporis et anime declaratur quia corpus
quatuor elementis, anima tribus viribus con-
stat, quia tunc in visione trinitatis perfecte
exultat. Ideo hoc tempore genua non
flectimus sed stantes oramus quia tunc
in gaudio cum christo stabimus.
Pascha annotinum dicitur quasi pascha
anniversarium. Olim namque qui in priori
pascha baptizati fuerant in sequenti
anno diem regeneracionis sue sollemp-
nizabant. Letania dicitur rogacio vel
supplicacio. Maior autem letania inde
dicitur quia ab apostolo instituta legitur. Hec
etiam romanorum dicitur quia a romanis
observatur. Hanc gregorius papa pro
pestilencia instituit que tunc ipsam urbem vehe-
menter vastavit. Hec apud romanos sep-
tena ordine agitur. In primo clerici, in 2o
monachi, in 3o moniales, in quarto
pueri, in quinto laici, in sexto vidue,
in septimo coniugati. Hanc etiam ec-
clesia celebrat ut deus a populo et
animalibus pestilenciam avertat.

De rogacionibus

Triduanas letanias mamertus
viennensis episcopus instituit pro clade
que ipsum consumpsit. Nam regio
terremotu et tempestate subruebatur
et vario bestiarum morsu desolabatur.
Hoc ieiunium commemorat nobis triduanum
ninivitarum ieiunium. Hoc etiam ideo ante
ascensionem domini celebratur ut sicut
deus ninivitarum gentem a periculis mortis
liberavit ita nos a clade et a bellis
et ab hostibus eripiat, fructus terre et
aquarum et animalium nobis custodiat
et nos celum ascendere tribuat. Hoc
in evangelio notatur ubi tria scilicet
panis, piscis, ovum ponuntur. Per panem
fructus terre qui tunc vel in spica est. Per
piscem fructus aquarum. Per ovum fetus
animalium notatur.

De festo philippi et iacobi

In kalendis maii scribitur festivitas
philippi et iacobi apostolorum. Olim
namque inter pascha de illo festo singulari
sed communiter de omnibus officium agebatur
quia in celesti patria quam illud tempus
designat gaudium omnium est gaudium
singulorum et singulorum est omnium.
Porro hunc iacobum cognomento iustum
apostoli constituerunt in loco christi super multi-
tudinem credencium. Et ipse rexit ecclesiam
et per ierosolimis xxx annis. Hic
incepit vitam monachorum primus tamen
vitam religiosorum ut nemo proprium haberet
sed communiter cuncta possiderent.
Ante christi resurrectionem lex et prophete
legebantur. Post resurrectionem scripta
apostolorum recitantur quia lex et prophete christi
passionem et resurrectionem predixerunt.

philippi et iac

apostoli iam facta nunciaverunt. Per tres
septimanas infra pascha apocalipsis
legitur in qua visio Christi et angelorum
colloquium memoratur quia in illa vita
quam paschale tempus designat anime
de visione trinitatis et angelorum con
sortio congratulantur. Unde et responsoria
in historia Dignus es domine plena
gaudio cantantur. Deinde per duas sep
timanas epistole apostolorum leguntur et
responsoria Si oblitus de scripturis prophetarum
sed de psalmis cantantur quia prophetas ante
et apostolos concorditer eterna vita sumitur
in qua post resurrectionem anima et cor
pus simul in eternum congratulantur. Res
ponsoria Dignus es domine sumere
introitum apostolorum ad ecclesiam que ex iudeis
collecta est ad fidem novi testamenti.
Responsorium Ego sicut vitis est pars
iudaice plebis ad unitatem fidei
in primis responsoriis narratur
adiunctio ad unam fidem auditorum
ac prepositorum. In sequentibus monstratur
ecclesie que inter collecta est misterium sponsi
et sponse de quibus predicata est ipsa.
Ipsa sponsa est Ierusalem et idcirco pro
sponsa frequenter memoratur per Ierusalem
quia post primitiva ecclesia cepit fidelis
in Ierusalem. Unde et responsorium Vidi
Ierusalem in celestibus narratur pulchritudo
structure Ierusalem ut est hec est Ierusalem
et platee tue Ierusalem que omnia ob
edificiis oportet intelligi mistice

de spiritualibus edificiis et celestis Ierusalem
iuxta tenorem officiorum que continet inde
persona primitive ecclesie ut est Quasimodo
geniti et antiphona domini et Iubilate deo omnis
hec responsoria per tres ebdomadas
decantentur. Responsorium Si oblitus
fuero est de psalmo Super flumina baby
lonis significat gentilem populum qui olim
habitabat in babilone id est in confusione
usque mundi et renovatur desiderat per
predicationem et doctrinam ad Ierusalem
id est ecclesiam. Reliqua omnia responsoria
de liberatione de babilone infide
litatis et peregrinatione in Ierusalem et de
laude conscripta in Ierusalem ut est De
cantum novum et dicat nunc et in
celis videntes. Hec responsoria ascripta
sunt de psalterio quod est decem
cordarum in quibus est dilectio dei
propter tria et dilectio proximi propter
septem. Et responsoriis psalterii
insinuat populus se diligere proximum
manibus suis et mitte suum et ipse
ac respondere Ierusalem civitatem quam in
celo habitat. Circa officia id est cantate
domino et voce iocunditatis et Exaudi
domine recolunt eadem tempora que et Responsorium
Vidi non delinquunt qui per tres ebdo
madas usque ad penthecosten cantatur.

De ascensione domini

Ascensione domini
ideo non in kalendaria die
celebramus quia per hanc ecclesie de
hoc mundo ad celestem patriam
exaltatione commemoramus. Per

promissionem quam in ascensione domini agnus dominus cum discipulis de Iherusalem in monte oliveti promisisse exprimunt. Responsoria de ascensione domini nunc sponsam consolantur ex persona sponsi ut est illud Non turbetur cor vestrum et tempus est ut [illegible] ipsa loquitur ad sponsum ut est illud Exaltare domine [illegible] optat venire ad eum super sidera.

De vigilia

In vigilia penthecosten leguntur quatuor lectiones absque titulo cum sex quas in vigilia pasche diximus. In illa vigilia legebatur In principio creavit deus. In ista legitur Temptavit deus abraham. Hee due lectiones ducunt nobis in memoriam duos patres unum carnalem et alium spiritualem. Ab adam omnes suscepimus carnalem generacionem. Ab abraham vero spiritualem generacionem accepimus. Ille inobediendo nos omnes perdidit. Iste deo obediendo audivit: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Illam lectionem canticum non sequitur quia per adam omnes ad luctum nascimur. Illam canticum sequitur quia nostri per fidem abrahe in christo ad gaudium tendimus. [illegible] consonat. Deus qui in abrahe obediencia. Lectio Temptavit historiam sonat. Alia Scripsit moyses canticum novam legem declarat quam spiritus sanctus in cordibus fidelium in die pentecosten scripserat sicut moyses illam legem in die pentecosten preceperat. Unum allegoricum canticum sequitur in quo nobis celestia vita promittitur.

Tercia vel septima dona spiritus sancti pertinent per septem mulieres quas unus vir id est christus apprehendere clamat. Per hanc tropologia notatur quia per septem dona spiritus sancti mores [illegible] dantur. Hanc canticum sequitur quia bonos mores gaudia sequuntur. Quarta lectio Audi israel mandata sonat ubi dicitur disce ubi sit sapientia ubi virtus ubi prudentia ubi lumen ubi pax. Quam canticum sequitur quia in illa vita canticum letitie sine fine cantabimus. Tituli ideo permittuntur quia auditores scripture et cathecumini adhuc ignorant. Ideo in hac die baptisma agitur quia in hoc tempore spiritus sanctus super credentes effusus legitur per quem remissio peccatorum in baptismate percipitur. Quod in hac nocte vel in omnibus summis festivitatibus ad vesperam laudate cantatur [illegible] ideo fit quia in hiis psalmis [illegible] laudes dei sonare probantur. Aliqui in hac vigilia tres lectiones legunt et quatuor cantica cantant quia fides trinitatis legis primordia prophetia instruunt et quatuor evangelia ad lectionem eterne vite deducunt. In penthecosten cantatur [illegible] lectiones ut in aliis sollempnitatibus. Nos vero post baptismalia sacramenta in tribus personis baptizati tribus psalmis laudamus trinitatem usque ad octavam. Responsoria sonant spiritum sanctum paraclitum id est consolationem a christo sancto sponso promissam advenisse sponse et dona ei per ipsum allata id est fide

De ebdomada pentecostes

opera miracula et cetera carismata
Pentecosten diem De ebdomada pentecostes
antiquus populus celebrabat quia
illa die legem per moysen acceperat.
Hanc festivitatem ideo ecclesia celebrat
quia hac nova legem per spiritum sanctum
acceperat. Pentecostes autem grece
dicitur quinquagesima dies quia a
die resurrectionis usque in hunc diem
quinquaginta dies computantur.
Hebreus populus a die immolationis
agni pentecosten memorabat. ecclesia
autem a die resurrectionis computat
qua die candida linguas per spiritum
sanctum accepit. Septem ebdomade
a pascha usque ad hoc festum numerantur
quia in hoc festo septem dona spiritus sancti
dantur. Hoc septimus annus olim prefigurabat
quem lex anni remissionis
appellabat quem populus in legem
ducebat quia singuli opere vacabant. hebreos
indigenas venditos a servo laxabant.
ita completis septem vicibus annorum
fiebat populus per septiformem spiritum
plena remissione consequitur virtute
eruentur et eterna libertate inducentur.
Unde et per septem dies hoc festum
agitur quia per septem dona spiritus
sancti plena gaudia animabus et corporibus
in futura vita tribuuntur. Ideo et
septem collecti psalmi per alleluia intitu-
lantur per quos sempiterna per gratiam — vita
septiformis spiritus danda predicantur.
Hoc festum ideo non in kalendaria die
sed in quinquagesima die post

resurrectionem christi et in dominica cele-
bramus quia per illud iam requiem quo
in spiritu sancto requiescimus in celesti
gaudio commemoramus De paschali tempore

Paschale tempus per quinquaginta
dies extenditur quia sicut in
quinquagesimo anno id est in iubileo
populo dei reddita est et amissa he-
reditas ita nobis in futuro per spiritum in
spiritu sancto reddetur amissa libertas
et paradisi hereditas. Quinquies enim
decem sunt quinquaginta hoc est
quod pro labore quinque sensuum denarius
in futuro hiis dabitur qui hic
in vinea domini in quadragesima hoc
est in hac vita in decem preceptis
bene laboraverint. Sunt enim septem
ebdomade et una dies. Septem ebdomade
autem septem cum una die sunt quinqua-
ginta hoc est qui in septem diebus
huius vite per septem dona spiritus sancti
quinque sensibus suis decem precepta
impleverint in futuro illum in premium
recipient in quo solo et qui solus
est gaudium animi. Notandum quod
aliud est pentecosten aliud quinqua-
gesima. Pentecosten a die resurrec-
tionis domini incipiat et in die adventus
spiritus sancti terminatur. Quinquagesima
autem a sabbato quo duo alleluia cantantur
incipit et in dominica bene dicta finit
et per utriusque temporis et anime gaudium
exprimitur. Per septem dies pente-
costen colitur propter septem dona

spiritus sancti in quibus et ieiunium
celebratur quia mox ut spiritum sanctum
acceperunt confestim ab illecebris
huius mundi fideles abstinuerunt. **De**

quatuor temporibus

Ieiunium quatuor
temporum de lege est acceptum.
Ideo autem quatuor temporibus observatur primo
quia in quatuor tempora anni scilicet ver estas autumpnus
hyems numerantur. Ideo autem in
mense tres dies qui coniuncti duodecim
fiunt quia duodecim menses in anno
sunt. Ut ergo homo qui ex quatuor
elementis constat deo reconcilietur
qui in tribus personis colitur, ideo quatuor
temporibus trinos dies abstinere precipitur.
Quadragesima ideo ieiunamus
quia quadragesimam creatori nostro
de diebus nostris reddimus scilicet quia hoc
contra corpore agimus ideo pro satisfac-
tione xii dies pro xii mensibus absti-
nentia nos affligimus. Vel quia ideo quatuor
temporibus trinis diebus ieiunamus
quia eadem quatuor tempora trinis
mensibus attribuimus. Quatuor
quorum temporibus qualitates elementorum
scilicet calidum frigidum siccum humidum
in nobis sentimus ex quibus delectamenta
mundi concupimus. Et ut hec superemus
quatuor temporibus deo sacrificium
afflictionis exhibemus. Est et alia
causa in vere seminamus in
estate fructus metimus in autumpno
vinum et oleum colligimus et semina
spargimus in hyeme horreis et
cellariis insistimus. Et ut hec nobis
conferantur, conservata in istis temporibus

nos deo ieiunamus sub dominus. Vel quia hec quatuor
tempora Christi et sancti Iohannis baptiste
conceptione et nativitate insigniuntur quia Christus
in vere et Iohannes in autumpno concepti,
Christus in hyeme in estate Iohannes nati
sunt. Ubi autem tres dies observantur
ibi religiosus quadragesimam agere non
ignoramus. Sicut enim ideo etiam in vere
ante pascha quadragesima ieiunatur
ita plerique multitudo in estate ante festum
Iohannis baptiste et in autumpno ante
memoriam sancti Michaelis. Item in hyeme
ante natale domini xl-ma observatur. Feria
quarta due lectiones leguntur quia hec
ieiunia a veteri et novo testamento
instituuntur. Antiquitus namque prius in vere
pascha celebrabatur et tunc se affligebant
azima edebant. In hyeme encenia
id est templi dedicatio recolebant et in
utroque festo se ieiuniis affligebant. Ideo
etiam hic due lectiones feria quarta
leguntur quia quarta etate lex et prophecia
sive danda traduntur et ordinandi utriusque
legis instituti esse precipiunt. Semel
flectamus genua dicimus quia in una christiana
religione unum deum colimus. Feria vi
una lectio recitatur quia in sexta etate
mundi lex et prophete in uno evangelio
recapitulantur. Ad quia flectamus genua
dicitur quia Christus legislator adoratur.

De sabbato xii lectionum

Sabbatum xii
lectionibus intitulatur non propter xii
lectiones sed propter xii lectores quia olim
rome sex lectiones quas latine et greci et

grece legebantur et due cause
exprimebantur. Una est greci ad-
erant qui latinam linguam nescie-
bant / et latini aderant qui grecam
ignorabant. Altera quia per doctrinam
xii apostolorum utriusque populus in fide concordat.
Quatuor lectionibus quatuor ordines
deum benedicentium exprimuntur quos per spiritum
sanctum distribuit. Domus israel
benedicite dominum domus aaron benedicite
dominum. Domus levi benedicite dominum
qui timetis dominum. Per domum israel intelliguntur per-
dicatores prelati per domum levi ministri
per timentes dominum quoque religiosi au-
ditores. Sic ministri altaris in acoli-
tos in subdiaconos et diaconos et
presbiteros distribuuntur. Cum si quatuor
virtutibus prudentia fortitudine iustitia
et temperantia pollent dominum cum
superdictis patrum ordinibus benedicere
valent. Quinques flectamus genua
dicitur quia per hijs quatuor virtutibus
et septem donis ornatur. Quatuor lectiones
et tempora et ordinandis congruunt
quinque vero lectionibus conveniunt. Quinta
lectio ideo legitur quia sicut illi pueri
in fornace ignis ita ordinandi in
camino tribulationis probantur. Unde
et illorum vero benedictiones cantantur
quia post benedictionem consecrantur. Ad hanc
lectionem flectamus genua non dicimus quia
ipsi statuam nabuchodonosor non cum
infidelibus sed dominum cum pueris nos
adorare monemus. Tractus laudate dominum

laudem regis exprimit quam deo post
liberationem puerorum solvit. Quinquies
ergo eo in quatuor temporibus ordina-
tionis sub quatuor evangelistis christo et
ecclesie servire admonemur. In prima
autem ordinatur ut vitiis marceant.
In vere ideo ut virtutibus floreant.
In septimana spiritus sancti et in estate
ideo ut sint spiritu ferventes et domino
servientes. In autumno et in septembri
[illegible] ideo ut fructum bonorum operum
colligant et ipsi tabernacula dei fiant.
In hyeme et ante natale domini ideo ut mundo
moriantur et cum christo in virtutibus renascantur.
Dominica que sequitur **De 4or ordinibus**
vacat ab officio vacat quia olim romani
ordinationes non in dominica sed in sabbato vespera
compleebant. Et ideo in prima oratione super
ipsum in sabbato non dicebatur ad
quam non capita sed genua flectebant quod
in dominica minime licebat. Sacerdo-
tes nam nunc in dominica ordinantur
per quos dominica sacramenta conservantur. *De temporibus tocius anni*
Tempus a **De temporibus tocius anni**
pascha usque penthecosten
illud tempus nobis commemorat quamdiu
fidei spiritus post baptisma innovatum
fuerat. Tempus a penthecoste usque
ad 7imam illud tempus insinuat quo
pro criminibus se occulta penitentia
macerat. Tempus vero illud
tempus indicat quo ab ecclesia ejectis
publica penitentia se satisfaciendo
castigat. Per mensem ianuarii in
quo annus innovatur tempus cum diluvium

nobis representat in quo novus mundus inchoatur. Per februarium in quo alia deponit illud tempus post diluvium in quo diversitas linguarum confunditur. Per martium in quo tercia agit illud tempus ostenditur quo populus dei in egipto affligitur. Per aprilem in quo pascha celebratur illud tempus quo idem populus a pharaone liberatur et in patria cum gaudio constituitur. Per maium in quo sepius psalterium sollempnizatur illud tempus quo populus in terra repromissionis floribus gratulabatur. Per iunium et iulium in quibus historia regum recitatur regnum Saul et David insinuatur. Per augustum in quo historia de libris sapientie cantatur pacificum salomonis vel totum iudaicum populi regnum commemoratur. Per iiii^or reliquos menses quatuor principalia regna denotantur que in modum crucis formant. Unum babilonicum regnum in oriente persarum in meridie grecorum in aquilone romanorum in occidente principabatur. **September**

September

Historia iob que in hoc mense legitur regnum orientis exprimit ubi dicit erat vir ille magnus inter omnes orientales. Unde et hec historia per duas septimanas dumtaxat dicitur quia una aut septimana d. et .x. anni numerantur quia duabus mille et .xx. computantur tot quippe anni inveniuntur a tempore nimi quo regnum orientis cepit usque ad tempus persarum quo defecit. **October** Persarum pars regnum meridiei innuitur quod in persida vel media una septimana scilicet .d. et .xc. annos viguit. Unde diverse hystorie tunc leguntur que nunc de persis nunc de medis interserit assumuntur. Sequens mensis videlicet octobris regnum grecorum exprimit quod etiam una septimana scilicet .d. et .xx. annis in aquilone floruit. Unde et historia machabeorum in hoc mense que machabei sub eius regibus affligebat. Novembris novum regnum romanorum denotat quod per duas septimanas id est per bis .d. et .xx. annos in occidente nobiliter dominabat. Hoc a gothis destructum amisit potestatem meruit statim. Unde et in hoc mense prophete recitantur quia per hoc regnum christi regnum prenunciabatur. Unde et in hoc regno christus rex regum nascitur. December in quo adventus vel nativitas christi celebratur regno christianorum attitulatur. Et sicut nativitas christi est in fine anni ita regnum christianorum venit in fine mundi. Cuius rex ille qui veniens coronabit et mecum omnium sub regnabit. **De iohanne evangelista**

October

De iohanne evangelista

Missa que scribitur ante portam iohannis latinam celebratur illa dies qua iohannes apostolus a domiciano cesare ante eandem portam in dolium ferventis olei est missus et divinitus liberatus. **Marie ad martires**

Missa que scribitur marie ad martires

marie ad martires

est illa dies qua templum rome pan
theon in honore dei genitricis marie
et omnium sanctorum martirum consecratur
quod adhuc sollempnitatis confessorum
nunc celebris habebatur. Ad hanc
missam terribilis est iste scribitur.
Festivitas sancti pauli in sequenti
die agitur quod secundo anno post petri decol
latus traditur.

Divisio apostolorum

Divisio apostolorum petri et pauli

Cum apostolorum corpora petri et pauli
diu sub simulata iacerent et postea christianos
homines in singulas ecclesias poni
deberent ignotum erat cuius vel cuius illa
et illa ossa essent. Revelantibus autem
est revelatum minora esse piscatoris
maiora autem doctoris. Et sic divisa
sunt. Iacobus apostolus qui in pascha
est decollatus sed hic translatus.

Vincula petri

Vincula petri

Dies kalendarum augusti olim habebatur
celebris ob victoriam augusti cesaris.
Hac die postea vincula sancti petri
collata sunt rome in ecclesia constructa
in eius honore apostolorum principis sicut
prius in veneratione principis mundi
dicet hec missa vel potius ecclesia
ad vincula sancti petri vocatur
que ecclesia ab eudoxia regina con
structa in honore principis apostolorum
ipsa die dedicatur et cathene ipsius apostoli
ibidem collocantur.

De iohanne baptista

Iohannes baptista in annunciatione sancte
marie est decollatus sed hodie caput
eius inventum gloriatur (?) Dominica.
Missa sancti michaelis est illa dies

De sancto michaele

De sancto michaele

qua populus christianus cum paganis pug
navit et victoriam per sanctum michaelem
archangelum optinuit. Festivitatem
omnium sanctorum gregorius papa, immo
potius ut quidam primus bonefacius papa
in honore sancte marie et omnium martirum
fundamentum constituit (?). Ecclesie dedicatio
est sumpta a tabernaculo vel templo instituta
et domini imperio. Iudicium christianorum
fit in aqua et igne. Sed cum quibus culpa
imposita in frigidam aquam mittitur
vel manum in ferventem aquam im
ponit aut candens ferrum portaverit
vel pede calcaverit. Hoc ideo fit quia
et deus iudicium in aqua fecit videlicet
in diluvio et adhuc faciet in igne
scilicet in ultimo iudicio. Sacramentum
autem id est iuramentum ideo fit
quia et deus iuravit nos per semetipsum
ideirco nos iuramus per deum
ut sicut deus non mutatur ita nostra
verba non mutari credantur. Quod
licitum est a david et propheta sumpsit (?)

De concordia officiorum

De concordia officiorum

Hiis succincte
expeditis de sollempnitatibus
nunc manum ad concordiam officiorum
vertamus. Olim divinum officium in ecclesia
agebatur prout cuique bonum videbatur
sed postquam unitas ecclesie instituitur (?)
cepit ab hereticis scindi et a scismaticis
multiplicari in diversa conventicula
scindi. Beate memorie theodosius imperator
synodum constantinopoli congregavit
omnes hereses dampnavit divinum
officium a synodo ordinari postulavit

quod rogavit Damasus papa Ieronimum
qui tunc in scripturis eruditissimus
tunc indicavit. Ieronimus itaque in
bethleem ubi dominus nasci voluit
psalmos ad nocturnos et ad reliquas
horas distribuit ut hodie ecclesia
psallit. Ad misse vero officium lectio-
nes et evangelia ex veteri et novo testa-
mento collegit prout tempori et stationi congruere
vidit. Romana quippe ecclesia implorando
sanctorum suffragia stationes facit per
diversa loca. Postmodum ergo papa
dispositionem divini officii a Ieronimo
editam accepit, cantum collegit
utque sic cantari precepit. Postea Gela-
sius papa et Gregorius orationes et cantus
lectionibus et evangeliis convenientes addi-
derunt et sicut hodie cantat ecclesia
divini officii instituerunt. Hinc est quod in sep-
tuagesima exordium mundi commemoran-
tes a lxx^a et nos incipimus. **De peregrinatione et captivitate**

Una peregrinatio
legitur filiorum dei in egypto et una
captivitas eorundem filiorum de Ierusalem
in babilonem. Per utramque significatur nostra
peregrinatio et nostra captivitas de paradiso
in hunc mundum. Due vero reversio-
nes filiorum dei leguntur: una de pharao-
ne per mare rubrum et desertum ad terram
repromissionis, altera de babilone in
Ierusalem, per quas significantur nostre reversio-
nes: una quidem de pharaone id est diabo-
lo per mare rubrum id est per baptismum
vel per desertum id est penitentiam ad terram
repromissionis id est ecclesiam redimus.
Alia qua de babilone ad Ierusalem id est de isto
mundo ad celum revertimur. Peregrinatio quidem
per septem milia annorum extenditur, captivitas
vero per septuaginta annos distenditur.
Hec per septem officia septem ebdoma-
darum scilicet a lxx^a usque ad passionem
domini signatur. In nocturnali officio peregrinatio
exprimitur, in matutinali captivitas
innotescitur, in missali autem reversiones
representantur. In prima dominica genesis legitur
in qua peregrinatio generis humani de paradiso
in mundum memoratur. Ad laudes anti-
phona Miserere mei deus cantatur per
quam vox in captivitate dolentium ex-
primitur. Ad missam vox in peregrinatione
vel captivitate gementium: Circumdederunt
me gemitus. In epistola de babilone
ad Ierusalem id est de mundo ad celum
reversio ubi dicitur: Sic currite ut compre-
hendatis. In graduali vox redemptorum:
Adiutor in oportunitatibus. In evangelio
reversio ad ecclesiam ubi dicitur: Ite
in vineam meam, hoc est in ecclesiam,
et hoc fit per confessionem, unde in offertorio:
Bonum est confiteri. In 2a dominica noctur-
nale et matutinale officium iterum ex prima
etas per duo milia annorum terminatur. In
missa vox redeuntium: Exurge quare
obdormis. In epistola labores revertentium
ad ecclesiam ut dicitur: Periculis fluminum.
Flumina sunt temptationes vel latro-
nes sunt demones. In evangelio rever-
sio ad celum: Exiit qui seminat ex

qui hic bona opera seminant in lacrimis
in gaudio metent vitam eternam. Unde
in offertorio Perfice gressus meos. In 2a
dominica quod malum hominum in peregrinatione
contingeret in nocturnali officio memo-
ratur. Quia diluvio submersi leguntur.
In matutino per antiphonam Secundum
multitudinem vox captivorum insinuatur.
Ad missam vox redemptorum Esto mihi in
deum. In epistola modus reversionis
ad caritatem ubi dicitur Caritas paciens
est benigna est. In evangelio rever-
sio ad celum ubi dicitur quod Ihesus ascendit
Ierosolimam et in versibus offertorii
utrisque reversio. Beati immaculati alia
immaculati in via testimoniorum et ibi
viam mandatorum. In quarta dominica in
nocturnali officio pene ad singula
responsoria afflictio nostre peregrinationis
exprimitur quod per quorum tempora animi minimum
pravis mundi humanum genus affligitur.
Ad laudes per antiphonam Cor mundum
vox captivorum insinuatur. Ad missam
reversio ad caritatem ubi dicitur in epistola
in vigiliis castitatibus. Unde custodia ange-
lorum in graduali promittitur Angelis
suis mandavit de te. Reversio ad
celum in evangelio ubi Christus temptatus
a diabolo deseritur quia unumquemque
in fine suo futuro non dubitatur. In quinta
dominica nostra peregrinatio in nocturno officio
memoratur ubi Iacob in exilium
missus refertur. Ad laudes vox cap-
tivorum in antiphona Domine labia mea. In missa

vox redemptorum Reminiscere misera-
tionum tuarum. Reversio in epistola ad caritatem
ubi dicitur Vocavit nos deus in sancti-
ficationem. Reversio ad celum in evan-
gelio ubi mulier chananea venit
ad Ihesum filio et cetera ad deum in celum.
In sexta dominica in nocturno officio nostra
peregrinatio recensetur ubi Ioseph in egiptum
venditus legitur. Ad laudes captivitas
et reedificatio templi exprimitur et per
antiphonam Fac benigne ubi dicitur ut edificentur
muri Ierusalem. In missa redemptorum
Oculi mei semper ad dominum. Reversio
ad caritatem in epistola ubi dicitur Ava-
ritia et omnis inmundicia nec nominetur
in vobis. In graduali vox redemptorum
Exurge domine non prevaleat homo
et in tractu Ad te levavi. In evangelio
reversio ad celum ubi dicitur Beati qui
audiunt verbum dei. In communione
Passer invenit sibi domum et in
fine beati qui habitant. In septima dominica
plenius nostra peregrinatio exprimitur ubi
afflictio populi dei in egipto et eius
liberatio refertur. In matutinis laudibus
liberatorum a captivitate sacrificium decla-
ratur ubi dicitur in antiphona Tunc accep-
tabis sacrificium. Ad missam plena reversio
ad celum ubi cantatur Letare Ierusalem
et in epistola que sursum est mater nostra.
In graduali in domum domini ibimus. In
evangelio quinque milia saciati referuntur
quia quinque ~~milia~~ hominum id est contemplativi
et activi qui sunt coniugati vidue

virgines ibi sanabuntur. Verum tamen
illud que edificatur ut civitas. Et
quod hec reversio fiat in sequentibus
duabus dominicis exprimitur scilicet per passionem
Christi. Tunc ideo sunt due quia sicut sunt
due reversiones ut dictum est sic due
passiones Christi. Una qua in corpore altera
qua passus in corpore suo hoc est ecclesia.
Mox sequitur dominica resurrectionis quia
in resurrectione ista reversio perficietur
et anima carnis quia plenum gaudium ei rever-
tentibus perficietur. De xl^a

In xl^a sunt quedam officia de
penitencia instituta ut Miser-
eris et illud Reminiscere. Quedam
de ieiunio ut illud Cum ieiunatis
quedam de oratione ut illud Cum oratis
quedam de elemosina ut illud in sanis
elemosina et illud Frange esurienti et
hec quod uni ex minimis. Quedam de opera-
tione ut id de agricolis vinee. Quedam de
statione ut illo sabbato ante mediam
xl^am ubi lectio de Susanna legitur quia tunc
statio ad sanctam Susannam virginem
et martirem agitur. Similiter
lectio in xl^a de laboribus sancti Pauli
legitur et in oratione contra omnia adversa
doctoris gentium protectione muniamur
dicitur quia illa die ad sanctum Paulum in
statio agitur. Sic consideranda sunt
cetera que a doctis viris spiritu sancto
inspirante in divinis officiis sunt edita.
Quandoque enim omni Christi adventu vel
passione in ecclesia illo vel illo tempore animi

domini secundum hoc Iheronimus divinum
officium instituit vel quod stationi competere
videtur. Feria quinta prime ebdomade
sed duo versus ad graduale de necessita-
tibus tractantur quia Gregorius ieiunium
celebratur feria quinta in xl^a ipso officio
cantandum. Sed deinde continuavit. Officia
vero et eius evangelia scilicet de divite et
Lazaro et vidue filio resuscitato in
hiis tractantur. Olim quippe has
ferias non ieiunabant sed Silvester papa
instituit eos ob multa misteria ut
dominicas servabant postmodum sunt
xlme coniuncte et a Gregorio in maiore
ordinate. De duobus diebus

De duobus diebus

Duo sunt dies temporalitatis
et dies eternitatis. Dies tempora-
litatis quam diu homo vivit ut dicitur
hodie si vocem eius audieritis hoc est
hoc tempore quo vivimus. Dies eternitatis
non habet vesperam ut dicitur Melior est dies una
dies in atriis tuis super milia. Hunc
diem attulit Christus. Hic dies cepit electis
a resurrectione Christi et in futura
resurrectione perfecte dabitur. Unde qui-
busdam in eadem omnibus in corpore
et anima donabitur. Propterea dicitur
hodie resurrexit dominus. Cum pascha
inter kalendaria mai evenerit
cum ipse in martio resurrexit. Sed
dicitur hodie natus est hodie cepit hoc
est in die gratie et eternitatis. De

In paschali die pascali die
cantatur in persona Christi tractatu
qui resurgens in ecclesia patri se
representans sic eum affatur Resurrexi

et adhuc tecum sum. Oratio in persona
ecclesie cantatur que exultantibus sibi per
christum aditum reseratum gloriatur.
Epistola vero in persona angelorum eam
ad letitiam hortatur qua letitia in quo-
tidiani his diebus et alia resonamus
quia pascha nostrum christus est immolatus. E-
vangelium secundum marcum qui in for-
ma leonis scribitur. ideo hac die
legitur quia leo natus triduo quasi mortuus
dormire traditur sed in die tertia voce leo-
nis patris resuscitatur. sic christus de tribu
iuda triduo dormivit tamquam mortuus
sed die tertia a patre est resuscitatus. Officium
Introduxit vos dominus est sumptum
de legali pascha quod precessit in
figura. In nocte quippe agnum
ederunt et in crastino scilicet in paschali
die de egipto educti sunt. Eos
quos moyses hiis verbis alloquitur
Introduxit vos dominus in terram fluentem
lac et mel. Officium quoque in die
sollempnitatis et erit vobis hic dies de
cas die supra tertia omnia ad neo-
phitos respicienda. In pascha sunt
quatuor notanda ut tertia ebdomada
lune aprilis qui primus est apud nos
pascha celebretur. et post equinoctium
in diebus elongatur et post ipsam quarta
luna. in luna cepit ad altiora
celi petere et in dominica die. Tres
ebdomade significant tria tempora mundi
ante legem sub lege sub gratia. Pas-
cha cepit primo celebrari tempore ante legem

quando agnus in egipto immolatus est per
sanguinem liberati sunt. Secundo tempore
sub lege cepit pascha agi nunc
annuatim quia precepto legis recolet.
Tertio tempore sub gratia verum pascha
christus pro nobis est immolatus. ideo tertia ebdo-
mada agitur. Secundo post equinoctium in
diebus elongatur hoc significat quod
post christi resurrectionem tenebre
infidelitatis minui et lux fidelitatis
et vite cepit augeri. Tertio post primam
lunam in luna alta petit quia hic ecclesia
alta virtutum petere et celestia querere
cepit. Quarto in dominica die hoc ideo
quia illa die mundus creatus est illa eadem
die post diluvium egressi sunt de archa
illa die filii israhel transierunt mare
rubrum illa die pluit dominus manna
illa die dedit legem illa die christus
resurrexit. Officium Resurrexi christi
resurrectionem designat qui resur-
gens a morte sponse sue ecclesie
se representat. Resurrexi inquiens et
adhuc tecum sum. at illa applaudens
letabunda exultat posuisti super me
manum tuam in quotidiani his diebus et in
alia et in reliquis cantica angelorum
et gaudium hominum exprimitur quia
de christi resurrectione gratulantur. Ab quippe
adam usque ad christum quasi nox erat
dum totum seculum in tenebris per-
errabat. christo vero ab inferis resur-
gente tercia dies illuxit que mode-
ris ad eternam lucem perduxit. ubi et

tanti temporis hoc pro die ponitur.
Et ideo vespera non per in adiutorium deus
inchoatur sed per kyrieleyson celebriter
inesse continuatur. Et illa dies vespera
tate [illegible]. Septem enim officia
huius ebdomade baptizatis congruunt
qui septiformem spiritum acceperunt qui
per fidem mortui mundo in baptismo
Christo consepulti iam de viciis ad virtu
tes de morte ad vitam surrexerunt.
humanitatis genus quod in Adam cecidit
per Christum surrexisse dicit. Resurrexi
et adhuc tecum sum. Secundo spiritum sapientie
afflati in oratione petitur ut ad aeternam
estimantes per spiritum speratum per pia vota
mereamur. In epistola vero per spiritum ad
monet ut Christum pro se immolatum me
ditantur sine malicia et nequitia in sinceritate
ritate ~~vivat~~ et veritate vivat et per
estimationem admiratur de qua promissione
exultans dicit. Hec dies quam fecit dominus
exultemus et letemur in ea. Deinde omnes
fideles ad laudem hortans dicit.
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum
in seculum misericordia eius. De promissione iam
feliciter existimans in alleluia iubilat. Pascha
nostrum immolatus est ~~Christus~~ Christus. In sequentia
autem iubilacio angelorum denotatur
qui de salvatione hominum letabantur
et in fine cantatur Astra solum
mare [illegible]. In evangelio vero
Christi resurrectio denuntiatur per quam humanum
genus ad vitam redisse declaratum
in qua se omnes credere clamant dicentes

Credo in unum consonant. Offertorium
terra tremuit terremotum in Christi resurrectione
factum nobis ad memoriam reducunt
sicut scriptum est. Ecce terre motus factus
est magnus. Istum terremotum significat autem
que in nostra resurrectione spiritualia futura
parabit. Adhuc inquit semel et ego
movebo non solum terram sed et celum. Com
munio in prefatione ille paschalis agnus
cum angelis collaudatur. Per cuius immolationem
factus populus ab egiptiaca servitute liberatur
ut ad patriam paradisi liber pervenerit.
In communione gratias agit de sua sal
vatione. Feria 2a baptizati admonet
per spiritum intellectum quanta dona consulerit
eis Christus. Introduxit vos dominus in terram
fluentem lac et mel. Hoc etiam nunc
fluente lacte doctrine, in futuro melle
eterne glorie. Cum in oratione petitur
ut libertate et vitam eternam consequatur
Quos mox tertio instruit quod per
resurgentis Christi nomen remissionem
peccatorum et vitam assequi possint. De
qua spe exultant et quam hec dies et
alleluia Christi laude iubilant. Quibus
primus in evangelio Christi resurrectio
narratur ne se eius resurrectione salvatos
obliviscantur. Similiter in offertorio
et in communione ut gratias solvant
de sua liberatione. Feria 3a per consilium
baptizatos instruit quantam gratiam
eis Christus contulerit. Aqua inquit sapientie
potavit eos. Hoc in aqua baptismatis
eos mundavit, evangelica doctrina sanat

et ad celestia exaltauit. Cum in ordine hoc postulant quatinus hii hostem vincendo obtineant. Tercio ut eos doceat xpm pro eis mortem subisse et resurgendo mortem vicisse, quem si imitari volunt ei conregnabunt. Vnde gaudentes quinque hiis diebus personat et xpm per alla exaltat. In euangelio eis xpi resurrectio recitatur per quam pax reconciliacionis eis datur. In offertorio vero fontes aque apparuisse scilicet baptismatis et penitencie memorantur. In communione ut que sursum sunt querere adhortantur et scilicet illuc ubi xpus est in dextera dei sedens peruenire mereantur. Feria quarta spes fortitudinis in xpo renatos docet qua dulci voce eos xpus ad regnum admissurum in ultimis vocet. Venite inquit benedicti patris mei percipite regnum. Cum in ordine exorant ut eterna gaudia percipiant. Quibus in leccione passio et resurreccio xpi recitatur per quem penitentibus peccata delentur et vita eterna datur qui per quinque hiis diebus resplendant (?) et xpo alla iubilant. Rursus eis in euangelio xpus post resurrectionem cum septem discipulis conuiuasse narratur per quod septiformi spiritu pleni post ultimam resurrectionem cum xpo conuiuari (?) prefigurantur. Vnde et in offertorio panem angelorum homo manducasse perhibetur. In communione vero hunc panem digne manducantes ultra non mori sed cum xpo victuri docentur. Feria quinta mon

baptizatos deum laudare sicut liberati ab egiptis per rubrum mare. Victricem inquit manum tuam domine id est xpm laudauerunt pariter. Cum in ordine flagitat ut fidem actibus impleant. In leccione docent sicut ethyops ad ipsum veniens baptizatur ita de ingredientes (?) peccatis ad ecclesiam venientes per xpi passionem saluantur. Ut in graduali hiis diebus gaudium conuersorum exprimitur. In alla laus xpi depromitur. In euangelio resurrectio xpi eis commemorat in quo fratres xpi vocantur. In offertorio autem dies eterne sollempnitatis eis predicitur in quo in terram lac et mel manantem (?) id est paradisum introduci eis promittit. In communione vero ad laudem dei hortantur per quem de tenebris in admirabile lumen vocantur. Feria sexta spes protectionis intimat in xpo renatis quod sicut per xpm liberati sunt a diaboli oppressione sicut filii israhel olim a pharaone. Cum in ordine precantur quatinus xpianam professionem operibus imitentur. Tercio autem xpm pro iniustis mortuum ... morte eos baptizatos insinuat quem si imitentur per eius resurrectionem eius in dexteram dei veniant. Cum per graduale hiis diebus leticiam deprimunt (?) et per versum lapidem quem reprobauerunt xpi passionem canunt. Per alla vero resurrectionem extollunt. In euangelio eis xpi visio post resurrectionem suam legitur in cuius nomine baptizati docentur.

quinque in eis usque ad consummationem
seculi promittit. Unde in offertorio hec
dies id est sexta feria memorialiter
precipitur in qua ab hoste Christi morte
crucifixi nos sumus. In communione in
nomine patris et filii et spiritus sancti bapti-
zati docentur nunc precepta servare
monentur ut eum post resurrectionem
videre mereantur. Sabbato spiritus
dum timoris redduntur baptizatis
gratiam Christi redemptoris qui eos de
morte redemit et in paradisum
reducat. Eduxit inquit dominus populum
suum in exultatione. Tum in ordine
precantur ut eterna gaudia mere-
antur. Tunc laudes instruunt Christum
lapidem angularem eos vivos lapides
sibi in celesti edificio coniunxisse et eos
in reges et sacerdotes elegisse. Unde
immenso gaudio exultant et bina alleluia
in Christi alleluia personat. In evangelio
eius resurrectio Christi predicatur per
quam gentes et iudei utrique salvantur
per iohannem et petrum prefiguratur. offertorium
Tunc eorum alleluia vox in ~~evangelio~~ resonat
qua per Christum pro redemptione sua
venisse salutat. Ad dominicam qui venit.
In communione Christo per baptismum coniuncti
et ad regnum eius docent per virtutes
debere niti. In officio octave pasche
baptizati admonentur ut quasi modo
geniti eos se infantes in Christo mero
...lac sane sponte concupiscant
ut in eis corpore in salute crescant

Tum in ordine postulant ut pascha-
le sacramentum moribus et vita teneat.
Tunc laudes que deo natos in mundum
ab eis per fidem vincendum prohiber-
ipsos et cum Christo triumphaturos in re-
surrectione docent. Unde quod hic gaudium
et leticiam in corpore et anima simul
obtinebunt id duo alleluia canunt. Mox
in evangelio Christi resurrectionem audiunt
per quem spiritum sanctum et remissio-
nem peccatorum acceperunt. Tunc resur-
in offertorio et communione confirmat
ut illorum futura credat. Notandum quod
singula officia huius septimane ad unum
introitum quater, ad alium ter alleluia canta-
tur videlicet sancta trinitas a quatuor partibus
mundi ob resurrectionem Christi et ob
salvationem hominis collaudatur. In quarta
dominica baptizati gratiam Christi mundo cla-
mat et gaudentes clamant. Una dominica
plena est terra hic trinitatem predicat.
Nam in una spiritum sancti in verbo
filium et deum patrem pronuntiant. Id est
persona spiritus sancti primitus canunt quod in
eo sanctificati sunt. Secundo personam
filii ponunt per quem redempti sunt. Ter-
tio personam patris deponunt cui consilia-
ti sunt. Et quia trinitatem laudant io-
ter alleluia iubilant. In oratione perpetua
leticiam fidelibus optant sempiterna
gaudia postulant. In epistola vox
predicatorum intelligitur per quos Christus
in exemplum proponitur. Unde unum
alleluia gaudium confessorum per aliud
leticia predicantium accipitur. In evangelio

duo greges vnus ex iudeis alter
ex gentibus ad vnum et verum pastorem
conuersi demonstrantur qui vnum
ouile facti in offertorio Deus deus
meus vnum pastorem inuocare decla-
tur Quibus ipse in communione se spon-
det se pastorem et eos agnoscere
et se ab eis agnosci dicit. In feria
quinta in christo renati totum mundum
in laudem christi colloquant et gratu-
lando psallunt. Jubilate deo omnis
terra lyr trinitatem personant dum
in deo patrem in nomine eius filium in
laude eius spiritum sanctum denotant.
Et quia per duo precepta caritatis in
fide trinitatis se saluandos respondant
ideo prius bis deinde ter alleluia consonant.
In oratione postulant vt ab errore
conuersi christianitate impleantur. In epistola
ad contemplatiuam vitam informantur
dum a carnalibus desideriis abstinere
adhortantur. Ad actiuam quoque docentur
dum humane creature subiecti esse
debentur. In vno alleluia contemplatiui
in dilectione dei feruentes iubilant
in alio actiui in amore proximi feruen-
tes exultant. Quibus in euangelio
regnum dei promittitur et gaudium quod
nunquam ab eis tollatur. Vnde magno
gaudio perfusi prorumpunt in laudem
christi. In offertorio lauda anima mea
dominum quibus ipse iterum in communione
suam pollicetur visionem et ad patrem
in tota corde suo secundum eterna ascensio-

nem. In quarta dominica baptizati per
se conuersos ad laudem christi adhor-
tantur et ipsi confitendo commendantur.
Cantate domino canticum nouum lyr tri-
tatem commemorant dum in deo patre
mirabilia fecit. dum filium ingenitum
te voluit instituit secundum spiritum sanctum consummat.
Tunc fidem sancte trinitatis in quatuor
partibus mundi susceperunt ideo trinitatem
per quatuor alleluia canunt. In oratione orant
vt ad vera gaudia perueniant. Epistola
conuersos instruit vt per verbum
dei genitos se initium noue creature
recordarentur et si verbum dei audiendo
capiant hoc absconderunt ante eorum salutem.
Tunc alleluia congeminat quia et in morte
exarserunt et quod vitam in spe habere
meruerunt exultant. Quibus in euan-
gelio spiritus sanctus promittitur qui eos
omnem veritatem docturus perhibetur.
Vnde in offertorio totum mundum ad laudem
dei inuitat et letantes concrepant
jubilate deo vniuersa terra. In co-
munione triplici iudicium spiritus sancti
determinatur quo mundus de reprobis
infidelitate, de iustorum felicitate, de
occulto dei iudicio iuste redarguit.
In quinta dominica baptizati qui in quinta
etate a babilone liberati libertatem
suam omnibus gentibus predicant. Dum
in officio vocem iocunditatis populum
suum esse liberasse gaudentes declamant
et ideo trinitatem per tria alleluia celebrant.
In oratione postulant vt recta cogitant

et sciant. In epistola docent pupillos
et viduas visitare et immaculatos a seculo se
servare ut sic possint cum deo regnare.
In duo alia dicit ~~alleluia~~ resurrectionis
intimatur. Una nunc confirmatur alia
post corporum resurrectionem. In evangelio
ad plenum gaudium exhortatur quod
in futura resurrectione dabitur. Unde in offerto-
rio omnes fideles deum laudare monet
per quem tale gaudium paravit. Videntes
iugiter domini dei nostri. In communione
iterum omnes ~~premia~~ premia sempiterne
hortantur quem tanta honoribus dantur.
Sicut per officium vocem iocunditatis tristitia
confirmantium accepit ita per officium Exaudi
audivit domine etc. sollicitudo se ab eius
conversatione exprimunt qui in oratione
postulant ut ab omni adversitate muniantur.
In epistola ad confessionem in evangelio
admonentur ad orationem. In offertorio
constitutor illorum confessio. In communione
petite etc. intelligitur oratio. In officio
omnes gentes deo plaudunt quod errorem
deseruerint. In oratione petunt se
illuc transferri quo caput suum precessisse
credunt. In lectione illorum conversio primitiva
dum multitudo unum cor et unam
animam habuisse memorantur. In alia
~~alleluia~~ deo iubilant qui eis tantam
gratiam contulerat. In evangelio caput
pro membris patrem precatur ut
unum cum deo efficiantur. In offertorio
capitis ascensio exprimitur et membris
eum sequi promittitur. In communione unum
sunt eo effecti iam caput orat ut

eos pater a malo custodiat. In officio
viri galilei christi ascensum et ad
iudicium eius reditum angeli fidelibus
intimant quo cum leti postulantes
se ad eum ascensuros non diffidant.
Unde in oratione postulant quatinus
in celestibus habitent valeant. Lectio
et evangelium eis recitant qualiter
christo celestia scandunt. In uno alia
christi ascensio collaudatur. In alio
ecclesia de sua ascensione congratulatur.
In uno quorum alia laus angelorum in
altero gaudium exprimunt hominum de
christi ascensione iubilantium. In offerto-
rio et in communione in psallentium fide-
les caput suum laudibus prosequuntur
quo rationaliter sequi mereantur.
Ideo autem tribus diebus ieiunio
continuatis rogationes aguntur
quia tres partes mundi asya affrica per ordines
europa vel tres ecclesie ordines continentes con-
iugati in penitentia affliguntur.
Ideo etiam tribus diebus aguntur
quia ecclesie tres partes mundi vel eidem tres
ordines sub antichristo tribus annis
crudeliter consumentur. Per diem ascen-
sionis ~~domini~~ dies iudicii representatur
quo idem ecclesia celi ascensura predi-
catur. Ideo etiam cantatur. Quem-
admodum vidistis eum etc. ita veniet.
Dominica que post terciam diem sequitur
eternam requiem demonstrat que
post huius tempora mundi scilicet ante legem
sub lege sub gratia supradictis ordinibus
tribuetur. Unde ecclesia iubilat. Exaudi
domine vocem meam. In oratione postulat

ut maiestati eius sincero corde famul-
In epistola hodie numerantur per quos hic
connumerabuntur. In evangelio dicitur quia
hic contra synagogam fuit et io hic
aulam cum intrabunt de qua consolatione
gratias solvunt in alleluia et offertorio
et communione. Ab hinc usque post
sex dies agitur quo spiritus sanctus
credentibus distribuebatur. Quia post
sex etates mundi fideles per gratiam
spiritus sancti in diversis mansionibus disponentur
Ideo etiam post sex dies celebratur quia
per sex evangelii precepta quam in sex
diebus ebdomade operabantur hic
in gaudio connumerabuntur. Quia autem
post decem dies ascensionis agitur
ideo fit quia decem preceptis legis denario
vite ditabuntur. In officio vigilie
penthecostes baptizandi imbuuntur
qualiter fide et operatione celestia
mereantur de quorum salvatione
tota ecclesia cantat domino kyrieleyson
et gloria in excelsis deo resonat. In ora-
tione pro eis oratur ut accepti
spiritus sancti donum in eis confirmetur.
In lectione quodcumque memoratur spiritum
sanctum accepisse per quos universitas
fidelium in quatuor mundi partibus dilatatur.
In alleluia et in tractu laudate
dominum omnes gentes laudant qui errore
infidelitatis amiserant. In evangelio
promittitur eis spiritus sanctus consolator et
spiritus dei manifestatio quem in offertorio
rogant ut eis spiritus sanctus mittatur. In
communione spiritus sancti effusio declaratur
de qua universitas fidelium fecundatur.

Septem officia huius ebdomade
septem dona spiritus sancti continent
que baptizati acceperunt. In officio spiritus
domini spiritus sapientie demonstratur per quem
scientia vocis credentibus datur. Et quia
hec dona mundi partibus infunduntur ideo
quater alleluia cantatur. In oratione postulatur
quomodo de spiritus sancti consolatione gaude-
amus. Lectio baptizatis insinuat qualiter
primitiva ecclesia variis linguis per spiritum sanctum
acceperit cum ipsi esse filii meruerunt
et eundem spiritum sanctum acceperunt. Cum
pro gaudio duo alleluia cantantur. Quia bis
spiritum sanctum accipiunt, scilicet in baptizati-
one et in confirmatione, sicut et spiritus sanctus
semel datus est in terra secundo de ce-
lo. Porro sequentia variis linguis pre-
sentat quod ecclesia omnibus linguis lau-
des christo resonat. In evangelio christi
dilectoribus patris dilectio et filii
presentia promittitur mansio ut spiritus sanctus
adveniat qui eos omnia doceat. Et
in offertorio precantur ut ipsum eis
confirmet. In communione spiritum sanctum
cum angelis laudat in quem angeli
prospicere desiderant. In officio in co-
de communione cantatur dum in caritate
iam descende credat. In officio nota-
tur eos spiritus intellectus denotatur
qui adipe frumenti et melle petre id
est christi donatur. Christus enim granum
frumenti et petra vocatur. Huius adipe
fideles sunt saciati et melle eius satu-
rati dum dulcedine spiritus sancti sunt
repleti. Et quia in quatuor plagis
mundi hec gratia diffunditur ideo
quater alleluia cantatur quia in oratione agat

80
174

ut eis patrem in fide conciliat. Intro-
itus instruit quod gratia spiritus sancti genti-
bus data sit. Unde letantes alleluia geminat
quia iudei et gentiles spiritum sanctum acce-
perunt. Evangelium dicit quod deus filium
suum pro eis tradiderit ut qui credit
vitam eternam habeat. In offertorio
audiunt quod spiritus sanctus de celo in modo to-
nitrui et fontem baptismatis [illegible]
[illegible] affuit. In communione cantatur quod a spiritu
omnia docentur. In officio complete
iocunditatem ecclesia spiritum consilii ho-
norat qui iocunditatem eterne glorie do-
nat et ad celestia regna vocat. Et
quia per geminam dilectionem in fide tincti
hanc gratiam adepturi sunt ideo
quinquies alleluia cantatur. In oratione petunt
se per spiritum protegi et ab omni adversitate
tueri qui in lectione docentur quod dona
spiritus sancti per orationem dentur. Unde bis alleluia con-
iungitur quia spiritu et mente orabunt. Evan-
gelium eis intimat quod eos hostiarius
spiritus per Christum hostium ad vitam patrem
introducat. In offertorio eis commemoratur
quod pane angelorum reficiantur. In com-
munione in Christo effecti a spiritu sancto sunt
glorificandi. In officio deus in ecclesie
 [illegible] spiritus fortitudinis magnificatur.
Et sicut filios Israhel de Egipto libe-
ratos tota eis in igne gradiebatur ita
fideles de hoc mundo exeuntes tota
eis in igne amoris gradiebatur iter
per propria fratris eis per gratiam [illegible]
in eis ill. Et quia de quattuor partibus
mundi ad supernam patriam evocantur
ideo quater alleluia cantant. In oratione
psallent spiritu et mente

sperant ut per spiritum sanctum adversitatem
evadant. Due lectiones leguntur quia duo
populi scilicet iudei et gentiles spiritu
sancto ad fidem colliguntur. In una
spiritus sancti effusio recitatur, in alia mi-
racula per eum gesta commemorantur.
In uno alleluia de iudeis conversorum letitia
exprimitur, in alio de gentibus baptiza-
torum exultatio accipitur. Due quoque
lectiones leguntur quia ordinandi veteri
et novo testamento docti esse precipiuntur.
Utrisque autem scilicet baptizatis
et ordinandis panis vivus in evan-
gelio porrigitur quo refecti nunquam
moriantur. In offertorio spiritum sanctum
mitti sibi poscunt. In communione
paracletum a patre sibi dari audiunt. In offi-
cio [illegible] spiritus domini spiritus scientie
gratiatur per quem scientia spiritualium
fidelibus datur. In lectione et evan-
gelio in peccatis lapsi consolantur dum
signa per spiritum sanctum patrata me-
morantur. In officio completur ob men-
tem laude spiritus paracletus glorificatur
per quem trinitas collaudatur. Et quia vel
in quattuor mundi partibus plagis colli-
guntur ideo quater alleluia canitur. In
oratione eterna petuntur ut ab hostibus
protegantur. In lectione iocunditas fidei
dei ei promittitur. In evangelio remis-
sio peccatorum et sanitas anime donatur.
Unde in offertorio deum laudat et in com-
munione gratuita spiritus sancti dona
promittuntur. In officio caritas dei per ti-
moris laus canitur per quem caritas
in animam introducitur. Et quia hec

partes mundi asya · affrica · europa
in fide trinitatis spiritum sancti acceperunt
ideo ter alleluia canitur · Cum in oratione deum orant ut eis spiritum sancti
infundat · Sex lectiones et evangelium septimum leguntur quia septem dona
spiritus sancti ad memoriam reducuntur ·
Ideo etiam septem leguntur quia ministri ecclesie in septem gradibus per
septem dona spiritus sancti hac die proveniuntur · Per primam enim lectionem hostiarii per secundam exorciste per tertiam
lectores per quartam acoliti per quintam subdyaconi per sextam dyaconi per evangelium presbiteri instruuntur · Per singula alleluia
singulorum graduum laudes exprimuntur ·
In offertorio ante plurimorum preces et oblaciones pro ecclesia intelliguntur
In communione Christi adventus et eius gaudium suis ministris promittitur · De

Dominica que sancta trinitate

Sequitur de sancta trinitate agitur
quia post susceptum baptismum post datum
spiritum sanctum oportet ut fides trinitatis
bonis operibus exerceatur iam de singulis
dominicis videamus · Igitur per septuagesimam illud tempus significatur
quo genus humanum in hoc mundo
de patria paradisi exulatur · Per
sexagesimam vero illud tempus
accipitur quo populus dei a pharaone in egipto affligebatur et significat illud tempus quo genus humanum
ante Christi adventum a diabolo in
hoc mundo premebatur · Per pascha
autem illud tempus intelligitur
quo filii israhel a pharaone liberati
per agnum sunt et significat illud tempus
quo fideles a dyabolo per Christum
redempti sunt · Per XL dies a pascha
usque ad ascensionem domini accipitur
XL anni quibus filii israhel cum gaudio et leticia ad patriam redierunt
et significat illud tempus quo fideles de
Christi resurrectione leti fuerunt · Per rogationes cum crucibus per diversa loca
portant illud tempus intelligitur
quo filii israhel terram ingressi archam domini per diversa loca portaverunt villas quoque urbes subvertebant
Et significat illud tempus quo fideles
ad ascendentem dominum confluebant
et tunc ierosolimam ascendebant · Per
penthecosten cum dona spiritus sancti celebrantur illud tempus accipitur quo
filii israhel devictis hostibus terram
inter se diviserunt et significat illud
tempus quo fideles varia dona spiritus
sancti acceperunt · Per septimanam
que sequitur illud tempus innuitur
quo iudeis apostoli dei profuerunt et significat
illud tempus quo apostoli in diversis orbis
populo dei sua precepta tradiderunt · Porro per dominicas Que in maiori historia deo canuntur illud tempus
ostenditur quo reges israhel in suis
plus ab hostibus vexabantur et
significat id tempus quo martyres
a persecutoribus diversis suppliciis
affligebantur · Dominica prima sub lege

David itaque ter quem a saul et
suis servis affligitur de patria

de sancta trinitate

expulsus ad gentes recogitur de-
sub verbis diffidens de dei adiutorio
presumens dicit Domine in tua misericordia Cui
eos Deus meus speraverunt fortitudo
sunt qui deum fortitudinem dicit eo
auxilium posuit In epistola que dei filium
suum ad salvandum mundum testatur
misisse consolationis plenitudinem demonstrat
quid autem de hostibus suis salvandum
pervenit et ei regnum israhel promisit
In graduali Ego dixi domine david peccatis suis
persecutionem imputat In alia Domine deus
meus in te speravi se ab inimicis libe-
rari postulat In euangelio utriusque perso-
na exprimitur dum in divite saul in laza-
ro david accipitur. Saul superbus
dives purpura induebatur splendide
cotidie epulabatur. David ut lazarus
ulcerosus sic ab hostibus electus ut leprosus
per silvas exul vagabatur. Canes
ulcera lazari lingebant et gentiles
david suscipientes confovebant. Saul
mortuus tamquam dives in inferno
dimergitur. david regno potitur
post mortem abrahe in requie coniungitur.
In offertorio intende voci orationis mee
david pro liberatione posuit. In communione
Narrabo omnia mirabilia tua pro colla-
tis beneficiis gratias solvit Sub gra
Sic xpianus populus dum ab infi-
delibus vel hereticis vel a malis
catholicis opprimitur et de civitate in
civitatem pellitur ad deum clamans
cognoscitur Domine in tua misericordia. In ora-
tione divinum auxilium invocat ut ei
et voluntate placeat. In epistola consolatur
dum deus filium suum pro salvatione

illius misisse confirmat In graduali misericordiam
dei implorat. In alia a persequentibus libe-
rari postulat. Euangelium per divitem
infidelem populum exprimit per pauperem
lazarum xpianum populum protestatur. Infidelis
quippe iudaicus populus purpura induebatur
cum de carnis nobilitate gloriabatur.
Splendide epulabatur cum cerimoniis
per scripturas instruebatur. Gentilis
autem populus vestiebatur cum de regni
monarchia super gentes ceteras extol-
lebatur. Splendide epulabatur cum
in philosophicis et poeticis scripturis
magnificabat. Hereticorum vero mens
quasi purpura induebatur cum de mun-
danis pompis superbiens humiles asperna-
bat. Splendide cum coturnis sermonibus
fictis eloquentie pascebat. Mali autem
catholici quasi purpura se vestiunt
cum de ornatu preciosarum vestium superbiunt.
Splendide epulantur dum delicatis
tantum operam dare conantur. Porro
xpianus populus humilis peccata sua con-
fitens terrena despiciens sola celestia
appetens ut lazarus ulcerosus abicitur
dum a iudeis et gentibus ab he-
reticis et malis catholicis despicitur.
Sed cum dives mortuus in inferno truditur
quia iniqui et perfidi qui hic bonos
dies ducunt in puncto ad inferna
descendunt. Lazarus autem moriens
in sinum abrahe ducitur quia xpianus
qui hic affligitur post requiem
et gaudio perfruitur. Unde in offer-
torio deum regem invocat. In commu-
nione eius magnalia narrat

Dominica 2a sub lege

Dominica que sequitur
davitici regni representatiue
videtur. Occiso namque
saul david a tribubus evocatur
et in regni solio sublimatur.
Cui exultans dicit Introitus Factus est dominus
protector meus. Cum ergo sancti nobis
congaudent quod dei gubernatione nunquam
destituuntur suos dilectores dicit Epistola
etiam conueniunt que eum de morte
translatum dicit. De mortis namque periculo
liberatus in regnum est translatus. Unde
in Graduali Ad dominum cum tribularer se
exaudiri exultat. In alleluia Deus
iudex iustus iudicium dei laudans
exultat. Cum superbum saul docent
et se humilem ipso preferri. Huic euangelium
consonat quod quendam magnam cenam
fecisse et multos vocasse et plurimos
non venisse commemorat. Non est
dubium david adepto regno magnum
ipsos instruxisse convivium qui venire
nolebant de genere saul
erant. In offertorio Domine convertere
eripitur ut hostibus undique eruatur.
In communione Cantabo domino gratias agit
qui ei tot bona tribuit. Sub gratia

Hoc totum de christiano populo
concipitur qui hic a persecutoribus in martiribus oppressos
ad supernum regnum evocatur
qui de sua ereptione congratulans
dominus dicit Factus est dominus protector
meus. In oratione innotescit quod per
timorem ad amorem pervenit.

In epistola dicit quod eos mundo odio habuerit si nunc de morte ad vitam
translati sunt. In graduali se in tribulatione
exauditos clamant. In alleluia
deum iustum iudicem laudant. Evangelium de
cena dicit qui viis et sepibus angustiarum
ad convivium dei invitati sunt. In offertorio
pro animabus suis orant quas
corporibus sonari non dubitant. In
communione domino laudes solvunt
a quo bona acceperunt. Hoc officium
convenienter circa festum sancti iohannis
baptiste cantatur qui hora cene
a domino missus apostolos ad convivium dei
invitasse predicatur. Aliquando circa
festum apostolorum petri et pauli cantatur
et qui de viis et sepibus errore
gentiles compulit ad convivium dei vocasse legitur. Porro in cantu vox
predicantium dei laudantium exprimitur
qui eis protector fuit de tribulatione
eripuit omnia bona tribuit. Vox quoque
conversorum de errore intelligitur
quos deus in latitudine caritatis dilatans
eorum eripuit bona celestia tribuit.
De sancto iohanne baptista Responsoria
scripta sunt de prophetis et de evangelio
quia ipse erat finis prophetarum initium evangelii.
In festo apostolorum in tercio nocturno
et ad laudes antiphona in alleluia cantatur.
In ista autem non cantatur
quia maior est gratia novi testamenti
quam legis. Iohannis enim natalis
fuit ante resurrectionem domini, apostolorum
vero nativitas in celo post clausulam
nomen ... a spiritu sancto. Ideo

176

iste antiphone decantantur ille non
in festo sancti iohannis baptiste vel in
sanctorum festis aguntur duo officia
in nocte unum in media noctis sine alleluia
et vocatur vigilie precedens
dies vigilia vocatur. Aliud vero
circa mediam noctem et finitur in
die. Hoc habet in antiphonis et responsoriis
noct. alleluia. Primum officium recolit
mos legalis et sabba que in futura
futurorum celebrantur. Aliud resur-
rectio domini et nostra futura festivitas
ideo cum alleluia peragitur quia transit
ad consortium angelorum. Ideo autem
in vigilia sanctorum alleluia neque gloria
non dicitur quia missa ad noctem
sequentis diei pertinere videtur. Alia
vero propter ieiunium dimittitur.

Dominica 3a

Sequens dominica. **Dominica tercia**
De david penitentia videtur
instituta qui post adulterium cum bersa-
bee et occisionem Urie propheta eum
increpante penitentiam egit et cor-
de quo gemebundo dicit Respice in
me. Oratio autem gregoriana
peccator ante peccatorum penitenti
david concordat qui misericordia
dei super se multiplicari flagitat ut
bona eterna non amittat. Epistola
quoque humiliandum sub potenti manu
dei et amonitione prophete declarat quod
regem ad penitentiam provocat. In
graduali autem iacta cogitatum tuum
in domino consolationem eiusdem prophete
notatur quia penitentem regem con-
solatur. In alleluia Diligam te domine
david deum laudat qui est refugium miserorum
clamat. Huic rei evangelium consonat
quod gaudium angelis super uno peccatore pe-
nitente predicat. In offertorio precepti-
onis domini spe venie david deo plaudit
qui se querentes non derelinquit. In co-
mmunione ego clamavi fratres solum
quod remissio per communionem fidelium
promeruit. **Sub qua**
Post david penitentem populus
fidelium accipitur qui post ydo-
latriam quasi post bethsabee adulte-
rium et [illegible] occisionem quasi post Urie
interfectionem ad penitentiam conver-
titur. Cum in oratione non cessat
deprecari ut misericordia dei multiplicetur super se
Quem epistola admonet ut se sub manu
dei per penitentiam humiliet et diabolo resistat
qui cum devorare quasi leo nititur. Huic
prophetam iam sollicitum monet graduale
ut iactet in domino cogitatum. In alleluia
deo laudes dicit qui refugium in tribula-
tionibus extitit. Huic evangelium ad ve-
niam roborat dum angelis super uno peccatore
penitente gaudium commemorat. In
offertorio largitatem venie laudat
qui in se sperantes salvat. In commu-
nione gratias agit quia communionem
corporis Christi percepit. Hoc officium circa
circa festum iohannis baptiste vel apostolorum
cantatur qui populum ad penitentiam
provocasse leguntur. **Dominica quarta**
Dominica huic prima afflictio
david nos insinuat qua cum
filius suus absolon iudicio dei per-
missum eum affligebat qui expulsus
de regno confidit in domino et dicit
Dominus illuminatio mea et salus mea

quem timebo. Dns defensor vite
mee a quo trepidabo. De victoria
autem. Cum tribulat me inimi
mei infirmati sunt et ceciderunt
Si consistant adversum me castra. Intr-
oit meum. Cum oro. Da quod dne con
grunt qui mundi cursum pacifice sibi
domini posuit posat. Huic rei epistola
bene concordat que passiones huius
temporis ad futuram gloria non
condignas pronunciat. Porro in gduali
propicius esto dne et in versu. Adiuva
nos deus salutaris noster contra absalon sulicet
qui campitur. In alla. Dne in vir-
tute tua letabitur rex vox eorum
de victoria exultanam intelligit
ab hoc evangelium non discrepat
quod eadem mensura remenciendum
indicat. Nam david luit quod male
commisit et absalon iuste recepit
quod impie gessit. In offertorio
illumina oculos david exprimitur. Ante
cum dum bellum gereret qui erat
ne in morte obdormiat ne inimicus
prevaleret et gaudeat. In communione
Dns firmamentum deum pro victoria
laudat quem firmamentum et adiu
torem suum vocat. Sub gra

David post primam afflictionem
christianus populus post parvula
tionem ab infidelibus oppressus qui
mundi adversa calcat de promissis
spe celestium exultat dicens. Dns
illuminatio mea et salus mea quem
timebo. In oratione postulat ut
ei Dns cursum mundi pacifice
dirigat. Cum ordo pdicatorum in
epistola penas corporales temporales
allevat dum non condignas passiones
huius temporis ad futuram gloriam in
matur. Porro oppressi auxilium dei
in graduali invocat. In alla pro victo
ria de malis trepidant pro regem
enim christum populus christianus rex exaltat
qui mores et actus pro virtutis sceptra
regit. Evangelium mensuram bona
ins promittit quos mundus pro deo
adversis affligit. In offertorio christia
nus populus orat ne inimicus diabolus
de eius morte gaudeat. In communione
deo plaudit qui ei adiutor exstitit

Post flagella Dnica quinta
populus ad david confluit cum
prius magno trepido regno restituit
quippe filio eius regnum a dno polluto
de quibus officium huius dnice sumptum
videtur. David namque pro statu reg
ni sic orat. Exaudi dne virtutem meam
oratio. Deus qui diligentibus te ei
convenit qui promissiones dei consequi
perent quas filio suo de regno promisit.
Epistola ei congruit ut malum pro malo
non reddidit. Ideo benedictionem
hereditate possedit grade protector in
oro david pro ipso. Alla vero inte
dne speciam representat ones laudum
pro semetipso. Evangelium huic rei
consonat quod turbas ad ipsum irruisse
et discipulos intentidmem piscium
cepisse narrat. Cum a turbe ad
david confluxerunt et amici eius pro
mos undique congregaverunt. Cum in offo
abundantiam dnim gratias pro exaltati
benefitiis agit qui ei intellectum tribuit

in communione vna petiit a domino pro
edificatione templi petit quam postmo
dum salomon compleuit Sub[ordinata]

Populus christianus quondam per
afflictionem persecutorum tranquil
litati redditur et ei pax eterne vite
pro solacio promittitur qui in introitu
Exaudi domine vocem meam pro primi eccle
statu orat In oratione autem pro
futura promissione quod omne desiderium
spiritualiter superat Epistola omnes vnanimes
in oratione hortatur vt benedictionem
hereditate mereantur dicens oculos
domini super iustos et aures eius in preces
eorum Evangelium quod turbas ad dominum
concurrisse et discipulos multos pis
ces cepisse commemorat turbas gentilium
ad ecclesiam confluxisse et predicatores
de gurgite erroris plurimos rete fidei
extraxisse insinuat In offertorio dauid
dicit qui ei intellectum de eternis prebuit
In communione vnam rem postulat vt
in domo domini in eternum maneat Hec
dominica aliquando infra octauam petri euenit
vnde et eius mencio in evangelio fit
sepius tamen circa festum sancti iacobi
apostoli occurrit cuius etiam evangelium
in piscatione meminimus Cuius
minister eius piscatores hominum et erue
fluctivagos sagena piscationis extrax
erunt et ad portum eterne vite perdux
erunt Dominica sexta

Presens inde instituitur quia
salomon a dauid propheta dominum
rex constituitur Dauid namque morti
appropinquans pro delictis hominibus deo
tamen soluit domino domum ~~fortitudo~~
fortitudinem plebis sue dicit De

filio quoque gratias agit dum protectore
salutis christi sui id est salomonis vncti
canit Deinde subiectum ipsius deo
commendat Saluum fac populum tuum
domine et benedic hereditati tue domine
et huius rei oratio Deus virtutum
concordat in qua deum poscit vt in
filio suo bona nutriat ac nutrita
custodiat Per epistolam naturam ipsius et
sedem pontificis admonitio decla
ratur qua salomonem per vnctionem
renouatum in nouitate vite ambulare
exhortantur In graduali conuerte
domine illorum benedictio super regnum eius
super ipsum intelligitur Alleluia vero
omnes gentes plaudite ipso de victo
ria regis accipitur Per evangelium
nos admonitio dauid innuitur
qua filium suum iam moriens alloquitur
per quam eum ab homicidio et ira
vetat et ante oblatum sacrificium inse
quentibus dimittat Porro salomon
deum in offertorio orat vt gressus suos
in semitis suis confirmat In communione
in tribus deo vouet quod domum ~~vnam eius~~
nomini eius edificet Sub[ordinata]

Sicut salomon a patre rex consti
tuitur ita constantinus a papa
princeps pacis christiano populo constituitur
vnde ecclesia exultans dicit Dominus for
titudo plebis sue Hinc in oratione
supplicat vt ei religionis augmentum
tribuat et bona in eo nutriat Epistola
per predicationem siluestri pape nobis
declarat qua imperatorem christo
consepultum in baptismate nuntiat

et per crismatis unctionem renouati
in nouitate vite ambulet postulat
In graduali eius oro super populum
exprimitur. Per acta plausus xpianum
populi de conuersione regis intelligitur
Per euangelium doctrina sacerdotum
innuit qua constantinus in xpiana
religione instruitur quem homi
cidium et crimi docent declinare
et sacrificium offerentem primus
commissa relaxare. In offertorio ipse
rex orat ut deus gressus suos in
semitis suis perficiat. In communione
deo vouit quod per modicum denique
compleuit filius ut domum nomini domini
construat quia ecclesiam dei domum
per eum erit erectam et ornatam
significat. Dominica septima

In mense augusto dum hysto
ria in principio deus cantat
pacificum regnum salomonis nobis
representatur de cuius regno presens
dominica mosstratur. Populus namque
qui sub dauid bellis sudauit sub
salomone bellis undique sopitis in
laudes dei hiis verbis exultans prorumpit.
plaudite Omnes gentes manibus subiecit po
pulos nobis quibus oro. Deus qui prouide
tia conquerit a quibus deus cuncta
noxia submouit et omnia profutura con
cessit. Epistola doctrinam presbyterorum insinuat
qui populum deo in iusticia fune suade
bant. Graduale autem venite filii
salomonis nobis debita precepta innuit
qui subiectos ob obseruantiam legis
instituit quibus primum a deo respondet
dicens. Accedite ad eum et illuminamini
In acta. Magnus dominus deo laudes
dant qui eum laudabilem in ciuitate
fecit. Aliqui cantant acta. Eripe me
domine quod ei bene conuenit quia eum deus ab
omnibus inimicis eripuit. Euangelium
ab hac re non discrepat quod septem
panibus iiij^{or} milia hominum per domini
sanctam narrat quia videlicet salomo
qui typum domini gessit septem donis
spiritus sancti repletus quatuor partes
mundi verbo dei saciauit. Offertorium sicut
in holocaustum sacrificium salomo
nis demonstrat quod domino in gabaon
offerebat. Communio. Inclina ordine
regis exprimit qua sapientiam a deo
petiit et continuo accepit. Sub gratia
Salomon sceptro insignitur et
constantinus corona regni redimitur sub
populus salomonis ne parem habuit
et ecclesia sub constantino pace floruit.
Unde letabunda canit. Omnes gentes
plaudite manibus subiecit populos
nobis. In oratione ecclesia postulat ut
deus cuncta noxia submoueat. Per
epistolam iusticia ponitur cum innuit
ut sit domino in virtutibus sine sudent
quemadmodum prius demonibus in immundicia
seruierat. Graduale venite filii verba
constantini nobis indicat quibus populos
orbis ad xpianam religionem inuitat
In acta. Magnus dominus deum laudat qui
ciuitate ecclesie tam laudabilem fecerit
vel acta. Eripe me domine ei bene conuenit quia
eum deus de hostibus in bello per uexillum
sancte crucis ubique protexit. Euangelium

quatuor milia hominum septem panibus
saciata memorat et quatuor partibus
mundi septem donis spiritus sancti illo
tempore habunde repleuerat. Offertorium
Sanctificauit constantinum exprimit qui se
deo optulit et templi cultum instituit
Vel sanctificauit laudibus ecclesie innuit quod
pro religioso principe deo optulit. Ver-
ba cum offertorii azarias cum sociis
suis in fornace cantauit et angelo
domini de incendio eos liberauit ita
ecclesiam quam nuper persecutio afflixe-
rat constantinus de angustia liberauit.
Communio Oratione constantini nobis pro-
tegit qua pro statu ecclesie poscit

Dnica oct

Presens dominica de **Dominica octaua**
glorioso templo consecratur quod
a salomone iherosolimis tali ordine
edificatum. Hoc auro et gemmis (vel dea)
ornauit et cultum per ministeria sacer-
dotum celebrem in eo ordinauit quorum
laus hic representatur dum officium
cantatur. Suscepimus deus misericordi-
am tuam in medio templi tui. quibus
Oracio largire quesumus domine con-
sonat in qua ut recta cogitent et
agant orat. Epistola eis conuenit in
qua filii dei et heredes regni eius
dicuntur qui spiritu dei aguntur. Gra-
duale esto michi concordat quod locum
istum domum refugii vocat. Alleluia at-
te decet hoc notatum et manifeste
clamat quod hymnus in syon et uotum
in iherusalem reddi deo primitus et
in versu replebimur templum dei signi-
ficat. Rotunditatem versu insi-
nuitur ibi gemma lectionis notabili. Ro-
tandum autem ubique iherusalem stetit

(hoc)
longa nouissima ponitur et pinnacula
in celesti iherusalem exprimitur. Euangelium
quo contingit quod non omnes regnum
celorum intrabunt qui deum nomine tenus
in templo huius inuocant dicit Offertorium
autem populum istum salutandum
ponitur. Communio Gustate com-
munionem sacerdotum monstrat quam sub
figura de panibus positionem signi-
ficant. **Ad vesperas** Salomon primus deo
templum iherosolimis fecit et consta-
ntinus primus imperator ecclesiam rome
in honore petri et pauli construxit
atque helena mater eius templum domino in ihe-
rosolimis construxit. Deinde principes (ecclesias)
plurimas edificauerunt quas magna dote
magnis quoque muneribus ditauerunt mi-
nisteriis decoraque decorauerunt. Constan-
tino quoque domus domino fundatur. Dum
eius iussu celebris nycena synodus congre-
gatur in qua ecclesia domus dei magni-
fice edificatur dum destructis here-
sibus fides roboratur. Domus expolitur
cum in fide firmatis ecclesia in doctores
in continentes in coniugatos diuiditur.
Auro et gemmis ornatur dum sacra
scriptura et sanctis viris illustratur.
Postquam constantinus ecclesiam
in hac synodo pacificauit Sancta
synodus celebrandum conclamat. Susce-
pimus deus misericordiam tuam in medio templi tui.
In oratione humilem spiritum petunt quo
recta cogitare et agere possint. In
epistola hec synodus docet quod qui
spiritu dei aguntur filii dei et regni
eius heredes nominantur. In gradua-
li deum protectorem inuocant. In alleluia
deo hymnum pro pace ecclesie iubilat.

sub s

Evangelium marie huic rei concordat quod hereticos falsos prophetas et lupos rapaces nominat quos hic synodus ab ovibus christi segregat. In offertorio templum huiusmodi salvandum precinat. In communione fideles ad communionem corporis christi invitat. Hec festum frequenter circa festum sancte marie occurrit que templum dei fuit in quo templo celica imago dei suscepit Dominica nona

Dominica nona post septimum annum templum salomonis dedicatur. ideo post septimum diem hec dominica de eadem re misticari notatur. In hac dedicatione rex cum populo munera deo optulit et archam testamenti cum hymnis et laudibus templo consecrato intulit qui deum suis votis exultans dicit Ecce deus meus adiuvat me. Cui orando pater cantores bene conveniunt qui in templo petentibus desiderata concedi petunt. Epistola exhortationem regis nobis insinuare videtur qua populum monuit ne patres illorum imitarentur qui ydolatrie fornicatores murmuratores extiterunt et ideo multa milia ex eis morte perierunt Salomone orante in templo maiestatis domini apparuit quam populus adorans laudavit Hanc laudem graduale Domine dominus noster exprimit. Alleluia. Attendite populus meus legem meam ipsius dei ammonitionem ad populum deprimit Evangelium huic concordat quod fictos debitores ad villicum venisse et debita domini sui scripsisse narrat Cum a singulis votorum professores ad salomonem venerunt et vota sua deo optulerunt In offertorio iustitie dominus salomon populum ad iustitiam exhortatur. In communione primum querere eos omnia bona pollicetur.

Post festum sancte trinitatis Sub gradu

Populus fide corroborata in hystoria synodo tota ecclesia repletur gaudio. Rex cum omnibus cum populo munus induit nono studio hec ecclesia letabunda cantat Ecce deus adiuvat me. In oratione postulat ut ea deum roget que ei placeant. In epistola salutando doctorum nobis insinuatur qui populum ab ydolatria a fornicatione a murmuratione dehortantur. In graduali laudando populusque in alta hylaris predicando doctorumque demonstratur. In evangelio debita domini per villicum descripta reformantur et per constantinum iura ecclesiastica statuta traduntur. In offertorio populum ad iustitiam dei provocat. In communione regnum dei querere eos rogat et sic eis omnia a deo dari confirmat Dominica x

Dominica que sequitur de oratione salomonis et apparitione domini instituitur. Dedicato namque templo dominus salomoni apparuit se templum consecrasse et oculos suos pio omnibus que orant exaudisse intonuit et si legem eius cum populo custodiat ipse quoque templum cum populo ab hostibus muniat Si

autem legem eius abiciant ipse quod
templum hoc in tempore destruat. Unde
Salomon se exauditum exultans dicit.
Dum clamarem ad dominum in oratione
Deus qui omnipotencia tua conveniunt que
ad divina promissa pertinentes celestium
bonorum consortes fieri dicit. In templo
Salomonis misteria divina per lenitas
distribuit sicut ei deus per prophetam
precepit. Hec epistola diversitates mi
nistracionum protestat dicens. Alii sapie
ciam. Alii scienciam. Alii genera
linguarum. Alii interpretacionem sermo
num datam describit. Graduale
in stadio inde dicte oracione salomonis
continuat quia et pro custodia templi
orat. Ista vero Exultate indicat
quomodo populum vel sacerdotes iubilare
deo instigat. In evangelio expresse
promissio dei ad salomonem notatur
ubi negleccio templum dixisse legitur.
Domus mea domus oracionis vocatur.
Comminando autem eius in eo loco
ubi ~~dicitur~~ dicit Itinerum tuum consternent
te ad terram et non relinquent in te lapidem
super lapidem. In offertorio Ad te
domine se ipsum deo salomon commendat.
In communione acceptabis vota iterat.

Sancta maria Sic fide in ipreina sino
do roborata gratia domini in ecclesia appa
ruit dicens multa signa per suos exhibe
uit. Unde ecclesia pro sua reconciliacione
et pro hereticorum devicione exultans
dicit. Dum clamarem ad dominum. In
oracione exorat ut eciam bonorum celestium
consortes fiat. In epistola autem distinctum
per quos multa gesta leguntur.

Alii quippe sermone sapiencie predicti
fuerunt sicut flavianus antiochenus episcopus et
Dydorus episcopus qui primus choros alter
natim psallere instituerunt et alii quam
plures qui multis libris doctrinis rese
ruerunt. Alii sermone sciencie multum effi
caciter exercuerunt sicut athanasius alexandrinus
episcopus qui fidem catholicam in
quicumque vult exposuit et eusebius ce
sariensis episcopus qui historiam ecclesiasticam
edidit et basilius capadocensis episcopus
et gregorius nazanzenus et iohannes
crisostimus constantinopolitanus episcopus
et alii quamplurimi qui eloquencie suo
tempore eciam illustrerunt. Alii fide ver
sabant sicut constantinus imperator qui
hic fidem precepit et alii quam multi qui
hic fidem scriptis et dictis defende
bant. Alii gratia sanitatum fuerunt predicti
sicut anthonius et alii egipti presbiteri qui
multas sanitates in tempore fecerunt. Alii
operacione virtutum resplenduerunt sicut
martinus turonensis episcopus et nico
laus mirrensis episcopus et epiphanius
cyprensis episcopus et alii plerique qui multis
virtutibus mundum decoraverunt. Alii
prophetiam ut iohannes heremita
habebant. Alii discrecionem spirituum
ut macharius radiabat. Alii genera lingua
rum acceperant sicut effrem et the
rominus et alii quamplurimi qui hebrea
greca et latina lingua multa disserebant.
Alii interpretacione linguarum rutilabant
sicut idem iheronimus presbiter et ambro
sius mediolanensis episcopus et augustinus
yponensis episcopus qui sacras litteras

interpretantes exponebant. Hec
domus in se ostendit ecclesia in graduali
postulat. in alla deo pro domibus iubilat.
In evangelio dominus templum ecclesie
ingredi et vendentes ac ementes spi
ritualia vere dicitur et domum suam
domum orationis vocasse. eamque
destruendam in fletu predixisse
fertur. Quod primo sub iuliano con
tigit. postmodum sub antichristo futurum
erit. Sub iuliano namque est ad
terram prostrata et a gentibus conculcata.
Sub antichristo lapis super lapidem
non relinquetur. cum electi ab urbe
dispergentur. In offertorio ecclesia se
tota deo commendat. In communione sacri
ficium laudis deo immolat. Notandum
quod evangelium istud legitur in quo
destructio iherosolimorum predicitur.
quia in hoc mense et per caldeos a nabugo
donosor et postmodum a romanis
in eodem mense legitur. Dominica xi sub lege

Dominica xi sub lege

Regina saba iherosolimis
requirit salomonem et templum
eius videre desiderat. aurum et gemmas
optulit. Unde hec dominica ministrari
convenerunt. Vasa autem templi in
laudem dei excipit. Unde ecclesia sub
figura eius sic canit. Deus in loco sancto
suo cum oro. Deus qui habundantia
pietatis tue concedit in qua petat ut
deus det quod oro petere non presumimus.
Epistola ei concinit quod audita sapientia
salomonis se ipsam despicit. dicens
tam dei sum id quod sum. Graduale
laudem eius exprimit in quo dicit quod
in deo speravit et ex voluntate
ei confiteri velit. In alla Domine deus meus

deo iubilat quem salvatorem vocat.
duo homines qui templum intrabant
salomon et regina erant. Ille de bo
nis operibus suis gloriabatur. Illa hu
militer ut publicanus deum deprecabatur.
In offertorio Exaltabo te domine laus
eius denotatur qua se a deo susceptam
gratulabatur. Communio honora
dominum de tua substantia munera
regine sunt que domino deo optulit et
iustificata in domum suam descendit.
Salomon quidem templo iam mutato ino
tuit que regina de ultimis finibus
videre venerat. Et constantinus post
mam religionem per ecclesiam civitate
constanti napolitanam erexerit qua
ecclesiam undique confluens visitare
desiderat. Regina aurum et gemmas
attulit et ecclesia sapientia ut auro
fulgidos et virtutibus ut gemmis
splendidos protulit. Unde vero salomon
ipso de eius templo letabunda psallit.
Deus in loco sancto suo. Dominus evan
gelico publicano convenit qui petit
ut deus dimittat que conscientia me
tuit et adiciat quod oro non presumit.
quia videret ecclesia quod de ydolatria
quasi de finibus mundi ad christum venit
ecclesia petere non presumit. Cum epistola
concordat in qua se minima clamat.
In graduali non cantat se ex voluntate
ei confiteri promittat. In alla dominum
salutis sue laudat. In pharisee
evangelii superbus gerit. In te
publicano accipitur humilis populus
catholicus. In offertorio laudes ecclesia deo

solent qui eam ad se venientem
suscepit. Communio eam hortatur
ut bona sua cum membris Christi par-
tiatur et sic insinuata ad patriam
paradisi revertatur. In communione
etiam gratias deo agitur quod vir femine
nec et vinum colligit. Dominica xiii

Salomone mortuo regnum
divisit. Ideo in mensibus septem-
ber in historiis ponitur. Prior pars
eius in historia solidas sequens
in divisa mutatur, quia regnum iuda
in una familia david stabilitur,
regnum autem israhel a plebe com-
ditur. Hinc et historia de hiis qui
gentibus inter mixti erant ut iob
tobias iudith hester legitur quia post
mortem salomonis reges cum populo
derelicto cultu dei cultum gentilium
administrabant. Quod helyas
prohibuit. Cum vita huius diu officium
finit. Dum enim animam eius
auferre quereret in solitudinem
fugit et sic pressus ad dominum fudit.
Deus in adiutorium meum intende etc.
Omnia eius corporis et inferioris deus
spernit que deo digne et lauda-
biliter a suis fiunt aspirant. Omni
rebellibus tollunt nubes animus et ser-
mensibus clausit. Epistola ei congruit
que dicit littera occidit spiritus autem vi-
vificat quia querebant et iudei eum
occidere. Deus qui spiritus est vivificat.
In graduali benedicam dominum domino
in omni tempore benedicat. In alia domine

refugium ad deum laudans confugit.
Evangelium ei consonat quod mutus
et surdus a demonio curatus narrat,
quia helyas iudaicum populum in lege
dei surdum et a laude dei mutum
in cultu dei renovat. Offertorium precatio
est moyses orationem helye com-
prehendit qua ira dei a populo sicut
moyses avertit. Communio de
fructu operum nostrorum laudem Christi finit
quia data pluvia de fructibus terre
deo solvit. Dominica xiiii

Constantino quoque mortuo ecclesia
ab hereticis scinditur, etiam
pars dividitur. Una pars in catholica
fide roborat. Altera in nulla fide sismati
permutat. Cum quia turba hereticorum
vel dei cultum deserens populum
catholicum velut iezabel helyam
impugnat, ideo sic ad dominum clamat.
Deus in adiutorium meum intende. Cum
in oratione supplicat ut ad promissio-
nes dei sine offensione hereseos tran-
seat. Epistola conversationem eius depingit ubi
dicit littera occidit spiritus autem vivificat.
heretica enim catholicos occidebat quos
animas deus vivificabat. Et quia catho-
lica populus in omnibus vincit ideo in
graduali deum in omni tempore benedicat.
In alia deum refugium suum dicit. In evangelio
surdus et mutus hereticorum curatur ampli-
qui veram fidem audire et catho-
licam religionem confiteri per catho-
licos convertitur. Pro quo etiam in
offertorio precatur ne ei deo irascatur.

In communione cantatur deo gratias
solvunt pro bonis que de conversis habi-
te fuerunt. Hoc officium ideo nunc cantatur
quia in hac septimana obitus moysi
legitur. Ideo etiam historia Iob nunc
legitur quia Iob et moyses contemporanei
inveniuntur. Et quia nunc hostes
sitiunt auxilio moysi destituuntur
sic ad deum clamare intelliguntur.
Deus in adiutorium. Cum in oratione
postulat ut ad promissa dei fideliter
ad terram repromissionis sine offensione
hostium curat. Epistola specialiter ad
moysen spectat in eo loco ita ut
non possent filii israhel intendere
in faciem moysi gloria vultus eius. Po-
pulus pro moyse Iosue ducem rece-
pit. Unde in graduali dominum benedicat.
In alla. Deum refugium sibi factum
asserit. In evangelio idem populus
describitur qui in lege dei fuit doctus
et multum dicitur. Pro quo moyses
in offertorio precatur ut ab eo furor domini
avertatur. Communio. De fructu
operum laudem ipsius innotescat. Quam
in terra possessa de fructibus solvit
ubi habundantiam vini et olei ha-
buit. In hac etiam communione laus
ab ecclesia deo solvitur quia hoc tempore fructus
panis et vini colliguntur. Dominica xiiii

Nec dominica intitulant officium
ab helyseo propheta. Samaria
namque ab hostibus obsessa fame et
angustia erat oppressa, sed meritis hely-
sei multitudo hostium fugatur et civitas
a periculo liberatur. Cum in obsidione
deum sic invocat respice domine in servos
postulat ut populus precepta dei dili-
gat quo eum a periculo eripiat. Epistola
insinuat quia propter transgressionem lex
sit parata. Dicit enim lex propter
transgressionem posita est. In graduali
respice domine deum invocat cum
tunc desolati fuissent quia mulier filium
suum ob famem comederat. In alla venite
exultemus domino deum laudare monet
qui eis in crastino omnium habundantiam
daturus foret. Hii fratres in confessione
pervenerunt qui ab hostibus eum eripe-
ret. In evangelio in latrones incidisse
et a samaritano legitur curatus
fuisse. Civitas videlicet ipsius israhel
latrones incidit dum ipsos gentiles
eum obsedit et de quibus alios spolia-
verat alios vulneratos semivivos
reliquerunt. Civitas samaritanus scilicet
helyseo curavit dum eam a periculo
pristino liberavit. In offertorio in te speravi
deum pro libertate ipsius celebrat.
In communione panem de celo
pro habundantia collata ei gratificat

Sic ecclesia a Sub [illegible]
Iuliano impugnatur fame
et flagellis cruciatur que ad dominum
sic clamat. Respice domine. In oratione
fidei spei et caritatis augmentum
poscit quo promissa dei consequi
possit. Titulum promissionem epistola
indicat que abrahe et christo promissa
insinuat. In graduali iterum ecclesia aux-
ilium invocat que persecutionem ...

Dnica xiii

post bellum illatum predicat. In alia
populum convocat deo laudes iubi-
lat qui eum perempto tyranno a periculo
eripuerat. Evangelium vero consonat
quod hominem latrones invasisse
et a samaritano curatum fuisse nar-
rat. Quia christianus populus latrones
invasit olim a persecutoribus multa
crudelia pertulit, scilicet despoliatum
vulneratum, variis modis cruciatum.
Cuius vero samaritanus ad stabulum
duxit dominum eum christus ad gaudia paradi-
si duxit. In offertorio pro tyranni
occisione et sui ereptione gratias
agit. In communione pro collatis
beneficiis laudes canit. Dominica xiiij

Sequens dominica a rege ezechia
instituitur qui dum usque ad
mortem egrotavit sic ad dominum ora-
vit. Protector noster aspice deus vnde
in oratione dicitur. Custodi domine
quia sine te humana mortalitas labitur.
Cum ysayas propheta predixit mortis
evasionem, christi incarnacionem, cum
celestia misteria et futura sanctorum
premia que prophetia notantur. In epistola
sicut est ibi fructus spiritus est caritas
gaudium pax et cetera. Recepta sani-
tate rex ad templum ascendit deo
gratias retulit. Quas laudes graduale
~~et alia~~ Bonum est confiteri domino et alia
Quoniam deus magnus dominus exprimit.
Evangelium ei consonat quod decem
leprosis mundatis unum rediisse et
gratias retulisse commemorat. Quia cum
deus multa beneficia regibus israhel et
iuda contulerit solus ezechias pro
acceptis beneficiis debitas gratias re-
tulit. Offertorium vero convenit ubi dominus ange-
lum suum qui plus quam clxxxv de hostibus oc-
cidit et regem populumque dei timentes
a periculo eripuit. Communio panis quem
ego dabo i. carnem ipsius innuit
quo christum pro humana salvacione
futurum predixit. Sub gratia

Hec etiam sub typo theodosii
imperatoris canit domino defensori qui
ecclesie extitit, per quem dominus ecclesiam
ab hereticis purgavit ~~sicut~~ sicut eze-
chiam ierusalem ab hostibus munivit.
Quod rex representat eius verba. Custo-
di domine ecclesiam tuam etc. Epistola que
vicia et virtutes replicat synodum
eius tempore collectam insinuat in qua
etiam vicia reprobantur, virtutes
sequende affirmantur. Graduale
et alia laudes regibus depromit quam
pro concordia ecclesie solvit. Evangelium
vero concordat quod unum de leprosis
gratias egisse narrat, quia solus hic de
hereticis regibus in catholica fide
deum laudasse narrat. Unde sicut in
officio dicitur. Angelus domini se misit
et eum de omnibus malis eripuit. Commu-
nio. Quia post penitentiam ab ambrosio
ei iniunctam panem christi et communionem
ecclesie promeruit. Ideo hec dominica nunc
cantatur cum historia de tobia tenta-
to quia dominus angelum suum misit qui pa-
trem a cecitate, filium suum a pisce,
saram a demonio liberavit. Offertorium
quorum Immittit angelus ad festum
sancti michaelis respicit quod in
tempore occurrit. Dominica in hac septimana

clerici ordinantur quia ab ysaia
septem dona spiritus sancti pronominantur
a quo septenaria hec dignitas insinuatur.
Ideo autem in septembri fit ordinatio
quia secundum legem in hoc mense fiebat
tabernaculorum celebratio. Ordinati
sunt enim ecclesie ministri dei filiis
tabernaculi. Ideo vero fit in tertia eb-
domada quia in tertio tempore ab
apostolis est instituta. **Feria quarta**

quarta

Quarta etate leuite a dauid
et salomone in ministerio
templi et precepto domini distribuuntur.
Ideo feria quarta ordinandi in mi-
nisteria templi dei id est ecclesie eliguntur
quibus ex lege precipitur. Ipsis ex spiritu
sancto dicitur. Exultate deo. Due
lectiones leguntur quia ordinandi in
ministros et sacerdotes distinguuntur.
Una lectio tempore septembri conuenit quia
tempus inducere aratorem messore
et calcatorem uue mittentem semen
dicit. Alia ordinandos congruit que
hereditatem templi donasse astruit qui
deus sit laudat. Quibus sicut dominus. Euangelium
leuitis consonat quod genus demoniorum
in nullo nisi in oratione et ieiunio esse
precipitur. Pro officio electis clericis
dicat. Meditabar in mandatis.
Communio comedite pinguia populum
hortatur ad gaudia. Feria sexta
penitentiam ordinandorum representat

feria sexta

quibus spiritus sanctus clamat. Letet
cor querentium dominum. Qui in oratione
orant ut deo corpore et mente pla-
ceant. Lectio ad conuersionem eos
instruit et ueniam promittit. Item in
graduali deum sic inuocant. Conuerte
due in euangelio consolantur ubi
penitenti mulieri peccata dimissa nar-
rantur. Qui sepelit gaudio clamat
in offertorio. Benedic anima mea. In communione
rogant ut deus peccata corporum ab
eis auferat. In sabbato ordinandi
ad gratiam uocantur quibus sic cla-

in sabbato

matur. Uenite adoremus dominum. Qua-
tuor lectiones leguntur quia ordinandi
in quatuor id est in acolitos subdiaconos
diaconos presbiteros distinguuntur. Per
lectionem illorum doctrina per graduale signi-
ficatur illorum vita. Quinta lectio
daniel de tribus pueris legitur qui
in fornace probantur quia ministri ecclesie
in camino tribulationis examinantur.
Hymnus benedictus est sequitur quia eos
deum in omni tempore benedicere precipitur.
Sexta epistola de primo et secundo tab-
ernaculo recitatur quia sicut in taberna-
culo ecclesie digne seruiunt in celesti tab-
ernaculo sacerdotes agni erunt. De
qua promissione tractus iubilat laudate
dominum. Euangelium eos monet
ne doctrina illorum sit sterilis ut arbor
infructuosa nec uita illorum terrenis
dedita ut mulier inclinata qui . da
auxilium in offertorio implorant. Dominus
deus salutis. In communione nisi se-
ptimo per septiformem spiritum inhabi-
naculum dei scilicet ecclesiam dei septem
gradibus introducti admonentur.

nus festa celebrant docentur
Hec dominica accepit **Dominica xv**
officium de tempore iosye nam ihe-
remias propheta predixit templi destructio-
nem et populi in babilone captivitatem
qui primum templum congregans lege
dei neglectam custodiri instituit unde
introitum introitus misse innuit iusticia
domine autem nam lex illa clamatur sim-
ul Cum oratio ecclesiam nam domine con-
cedat quam ut deus mundet et
muniat rogat Epistola nobis insinuat
qualiter legem dei custodire preparat
bonum inquit facientes non deficiamus
Ergo operemur bonum Item exhortatio
eius in graduale bonum est confide-
re in domino. Alleluya Domine exaudi orationem
eius exprimit. Alii cantant alleluya Con-
fitemini domino et invocate quod iterum ei
conveniunt ubi templum ad laudem dei
invitavit Alii cantant alleluya Paratum
cor meum quod ei bene conveniunt qui
cor suum ad preceptum dei preparavit
Evangelium eius pacti innuit quod
cum ipso de observatione legis
recepimus non potestis inquit deo servire
et mamone Querite regnum dei.
In offertorio expectans deum laudavit
qui ingentis pascha cum ipso celebra-
vit In communione Cum invocarem
consolatio dei notatur quia eum per
prophetas consolabatur. **Sub tertia**
Hec ecclesia sub typo theodosii
minoris celebrat qui eam
pace et concordia confederaverat
Iosyas namque absuanciam ab ante-
cessoribus suis neglectam primo ab-
iectam restauravit et theodosius ecclesiam l' do
a tyrannis et hereticis mirabiliter
liberatam pacem et christi laudem
glorificat qui sit per se deum invocat
Iusticia domine In oratione vero supplicat
ut deus ecclesiam mundet et muniat
Per epistolam eius exhortatio indicatur
per sacerdotes ad concordiam exhortatur
Non simus inquit concupiscentes malorum
murmurantes probantes etc. In graduale
monet eos in domino sperare In alleluya
confitemini vel paratum deum laudare
Evangelium bene convenit quod a filiis
israhel prohibuit regnum dei et iusticiam
querere instituit In offertorio pro
concordia ecclesie deo plaudit qui
canticum novum in os suum misit In
communione ab ecclesia lesitatur dum
video mane et deus in eo innatur Dominica xvi
Post iosiam templum **Dominica xvi**
destruxit populus captivus ducatur l' hoc
ideo in mense historia machabeorum
qui ab adversariis premebantur
legitur Populum captivum ezechiel con-
solatur de quo prius dominica innotescit
qui sic per se clamat Miserere michi
domine pro ipso autem sic orat Tua
nos domine Epistola eius affectum exprimit
quem pro ipso habuit Obsecro igitur
vos ne deficiatis in tribulationibus
meis In graduale timebunt gentes
reedificationem ierusalem prophetat ubi
dicit quod edificavit dominus syon In
alleluya vero In exitu reversionem
ipso prenunciat ut sicut olim de egipto
exierant ita nunc de babilone exie-

debeant. Evangelium consonat quod
mortuum a civitate elatum sed a domino
resuscitatum memorat. Nam iudeorum
populus qui mortuus ad sepulturam effere-
batur, dum de Iherusalem in babilonem
captivus ducebatur, qui a domino suscita-
tus ad patriam revocatur. In offertorio
propheta vel populus divinum auxilium
invocat ut se ab hostibus eripiat.
In communione domine memorabor
iusticia dei laudat. Sub gra

Sic post theodosium roma a
gentibus vastatur et christianus
populus captivatur, quem ordo doctorum
interpretatur consolatur sicut perpendit sanctus
Augustinus in libro qui de civitate
dei intitulatur. Ordo ergo doctorum
pro se sic deum invocat. Miserere
mihi domine quia ipsis sic oratis
nos domine. In epistola constantiam ipsis
predicat quia monet in tribulationibus ne
deficiat. In graduali dicit quod gentes
deum timere et omnes reges gloriam
eius debeant. In alleluia deum in
tribulatione laudant qui eos de
ipsis barbaris eruat et sanctifica-
tionem suam in eis faciat. In evangelio
mortuus suscitatus memoratur et
ipsis resurrectio ad vitam predicatur.
qui populus divinum auxilium in offertorio
implorat ut a malo eripiat. In com-
munione iusticia dei magnificat.

Dominica que sequitur. Dominica xvii
a daniele propheta instituitur
hic in captivitate posita regi
somnia exposuit. Susannam
de morte eripuit. Ipsum vero deus
de lacu leonum liberavit quem sic
laudans exaltavit. Iustus es domine
in ore dei quod dicit ipsis pro deo
supplicat ut ipsis qui pro meritis
inciderant indulgentiam sentiat. In
epistola se vinctum clamat. Populum
captivum ad patientiam roborat.
In graduali beatam gentem cantat
quam deus flagellando visitat. In alleluia
dilexi deo plaudit qui vocem eius
exaudivit. Evangelium ei bene congruit
quod daniel sapientia salvavit ac domini
sic ipse in honorifico loco sedet residebat
dum se inter captivos esse doluit. Rex
vero cum ascendere iussit superius dum
regum principibus se constituit. Offer-
torium oravi deum meum ego daniel specialiter
orationes eius exprimit quam pro ipsis
officio exhibuit. In communione vovete
populum monet ut vota sua deo
reddat festinet quia spiritum principum
abstulit. Dum nabugodonosor inter
bestias esse censuit. Balthasar hostibus
occidendum tradidit. Sub gra

Post hoc officium clerus nunc
veravit quod olim in ecclesia
sub iustiniano contigit. Hic impe-
rator populum a gothis captivum vel
oppressum doluit et dei iudicium hiis
verbis extulit. Iustus es domine. In
oratione pro ipsis flagitat ut
qui dei iudicio pro meritis gentibus
traditus erat indulgentiam sentiat.
In epistola admonitio doctorum insinuatur
qua populus ad patientiam corrobo-
ratur. In graduali beatam gentem
predicat quam dominus hic flagellat

In alla Dilexi quoniam deo plaudit
qui eum exaudivit. Evangelium
ei convenit ubi dicit quod eum dominus asce-
dere super ferrum fecit et ei gloriam
precipuam sanctis tribuerit. Offerto-
rium preces eius exprimit quas pro
ipsius liberacione fudit. In commu-
nione sacerdotes ipsum monent
ut vota terribili deo reddere non
tardent qui spiritum principum abstulit.
Diu alaricum theodosium totilam
tyrannos regno privavit tartaris
tradidit. Rotandum quod in versu offer-
torii cantatur. Michael ungit in
admiracionem quod hec dominica aliquando circa
festum sancti michaelis occurrit
vel quod memoria sancti michaelis
sub predicto principe constituta sit

Dominica xviij

In huius dominice officio
representatur danielis oratio
et angeli gabrielis collocutio. Tras-
actis quippe lxx annis in capti-
vitate oravit daniel pro ipsius liberatio-
ne. Cum angelus gabriel apparuit
et ipsum a christo ei dimittendum
et christum pro humana liberatione
nasciturum monuit. Antiphona ergo verba
danielis representat quibus sic pro
salute mundi clamat Da pacem
domine si in oratione precatur. Dirigat
dominus ut eos via dei perveniat et sequatur.
In epistola prophetia angeli intimatur
in qua michael eis deesse nulla
tamen predicatur. In graduali pro ipso de
angeli promissione letatur quod populus
in domum domini iturus pronunciatur. In
versu erat ut pax ipso stat. In

alla laudate dominum omnes gentes
monet ut liberandi deo iubilent.
In evangelio ipsum exhortatur
ut parati legem moysi in duobus
preceptis dilectionis impleant non ob-
liviscantur. In offertorio Sanctificavit
in ara eos instruit ut reversi
altare domino construat sicut moyses
precepit. In communione tollite hostias
mandat ut dona deo pro gracia
amore offerat **Sub gracia**

Per hiis recolit ecclesia que
divina gratia per gregorium pape
dona ei contulit. Romani quoque
et longobardi inter se discordes
fuerint sed per orationem gregorii sic
orasse intelligit. Da pacem domine
in oratione precatur ut eos universa
via dei perveniat et sequatur. In
epistola intelligitur eius admonitio quam
fecit pro pacis vinculo. In graduali letatur
quod pax ab eis laudatur. In versu domino
erat ut pax in turribus fuisset et hic
fiat In alla populum monet ut dei
pro pace laudet Evangelium tunc
qualiter ipsum in geminam dilectione
copulaverit. Offertorium vero moyses
ut quod sacrificium laus pro populi
salute optulit sicut moyses olim
pro ipso fecit. In communione autem
imperat ut sua concordia deo hostias
laudis offerat. Hec due communiones
in honore et salute populum monet
quatinus decimas clero offerre non
tardent **Dominica xix**

Eiusdem dominice officium de prin-
cipio cum regis accepit qui

Sub gra
Dominica xix

populum captivum abire permisit. In
templo Zorobabel cum sacerdotibus ora-
tionem continuant eumque ad revertendum
confortant ita dicentes. Salus
populi ego sum dicit dominus. In oratione
Semper et misericordiam dei deprecant
ut ipsum solum deum sentiant. In epistola
monet eos novum hominem per iustitiam
induere quo deo ducente ad patriam
possint redire. Populus vero iam
per gratiam dei in terra sic inmoratur. Offertorium
dicitur in altis. Dextera dei deo plau
dit qui in eo virtutem fecit quod eum
ab hostibus redemit. Evangelium con
cordat quod christus in civitatem suam
venisse narrat quod populum cum ipso
sacerdote in iherusalem redisse constat.
In offertorio pro conversione deo sic gratula-
tur. Si ambulavero et reliqua. In co
mmunione. Tu mandasti legem dei
se custodire pronunciat quam ut implere
valeant postulant. Sub gratia

Hoc etiam officium pertinet ad
magnum karoli conventum qui post
romanum regnum in germaniam transtulit.
Cum ecclesiastica una et temporale no
bilitavit et populum dei strenue
gubernavit. Per quem salus populo domini
fuit dum eum ab hostibus defendit.
Tunc orationem suam in introitu ad
dominum direxit. Unde dextera in altis
virtutem cum eo fecit. Et quod in
offertorio manum suam super inimicos illorum
extendit ideo in communione mandati
eius custodiunt. Dominica xx

Per hunc mensem quo Ysaias
vidi dominum de excelsis sedentem
illud tempus representatur quo post
reversionem a captivitate populus
iudeorum redditus. Unde vero per zacha
riam et aggeum esdram et mala
chiam adventus christi pronunciatur.
De quorum operibus hec dominica monstratur.
Postquam enim reversi urbem destruc-
tam et templum incensum viderunt
eiulantes clamaverunt. Omnia que
fecisti nobis. Cum in oratione pe
tunt ut divina miseratione corda
da dirigat quia ei sine ipso placere non
valeant. In epistola dicitur quod tempus re
demerunt eo quod dies mali fuerunt
quod pericula et bellis ab hostibus
se redemerunt qui eos longo tempore
edificare prohibuerunt. In graduale Ocu-
li omnium devote invocantur ut eorum
operi faveant. In alleluia per prophetam eos conso-
lantur quod qui confidunt in domino
non movebuntur. Evangelium eis con
gruit ubi rex nuptias fecit quod vide
licet eo tempore assuerus rex nuptias
cum hester fecit et multos vocavit.
Tunc iudaicus populus ad nuptias
vocatus venit quando de captivitate ad
patriam redit et dominus plebis sue
copulatur per legis observantiam. Unde
vivi ipsi in offertorio de reditu suo
exultant dicentes. Super flumina. Post-
quam esdras venit et eis edificare
cepit sic ad dominum in communione clamant.
Memento verbi tui. Sub gratia

Hoc etiam convenit ad christianum populum
refertur qui ab hostibus suis et hu
manis vastatur. Sed fideles imperato
res superatis hostibus in laudem

dei coadunatur per modum. Requies
dnica de historia hester insinuat
per quam populus dei ab imminenti peri
culo liberatur et premens adversariorum
exterminatur. Hic pro ipso isdem verbis
~~[illegible]~~ deum invocaverunt. In voluntate
tua dne. In oratione similiter tua
oravit ut deus universa adversa
ria excludat. In epistola afflictio iude
orum exprimitur quibus tunc erat
colluctatio adversus principes et
potestates, cum mundi rectores.
In grad. Dne refugium es deinde
qui semetipsum fugiunt eorumque auxilium
petunt. In alla. De profundis pro
tribulatione sua clamant et mox
eos dns liberat. ~~In~~ Per regulum
in ewangelio cuius filius infirmabatur
Assuerus intelligitur cuius dilectio
aman ad mortem trahebat. Per
offertorium Vir erat mardocheus
accipitur qui ut iob graviter temptatur
et probatus similiter magnificatur.
Communione In salutari tuo
deo gratias agit pro de persequentibus
se in dictum fecit. Notandum quod in offerto
rio Vir erat verba non repetuntur
quia egrotantis et loqui conantis verba
interrumpuntur et sepius incepta non
perficiunt. In versibus iob egrotantis
accipitur. In officio hystorie scriptor
non egrotantis intelligitur. Per iob autem
xpus designatur qui pro nobis doluit
et seipsum in sacrificium patri pro
mundo obtulit et hoc versus
exprimit. Officium autem ecclesiam

significat que xpm iugiter immolat
et eum pro nobis oblatum comme
morat. Hec etiam dnica nostri tempus
exprimere videtur quo populus
fidelium ab adversariis affligitur
sed oratione ecclesie et sapienti
labore ab hostibus eripitur.

Presens dnica **Dnica xxi** Dnica xxi
videtur ab historia iudith sumpta
populus namque dei dum ab holo
ferne in betulia obsideretur ad deum
sic clamasse intelligitur. Si iniquita
tes observaveris [illegible] dne. Oratio vel
Deus noster refugium oratione iudith
sumit qua ipsa indulgentiam et
potentiam petit. Epistola autem consola
tionem principum demonstrat
qua ipsi afflictum sublevabant.
Graduale ecce quam bonum gaudium
ipsi exprimit quod iudith universa habitan
tium caput holofernis attulit. Alla
vero laude cum magna gaudium ipsius
iudith insinuat quod de victoria
et ipsius liberatione exultat. Porro
ewangelium huic concordat quod regem
rationem cum servis suis posuisse
commemorat. Cum et nabugodonosor
qui et cambyses cum servis suis consilium
habuit cum universa regna subiugare
disposuit. Cum decem milia talenta
debuit in hac significatione holo
fernes fuit qui pro magno honore
sibi collocato debitor regis extitit.
Hic egressus consilium in carcerem
misit dum holofernes cum exercitu
egressus omnem populum in angustia

misit. Sine consensu in carcere
misit dum antixpi ducem paulo sub-
misit. Officium recordare mei
domine oratione iudith representat qua
deum in paulo invocat ut eius verba
os coram principe holoferne placeat.
Communio Dico vobis persuasionem
antixpi sonare videtur qui per temp-
ora holofernis ipsius dei apponitur.

Quia toto tempore Sub gratia
Qfidelium ab exordio mundi usque
in finem xpisti corpus ecclesie dicitur
aliqua de preteritis aliqua de futuris
divinum officium instituitur. Unde hoc
officium ad tempora antixpi referetur
sub quo ecclesia graviter affliget
sicut hic populus sub nabugodono-
sor afflictus legitur. Porro ecclesia
de sua afflictione sic ad deum
clamat. Si iniquitates observaveris
domine. Deinde orat ut ei deus pacem
donat. Per epistolam per danielem helye
et enoch denotatur qua afflictam
ecclesiam consolantur. In graduali et alla
gaudium ecclesie insinuatur quo de
conversis iudeis gratulatur. Evangelium
optime congruit in quo rex racio-
nem cum servis ponit quia xpistus
rex verus tunc ad iudicium veniet
qui a cunctis actus singulorum exiget.
Antixpus etiam rationem cum populis
ponet quia cunctos sibi subdere
disponet. Conservum in carcere
mittet quia cunctum populum sibi rebellem
crudeliter affliget. Offertorium oratione
ecclesie exprimit qua deum sic orat

dari postquam deus eam de
manu liberabit. Communio antixpum
in territorio suo dampnabit sicut
holofernem per iudith in tentorio
suo truncavit. Communio vero
gaudium innotescit quo iusti super
hiis gaudebunt qui post interitum
antixpi convertendi erunt Dominica xxii

Dominica que officio cantus
caret ubi in evangelio
dominus censum cesari reddi iubet
illud tempus denotat quo omnes
populus sub magno allexandro in
luctu erat quem ipse varus breviter
oppressit et censum sibi dari compulit.
Illud etiam tempus exprimit quo
antixpus universum populum suo subiectum
reddit Sub gratia

Dominica que hanc sine cantu
sequitur ubi in evangelio
mulier fluxum sanguinis duodecim
annis patiens a domino curata legitur
illud tempus sub severo rege innuit
quo tota asya per xii annos sub
allexandro sanguine bellorum fatigata
liberata fuit. Hec etiam cantu non
consignatur quia mox tota terra
bellis turbatur. Illud quoque tempus
quod post mortem antixpi futurum
erit innuit quo ecclesia prius a suo
sanguine persecutorum liberata
liberabit. Dominica xxiii

Ultima dominica insignatur
de machabeorum hystoria quibus
post multos sudores bellorum xpisti regnum
advenire promittitur per quem

quinque panibus saciata narratur. Et a
post quinque milia

ab hostibus liberentur. Sacerdo-
tes ergo eius prophetans verbis sic allo-
quitur. Dicit dominus ego qui in ore
Exacta dure portant ut eorum mentes
ad divinum opus convertentur. Lectio
ob regem assueri predicat qui eos
industria mediante ab inimicis eruat.
Tercium in graduali pro sua liberatione
et hostium confusione gratias agit.
In alleluia ei qui sanat contritos corde
plaudunt. Evangelium vero consonat
quod v milia hominum data est panibus
duobus piscibus que refecte sunt. Mentes
horum in offertorio. De profundis peccatores
ad deum clamant ut hoc pane digni
fiant. In communione Dico vobis. Divina
vox eis pollicetur quod omnia eorum compleat.

Per hoc officium Sub gratia
pena ecclesia tribulationem
christianum populum [?] quam sub
antichristo sicut machabei sub an-
tiocho passuri erunt. Hinc adventus
christi propinquus prenunciatur per quem
ab omni hostium formidine eruat
fideles et sic consolatur. Dicit
dominus ego cogito etc. Tercium in oratione
mentes suas ad penitentiam excitari
postulant quo remedia indulgentie
percipiant. In lectione regnum christi et
eius iusticia eis promittit et ipsi in
graduali et alleluia de sua ereptione gratu-
lantur. In evangelio populi ad christum
confluxisse et ab eo refecti referuntur
quia tunc omnes gentes ad iudicium
dei confluent et ab eo qui est panis

vivus reficientur. Ideo evangelium
de quinque panibus legitur quod ab hinc
quinque dominice ad natale domini computantur
quo quia per quinque etates celesti pane
fideles sanantur. Ideo etiam legitur
quod semper circa festum andree evenit
ea mencio in eodem evangelio agitur
in ipso mense iohannis baptiste predi-
cationis quem christus in carne
venisse demonstratur. Unde et adventus
domini ac nativitas eius in hoc mense cele-
bratur. Dominica prima adventus domini.

Dominica prima de adventu
domini officium de iohanne baptista
sumit sub cuius persona ecclesia cantat
Ad te levavi. Tercium in oratione rogat
ut christus adveniens genus humanum
a peccatis eripiat. In epistola [?]
fidelitatis pressisse dicit fidei apostolus
quae dominatur. In graduali. Verba ad
ipsum christum dicit cum ab eo baptizatur
duos adventus. Universi qui te expectant
deus. In alleluia denique postulat ut
salutare suum idest filium suum ostendat.
Evangelium vero congruit quod matheus
in [?] libri sui de iohanne scribit. Ecce
mitto. Alii legunt evangelium Cum
appropinquaret ierusalem quod etiam ad-
ventum domini congruit propter versum
Benedictus qui venit in nomine domini.
Offertorium Ad te domine sacrificium iohan-
nes consonat ubi nos penitentium deo
offerebat. In communione terra fructum
dabit i. maria christum generare predicat Dominica secunda adventus.

Dnica

Dominica secunda de pso
pphetarum in officiat. per quos
adventum xpi synagoge denunciat
sicut populus gentium. In prio officio
vocatio iudeorum. in isto autem vocatio
gentium incipit. ubi cantatur. Ecce
dominus veniet ad salvandas gentes.
Unde gentes in oratione petunt
ut corda illorum nisi xpo preveniantur.
In epistola vero pphetarum vocant. Moy-
ses namque dicit. Letamini gentes
cum plebe eius. ysayas vero. Cum con-
surget rege gentes i. g. s. In gr.
dicit pphe predicatoribus. Congre-
gate illi s. e. In alla gentes exultant
dicentes. In domum domini ibimus. Evan-
gelium vero consonat quod redemptio vestra
appropinquat. ideo hoc evangelium in
ista dominica legitur. quod in ea secundus
adventus xpi prenunciat. In off° gen-
tes se xpo offerunt ~~gentes~~ gaudentes
dicit. Deus tu convertens v. n. In
communione etiam de gentibus prophe-
tarum ordo applaudit dicens. Ierusalem
surge et sta. **Dominica 3a adventus**

Dnica 3a adventus — Dominica 3a de psona apostolorum
officio letatur. per quos utrique
populus ad fidem vocatur. quorum voce
sic cantatur. Gaudete in domino sub-
audis ex iudeis fideles. iterum dico
gaudete. videlicet fideles ex gentibus.
Unde in oratione precantur ut tene-
1 cor. ii — bre mentis illustrentur. In epistola tuba
apostoli eius intonat quod xpus adveniat
qui abscondita tenebrarum illuminat.

In gr. et in alla fideles postulant
ut quiconque xpi adveniat. Evan-
gelium de signis xpi et iohannis sanc-
titate legitur. quod xpi dominitas per
iohannem predicatur. ideo in 3a dominica legitur
quod xpus in tercio tempore mundi per mira-
cula innotescit. In off° fideles gratias
agunt quod eos dominus suo adventu visitavit
iram suam ab eis avertit. Audivimus
dicere. In communione per predicationem
consolantur et dominus eos salvare promit-
titur. Officia quarte et sexte ferie
et sabbati adventum domini et quatuor
temporibus conveniunt que xpm de
virgine adventurum cantant. **Dominica 4a** — Dnica 4a

Dominica quarta ab officio
pptr ordines priores dici nam
sed a modernis officio Memento
nostri repudiat. quod officium ex psonis
doctorum cantatur per quos secundo adventu
domini predicatur qui sic clamant. Memento
nostri domine. In oratione orat ut dominus
adveniens magna eis virtute suc-
currat. In epistola fideles monet quod
dominus prope est. Unde in gr. dominus prope
se invocantibus plaudunt in alla
eius rogaturi ad relaxanda facinora ve-
nire petunt. In evangelio eis dicit
ut viam domini preparent quia cito
veniet. In offertorio et communione
virgo salutatur per quam primum
mundo salvatur. **De vigilia nativitatis domini**

Per vigilia nativitatis domini
prima vita denotatur. in qua
nobis xpi adventus prenunciatur.
Unde in officio hodie i. in hac vita

scietis quia veniet dominus et mane vide-
in futura vita videbitis gloriam
eius. Unde in oratione dicit ut quem redemp-
torem leti suscepimus venientem quoque
iudicem securi videamus. Due lectiones
leguntur quia Christus a prophetis nasciturus
ab apostolis natus predicatur. ideo una a
propheta, altera ab apostolo recitatur. In
graduali Christi nativitas premittitur et in supremo
mane videndus dicitur. Alleluia in vigiliis
et in quatuor temporibus propter ieiunium
non cantatur. in dominica autem si evene-
rit ob resurrectionem domini cantatur.
Evangelium et offertorium spiritualem
nativitatem canunt. Communio autem
secundum Christi adventum premittit reve-
labitur gloria domini. De die natali domini

In die natali domini constituit Tele-
sphorus papa tres missas
hac de causa celebrari. quia constat
tria tempora huius mundi per singularem
hanc nativitatem salvari. Prima missa
que in nocte cantatur tempus ante legem
designat, quod tenebris ignorantie in-
volvebatur. ideo ad hanc missam legitur
Populus qui ambulabat in tenebris.
Introitus vere lucis exprimit, filius ortum
dei nascendo mundo dicit. Dominus dixit.
Gloria in excelsis chorus angelicus
representat qui in ipsius primum tunc primitus
canebat. Oratio in persona pastorum
dicitur qui petunt illa luce in celis
perfrui que claruit in terris. Due lec-
tiones leguntur quia hic a veteri et nova
lege predicatur. ideo autem sic re-
citantur quia veteris et novi concordia

continuantur. In graduali patris filii nativitatem
commendat quem autem luciferum genuisse
se commemorat. Ante luciferum quippe
id est primum archangelum cui pater genuit
et quem ante luciferum stellam videlicet
media nocte virgo peperit. Cuius na-
tivitas ipsius nati voce in alleluia. Dominus
dixit ad me confirmatur. quod in laude
eius ab ecclesia iubilatur. qualiter hec
nativitas contigerit Evangelium depingit.
Credo in unum deum sequitur. significat
quod ecclesia in natum se credere fatetur.
In offertorio fidelis populus in celo et terra
exultantibus plaudit, quo deus venit.
In communione patris filii nativitatem prestatur
qui nobis ~~qui nos~~ in novum datur.
Secunda missa que in aurora lucis agitur
tempus legis intelligitur in quo
lux fidei per scripturas mundo infundi-
tur. sub hac significatione cantatur
Lux fulgebit. In oratione ecclesia precatur
ut que nova luce perfunditur sicut fide
ita opere splendere mereatur. Due
lectiones leguntur quia Christus pro duobus populis
nascitur. Graduale in persona pastorum
cantatur a quibus Christus inventus sit ado-
ratus. Benedictus qui venit in nomine
domini. In alleluia Dominus regnavit laudes illorum
exprimit, qua mox per evangelium referun-
tur. In offertorio eius divinitas ab
ecclesia collaudatur. In communione eius incar-
natio predicatur. Tercia missa que
ad terciam horam in die celebratur
tercium tempus mundi scilicet sub gratia
denotat. quoniam puer natus est per quem

mundus creatus est. qui magni con
silii angelus venit et die crastina
attulit quem in croce tenens humanum
ostendit ut se de ligno presentem recipiat. Due
lectiones ex prophetia et apostolo recitantur.
quia per prophetias hec nostra predicatur
christi et contemplatum per hanc nativitatem
salvat. Graduale ex persona prophete. In tanta
quo iudei et gentiles ad laudem dei
invitantur quia deus salutare id est filium suum
in deis notum fecit ubi iusticiam suam scilicet
eundem filium suum gentibus revelavit.
Alleluia ex persona apostolorum iubilat per quod
ecclesia de gentibus in primitiva ecclesia
christum adorare exhortatur. Per melo
diam vero sequentie intelligitur
iubilatio ipsius ecclesie. In evangelio sublimi
tas divinitatis eius narratur. quem
offertorio ab omnibus sit laudatum.
Tui sunt celi. In communione omnibus adhuc
videnda promittit. Evangelium
in quo de abel agitur ideo de sancto
stephano legitur quia sicut abel in ve
teri testamento prothomartir fuit
ita stephanus in novo prothomartir
extitit. Hoc evangelium etiam propter
nativitatem domini legitur propter versum
in quo dicitur benedictus qui venit
in nomine domini. Dominica infra octavas

Dominica dum medium silencium
tripudium primitive ecclesie insinuat
quo de christi nativitate exultat. De epiphania

Officium ecclesie advenit sub persona
ecclesie de gentibus cantatur.
que de christi incarnatione letatur
que in oracione precatur ut ad contempla
dam speciem dei perducatur

celsitudinem dei convenit in quo gen
tes ad adorandum deum venerunt.
Post baptisma. De temporibus dominicis

Post baptisma per tres fere annos predicasse nar
ratur de quibus tria officia domi
nicalia instituta videntur. Post temp
tationem quippe angeli accesse
runt et ei ministraverunt. Unde introitus
in excelso trono cantatur quem
adorat multitudo angelorum. Epistola
dicit sic ei per sanctimoniam conformemur
in membris eius efficiamur quem in
templo ecclesia videat qui solus mirabi
lia facit. In alleluia ei iubilat de quo in
evangelio legitur quod parentibus
suis sicut subditus fuit. Ideo
in offertorio omnis terra ei iubilare et
in letitia ei servire monet. In commu
nione eius humanitas et divinitas
predicatur in qua et a matre ut
homo inpatiens et filius patris ut
deus affirmatur. Dominica secunda

Secundum officium de miraculo
christi instituit. Unde et evangelium
in quo sicut miraculum legitur.
Tercio officium sub persona humana
cantatur quia omnis terra deum
adorare hortatur. In epistola
dona scribuntur que inter christum agnum
sit prophetia doctrina exhortatio et
cetera. In graduali ecclesia deo plaudit
qui verbum suum misit et eam de
interitu sanavit. In alleluia et in offertorio
ei iubilat. In communione sicut de
aqua vinum sic de vino sanguinem
suum commutare cantat

Tercium officium sub persona
angelorum cantatur a quibus cristus
deus adoratur per quem inimi-
cus redemerunt. In ore fideles
postulat ut eos dextera sua pro-
tegat. In epistola persecutores admo-
nentur ne malum pro malo reddant
bona tamen deo et hominibus provide-
ant. In gradali cristus laudatur per quem
gentes canentes. In alleluia angeli
ad laudandum invitant et gentes
per cristum salvant. In evangelio
leprosi et infirmi curant et iudaei
et gentiles ipsos per cristum sanant.
In offertorio ecclesia ex virtute ipso ei lau-
dem canit quia dextera domini fecit virtutem.
In communione omnes de signis et
verbis eius mirabant qui ad
fidem convertebant. Dominica quarta

In dominica quarta evangelium
recitatur quo cristus in navicula
ascendente mare turbatur et ipse
dormiens a suis excitatur. Et videlicet
in quarto anno post baptismum
suum cristus in navem ascendit et
ventus diabolus turbam iudeorum com-
movit et cristus sompno mortis
obdormivit quem precatio suorum
mag excitavit. De sanctis ordinario

Officia de sanctis ita sunt
instituta ut partim tempori
proprium conveniat. Diversificant de sanctis
Gervasio et Prothasio officium loquitur
dominus pacem in plebem suam. Et
illa die pax inter romanos et lon-
gobardos facta memoratur. Noctur-
nale officium ideo de sancto paulo
versibus antiphonarum insignitur quia
plus omnibus apostolis laborasse legitur.
Similiter versus ad antiphonam
de sancto laurentio cantantur quia
eius passio omnibus martiribus prefertur.
In officio mortuorum invitatorium officia
mortis vel sepulture domini. Ideo in-
vitatorium non cantatur et benedictio-
nes ad lectiones non dantur quia et ibi
~~non~~ intermittunt et luctus vel tristicia
quando hoc tamen agunt. Pro mortuis
autem ob duas causas rogamus ponamus
pro pulsamus ut videlicet vincentes pro
eis orent et se etiam martires
faciant. De romano ordinario

Iam de officiis que
videbantur cristo opitulante
explicavimus nunc pauca de roma-
no ordine addere censuimus. Ab adventu
domini usque ad nativitatem eius Te deum
et gloria in excelsis non cantatur et
ite missa est intermittitur quod nunquam di-
citur quando gloria in excelsis cantatur.
Dalmatice et subdyaconalia non
portentur. Si in missa adventus domini
festum sancti andree vel thome vel
dedicationis ecclesie occurrit gloriosa
cantica ponunt non omittunt. In feria
secunda de sancta cruce et in omnibus diebus
de sancta trinitate non cantatur. Ad laudes
in omnibus Dominus regnavit cum reliquis
cantantur. Historia clama in fortitudine
non ad quatuor tempora sed ad proxima
septimanam natalis domini pertinet.

sicut illa responsoria ad illam
ebdomadam ante pascha pertin-
ent et singulis diebus laudes hym-
[illegible]. In hac septimana canitur O cantate
in quibus verius scribitur que septe
tantum reperiuntur. Vigilia domini in quarta
feria occurrerit usque ferialem psal-
mum et tantum cum antiphonis op-
tinebit. Precedens vero saltem tantum
cum audite cum antiphona Expectetur
habebit. Si vigilia domini in dominica
evenerit sex responsoria de histo-
ria Canite tuba et tria de vigilia
cum laudibus assumet. Missam de
vigilia et horis de dominica accipiet.
In natali domini Te deum post nonum
responsorium ante missam cantatur. no
Ad missam vero Ite missa est si-
ve Benedicamus domino dicitur. De sancto Stephano

In festo sancti Stephani statim
post vesperas totum de sancto
Stephano canimus similiter de sancto
Iohanne sequenti die facimus. In
natale Innocentum Gloria in excelsis
et Te deum laudamus et alleluia et Ite
missa est non cantantur. Dalmatica
tunicam non portant. Gloria patri nunquam
nisi de passione domini omittitur. Si
illorum festum in dominica occurrerit magis
de hymno omittimus in octava quoque
illorum omnia ~~agimus~~ canimus. Si nata-
le domini vel alia sequentes festivitates
in dominica evenerit officium Dum
medium post natale ~~Innocentum~~ Inno-
centum canimus et in sequenti do-
minica idem repetimus. In octava domini
non puer natus [illegible] simul tamen non est
cantandum et totum officium illa die
de sancta Maria agitur. Vespere et alia
post pascha cantantur et oratio Deus qui
salutis eterne. Si vigilia epyphanie
in dominica evenerit officium Dum
medium ut in prima dominica plenius ex-
equatur. Si alia die idem quoque officium
sed tamen lectionem primam evangelium
Defuncto herode cantatur. In epy-
phania invitatorium non cantatur sed a psal-
mo David inchoatur et antiphona Fluminis
impetus cum psalmo in tertio nocturno
respondentur. Si epyphania in dominica
evenerit dominica in octava differtur.
Si autem dominica infra octavam occurrerit
In excelso throno totum cantabitur quod
tamen si necesse fuerit in sequenti dominica
repetitur. Ad dominicam autem infra
octavas psalmi dominicales cum canticis
de epyphania cantandi sunt. Pluribus
quoque diebus infra octavam feriales nocturni
cum antiphonis de epyphania et respon-
soriis cantande sunt. Laudes tamen de festo
agende sunt. Iuxta Romanum ordi-
nem unumquemque nocturnum ferialem dimit-
timus cum tria responsoria dicimus
nisi in ebdomada pasche et pente-
costes. Omni anno In excelso throno
infra octavam epyphanie cantabitur tamen
si septimane ad lxx^ma videantur plures
Porro si una tantum ebdomada infra
epyphaniam et lxx^mam occurrerit
duo officia inter se partabit. Post
octavam epyphanie epistole Pauli leguntur
sive ferialibus sive dominicalibus diebus sit

Si duo festa in pleno officio in unum
diem convenerint de uno plenius
agatur, alterius mentio tantum cum
et oratione fiat ~~ante~~ aut in altera
die, ut festum sancti pauli differ-
tur. Nullius sancti mentionem
post missam facimus de quo tria
responsoria tantum. In omnibus
novem lectionibus cantatur gloria
in excelsis et Te deum laudamus
et ite missa est nisi infra adventum
et lxxma. Credo in unum in omnibus
dominicis et festis sancte marie et apostolorum
et sancte crucis et dedicationibus
et omnium sanctorum cantatur. Cum gloria
in excelsis cantatur semper dalmatice
et subdyaconalia portantur. Alexander
papa secundus instituit ut alleluia ad
vesperas dimittatur et cantica simul
responsoriis eo tempore incipiatur.
Eadem vero historia sequenti dominica
repetatur. Abhinc usque ad pascha gloria
in excelsis et Te deum et ite missa
est et dalmatica et subtilis dimittitur.
Si purificatio sancte marie infra
lxxma occurrerit nichil de ea nisi
alleluia dimittamus. Similiter in cathedra
sancti petri et annunciatione sancte
marie Gloria in excelsis secundum ordi-
nem cantamus. Si autem annunciatio
sancte marie in [illegible] ante pascha occur-
rat, in sabbato ante palmas anticipetur.
In capite ieiunii missam ad nonam
cantamus et inter vesperas psallimus seqm
et omnia ut in quadragesima facimus.
Officio quo in capite ieiunio cantamus
tam dominicis quam in aliis diebus usque
in passionem domini canimus. Sabbato officium
Esto michi ad missam. In prima ebdomada
de quadragesima quatuor tempora observant et quarta
feria ad priorem orationem flectamus
genua tantum; ad secundam vero dominus
vobiscum non flectamus genua dicitur.
A dominica passionis domini usque in pascha
non dicitur gloria patri ad responsoria
et ad introitum et ad psalmum venite
ea que repetitio solet mutari,
ut ad primum versum a capite inchoetur,
ad secundum a principio repetatur
invitatorium. In ebdomada palmarum
officio de sancta cruce dicitur. In pre-
senti sabbato officium Iudica me
deus. In die palmarum et tercia et
quarta feria dominus vobiscum ante passio-
nem dicitur sed gloria tibi domine non
subiungitur. Ubi infra passionem
de sanctis agimus gloria patri non
omittimus. Feria secunda et tercia
due lectiones continuatim ut in
natali domini leguntur ad missam.
Similiter in sabbato post mediam
quadragesimam agitur. Feria quarta post palmas
due lectiones leguntur et ad utramque
flectamus genua dicitur. In cena
domini et in parasceue et in sabbato
sancto post benedictus kyrieleyson
et preces et oratio secundum ordinem
sub silentio est dicendum. In cena
domini gloria patri et gloria in excelsis
repetitur nisi ubi crisma conficitur.
Dalmatice tamen ponuntur. In
qua die sub anathemate interdicitur
ne a quoquam quadragesimale ieiunium solvatur.

In parasceue officium non ab oratione
sed lectione est incipiendum. Ad pas
sionem dominus vobiscum non dicitur
et tituli ad lectiones non pronunciantur.
Ad singulas orationes nisi pro iudeis
flectamus genua dicitur et levate
subsequitur. In sabbato sancto ce
reus magnus a dyacono est bene
dicendus et ante benedictionem
illuminandus et in octava pasche
populo distribuendus ad suffumigandum
tecta eorum. Ante baptismum xii lectio
nes secundum ordinem leguntur sed
tituli non pronunciantur. Post bap
tismum passim presbiteri missam cele
brare qui volunt. Ad missam
officium et communio et agnus dei
non cantantur et ite missa est non
dicitur. In pascha agnus non ad al
tare sed ad mensam benedicatur.
Et credo in unum cotidie usque in
octavam cantetur. Ova vero generaliter benedicta qui
vocant in feria quinta ad lapidem
quem reprobaverunt edificantes propter
passionem Christi in feria sexta canta
dus. In sabbato infra octavam an
tiphona Cum esset sero ad vesperas
cantatur. Et idem evangelium
olim usque ad thomas unus eodem
sabbato legebatur. Ad vesperas feria
les psalmi dicuntur unum alleluia et
in nocte dominicali nocturnum et nove
lectiones dicimus et ad laudes coti
die Deus regnavit cantamus.
Ea a tunc pluribus ab hinc usque

pentecosten tres psalmi psallun
tur et tres lectiones leguntur. Et magu
nensi consilio institutum tradit sed a
romana ecclesia non recipitur. A pas
cha usque pentecosten in festo trium
lectionum unum tantum alleluia ad missam
cantamus in festo vero novem duo
unum de festo aliud de resurrectione
cantamus et non primum sed secundum repeti
mus. Prosas paschales cotidie usque d²
ad ascensionem dicimus. In vigilia
ascensionis cantatur ad missam Vocem
iocunditatis. Hora de futuro festo
agitur. In vigilia pentecosten quatuor
lectiones ante baptismum absque titulis
leguntur ad missam benedicamus non dicitur
sed Ite missa est. In pentecosten
cotidie credo in unum cantamus. In
hac septimana estivale ieiunium
quatuor temporum celebratur et alleluia
post graduale cantatur et flectamus genua
non dicitur. Ad missam de ieiunio
Gloria in excelsis non cantatur
et missa post terciam celebratur
sed gloria in excelsis numquam nisi ad
terciam secundum ordinem cantatur
excepto in cena domini et in sabbato
sancto et in vigilia pentecosten.
Ubi quidam duas missas cantant
unam de festo alteram de ieiunio.
Illa de festo cum gloria in excelsis
et credo in unum alteram tacente.
Ita solet fieri in festo mathei au
tumnali ieiunio in festo sancti thome
in hyemali et annunciatione sancte
marie quadragesimale. Videlicet ut por

missa de festo secunda satisfaciat
Secundo in oct. nouem lectiones
legitur et tandem responsoria
de spiritu sancto cantantur. In crastino
de libris regum ad nocturnum nouem
legimus et canimus ad missam
officium. Dominica in qua quod in sequenti
dicitur si necesse est speciminus. Tandem
in hac ebdomada officium de sancta
trinitate canitur quod romani non reci
piunt. Albinus namque magister karoli
rogatu bonefacii archiepiscopi instituit
missam de sancta trinitate in do
minica die. Feria secunda de sapi
entia. Feria 3a de sancto spiritu. Feria
quarta de caritate. Feria quinta
de angelis. Feria sexta de sancta
cruce. Sabbato de sancta maria.
In quarta ebdomada ~~decembris~~
septembris et in quarta decem
bris erit celebracio quatuor temporum
et ad omnes ordines in sabbato
flectamus genua dicitur nisi ubi lectio
danielis legitur scilicet ad priorem
tantum oratio dicitur. De libris autem
Hii libri sunt canonis ...
autentici et hii sunt in
diuinis officiis legendi. In lxx^a
usque in passionem domini legitur pen
thateucus quem scripsit moyses
et liber iosue quem ipsemet scripsit
et liber iudicum et ruth quos
gedeon et samuel scripserunt.
A passione domini usque in cenam
domini legitur ieremias propheta
quem ipse scripsit. Tribus diebus
ante pascha leguntur lamentationes
eiusdem. Ab octava pasche per tres
ebdomadas legatur apocalipsis
quam scripsit iohannes apostolus. Deinde
per duas septimanas leguntur
canonice epistole quas scripserunt
iacobus petrus iohannes iudas
apostoli. Ab ascensione domini usque pe
thecosten leguntur acta apostolorum quos
scripsit lucas ewangelista. Ab octava
penthecosten usque in kalendas
augusti leguntur libri regum quorum
primum samuel, secundum natan, tercium
et quartum ieremias, et duo libri
paralipomenon quos sapientes
synagoge scripserunt. A kl. augusti
usque in septembrem leguntur parabole
salomonis, et ecclesiasten, et can
tica canticorum, et sapiencie libri
quos omnes salomon scripsit, et
ecclesiasticus quem iesus filius sirach
composuit. A kl. septembris per duas
septimanas leguntur liber iob quem
ipsemet scripsit. Deinde per unam ebdo
madam liber thobie quem ipse scripsit.
Deinde per unam ebdomadam
legatur liber iudith quem ipsa ach
ior scripsit. Deinde per unam ebdo
madam legatur liber hester quem mar
docheus composuit, scilicet postquam ab hes
dra scriptus creditur qui assueri
regis et hester pincerna fuit. Et
ipsa hesdre liber recitatur quem
ipsemet edidisse non ignorat. A kl.
octobris usque ad kl. nouembris

legantur libri machabeorum quorum po/
rem Symon pontifex | ultima parte
eius | iohannes eius filius scripsisse
traditur. postea quorum quidam iudeo
a grecis eruditus edidisse cognoscitur.
A kl. novembris usque in kl. decembris
legantur Ezechiel et daniel et xii
prophete minores qui a senioribus
synagoge scripti dicuntur si melius
ab ipsis editi creduntur. Ab adventu
domini usque in nativitatem eius ysayas
legatur. quem ipse scripsisse non
dubitatur. Post octavam epiphanie legantur
epistole pauli usque in lxx^a. hab(et)
ipse omnes scripsit sed lucas evan/
gelista ad hebreos hebraice con/
positam in grecum transtulit.

Sed iam tempus est
nos calamum deponere
et anguantulas vires sustentan/
ad aliud iterum resumere. Vos
autem fratres deo dilecti quorum
iussu onus subivi quorum oramine
nunc deposui quesumus ut vestre devote
preces apud deum obtineant quatinus
de hoc tantillo iacto semine uberes
segetes christo irrigante deo dante
surgant et omnes in eo laborantes
copiosum fructum metant.

Ecce filie ierusalem quas delinas
vobis paravi quibus omnibus
vos ornari. De thesauro prius
sancti nova et vetera protuli in
signia ornamenta preciosis lapi
dibus vernantia vobis contuli. In
sanctum quo hermionis monile ab

letales

dicate scilicet ipse eximias refutate
lius pompas ornamentorum vos conde
corate. Hiis sponso vestro placentes hom
forma sponso ardentibus lampa
dibus obviate quatinus in die iudicii
mereamini eius prede et illum
in diademate glorie sue coronem.
Compositori quoque vestro manum
adiutricem vobis sui prodenti presente
sentiatur vero vel ultimum loci in
gloria vos videndi optinere ut
tum iamia tendentibus obclau
ditur. Ipse vestris inceptis infine
mereatur. Amen.

letici

Incipit libellus qui dicitur Summa gloria

Postquam gregis christi ductu
verbo et exemplo ad pa
scua vite perenne in loco pascue
ubi nichil deerit a bono pastore
locari cum omnibus spetio. Cuius
moderamen totius ~~mundi~~ humani
regiminis duabus videtur perso
nis regali scilicet et sacerdotali
commissum. velud machina universitatis
duabus columpnis fulcitur in iungis
nunc simone et sua inceptio
principalis omnibus christi ductor stilo
desinens utrumque certe persone pares
in pollato principatu apice cum altera
alteri in dignitate sit preferenda
vel altera ab altera sit iure con
stituenda quod fieri magne de
mentie est in validis humeris
belle subire ita videtur scelo

Adam figura Christi

ydolatrie ubi in urbe Christi imperanti nolle obedire. Hos [illegible] estimo ob benivolentie sudorem ne primi merito imperatorum vel iudicum qui inobedientie tempore sublimi censura studiosorum vel ipso denotarum. Summa ergo plerique nomine scientie sibi usurpat nescientes de quibus loquuntur vel affirmant atque imperita scientia apud indoctas vulgi aures [illegible] seque sancte et secularium potestatum iactant, gloriatur. Quamvis horum impudentia reprimatur, hic libellus ad honorem veri regis et sacerdotis Ihesu Christi editur. Et quia de regno et sacerdotio eius est materia, sit nomen eius Summa gloria.

Cum universitas fidelium in clerum et populum distribuatur, et clerus quidem speculative, populus negotiative vite ascribatur, et sepe hi pro spiritualibus, hi vero pro secularibus nitantur, et ista sacerdotali, illa autem regali virga gubernetur, solet plerumque apud plerosque queri utrum sacerdotium regno an regnum sacerdotio iure debeat in dignitate preferri. Ad quod quidem possent breviter responderi quod sicut spiritualis prefertur seculari vel clerus precellit populum ordine, sic sacerdotium transcendit regni dignitatem. Sed imperitis ac seculari tantum scientia obcecatis inutile tamen videtur nisi pluribus scripturarum testimoniis roboretur. Unde ut questio enucleatius discutiatur, tradux salutis dei hominis ab origine mundi diligentius inspiciatur. Adam signa Christi

Primus Adam terrenus de munda terra creatus formam secularis Ade celestis gessit, qui carnem de munda virgine suscepit. Adam de coniuge sua duos filios genuit, et Christus de sponsa ecclesia clerum et populum gignere disposuit. Utrique enim filii utriusque ordinis in suo officio pretulit. Abel namque, qui pastor ovium fuit, expressit sacerdotium, in quo pastoralis cura vigilat, quatinus oves Christi a rapidis lupis hereticis per curam custodiat. Cum agnum sacrificavit, quia verum pascha agnum peccata mundi tollentem prefiguravit. Eius sacrificium deus acceptasse legitur, quia sacerdotium ei a patre institutum credit. Cum etiam uxorem procreasse non scribitur, quia sacerdotium ecclesie a carnali coniugio excluditur. A fratre occiditur, quia sacerdotium a regno sepe opprimitur. Cain autem, qui rus coluit et civitatem condidit, in qua etiam regnat, typum regni gestavit. Ad huius munera deus non respexit, quia indebitum sibi officium sibi usurpasse traditur. Quanta ergo excellentia sacerdotium regno premineat deus evidentissime declarat, qui Abel sacerdotem laudat et eius sacrificium approbat, Cain vero regem vituperavit, eius quoque munera reprobat.

Nec te moveat quod Cayn maior natu scribitur quia non prius spirituale sed carnale ponitur. Cui eciam ipsi in carne existentes a carnalibus primitus postea in spirituali quiete spirituali gloria induantur. Hec quibusdam calumpniosis oblata occasione elatus superbie cornibus me qui fermentum ventilat et venenata lingua virus invidie evomens insultando clamitat: Quomodo tu de regno et sacerdotio disputare presumpsisti? Cui nunc tibi respondendo ad personam quanta tam dinoscitur fac quod persona dignitatem non commendat sed persone dignitas personam exaltat. Abel non ob sacerdotium sed ob vite meritum est laudatus. Similiter Cayn non ob regium honorem sed ob crudelis vite horrorem a deo est reprobatus. Abel iusticia sacerdotii potestatem non ampliavit et Cayn malicia regni maiestatem non minoravit. Hec parata impietatis cornua veritatis cornibus retunduntur et gladio verbi dementiuntur atque ora loquencium iniqua hec oppilata obstruuntur. Auferetur a vobis regnum dei et dabitur genti facienti fructus eius quod estis ipsi dicit dominus. Porro hii qui verba veritatis intelligere desiderant pariter que deo inspirante dicit audiant. Nos est sacre scripture aliquando officium persona aliquando persona officium commendare aliquando vero officium persona aliquando personam officio improbare. Officium persona commendat sicut papam sacerdotium ex persona prolaudat. Talis inquit decebat ut nobis esset pontifex. [illegible] sed persona officio commendatur sicut dominus per prophetam david affatur. Valde inquit et dixit david dominus ipse mei. Ego te constitui regem super syon montem meum. Item officium ex persona improbatur sicut sacerdotium per filios hely pollutum dicitur. Persona quoque officio reprobatur sicut a domino per Saul dicitur: Cum non custodisti verba mea abiecte ne sis rex. Igitur sublimitas sacerdotii per abel sacerdotem commendatur. Infirmitas autem regni per Cayn regem denotatur. Hec quibus ante conveniunt male viventibus sanctitate per sacerdotium confertur. Hely sacerdos reprobatur et ne quis putet regni gloriam bene viventibus obesse David rex collaudatur. Quam autem prerogativa sacerdotium pre regno resplendeat in sequentibus sacra scriptura declarat: Ingressi sunt inquit filii dei ad filias hominum. Cum postea Seth qui ab hely in sacerdotio successit filii dei nominantur. Postea autem Cayn qui ei regno successerit filii hominum appellabantur. Sacerdotes in sacro eloquio nunc filii vel apostoli dei nunc dii nunc christi nunc angeli solent nuncupari. Filii dei ut in deuteronomio pronunciavit deus filii sui et in Job quadam die cum venissent filii dei ut assisterent

coram domino. Unde et in exodo dicitur ne occideres. Et iterum offeret sacrificium domino xpi ut in david scribitur tangere xpos meos. Angeli ut in propheta labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem ex ore eius requirunt quia angelus domini exercituum est. Filii autem hominum nuncupantur qui de regno gloriantur. Ergo quantum hec vocabula filii dei xpi dicti angeli a filiis hominum differunt tantum divina auctoritate sacerdotes in dignitate reges precellunt. Et notandum quod hii qui in diluvio perierunt qui filii dei vocantur quia sanctum sacerdotium non salvat quos reproba vita dampnat

Noe figura xpi. Sem sacerdotii Japhet regni

Noe quoque qui archam diversis animalibus plenam in undis regit typum xpi gessit qui ecclesiam diversis generibus refertam in fluctibus seculi regit. Hii duo filii Sem et Japhet evidentissime sacerdotii et regni figuram gerunt atque clerum et populum exprimunt. Sem namque a doctissimis melchisedech fuisse traditur qui sacerdos altissimi scribitur. Cum enim rex salem legitur quia rector civitatis illo tempore rex dicebatur. Cum quoque primogenitus scribitur quod ab hoc regi sacerdotium maiorasse dicatur. De Japhet est romanum imperium processisse invenitur. Porro tercius filius qui duos fratres addidit ipsius sacerdocio et regno subiectus occupit vel iudaicus populus vel quia servientes intelligitur.

Cum enim filius verenda patris deridet iudaicus populus xpi humanitatem vel vulgus prelatorum fragilitatem corrodit. Quanta itaque dignitate sacerdotium a regno differat divina vox per noe manifestat. Dilatet inquit deus Japhet et habitet in tabernaculis Sem. Romanum quippe regnum a stirpe Japhet descendens quamquam toto orbe dilatatum tamen habitet in tabernaculis Sem id est in ecclesiis sacerdotum quorum Canaan et filius quia iudaicus populus sacerdocio et regno privatus xpianis nolens volensque est subiectus

Nemroth caput tyrannorum

Nec silencio pretereundum quod de semine Cham Nemroth gigas descenderit qui turrim babel contra deum construxit in qua primus in mundo tyrannidem arripuit primus ydola cole docuit. De cuius stirpe Ninus processit qui primus sceptra monarchie sibi usurpavit et utrasque gentem Sem scilicet et Japhet violenter subiugavit. Quem adhuc imitantur tyranni qui intra regni indebite arripiunt et clerum et populum crudeliter premunt. Et filii sui successores eius principatum divina auctoritate non fulcit ideo regno non sed tyrannidem ascribitur. Ideo etiam abraham eius regnatus ei subdita non fuit sed potius divino iussu eius dominium fugit atque in terra postea sibi danda cultum dei ut sacerdos docuit ubi quoque non regibus sunt sed

porro reges legitur qui sepius supplantasse. ysaac sacerdotium ysmahel regnum. Ab hoc abraham qui fidei ipsi regni et sacerdotium exordium suscepit duos filios habuit ex quibus ysaac sacerdotium expressit dum filium qui pontifex benedixit. Hysmahel vero regnum prætulit qui se studio venandi exercuit. Qualis ergo differentia fuit inter ysaac qui heres patris statuitur et hysmahel qui eiectus legitur tanta distantia inter sacerdotium et regnum divina auctoritate cognoscitur. Unde sicut tunc hysmael persequebatur ysaac ita et adhuc regnum persequitur sacerdotium. Jacob sacerdotium esau regnum.

Ysaac etiam a patre oblatus formam gessit christi qui a patre suo pro nobis est ~~oblatus~~ immolatus. Hi duo filii non solum sacerdotium et regnum figuris expresserunt verum etiam ipsis actibus gesserunt. Nam dum lapidem unxit et sacrificium obtulit manifestissime sacerdotium gessit. Esau vero regnum prætulit dum gentes duces de sua stirpe protulit. Sed quod tamen iacob officium esau prætulit divina vox in benedictione patris declarat. Dominatur tibi inquit pater ipse ad iacob et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum etc. Item ad esau. Dominum tuum inquit illum constitui et omnes fratres eius servituti ~~illius~~ illius subiugavi. Et item ad esau vives inquit gladio et fratri tuo servies. Et

tamen adhuc in utero matris gestarentur a deo dicitur. Maior serviet minori. Tanto amplius quanto gradus quo presbiter manifestus dicitur quibus dementis contrarie ibit divine auctoritati. Et capitulo vero presbiter numerositati laycorum ut fiat derisionem clericorum. Igitur si rusticus fuerit iure dyaconus tunc iure et miles presbiter. Et si miles presbiter tunc iure et princeps subditus erit episcopo. Et si princeps episcopo tunc iustissime rex qui utique de numero laycorum subiectus est apostolo. Quod rex sit laycus

Sed garruli fortasse tumidos fastu contendunt regem non esse de numero laycorum cum unctus sit oleo sacerdotum. Hos manifesta ratio insensatos deridet et imprudentium hominum ignorantia aperta veritas obmutescere facit. Aut enim rex est laycus aut clericus. Si non est laycus tunc est clericus. Et si clericus tunc aut est hostiarius aut lector aut exorcista aut acolitus aut subdyaconus aut dyaconus aut presbiter. Si de hiis gradibus non est tunc ergo clericus non est. Porro si nec laycus nec clericus tunc monachus est. Sed monachum eum esse excusat uxor et gladius. Non enim si causa gladium portat vindex est enim ire dei in hoc ipsum constitutus. Sed monacho nec etiam clerico licet arma portare. Igitur si evidenti ratione sit laycus sed per officium sacerdotale omnibus

laycus preferta oportet ut per omnia
summo sacerdoti ut puta capiti
ecclesie in divinis sit subiecta et
econtra summus sacerdos cum omni clero
in secularibus cuilibet precellenti sit subdi
tus. Verum isti duo principes populi hono
re se mutuo prevenientes vero regi
et sacerdotio per se firmius adherentes
licet etiam ille populum ad supremum regimen
pervenerant ubi soli sacerdotes et
reges regnabant. Moyses non regem sed sacer
dotem statuit
Sed tamen moyses cum
sine legibus ad medium veniat
et caliginem ignorantie de mentibus
nostris penitus eruat. Hic populum
dei de egipto ducens legem, iura
et statuta et ad hunc gubernandum
non regem sed sacerdotem statuit
ab hinc que fratre aaron legale sacer
dotium exordium suscepit. A tempore itaque
moysi usque ad tempora samuelis popu
lus dei non regibus sed sacerdotibus
regebatur et iudices qui populo in
secularibus preesse videbantur per
omnia sacerdotum decretis moderabantur.
Cum autem Saul samueli subditur
populus recusasset sacerdota
lem mansuetudinem samuel
propheta et sacerdos iussu divino unxit
eis regem regnique morem conscripsit
legem. Cum rex in omnibus pare
bat samueli que divine legi con
tinebat. Similiter et samuel regi
obediebat in civilibus que ad ius regum
pertinebat. prophete etenim inter sacer
dotes censebantur unde et sepius
sacrificasse narrantur. Postquam

idem rex sacerdotale officium sibi
sacrificando vendicaret confestim
eum divina censura a regno reprobabat.
David insuper omnium David nathan subditur
et omnes regum censura severe
sive iuda vel israel a prophetis vel sacerdo
tibus quos plerumque idem erat in regnum
eligebant ungebant et tamen pene
omnes eisdem in divinis subiecti
memorantur. Ipsi econtra eos in se
cularibus subditi venerabantur. David
namque rex nathan et gad prophetis simplici
bus parebat increpatus ab eis humiliter
audiebat. Reges prophetis et sacerdotibus
subditi
Salomon propheta sapientissimus
rex potentissimus miro decore
munifice sacerdotium exaltavit maxima
veneratione honoravit maximis bene
ficiis ditavit. Alii quoque reges prophetas vel sacer
dotes dei et coluisse et eis in spiritua
libus subditi fuisse nuncupantur. Sicut
ezechias ysayam coluisse achab
pessimus et ydolatra helyam quamvis
ab eo graviter increpatus cum maximo
honore habuisse ioas helyseo iosias
iheremie subditi leguntur. Et quamdiu reges
sacerdotes vel eorum conservatores
honorabant prophetas suos doctores
audiebant tamdiu mos omnia stabat
Postquam vero sacerdotes spreverunt
prophetas occiderunt mox a regno capti
sunt et cum dedecore in nationibus dispersi
Soli sacerdotes
Hinc ante babilonicam transmigrationem
soli sacerdotes populum regebant
quia regnum ex toto defecerat usque dum
de tribu iuda in carne advenerat
qui et sceptrum regni et sacerdotium

repositum erat iam frequenter et regnum
perturbatum. Et quod memorie reges domi-
nus sacerdotes honorasse tum sacre
littere tradunt etiam gentiles suos sacer-
dotes pro maxime coluisse. Moyse namque
attestante cum egipcii terram suam
fame cogente venderent et se ipsos quoque
in servitutem Ioseph redigerent, soli sacer-
dotes sua vendere non cogebantur quia
eis publica stipendia ab regibus hor-
reo prebebantur. Et omnes historie
gentium narrant omnes reges honorasse
suum sacerdotium ita ut quidam consules
vel imperatores legantur idem explevis-
se officium. Hec exempla sufficiant
de veteribus. Nunc de christiane religionis
temporibus videamus. | Christus sacerdotes
constituit sed non reges

Dominus noster Iesus Christus verus rex
et sacerdos secundum ordinem melchise-
dech sponse sue ecclesie leges et iura
statuit, in qua Petrum apostolum prefecit
cui et dixit: Tu es Petrus et super
hanc petram edificabo ecclesiam meam.
Hanc potestatem sacerdotii Petrus a
domino accepit, quam suis successoribus
~~suis~~ reliquit. Sicut ergo a temporibus
Moysi usque ad Samuelem sacerdotes
populo dei prefuerunt, ita a tempore Christi usque
ad Silvestrum soli sacerdotes ecclesiam
dei rexerunt. Que tunc ab eis legibus et
moribus optime instituebatur, ad eternam
patriam egregie instruebatur, a regibus
undique impugnabatur, qui eam a cultu
veri dei modis omnibus avertere et ad
culturam demonum convertere penitus compelle-
re nitebantur christianum imperium. Postquam
autem lapis de monte sine manibus
abscisus ab edificantibus [illegible]

quidem reprobatus a deo autem electus et
in caput anguli levatus in montem
magnum crevit et universam terram
sua magnitudine implevit, mox muta-
tur ipsa et transeunt regna, cepitque
altitudo regum colla Christi pedibus incur-
vari ac fastigium imperii in conspectu
ecclesie inclinari. Precationibus namque
ipsa deus pater magnus sacerdos
tempore patris mutavit ac rebelle
imperium paganorum rex magnus super
omnes deos transtulit in regnum
christianorum. | Silvester sacerdos Con-
stantinus rex. Constantinus itaque pri-
mus princeps regum per Silvestrum
principem sacerdotum ecclesie ad fidem
Christi convertitur et toto mundo novo iam
christiane religionis induitur. Cum
Constantinus romano ~~imperio~~ pon-
tifici coronam regni imposuit et
ut nullus deinceps romanum impe-
rium absque consensu apostolici subiret
imperiali auctoritate censuit. Hoc
privilegium Silvester a Constantino
accepit et successoribus suis reliquit.
Cumque sacerdotium tunc et regni
summa in Silvestri arbitrio pen-
deret, vir deo plenus intelligens
rebelles sacerdotibus non posse
gladio verbi dei sed gladio mate-
riali coherceri, eundem Constantinum
ascivit sibi magnum cultorem dei
adiutorem ac contra paganos iude-
os hereticos ecclesie defensorem. Cui
etiam concessit gladium ad vindictam
malefactorum, coronam quoque regni propo-
suit ad laudem bonorum. | Eo tempore reges
et iudices in ecclesia

Ab hinc mos cepit ecclesie reges
vel iudices populi secularia iudicia
habere qui paganos ecclesiam infesta-
tes vel alios eius hostes eam impugnan-
tes armis expulsarent iniquos vero di-
uinis legibus rebelles penarum terrore
ecclesie subiugarent. Ad reges ergo
pertinet sola secularia ad sacerdotes
autem sola spiritualia iudicia. Unde cum
quidam episcopi coepiscopos suos in causam
coram Constantino imperatore poneret
ille sciens ad suum ius non pertinere
respondit: Ite quia Christi estis et ipsi
de hac re inter vos videte ego
non ero iudex. Unde igitur quantum anima
dignior est corpore que illud viui-
ficat et quantum dignius est spirituale
quam seculare quod illud instituit
tantum sacerdotium dignius est regno
quod illud constituens ordinat.

Electio apostolici

Hinc queritur a quibus hae persone
sint eligende vel constituende.
Apostolicus a romanis cardinalibus
est eligendus consensu episcoporum et
tocius urbis cleri ac populi acclama-
tione in caput ecclesie constituendus.
Ad prouidentiam eius et auctoritatem
pertinet cura uniuersalis ecclesie
sed tocius cleri ac populi apostolica aucto-
ritate sollicitudo omnium ecclesiarum impe-
riali auctoritate regum electio
vel constitutio. Ad hunc quoque
ius pertinet ecclesiarum episcopatuum
archiepiscopatuum patriarchatuum canoni-
ca dispositio uniuersi cleri ac
populi in diuinis legibus correctio.

Episcopi electio

Episcopus autem cuiusque ciuitatis
a clero eiusdem ciuitatis vel
prouincie debet eligi ac populi accla-
matione in pastorem omnibus Christi
constitui ab apostolico anulo et virga
~~insignitur~~ inuestiri a duodecim vel
saltem tribus episcopis consecrari.
Ad huius officium pertinet subiectum
clerum canonice gubernare populum ad
iura diuine legis inuitare resisten-
tes excommunicare penitentes absol-
uere.

Electio imperatoris

Imperator romanus debet ab apostolico
consensu principum et acclamatione
plebis in caput populi constitui a
papa consecrari et coronari. Huius
debet clerus et populus in secularibus
duntaxat subici. Ad huius moderamen
pertinet secundum ciuilem iusticiam vel
patrie iura presentiras aduocatias
~~pre~~ prefecturas ducatus comitatus dis-
ponere. Turbata fora pro temporibus quali-
tate iura populis instituere. Ab ipso
sunt reges vel iudices prouincie vel
regionum constituendi ab ipso prin-
cipes ciuitatibus preponendi.

Quod rex a papa constituendus est

Sed hic forte contentiosi simoniace
et sacra imperii cupiunt et
imperatorem non ab apostolico sed
a principibus eligendum affirmant.
Tunc hos interrogo utrum rex a
subditis an a prelatis sit constituen-
dus. A prelatis inquiunt. A quibus?
A ducibus et comitibus. Sed duces
et comites episcopis utpote omnibus
sunt subditi sunt quia ab eis bene-
ficia et ecclesiarum predia habent

Ergo rex a xpisti sacerdotibus qui
veri ecclesie principes sunt est constituendus
consensu tamen laycorum requirendo
Similiter quod sacerdotium iure regum
constituitur. iure regum sacerdocio
subiacebit Contrarium etiam ipse dominus sacer
docium regno pretulerit sicut patet quod
cum venturi essent ut raperent eum
et regem constituerent Fugit sacerdo
tale vero officium devote implevit
cum sacramenta corporis sui benedixit
huiusque ritum suis celebrandum tradidit
Eidem quilibet sacerdos licet virgini
tatis in suo ordine dignior est quovis
rege Unde legitur quod beatus martinus
episcopus a maximo imperatore ad convivium
invitatus cum pincerna regi poculum
inter epulas porrigeret rex iussit
illud episcopo dari ut ipse ab eius dextera
acciperet Sed postquam martinus bibit
presbytero suo poculum dedit digniorem
illum rege iudicans qui xpisti corpus
conficeret et regem peccantem ligare
et penitentem absolvere posset
Similiter ab ambrosio episcopo theo
dosius imperator ab ecclesie liminibus
arcetur cum homicidii crimine obnoxius
teneretur atque penitencie vinculis in
nectitur post satisfactionem ab eodem
absolvitur Cum tamen igitur sacer
docium longe transcendat regnum tamen
ob pacis et concordie vinculum
monet ewangelica et apostolica
auctoritas regibus honorem in
secularibus negociis dumtaxat deffe
rendum Cum enim quidam a domino
inquireret utrum censum cesari dari

liceret ait Reddite ergo que sunt
cesaris cesari et que sunt dei deo Ergo
in hiis que ad regimen eius pertinent oportet
clerum et populum regibus parere
in hiis autem que ad ius divine legis
spectant deo placere Sic sebastia
nus diocleciano et maximiano paga
nis licet imperatoribus familiaris
extitit. in spiritualibus vero deo pla
cuit Sic et mauricius cum consorti
bus suis eisdem imperatoribus ami·litu
dant hostes reipublice expugnaverunt Cum vero
contra xpistianam religionem agere
ab eis cogerentur facere renuerunt quia
audierant scriptum Obedire deo magis
oportet quam hominibus Ideo beatus petrus
apostolus hortatur honorem deferre regibus
Deum inquit timete regem honorate
Et iterum Subditi estote omni crea
ture humane propter deum sive regi quasi
precellenti sive ducibus tamquam ab
eo missis ad vindictam malefactorum
laudem vero bonorum In quibus verbis
considerandum est quod reges et iudi
ces ob solam vindictam malorum
constituuntur qui laudem bonis def
ferre dicuntur iusti enim reges et
iudices solos impios et iniquos
puniunt iustos autem et bonos laudibus
extollunt Beatus etiam paulus
ad subiectionem principum hortatur
dicens Omnis anima potestatibus sub
limioribus subdita sit Et ne putes
potestates per homines casu constitui sub
iungit Non est enim potestas nisi a deo
Etiam vero aliquando propter peccata populi

mein
5da

mali iudices constituuntur sicut in Iob
legitur Cum regnare facit ypocritam
propter peccata populi. aliqui ab inicio
quorundam iuste preficiuntur a deo Cum e-
nim sint a deo ordinata sunt Et ne
putares bonis ad obediendum malis
autem resistendum adhuc prosequitur
Itaque qui resistit potestati dei ordina-
tioni resistit Qui autem resistunt ipsi
sibi dampnacionem acquirunt Et quod iu-
dices ad malos tantum reprimendos
ymo puniendos constituantur patenter
subditur Nam principes non sunt timori
boni operis sed mali Vis autem non timere
potestatem bonum fac et habebis laudem
ex illa | Eadem 1 petri 2 docuit Regis
officium

Adhuc paulus officium regis vel
iudicis exequitur Dei enim
tibi minister est in bonum Si autem
malefeceris time Non enim sine causa
gladium portat. Sed ideo sub audis ut malos puniat.
Deus namque non preficit primum homines
hominibus sed bestiis et brutis anima-
libus quia quando irracionabiliter et
bestialiter vivunt iudices tamen positi
sunt quatenus eos per timorem tenerent
ad iura humane consuetudinis tenorem
Inde et idem deus per noe sem et
Iaphet peccantis filii potestatem
prefecit quia minimus puniendos sacerdo-
tio et regno subierunt Unde et in evan-
gelio cum discipuli dixerunt domine ecce
duo gladii hic Hec verba sua auc-
toritate roborauit quia ad regnum ecclesie
in presenti vita duos gladios necessa-
rios demonstrauit Unum spirituale scilicet
verbum dei quo sacerdotum utitur

ad vulnerandos peccatores. alterum
materiale quo utitur ad puniendos
in malis perdurantes Necesse enim est
ut hos regalis subiugat potestas
gladio materiali qui lege dei rebel-
les non possunt corrigi sola sacerdotii
li | Regibus non semper obediendum est

Queritur autem utrum regibus semper
in omnibus obediendum sit. an
aliqui resistendum Dicendum quod ea precipiunt
que ad ius regni pertinent est eis utique
parendum si autem ea que christiane reli-
gioni obsunt imperant resistendum
Legitur quippe olim christianos milites
sub paganis regibus contra hostes
regni militasse et in cultu dei non
deseruisse a quo cultura si evocabantur
magis deo quam hominibus obediendum
esse ipsa morte testabantur Iohannes
enim et paulus iusti constantino christiani
in imperatoribus cum galliano patricio
adhuc pagano adversus hostes ro-
mani imperii profecti sunt a iuliano
autem apostata palam persecutus dis-
cesserunt Igitur si rex romane ecclesie
que est caput et mater omnium ecclesiarum ut
filius ab ea coronatus et minister dei
ac vindex ire eius obediens extiterit
populum christianum ad leges divinas ser-
vandas constringens a paganis a
iudeis ab hereticis defendit ei per
omnia obediendum erit Si autem romane
et apostolice sedi rebellis extiterit quam
rex [struck] regum et dominus dominantium caput
ecclesie esse voluit et quem ipsum in cap-
genium constituit vel in aliquam

heresim declinando ut constantinus
et valens vexaverit vel a fide
apostatando ut iulianus eam perse-
cutus fuerit vel per scisma ut philippus
eam in partes diviserit. Hic inquam
talis pacienter est tollerandus sive in com-
munione per omnia declinandus quia non
imperator sed tirannus. Unde hic sub iuliano
martinus renuit dicens: christi miles
sum, pugnare michi non licet. | Quod
reges non debent episcopatus dare

Sed sunt multi qui se sapientes
esse dicunt sed stulti facti sunt
qui audent affirmare quod regibus liceat
episcopatus vel abbacias vel reliquas ca-
nonicas dignitates dare. Dicunt enim
Rex sancto oleo ungitur clero
et populo prefertur, ideo utrasque digni-
tates iure dare convenit. Horum
falsissima affirmacio subruit
verissima negacio, eorum negacio
statuit veritatis affirmacionem. Age
ergo pro auctoritate hos episcopatus abbacie
prepositure vel sunt spirituales dignita-
tes an ~~non~~ seculares. Seculares inquiunt.

Respondebunt spirituales non sunt de-
mentes. At ego: Rex est spiritualis
an secularis.

Ergo spirituales dignitates magis
pertinent ad secularem personam. Adhuc
sciscitator eos licet regi missam
celebrare necne. Respondebunt
minime. Quare? Quia aiunt non
est sacerdos. Et ego quia non est sacer-
dos nec etiam in qua missa celebra-
tur licet ei ~~celebrare~~ dare, quia est
laycus iungitur quia rex secularis et laycus
et gladium ad vindictam malefac-
torum portans et per sacerdotale of-
ficium vindex ire dei constitutus et populo
in secularibus tantum prelatus omni ra-
tione repugnare non debet nec
potest episcopatus vel abbacias vel preposituras
que spirituales sunt dare. Seculares enim
sunt ducatus presidatus comitatus debet
et potest dare. Unde sacri canones precipi-
unt ut si quis per secularem potestatem
ad canonicam dignitatem invenitur
deponatur. Ioiada quippe sacerdos
regem Ioas constituisse legitur, nusquam
rex sacerdotem constituisse reperitur. Ionathas

Quod si obicit Ionathas
Quod Ionathas ab allexandro
rege pagano et symon frater eius a de-
metrio anthiocho pagano sacer-
docium susceperit. Sciendum est quod ipsi sacer-
dotes erant et a stirpe sacerdotali
descenderant sed officio suo bellis ingru-
entibus privati erant. Ab istis autem
officium suum solito more expleri potestatem
acceperant. Ergo hec permissio non
dacio fuit. Ambrosius

Porro si obicit quod in tripartita
hystoria legitur quod valentinianus
imperator ad ambrosium dixerit: Ego
tibi commendo corpora, deus autem animas. Sciendum
est quod ambrosius prius iudex provincie
fuerit. Accepto autem canonice episcopatu
rex prime curam ei super delegaverit.
Tenent more adhuc in aliquibus
ecclesiis nonnulli observari solent
episcopi utriusque et episcopatus et ducatus curam
gerere, quod tamen sacerdotibus christi summis
minime congruere quia nemo militans
deo implicat se negociis secularibus.

Gregorius

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

[illegible]

TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
R G B W G K C Y M
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Inches
Centimetres
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

[illegible] presentez et nommez dessusdicte esglise saint nicolay, esquelz marie et justice dessusdiz nommez [illegible]
[illegible] dessusdicte [illegible] demoures [illegible] de la [illegible] [illegible] et chanoine de la dicte esglise saint nicolay pour eulx de la dicte esglise
[illegible] esglise en [illegible] la dicte esglise saint nicolay dessusdiz et les chanoines dicelle, de la dicte maison et usuaire dicelle [illegible]
la dicte donneresse en nom que dessus pour les [illegible] ces biens et tenir ceste dicte donacion ferme et estable contre tous et envers
droit vouldront venir et den porter bonne [illegible] garantie aux diz seigneurs chanoines dessusdiz comme il est la quelle donat[ion]
donneresse veult quelle soit de bonne valeur, [illegible] elle veult quelle vaille par droit de testament ou par droit de codicil ou par
entre les vifs ou par droit de donacion qui se fait [illegible] de mort, ou par droit despiscitre et en aultres manieres [illegible] les [illegible]
que faire se pourroit de droit ou de coustume et par quoy ait force et vigour, la dicte mariette donneresse en nom dessus supplie
[illegible] lofficial de la court de metz [illegible] faire mettre le seel de sa dicte court en cest present instrument fait par main
du notaire publicque, et nous official dessusdiz ensuyvans [illegible] et pour [illegible] dessusdictes estre plus fermes et establez a la [illegible] de la
de notaire publicque [illegible] subscript [illegible] avons fait mettre le seel de nostre dicte court en cest present instrument [illegible] par main
[illegible] / Avec le signet du notaire subscript, [illegible] de toutes ces choses dessusdictes le dit [illegible] demoures [illegible] ait [illegible]
[illegible] est fait ung instrument publicque ou plusieurs se mestier est pour et en nom de la dessusdicte esglise saint nicolay et des chanoines dicelle
notaire subscript a fait cest present instrument publicque par maniere de testament, et a la requeste de la dessusdicte mariette donneresse, [illegible]
que dessus [illegible] les dessusdiz marie et justice et les aultres tesmoings dessus nommez [illegible] appellez et requis especialment

Et je Jehan du moulin [illegible] dit bastard clerc notaire publicque [illegible] juré de la court de [illegible] a pin [illegible]
de la court de toul [illegible] present a toutes les choses dessusdictes et aussi [illegible] et que dire [illegible] et [illegible]
les [illegible] notte aussi [illegible] comme dit est et mis en forme publicque et signé de mon signet et nom [illegible]